

EKİM 3. Genel Konferansı
Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler

EKİM 3. Genel Konferansı

Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler



EKİM YAYINCILIK

EKİM 3. Genel Konferansı

**Siyasal ve Örgütsel
Değerlendirmeler**

EKSEN

YAYINCILIK

Laleli Cad. No: 52 Çim Apt. 5. Kat

Aksaray / İSTANBUL

Tel/Fax: 0 212 638 28 83

EKİM 3. Genel Konferansı / Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler
Baskı: Ceylan Matbaacılık • Eylül 1995 • Birinci Baskı

ISBN 975-7271-06-3

EKİM 3. Genel Konferansı

**Siyasal ve Örgütsel
Değerlendirmeler**

İÇİNDEKİLER

- 7 Sunuş
- 11 **EKİM 3. GENEL KONFERANSI BİLDİRİSİ**
- 35 **SİYASAL DEĞERLENDİRMELER**
- 37 **I. BÖLÜM**
Güncel Siyasal Durum Üzerine
- 56 **II. BÖLÜM**
Düzenin Uluslararası Durumu ve Dış Politikası
- 78 **III. BÖLÜM**
Din, Dinsel Akımlar, Laiklik ve Alevilik Sorunu
- 96 **IV. BÖLÜM**
Ulusal Hareket ve “Siyasal Çözüm” Üzerine
- 118 **V. BÖLÜM**
‘80’li Yılların İkinci Yarısı: Dünyada ve Türkiye’de Bir Dönemin Sonu
- 139 **VI. BÖLÜM**
ÖRGÜT, ÖNDERLİK ve KADRO SORUNLARI
- 141 I- Örgütsel Gelişme Süreçlerine Özet Bir Bakış
- 146 II- Dünden Bugüne Önderlik Sorunları
- 167 III- Yeni Çözücü Halka: Kadro Sorunları
- 181 IV- Mahalli Örgütlenme ve Faaliyetin Sorunları
- 189 **VII. BÖLÜM**
İllegal Örgüt ve Legal Çalışma
- 195 **VIII. BÖLÜM**
Örgüt Basını: Sorunlar ve Görevler

207	IX. BÖLÜM
	KONFERANSI ÖNCELEYEN
	DEĞERLENDİRMELER
209	'94 Dönemeci
217	MK DEĞERLENDİRMELERİ
219	I. Son Gelişmeler ve Görevler
229	II. Partileşme Sürecinin Sorunları
240	III. Siyasal Faaliyetin Sorunları
249	IV. Siyasal Faaliyetin Zaafları
256	V. Yeni Politik Yayın Üzerine
263	Sorunlar ve Sorumluluklar
268	1995: Atılımlar ve Parti Yılı
275	Partileşme Yılı ve Partileşme Süreci
283	EKLER
285	Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!
303	EKİM'in Yeni Dönemi

SUNUŞ

Komünistler yeni yıla, 1995 yılını “Atılımlar ve Parti Yılı” ilan ederek girmişlerdi. Bu, partiyi 1995 yılı içinde kurmak değil, fakat inşa sürecinin bir dizi alanında gelişme atılımı yaşayarak, sınıfın öncü partisi niteliğine ulaşmak, hiç değilse ona önemli ölçüde yaklaşmak anlamına geliyordu.

EKİM 3. Genel Konferansı “Parti Yılı” ilan edilen 1995 yılının ilk aylarında toplandı. Böylece, *Konferans Bildirisi*’nde de vurgulandığı gibi, hedeflenen gelişme atılımlarını kolaylaştıracak bir işlev kazandı. Aradan geçen yaklaşık beş aylık süre, Konferans’ın daha şimdiden yol açıcı bir rol oynayarak parti inşa sürecini hızlandırdığını göstermektedir. Parti Yılı’na ele alan yazılar ile Konferans metinleri ve tutanakları incelendiğinde, görülecektir ki, Parti Yılı çerçevesinde komünistlerin esas vurgusu, gelişmenin pratik-örgütsel cephesine yöneliktir. ‘95 yılı içinde parti inşa sürecinin bu alanına yüklenme, örgüt, önderlik, kadro ve çalışma tarzına ilişkin sorunlar, bu çerçevede ve çok değişik yönleriyle ele alınmıştır. Tüm bu sorunların sağlıklı çözümü ise sınıf çalışmasında alınacak mesafe ile sıkı sıkıya ilişkilendirilmiştir:

“EKİM’in ideolojik çizgisi ile, bundan kaynaklanan sınıf yönelimi ve ihtilalci örgüt çizgisi arasında kelimenin en tam anlamıyla bir teorik-organik bütünlük vardır. Ve gelişmenin bugünkü aşamasında, bu bütünlüğü korumanın, geliştirmenin ve sağlamlaştırmanın kritik halkası, “sınıf yönelimi”dir. Sınıf hareketine fiilen önderlik etme yeteneği kazanmak ve örgütsel gelişmeyi bu zemine oturtmaktır” (*Parti Yılı ve Partileşme Süreci*)

Fakat bu hiç de EKİM 3. Genel Konferansı gündeminin yalnızca pratik-örgütsel gelişme sürecine ilişkin sorunlardan oluştuğu anlamına gelmemektedir. Tersine, Konferans belgeleri önemli ideolojik-politik sorunlara ilişkin tartışmalara da tanıklık

yana, komünist hareketin temel yetersizlik alanlarından biri de pratik politikadaki, yani genel politikaları pratikleştirmedeki zayıflığı idi. EKİM 3. Genel Konferansı bu zayıflık alanını irdelemekle kalmamış, bugünkü toplum yaşamımızda öne çıkmış bir dizi sorun üzerinden önemli ideolojik-politik tartışmalar da yapmıştır. Ele aldığı sorunları ilkesel bir çerçevede, fakat bugünkü özgün yanları üzerinden tartışmış, güncel sorunlara ve görevlere önemli açıklıklar getirmiştir.

Bu da gösteriyor ki, politik-örgütsel gelişme sorunlarına en çok vurgu yapılan bir dönemde bile, komünistler, sınıflar mücadelesinin güncel sorunlarına ilişkin olarak önemli ideolojik-politik değerlendirmeler yapmaktan geri durmamışlardır. Bir başka ifadeyle, EKİM 3. Genel Konferansı, yoğunlaşma alanına gösterdiği özel ilgiyi, gelişme sürecinin bütünlüğüne ilişkin bakış açısıyla birleştirmeyi, gündemini buna göre oluşturmayı başaramıştır.

* * *

EKİM 1. Genel Konferansı belgeleri (*Değerlendirme ve Kararlar*), önemli örgütsel değerlendirmeler de içermekle birlikte, esas olarak hareketin bir dizi temel soruna ilişkin ideolojik görüşlerinin özlü bir bilançosu olmuştur. EKİM 2. Genel Konferansının tartışma belgeleri (*Devrimci Politika ve Örgüt Sorunları*), tasfiyeciliğin tasfiyesini hareketin örgütsel gelişme süreçlerine ve sorunlarına ilişkin değerlendirmelerle birleştirmişti. Burada toplu olarak yayımlanan EKİM 3. Genel Konferansı belgeleri (*Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler*) ise, ideolojik ve örgütsel cephede bir dizi sorunu birlikte ele almaktadır. Tümünü bir arada, komünist hareketin ideolojik ve örgütsel gelişme süreçlerinin toplam ve özlü bir bilançosunu sunmaktadır.

3. Genel Konferans bu toplam sürecin son halkası olduğu içindir ki, gelinen aşamadaki sorunları ve görevleri ele almakta, parti düzeyine sıçramanın yolunu çizmektedir. (Konferans tutanaklarının toplu yayını gerçekleştiğinde, bu özellik daha iyi görülebilecektir). Bu nedenle, *Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler* ayrı bir güncel öneme ve işleve sahiptir.

EKİM

**3. Genel Konferansı
Bildirisi**

EKİM

3. Genel Konferansı Bildirisi

Mart ayı içinde toplanan EKİM 3. Genel Konferansı çalışmalarını başarıyla sonuçlandırdı. Mevcut tüm örgütlerimizin seçilmiş delegelerinin temsiline dayanan Konferansımız, 8 gün süren yoğun bir çalışmayla, gündemine aldığı sorunların büyük bir bölümünü ayrıntılı tartışmalar içinde sonuca bağladı.

Konferansımız, sorunlarımız ve sorumluluklarımız üzerine açık yürekli tartışmaların yürütüldüğü gerçek bir mücadele platformu oldu. Örgütümüzün bir an önce parti niteliği kazanmasını engelleyen ya da geciktiren sorunlar tüm açıklığıyla ortaya konuldu, zaaf lar ve zayıflıkların üzerine gidildi. Bu devrimci tutum konferansımızın başarısını güvenceledi. Böylece, konferansımız şahsında, ideolojik ve örgütsel birliğimiz yeni bir düzeyde pekiştirilmiş oldu.

Hareketimizin 7 yıllık bir siyasal geçmişi var. Zorlu ve sancılı bir gelişme süreci olarak yaşanan bu 7 yıla üç örgüt konferan-

sını sığdırmış olmamızın bizim için ayrı bir anlamı var. Bunu yalnızca örgütsel demokrasinin bir ifadesi değil, fakat bizzat kazanılan örgütsel düzeyin de somut bir göstergesi sayıyoruz. Sorunların ve görevlerin en ileri düzeyde tartışıldığı ve bu temel üzerinde örgüt iradesinin açığa çıktığı en üst platformlar olan kongre ya da konferansların ciddi bir devrimci siyasal örgütün yaşamındaki anlamı ve önemi herhangi bir özel açıklama gerektirmez. Fakat eğer sözkonusu olan oluşum sürecindeki bir parti öncesi örgüt ise, bunu örgütsel gelişme ve olgunlaşma düzeyinin de önemli göstergelerinden biri saymak gerekir.

Örgütümüz tarafından “Atılımlar ve Parti Yılı” olarak ilan edilen bir sürecin daha ilk aylarında yeni bir genel konferansımızın toplanmış olmasının kuşkusuz ayrı bir önemi var. Bu bize, partileşme sürecinin sorunlarını en üst örgüt platformumuzda ele alıp tartışma ve sonuçlarını bağlayıcı bir örgüt iradesi olarak ortaya koyma olanağı vermiştir. Konferansımız sorunlarımızın ve işçi sınıfının öncü komünist partisini inşasına ilişkin sorumluluklarımızın ayrıntılı bir değerlendirmesini yapmakla kalmamış; bunun önümüze koyduğu yakıcı görevlerin gerçekleştirilmesinde, tüm örgütümüzün irade birliği içinde ve en ileri bir motivasyonla harekete geçirilmesinin de koşullarını yaratmıştır.

Komünistler olarak siyasal mücadele sahnesine çıktığımız andan itibaren işçi sınıfının devrimci öncü partisinin yaratılmasını kendimize öncelikli görev olarak saptadık. Stratejik önemdeki bu temel sorun çözülmeden devrimci siyasal mücadelede anlamlı ve kalıcı herhangi bir adım atamayacağımızın bilinciyle hareket ettik. Fakat 7 önemli yılı geride bırakmış olmamıza rağmen bu ilk ve temel adımı henüz atabilmiş değiliz. Bunu kendi payımıza açık bir başarısızlık sayıyoruz. Bunun bizi aşan nedenlerini bir yana koyuyoruz. İçinden geçmekte olduğumuz özel tarihsel dönemin dünya ölçüsünde hiç de elverişli olmayan genel koşulları, ülke içinde bir yenilgi ve yıkıntı sonrasında kendine özgü ortamı, ve nihayet, çok sınırlı güçlerle ve geçmişten hemen hiçbir ön örgütsel birikim devralmadan ortaya çıkmış olmamız vb. faktörlerin elbette bu başarısızlıkta önemli bir rolü vardır. Yine de biz,

devrimci sınıf öncüsünün ideolojik ve örgütsel temellerini yaratmada ve dolayısıyla parti kimliği kazanmada yaşadığımız gecikmeyi daha çok kendi zaaf ve yetersizliklerimizle ilgili görüyoruz. Bunlar hareketimizin gelişme süreçleriyle bağlantılı olarak çok değişik vesilelerle ve tam bir açıklık içinde ortaya konulmuş, değerlendirilmiştir. 3. Genel Konferansımız da bu doğrultudaki bir çabanın yeni bir vesilesi ve platformu olmuştur.

Öte yandan, 7 yıllık uzun bir zaman diliminde parti sorununu henüz çözememiş olmanın sorumluluğu ne olursa olsun, hareketimizin bu zaman dilimi içinde katettiği mesafe ve sağladığı birikimin onu bugün partiye hayli yaklaştırmış bulunduğu da bir gerçektir. Bu birikimi en iyi biçimde değerlendirerek partileşme sürecimizi hızlandırmak, içinde bulunduğumuz yıl içinde tüm cephelerdeki çabalarımızın ortak ekseni olacaktır. 1995 yılını parti yılı ilan etmemiz bu doğrultudaki kararlılığın bir ifadesiydi. Konferansımızın çalışmaları ve ortaya çıkardığı sonuçlar, ortaya koyduğumuz iddianın dayanaksız olmadığını somut olarak göstermiştir.

Elbette, bizzat konferans çalışmalarımız içinde de vurgulandığı gibi, sorun biçimsel bir ele alışla parti kuruluş tarihinin 1995 yılı içine sığdırılması değildir bizim için. Zira biz sorunu, partinin biçimsel bir ilanı değil, fakat örgütümüzü işçi sınıfının öncü partisi olarak adlandırılmaya hak kazanabilecek bir gelişme düzeyine çıkarabilmek olarak ele alıyoruz. İçinde bulunduğumuz yıl içinde bunu başarmak hedefi ve kararlılığı içindeyiz. Ve biz bunu başardığımız andan itibaren ki, partinin kuruluş kongresinin toplanması bazı ön hazırlıklara bağlı bir pratik zamanlama sorunu olarak duracaktır önümüzde.

* * *

Her zaman böyle olmayabilir; fakat bugünün Türkiye'sinde, sınıf hareketinin ileriye sıçrayamaması ile yaşadığı devrimci önderlik boşluğu arasında kopmaz bir ilişki vardır. Komünistler bu düşüncüyü ve bundan çıkan sonuçları bir dönemdir özel

bir ısrarla işlemektedirler. İşçi sınıfı hareketinde bir türlü aşılama-
yan darlığa ve bunun ifade ettiği tıkanıklığa, sermaye düzeninin
devrimci öncü oluşumları ezme ya da ehlileştirme politikalarına,
tasfiyeci oportünizmin sürmekte olan tahribatına ve sınıf hareketi
için hazırladığı yeni tuzaklara, nihayet kendi sorumluluklarına ve
bu çerçevede bir an önce parti kimliği kazanma görevinin yakı-
cılığına, hep bu kritik ilişkiden bakmaya çalıştılar. Aynı şekilde,
daha genel planda, işçi sınıfı hareketinin politik bir sıçrama ya-
pamaması ile toplum genelinde sosyal-siyasal gelişme süreçlerin-
de yaşanan çürütücü tıkanıklık arasındaki dolaysız bağlantıya ol-
duğu kadar, Kürt sorununun çözümünde bugün yaşanmakta olan
kilitlenmeye ve bunun devrimci ulusal harekette yarattığı sağ-
lıksız arayışlara da yine sözünü ettiğimiz kritik ilişki üzerinden
baktılar.

Sermaye düzeni bugün tüm Cumhuriyet döneminin en ağır
bunalımını yaşamaktadır. Yapısal nedenlere dayalı bu bunalım
sosyal bünyeyi çürütmekte, görülmemiş bir ideolojik-kültürel de-
jenerasyonun kaynağını oluşturmaktadır. Kendisini yıkacak top-
lumsal siyasal güçler yaşanmakta olan toplumsal bunalımı devrimci
bir çıkış doğrultusunda kullanmayı başaramadıkları ölçüde, çü-
rümekte olan sermaye düzeni kendisiyle birlikte tüm toplumu da
bu çürüme sürecinin bir parçası haline getirebilmektedir. Buna-
lımın işçi sınıfı ve emekçi katmanlar için ekonomik ve sosyal
faturası ise, yaşam koşullarının çekilmez boyutlarda ağırlaşması
olmaktadır.

Topluma hükmeden tekелci burjuvazinin bu bunalım için
herhangi bir çözümü yoktur. İzlenen politikalarla başarılmaya
çalışılan şey, bunalımın yarattığı ekonomik yükleri işçi sınıfı ve
öteki çalışan sınıfların omuzlarına yüklemek ve kitlelerin buna
karşı geliştirecek mücadelelerini dizginlemek ve saptırmak için de
çeşitli önlemler almaktan ibarettir. Baskı ve terör aygıtının tah-
kim edilmesi, reformist ve dinci akımların desteklenmesi, çalı-
şan sınıfların sahte ayrımlar ve ikilemler içinde bölünüp atomize
edilmeye çalışılması, devrimci örgütlerin vahşi bir terörle ezilmek
ve sindirilmek istenmesi, bu önlemlerin bazılarıdır.

Bugünkü koşullarda rejimi tehdit eden gerçek ve potansiyel toplumsal-siyasal kuvvetler; işçi sınıfı hareketi, büyük kentlerin yoksul emekçi yığınları ve Kürt zgrlk hareketidir. İlk ikisi yaşadıkları derin hoşnutsuzluğa rağmen henüz kendilerini etkin bir politik tutumla ortaya koyabilmiş değiller. İşçi sınıfı yıllardır inişli çıkışlı bir hareketlilik içindedir. Ne var ki iktisadi mücadelenin dar ve kısır zeminini kırarak politik sıçramayı bir türlü gerçekleştirememenin sancısını ve sorunlarını yaşıyor. Politik mücadele sahasına bir türlü çıkamamak ile bunu kolaylaştıracak ve hızlandıracak bir devrimci önderlikten yoksunluk, sınıf hareketinin birbirine sıkısıkıya bağlı iki temel zaafı durumundadır. Devrimci bir parti önderliğinden, onun öncü müdahalesinden yoksun durumdaki işçi hareketi, bugün için, kendi dinamizmiyle militan bir politik mücadele mcrasına girmekte zorlanıyor.

Fakat devrimci bir sınıf önderliğini bir an önce yaratmak ihtiyacına yapılan vurgu, hiç de yalnızca, bugünün bu zorlanmasının aşılmasında öncü bir devrimci müdahalenin taşıdığı özel önemden dolayı değildir. Sermayenin sınır tanımaz keyfiliklerinin işçi sınıfı saflarında sürekli oğalttuğı hoşnutsuzluk ve öfke, yarın kendini beklenmedik patlamalar biçiminde de ortaya koyabilir. İdeolojik ve örgütsel açıdan iyi hazırlanmış, mücadele içinde kendini bulmuş ve sınıfla ciddi bağlar kurmuş bir devrimci öncü örgütlenmenin yokluğu durumunda, sınıf hareketi rejimle bu tür bir politik çatışmayı gcsz, dağınık ve hedefsiz olarak yaşayacak, kolay yenilgilerle yüzyüze kalacak, böylece yılların mücadele birikimi de boşa gitmiş olacaktır. Bundan çıkacak sonuç, taşıdığı genel ilkesel önemden öteye, komünistlerin sınıfın öncü partisini vakit geçirmeksizin inşa etme sorununu sınıf hareketinin bugünkü durumu ve yakın geleceği açısından ele almak zorunda olduklarıdır.

Öte yandan, bugünün Türkiye'sinde ve özellikle büyük kentlerin varoşlarında, işçilerle içiçe yaşayan muazzam bir kent yoksulları kitlesi var. Ekonomik, toplumsal, ulusal ve mezhepsel sorunlar karmaşası bu kitlede rejime karşı büyük bir hoşnutsuzluğu ve nefreti mayalamaktadır. Bir çok belirti ve bu arada Gazi

emekçilerinin konferansımızla aynı günlere denk gelen geniş çaplı devlet karşıtı direnişi, bu hoşnutsuzluk ve nefretin sarsıcı patlamalara dönüşebileceğini göstermektedir. Gazi Mahallesi halkının direnişi göstermiştir ki, şehrin yarı-proleter kitleleri ile küçük-burjuvazinin yoksul alt katmanlarının politik aktivite kazanacakları bir döneme giriyoruz. Öncü kesimi örgütlü bir kimlik kazanarak partilemiş bir sınıf hareketi, bu katmanları kolaylıkla kendi politik etkisi altına alabilecek, sermaye iktidarıyla çatışmasında onlardan büyük bir destek görebilecektir. Bunun başarısız olduğu koşullarda ise, kent yoksullarının bu hareketliliği, burjuvaziye hesaplaşmaya yetenekli biricik sınıfın önderliğinden yoksun olmanın tüm olumsuz sonuçlarıyla yüzyüze kalacaktır. '80 öncesinin politik mücadeleleri bu konuda fazlasıyla aydınlatıcıdır.

Aynı şeyler, bugün nispi bir politizasyon düzeyi yakalamış bulunan kamu çalışanları hareketi için de geçerlidir. Bugünkü kitlesel gücü, coşkusu ve ileri sürdüğü taleplerdeki kararlılığı ne olursa olsun, devrimci bir işçi hareketinin önderlik koşullarına kavuşamayan bir kamu çalışanları hareketi kendi başına hiç bir yere varamaz. Herşey bir yana, bu hareketin heterojen dokusu bile buna müsait değildir. Onun bugünkü gücü, başta grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı olmak üzere bazı demokratik hakların elde edilmesi çerçevesinde kazandığı kendine özgü dinamizminden gelmektedir.

Kürt hareketinde durum daha farklıdır. Kürt halkı devrimci bir önderlik altında ulusal özgürlük ve eşitlik talepleriyle ayağa kalkmıştır. Siyasal planda gerçek bir kuvvettir ve rejimin bugün için ciddi başağrısıdır. Kürdistan'daki devrimci sürecin en büyük avantajı, toplumsal güçlerle devrimci politik öncünün buluşması, mücadelede devrimci bir önderliğin varlığıdır. Fakat tam da bugüne kadarki mücadeleyle katedilen mesafe ve yaratılan birikim, Kürt özgürlük hareketini belli bir gelişme sınırına da getirip dayanmış bulunmaktadır. Son bir kaç yılın olayları, Kürt ulusal hareketinin bu sınırları kendi gücüyle aşamadığını, tüm çabalarına rağmen bunda zorlandığını göstermektedir. Bunun hareketin önüne çıkardığı ikilem de bugün artık netleşmiştir. Ya

Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerinden alınacak destekle Kürdistan'daki devrimci sürecin derinleştirilmesi yoluna gidilecek, gerçek bir eşitlik ve özgürlük mücadelesinde ısrar edilecektir. Ya da, bugüne kadarki kazanımlar sömürgeci düzeni bir "siyasal çözüm"e zorlamak doğrultusunda değerlendirilmeye, emperyalistlerin "siyasal çözüm" baskısından da yararlanılarak bu iğreti sonuca ulaşılmaya çalışılacaktır.

Birinci alternatifin gerçeklik kazanması, Kürdistan cephesinde değil fakat Türkiye'de yaşanacak gelişmelere, daha somut olarak işçi hareketinin yaşayabileceği gelişmelere bağlıdır. Fakat sınıf hareketinin bugünkü zayıflığı ve genel planda Türkiye'deki sınıflar mücadelesinin güçsüzlüğü, Kürt ulusal hareketini son zamanlarda "siyasal çözüm"e özel bir ağırlık vermeye yöneltmiştir. "Siyasal çözüm" arayışlarına uygun düşen politik ve diplomatik açılımlara sürekli yenileri eklenmektedir. Böyle bir süreç kaçınılmaz olarak ulusal hareket içinde Kürt burjuvazisine yeni etkinlik alanları açmakta ve onun ağırlığını artırmaktadır. Sürgünde Kürt Parlamentosu adımı bunun en son örneğidir. Türkiye'de devrimci siyasal mücadele bugünkü siyasal güç ilişkilerini değiştirecek bir sıçrama yaşayamazsa eğer, Kürt sorununa adına "siyasal çözüm" denilen sistem içi çözüm arayışı, kendi mecrasında derinleşmeye devam edecektir. Türkiye devrimci ve işçi hareketinden gerekli desteği yıllardır bulamayan Kürt özgürlük hareketinin bugünkü bu yönelimi şaşkıncı değildir. Zira temelde köylülüğe ve şehir küçük-burjuvazisine dayanan bir hareket kendi başına ulusal sorunun kurulu düzeni aşan bir çözümünü gerçekleştiremez. Dolayısıyla sorun hareketin önderliğinin kararlılığıyla değil, dayandığı toplumsal güçlerin gücü ve ufkuyla ilgilidir.

Tüm bunlar birarada, bugünün Türkiye'sinde, işçi hareketinin devrimci bir çizgide sağlıklı bir gelişme yaşayabilmesinin temel önkoşulu olan öncü parti sorununun taşıdığı olağanüstü önemi ve aciliyeti göstermektedir.

* * *

Türkiye'de işçi sınıfı hareketinin, daha genel planda devrimci siyasal mücadelenin bugünkü en temel zaaf alanı olan devrimci

önderlik boşluğu, yalnızca bugünün değil, gerçekte tüm Cumhuriyet döneminin temel bir olgusudur. Bununla birlikte, önderlik ihtiyacının ve elbette karşılanamadığı ölçüde önderlik zaafının kendini özel bir tarzda gösterdiği evre '60'lar sonrası, demek oluyor ki son 30-35 yıldır. Bu, sözkonusu dönemin Türkiye'sinde modern sınıf çatışmalarının serpilip gelişmesiyle bağlantılı bir durumdur.

Türkiye'nin son 30-35 yıllık dönemi sarsıcı sosyal-siyasal çalkantılara sahne oldu. '60'lı yılların başından itibaren işçi sınıfı ve öteki emekçi katmanlar, zaman içinde gitgide daha geniş kesimler halinde mücadele sahnesine çıktılar. İşçi-emekçi hareketi Cumhuriyet tarihinde bir dönüm noktası oluşturacak kuvvet ve etkinlikle toplum yaşamında yeni bir evre başlattı. Düzenin yapısal sorunlardan kaynaklanan bunalımı, alt sınıfların siyasal mücadelelerinin sarsıcı etkisiyle derinleşerek yeni boyutlar kazandı. Bu büyük uyanışı ve hareketliliği olağan yöntemlerle kontrol edemeyen sermaye sınıfı ancak faşist askeri darbelerle uygulamaya konulan geniş çaplı karşı-devrim operasyonları sayesinde geçici de olsa sonuç alabildi.

Cumhuriyet döneminin uzun yılları boyunca politik bir kuvvet alanı bulamayarak sınıftan ve kitlelerden kopuk bir aydın hareketi olarak kalan Türkiye sol hareketi, '60'lı yıllardan itibaren başgösteren alt sınıfların bu sosyal-siyasal hareketliliği zemininde hızla güç kazandı. Tuttuğu ideolojik-politik konumun gerçek içeriği ve sınırları ne olursa olsun, toplum genelinde düzene karşı alternatif bir güç olarak algılandı. Özellikle '70'li yılların ikinci yarısında, geniş çaplı kitle mücadeleleri ile içiçe geçmiş bir devrimci hareket gerçeği, düzen ve devrim ikilemine özel bir kuvvet kazandırdı. (Ancak 12 Eylül karşı-devrimi ve onu daha sonra dünya çapında izleyen olayların özel etkisi altındadır ki, sermaye düzeni bu ikilemi geçici bir süre için de olsa geri plana itmeyi başarabildi.)

Fakat yakın dönem tarihinin sosyal hareketlilik ve devrimci siyasal mücadele açısından yaşadığı bu sıçrama, yazık ki ortaya bu hareketliliği ve mücadeleleri devrim amacına ve iktidar hedefine yönlendirebilecek devrimci önderlik odağı çıkaramadı. Belirtmeye gerek yok ki, modern Türkiye'de, bu ancak işçi sınıfının

adına layık devrimci öncü partisi olabilirdi.

Dikkate değer olan olgu, bu süre zarfında bu iddiayla sayısız grup ve akımın siyaset sahnesinde ortaya çıkmasıdır. Önemli bir bölümü bu iddialarında samimi olan ve bu doğrultuda içtenlikle çaba gösteren bu grup ve akımlar, doğruları toplumsal-siyasal ortamın koşulladığı sınırlılıkları ve yapısal yetersizlikleri aşamaya-
rak bu çabalarında başarısız kaldılar. İçlerinden bir kısmı kendilerini işçi sınıfının öncü partisi ilan ettiler. Fakat zaman onların gerçekte bu nitelikten yoksun olduklarını pratik içinde yeterli açıklıkta gösterdi. Diğer bir kısmı ise geride uzun yıllar bırakmalarına rağmen bunu iddia etmek gücü bile bulamadılar kendilerinde. Bugüne kadar hala “parti inşa hareketi” ya da “parti öncesi örgüt”ler olarak kaldılar. Komünistler, devrimci hareketimizin yakın geçmişine ilişkin değerlendirmelerinde, bu genel başarısızlığın ideolojik ve sınıfsal nedenlerini çözümlədiler.

Son 30 yılın sol hareketinin ortak paydası iktidar perspektifi ve iradesinden yoksunluktur. Revizyonist ve sosyal-reformist akımlar için özel bir açıklama gerektirmeyen bu olgu, gerçekte devrimci akımların da temel özelliğidir. Bu akımlar teorik perspektif, politik program, taktik çizgi ve örgüt cephelerinde bir önderlik düzeyi ve kapasitesine ulaşmak bir yana, buna yaklaşmamışlardır bile. En iyi durumda oynadıkları rol, kitle mücadelelerine stratejik hedefler doğrultusunda yön vermek değil fakat bu mücadelelerden etkilenerек ve elbette onları etkileyerek birlikte sürüklenmek olmuştur. Popülist önyargıların yarattığı sınırlılık ve dizginlemeler nedeniyle, modern toplumun tek tutarlı devrimci sınıfı olan işçi sınıfını teorik ve pratik ilgilerinin odağına koymayı bile başaramayan bu akımların, devrimci önderlik boşluğunu dolduramamalarına şaşmak için de bir neden yoktur gerçekte.

Modern sınıf ilişkilerinin egemen olduğu bir toplumda, toplum genelinde bir devrimci önderliği geliştirebilmenin tek olanaklı yolu işçi sınıfını hareket noktası olarak almaktan geçer. Bu bilincin ve yönelimin olmadığı bir durumda, demek oluyor ki işçi sınıfıyla kopmaz bağlar içinde bir komünist sınıf öncüsü inşa edilmeden genel devrimci önderlik ihtiyacına yanıt verilemeyeceği

temel gerçeğinin kavranamadığı koşullarda, önderlik iddiasındaki başarısızlık her türlü niyeti aşan bir kaçınılmazlık olarak kendini gösterir.

Herbiri en az 20 yıllık bir siyasal geçmişe sahip olan geleneksel örgütlerin bugünkü durumuna bakmak bile bu alandaki başarısızlığı tüm açıklığıyla görmek için yeterlidir. Bunlardan bir kısmı karşı-devrim döneminin ve Doğu Avrupa'daki yıkılışın basıncı altında ideolojik ve örgütsel açıdan tümenden çöktüler ve tasfiye oldular. Diğer bir kısmı devrimci konumlarını süreç içinde adım adım yitirerek sosyal-reformist akımlara dönüşmede büyük mesafeler aldılar. Herşeye rağmen devrimci mücadele çizgisinde ısrarlı olmayı başaran ve bugün ayakta kalmayı sürdürenler ise, geçmişin ideolojik sınırlılıklarını ve zaafalarını aşmak planında herhangi bir dinamizme sahip olmadıklarını aradan geçen yıllar içinde fazlasıyla kanıtladılar. Devrimci samimiyetleri ve mücadelede gösterdikleri ısrarın bugünkü gücü ve önemi ne olursa olsun, eğer bu sonuncular dünyada ve Türkiye'de kapandığı kesinleşen bir dönem içinde şekillenmiş mevcut ideolojik kimliklerini ileriyeye doğru aşmak gücü gösteremezlerse, zaman içinde kesin bir biçimde geriye düşeceklerdir. Bunun belirtileri şimdiden vardır ve politik kitle hareketindeki gelişmelerin ortaya çıkaracağı devrimci imkanlar bunu ancak bir ölçüde sınırlayabilecektir.

Kuşkusuz bugün, daha doğrusu son 7 yıldan beridir, işçi sınıfı içindeki çalışmaya özel bir ağırlık vermek, devrimci saflarda önemli bir pratik ayırım çizgisi olmaktan çıkmıştır artık. Zira sınıf çalışması, geline yerde, küçük-burjuva devrimci demokratik kimlikle özdeşleşmiş bir iki istisna dışında, komünist olmak iddiasındaki tüm sol grupların ortak pratiğidir. Bugün "sınıf yönelimi" bir ayırım çizgisi olmak bir yana, sözü edilen istisnalar dışında hemen tüm grupları kesen ortak bir payda durumundadır. 12 Eylül yenilgisi, küçük-burjuva yığınları saran politik pasiflik ve nihayet '80'lerin ikinci yarısında işçi sınıfı hareketindeki belirgin öne çıkış, popülist ideolojiye bu alanda büyük bir darbe vurdu ve bu sorunu kavrayışta olmasa da pratikte kendiliğinden çözdü.

Bugünün ayırım çizgisi, sınıfa hangi ideolojik çizgi ve

perspektiflerle gidileceği, sınıf hareketine hangi temel ve taktik politikalarla müdahale edileceği sorununda odaklaşmaktadır. Dolayısıyla, sol harekette işçi sınıfına yönelik şeklindeki genel eğilim, bugün ideolojik ayırım çizgilerine apayrı bir önem kazandırmıştır.

Geleneksel devrimci hareketin 12 Eylül sonrasında reformizme kayan kesimleri, program planında “burjuva toplumun tam demokratikleşmesi” çizgisine oturdular. Açık ya da legal bir “işçi partisi” yaratmak ya da buna dönüşmek, bu reformist çizginin zorunlu örgütsel uzantısı oldu. Taktik çizgide ise bu akımlar sınıf hareketinin bugünkü geriliğini politika düzeyine çıkardılar ve buradan giderek sınıf hareketi içinde güç olmaya çalıştılar. Sınıf hareketinin bugünkü darlığı alt kademe sendika bürokratlarının solcu sendikacılık manevralarına uygun düştüğü ölçüde, geleneksel hareketin reformculaşan kesimleri ile bu alt kademe sendika yöneticilerinin buluşması kolaylaşmakta, liberal sol işçi politikacılığına dayalı bir “açık işçi partisi” için daha uygun bir zemin oluşmaktadır. (Komünistlerin bu akıma geride kaldığımız yıl içinde yönelttiği ve devrimci saflarda yankı bulan ideolojik saldırısı bu açıdan özel bir önem taşımaktadır.)

Geleneksel devrimci hareketin devrimci mücadele çizgisinde ısrar eden kesimleri ise, ‘80 öncesinin kendine özgü toplumsal-siyasal ortamında şekillenmiş ideolojik çizgilerine bugün işçi sınıfı içinde bir toplumsal dayanak oluşturma gayretindedirler. Bu alanda elde edebilecekleri pratik başarı ölçüsünden bağımsız olarak, bu gruplar, teoride, taktikte, örgütte ve pratik mücadelede Türkiye işçi sınıfının sosyalist siyasal hareketini yaratmak şansından yoksundurlar. Çünkü onlar, özel ürünü oldukları bir geçmişten kopmak, onunla devrimci bir hesaplaşmayı gerçekleştirmek yeteneğinden yoksundurlar. Çünkü onlar, Türkiye ve dünyada bir dönemin kapanmış bulunduğunu bir türlü anlayamamakta, dolayısıyla bu kapanmış dönemi anlamak ve aşmak gücünü de kendilerinde bulamamaktadırlar.

* * *

Geleneksel hareketten koptuğu, onun küçük-burjuva ideolojik ve sınıfsal kimliğini aştığı, bugünün sol akımları içinde proleter

sosyalizmini temsil ettiği, bu nedenle de, tuttuğu bu objektif konum itibarıyla proletaryanın devrimci öncü partisini yaratmaya tek yetenekli örgüt olduğu düşünce ve iddiasındaki hareketimizin ayırdedici özelliklerini saptamak, özellikle parti yılı hedefi çerçevesinde ayrı bir önem taşımaktadır.

'80'li yılların ikinci yarısı, Türkiye sol hareketinin yakın tarihinde bir dönemin kesin bir biçimde son bulduğunu ve temel özellikleri bakımından yeni bir dönemin başladığını açıkça göstermiştir.

'80'lerin ikinci yarısı, yalnızca solun yakın tarihinde değil, onun yaşam ortamı olan toplumsal hareketliliğin yakın tarihinde de yeni bir dönemdir. Kapanan döneme toplumsal planda küçük-burjuva sosyal katmanlar, siyasal planda bu sosyal katmanların heterojenliğini yansıtan bir çeşitlilikte çeşitli küçük-burjuva siyasal akımlar damgasını vurmuştur. Açılan yeni döneme toplumsal planda işçi sınıfının damgasını vurduğu ve vuracağı şimdiden kesinleşmiştir. Siyasal planda ise proleter sosyalizminin, onun politik ifadesi olan komünist hareketin damgasını vuracağına bir çok olgusal kanıt bugünden mevcuttur.

Solun tarihi içinde siyasal ve toplumsal düzlemlerdeki bu paralel rol değişimi arasında anlamlı bir uyum vardır ve bu, hiçbir biçimde rastlantı değildir. Küçük-burjuva toplumsal hareketteki çözülüş ve gerileme, tersinden işçi sınıfı hareketinde gelişme ve öne çıkma, geçmişe dönük olarak geleneksel teorilerin yıkılışını ve akımların çözülüşünü koşullarken, geleceğe dönük olarak da marksist-leninist akımın şekillenmesini, bir gelişme gücü ve kararlılığı göstermesini kolaylaştıran bir toplumsal-siyasal zemin oluşturmuştur.

Hareketimizi doğuran dinamikler geleneksel devrimci hareketin yakın geçmişiyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. '60'lı yıllarda burjuva sosyalizmi, '70'li yıllarda devrimci küçük-burjuva sosyalizmi tarafından temsil edilen geleneksel sol hareket, kendi iç evrimi, farklılaşması ve bu farklılaşma içinde hareketin bir kesiminin biriktirdiği olumlu özellikler, öznel planda hareketimizin içinden fıskırdığı tarihsel zemini oluşturmuştur.

Hareketimiz '80'li yılların bunalım ve çözülüş ortamında teslimiyete karşı direniş tutumundan kök almaktadır. Onun gösterdiği gelişme gücünün moral kaynakları buradan köklenmektedir. Fakat ona oluşum gücü ve dinamiği kazandıran asıl etken, geleneksel hareketin yaşadığı yenilginin sonuçlarına karşı aldığı tutumdur. Hareketimiz, yenilginin derslerini bütünlüğü içinde ele alma, yaşanan bunalımın ideolojik ve sınıfsal anlamını ve köklerini derinlemesine çözümlene tutumu ve pratiği içinde şekillenmeye başlamıştır.

Geleneksel hareketi ideolojik, politik, örgütsel ve bunları bir arada kesen sınıfsal yönleriyle bir bütün olarak ve 25-30 yıllık geçmişi içinde değerlendirme yönetsel tutumu sayesinde, hareketimiz geleneksel hareketi doğru çözümlene ve tanımlamak olanağı elde etmiştir.

'80'li yıllarda tüm geleneksel harekete egemen bunalımın küçük-burjuva karakterini teşhis, burada temel bir başarı halkasıdır. Hareketin gerek tarihsel-toplumsal, gerekse ideolojik-örgütsel oluşumunu bu temel teşhisten giderek çözümlene, onun genel karakterini anlamayı kolaylaştırmıştır. Temel ideolojik kimliği (popülizm ve demokratizm), siyasal konumu (devrimci-demokrasi) ve sınıfsal karakteri (küçük-burjuva) arasındaki bütünsel iç mantık ve tutarlılık böylece açığa çıkmıştır.

Geleneksel hareketin yapısal bunalımının sınıf karakterini doğru teşhis etmek ve geçmiş sorgulamasına buradan girişmek, hareketimize gerçek bir ideolojik sıçrama yapma, böylece geleneksel hareketten kopma olanağını vermiştir.

Bu ileriye çıkışın iki temel ve dinamik ögesi, marksist dünya görüşünün proleter sınıf özü ve bilimsel devrimci yöntemi konusunda ulaşılan açıklıklar olmuştur. Birincisi halkçılığı anlama ve aşmanın itici gücü olurken, ikincisi onun dogmatik, donmuş teorik önyargılarını ve kalıplarını bir bir kırıp geride bırakmak olanağı sağlamıştır.

Bu sayede, hareketimiz geleneksel hareketin ideolojik ve sınıfsal kimliğinin eleştirisini, doğal olarak onun programatik ve taktik konumunu ve örgüt anlayışının eleştirisiyle birleştirmiştir.

Halkçı demokratizmin genel ideolojik eleştirisi, somutta onun Türkiye devriminin sorunlarına yaklaşımının eleştirisiyle birleşmiştir. Geleneksel hareketin bu sorunlara bakışını belirleyen temel yöntemsel, ideolojik ve sınıfsal etkenler; sırasıyla, dogmatizm ve şablonculuk, popülizm ve demokratizm, ve nihayet sınıfsal planda da küçük-burjuvazinin demokrasiyi ve yurtseverliği aşamayan dar sınıfsal ufkudur.

Tüm bu açıklıklar temeli üzerinde geçmiş hareketle köklü bir hesaplaşmaya giren hareketimiz, bunu onun devrimci mirasını sahiplenme, olumlu devrimci değerlerini ve geleneklerini savunma ve onlara işçi sınıfı devrimciliği çerçevesinde daha ileri bir anlam kazandırma çabası ile birleştirmiştir.

Bu perspektif ve çaba içinde, bir yandan, sosyal pratiğin yetersizliklerini ve zayıflıklarını açığa çıkardığı geçmiş platformda ayak direyen tutucu darkafalılıkla mücadele ederken; öte yandan ise, geçmiş hareketin zaaflarını devrimciliğe fatura eden inkarcı liberalizmle mücadele etmiştir. Aradan geçen zaman, komünistlerin tutumunun, geçmişin devrimci mirasını sürdürebilmenin de en uygun yolu olduğunu kanıtlamıştır. Dün geçmiş platformu sürdürmekte darkafalılıca ayak direyenler, bugün onun çok çok gerisine düşmüşler, bir çok sorunda dünkü inkarcı liberalizmin ideolojik-politik platformuna sürüklenmişlerdir. (Komünistler bu akibete yıllar öncesinden işaret ettiler ve döne döne uyarılarda bulundular.)

Hareketimiz diyalektik bir bakış açısının ürünü olan geçmişe karşı bu doğru devrimci tutumu, uluslararası komünist hareketin tarihsel geçmişinin sorunlarına yaklaşırken de göstermiştir. Bilindiği gibi hareketimiz, Gorbaçov'un 70. yıl konuşmasıyla birlikte, sosyalizmin ve dünya komünist hareketinin tarihine yöneltilen kapsamlı saldırının başladığı bir sırada ortaya çıktı. Bu gerici saldırıya karşı kararlı bir tutum aldı. Sosyalizmin ve dünya komünist hareketinin tarihsel mirasını savunmada en küçük bir tereddüt bile göstermedi. Modern revizyonist akımın tarihsel ihanetini teşhir etti ve ona karşı verilmiş tarihsel mücadeleye sahip çıktı.

Fakat öte yandan, uluslararası devrimci tarihsel mirası savunmanın, asla onun tarihsel deneyimle açığa çıkmış düşünsel ve pratik hatalarını dar kafalıcı görmezlikten gelmek anlamına gelmediği bilinciyle hareket etti. Bu konuda sorumlu olduğu kadar cesaretli davranmasını bildi. Tarihsel sürecin biriktirdiği teorik ve pratik sorunlara gözlerini kapamadı. Bu çerçevede, bir kez daha, liberal ve troçkist inkarcılığa olduğu kadar dar kafalı dogmatik küçük-burjuva tapınmasına karşı da mücadele yürüttü.

Dogmatizme vurulan darbe ve marksist teorinin yaşayan devrimci özü çerçevesinde ulaşılan teorik ve yöntemsel açıklıklar, hareketimiz için beraberinde, Türkiye devriminin sorunlarını toplumumuzun gelişme düzeyi, temel sınıf ilişkileri ve dünya ölçüsündeki tarihsel deneyimin genel sonuçları temelinde değerlendirme olanağını getirdi. Hareketimizin sosyalist devrim stratejisi bu bakış açısıyla yürütülen bir teorik-ideolojik çalışma içinde şekillendi.

Aynı teorik-ideolojik açıklıklar, devrim stratejisi çerçevesinde geleneksel devrimci hareketin en temel teorik zaaflarından birini oluşturan sermaye iktidarı koşullarında demokrasi mücadelesi ve sosyalizm ilişkisini de doğru bir biçimde ortaya koyma ve çözümlene olanağı verdi bize. Bu küçük-burjuva demokratizmine ve onun demokrasi mücadelesi ufkuyla sınırlı devrim anlayışına vurulmuş çok temel bir ideolojik darbe oldu.

Popülizm, işçi sınıfını modern burjuva toplum içindeki kendine özgü konumu ve bu çerçevede şekillenen temel tarihsel rolüyle ele alan marksist bilimsel kavrayıştan yoksunluktur. Temel ideolojik karakteri popülizm olan geleneksel devrimci hareket, bu kavrayışsızlığı yalnızca geçmişteki belirgin küçük-burjuva konumuyla değil, fakat aynı zamanda, yeni dönemde girdiği sözde “sınıf yönelimi” ile de kanıtlamıştır.

Geleneksel devrimci hareket için bu kavrayışsızlığın geçmişteki politik-pratik sonucu, işçi sınıfına yabancılaşma ve güvensizlik olmuştur. İşçi sınıfı toplumsal varlığı ve hareketliliği ile bunda gedik açtığı ölçüde ise, bu güvensizlik zaman içinde kılık değiştirmiş; bugün varılan yerde, proleter devrim programına duyulan

güvensizlikle en incelmış ifadesini kazanmıştır.

Hareketimizin ortaya çıkışı bu ideolojik-politik geleneğe büyük bir darbe olmuştur. EKİM bu geleneğe vurarak ve popülist önyargıları yıkarak, Marksizm-Leninizmin özü demek olan proletaryanın modern toplum içindeki yerinden kaynaklanan özel tarihsel rolü düşüncesini, boş bir söz kalıbı olmaktan çıkarıp yerli yerine oturtmuştur. Yaşadığı sınıf yönelimi bu temel düşünceden köklenmiş, işçi sınıfının belirgin öne çıkışına bağlı olarak geleneksel hareketi saran “sınıf yönelimi” modasından özünde ve ruhunda tümüyle farklı olmuştur. EKİM için marksist-leninist teorinin özü ve temeli demek olan bu sorunla bağlantılı olarak, yani proletaryanın tarihsel devrimci misyonu çerçevesinde oluşmuş politik-örgütsel bir yönelim; geleneksel hareket için, kısmi düşünsel bir ilerlemeye rağmen, temelde sınıf hareketinin yarattığı etkinin yolaçtığı kendiliğinden ve zorunlu bir gelişme olmuştur.

Özetle, hareketimiz için sınıf yönelimi; işçi sınıfını, gündemdeki partileşme çabasının şaşmaz toplumsal tabanı ve dayanağı, temel kadro kaynağı, bugünün kitle hareketinin ve geleceğin devrimci sınıf mücadelelerinin ana eksenini, devrim ve iktidar mücadelesinin öncüsü ve temel gücü, sosyalizm ve sınıfsız toplum mücadelesinin biricik toplumsal güvencesi ve taşıyıcısı olarak ele alan bir kavrayışın ürünüydü. Dolayısıyla, işçi sınıfına pratik yönelimde ifadesini bulan bu süreç, tarihsel ve güncel devrimci amaçları ve ihtiyaçları birarada gözetmekteydi.

Bu temel sorundaki ideolojik açıklık, komünistlere, proletaryaya partisi sorununu da teorik planda doğru bir biçimde ele alma ve partileşme sürecinin pratik sürecini bunun ışığında kavrama ve yaşama olanağı verdi. Partiyi, sosyalizmin ve sınıf hareketinin birliği olarak ele alan temel marksist-leninist düşünce, komünistler için kanıksanmış boş bir söz kalıbı değil, fakat canlı bir içerik ve pratik bir devrimci gelişme sürecinin ifadesiydi.

Net bir sosyalizm perspektifine ulaşan, işçi sınıfını tarihsel ve güncel hedeflerini genel bir çerçeve içinde doğru saptayan komünistler için, bu ideolojik gelişmenin pratik boyutu, ona sınıf hareketinin politik-örgütsel gelişimini sağlama çabasıyla kopmaz

bağlar içinde politik-örgütsel bir gerçeklik kazandırmaktı. Komünistler güç ve olanaklarının en sınırlı olduğu başlangıç anından itibaren bu tür bir pratik çaba içinde oldular. Sosyalizmin işçi sınıfı hareketiyle birliğinin bu kesintisiz çaba içinde gerçekleşeceği, partinin bu birliğin cisimleşmiş bir politik-örgütsel ifadesi olarak inşa edileceği ve ancak böyle inşa edilmiş bir partinin sınıfın devrimci öncüsü olarak nitelenmeye hak kazanabileceği perspektifiyle hareket ettiler.

Hareketimiz, teorik programatik sorunlarda yaşanan suskunluktan dolayı kendini daha çok politik örgütsel sorunlarda gösteren tasfiyeci akıma karşı başından itibaren sistematik bir mücadele yürüttü. "SHP solculuğu"na saldırdı. Legalist eğilimin iç yüzünü sergiledi ve örgütsel sonuçlarına işaret etti. Demokrasi mücadelesini stratejik eksen olarak ele alan reformist politik taktikleri eleştirdi. Bunun sendikalizm, kendiliğindencilik ve kuyrukçulukla organik ideolojik bağlantılarını gösterdi.

İdeolojik belirsizliğin, ideolojik ayırım çizgilerini küçümsemenin ve önemsizleştirmenin, politik iddiasızlığın ve güçsüzlük ruh halinin çok özel bir kuvvet kazandırdığı liberal birlik eğilimine karşı doğru ilkesel tutum ve etkili bir mücadele hareketimizin bir başka temel ayırdıcı özelliği oldu.

Temel ideolojik-politik sorunlardaki devrimci konum ve tutum, beraberinde illegal temeller üzerinde inşa edilmiş bir örgüt/parti kavrayışı ve pratiğini getirdi. Komünistlerin en amansız mücadeleyi tasfiyeci legalizme karşı vermeleri bu açıdan bir rastlantı değildir. Bu ihtilalci bir örgüt yaratma kararlılığının ideolojik mücadele cephesindeki yansımasıdır.

Komünistler, bu ideolojik konumla tutarlı olarak, yeni bir hareket olmanın tüm güçlüklerine ve olanaksızlıklarına aldırmaksızın, illegal araç ve yöntemlere öncelik tanımak konusunda tavizsiz davrandılar. Bunu, illegal temeller üzerinde yükselmesi gereken bir örgütlenme ve çalışma tarzının zorunlu bir koşulu saydılar. Fakat asla legaliteyi küçümsemek türünden bir zaafa da düşmediler. İlegalite ile legalite arasındaki zorunlu diyalektik ilişkiyi doğru bir kavrayışla ele aldılar. İlegal bir temelin

yaratılmasındaki ilk başarıların harekete legaliteyi en etkin ve amaca en uygun bir biçimde kullanma olanağı vereceği bilinciyle hareket ettiler ve süreç içinde bunu somut faaliyetleriyle kanıtladılar.

Ve nihayet, geleneksel hareketten kopuşu yeni bir örgüt kültürünü geliştirmek sahasında da gerçekleştirmek için mücadele ettiler. Bu konuda geleneksel küçük-burjuva örgütlerin olumsuz pratiğinden olduğu kadar, uluslararası komünist hareketin yaşadığı bürokratik yozlaşmanın derslerinden de öğrenmeye çalıştılar. Elbette devrimci bir örgüt yaşamı ve değerler sistemi yaratma sorununu sağlam bir ideolojik çizgi, militan bir devrimci mücadele pratiği ve devrimci sınıfla kopmaz bağlar biçimindeki temel önkoşullardan ayrı ele almak hatasına düşmediler. Ancak bu sayede sağlam ve kalıcı bir temele oturabileceği gerçeğini gözden çıkarmasızın, örgüt içi yaşamı düzenleyen ilke ve esaslara, gelenek ve değerler sistemine özel bir önem verdiler. Bu çaba, daha şimdiden bize geleneksel örgütlerden farklı bir değerler sistemi ve davranış pratiği kazandırmış bulunmaktadır.

* * *

Hareketimizin bugüne kadarki gelişme süreci içinde yaratıldığı ideolojik ve örgütsel birikimi hiçbir biçimde küçümsemiyoruz. Biz onu en elverişsiz koşullarda ve büyük emekler pahasına oluşturduk. Hazır devralmadık; geleneksel hareketin düşünce ve pratiğinin devrimci eleştirisi temelinde ulaştığımız ideolojik kimlik ve bunun ürünü olan politik mücadele çizgisi sayesinde adım adım yarattık.

Bununla birlikte gerek ideolojik ve gerekse örgütsel cephede, bugün parti düzeyi ile bugünkü durumumuz arasında henüz katedilmesi gereken ciddi mesafeler bulunduğunu düşünüyoruz. Ve eğer, ideolojik ve örgütsel cephede, içinde bulunduğumuz yılda sıçrama olarak tanımlanabilecek bir gelişme temposuna ulaşamazsak, bu mesafeyi tüketemeyeceğimizin de bilincindeyiz.

Tam da bu nedenle, bugüne kadarki birikimimizi ve onun

ifade ettiği üstünlükleri hiçbir biçimde küçümsemeden ve gözden kaçırmadan, konferansımız, dikkatini esas olarak zaaf ve yetersizliklerimiz üzerinde yoğunlaştırmıştır. Konferansımızın gündemini, çok büyük bir bölümüyle pratik siyasetteki yetersizliklerimiz ile örgüt cephesindeki sorunlarımız oluşturmuştur. Bu bilinçli tutum, içinde bulunduğumuz gelişme evresinde, partileşme sürecinin asıl zayıf kalan cephesinin pratik gelişme cephesi olduğu değerlendirmesinin bir ürünüdür.

Pratik cephe, daha somut olarak, partileşme sürecinin sınıfın öncüsünü kazanma ve örgütsel yapımızı fabrikalar zeminine oturma olarak tanımladığımız boyutu, hala da belirgin bir zorlanma ve zayıflık yaşadığımız bir alandır. Pratik siyasette ustalaşmak ve örgütsel yetersizliklerimizi aşmak, bizim için tam da, sınıfla birleşme sürecinde öncü kimliği oluşturacak bir ilk anlamlı mesafeyi alabilmek bakımından özel bir önem taşımaktadır.

Buradaki ilişki elbetteki tek yönlü değildir. Sınıf çalışmasına özel bir tarzda yüklenmedikçe ve bunda pratik ilerlemeler sağlamadıkça, ne pratik siyaset ve çalışmada ustalaşmanın, ve ne de, bugünkü şekliyle bir dizi örgütsel zaafı giderebilmenin olanaklı olamayacağı bizim için yeterince açıktır. Tüm sorun, bizzat sınıfı devrimcileştirme pratik çabası ve mücadelesi içinde, kendi devrimci örgütsel kimliğimizi geliştirmek ve yetkinleştirmektir. Sınıfı devrimcileştirme çabasını bugün daha çok ideolojik konumda ifadesini bulan kendi sınıf devrimcisi kimliğimize somut bir devrimci proleter içerik kazandırmak bilinciyle yürütebilmektir.

Elbette bu perspektif bizim için yeni değildir. Örneğin “Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!” başlıklı belgede bu sorun şöyle özetlenmişti:

“EKİM’de kazandığı güçleri yeniden biçimlendirme sorunu, bu güçlerin ortaya konulmuş bulunan partileşme çizgisi doğrultusunda bir pratik seferberliği görevi ile örtüşür. Bu pratik görev, sınıfı eksen alan, ısrara dayalı sürekli ve sistemli bir politik faaliyetten başka bir şey değildir. Çok daha somut ifade edersek, sözkonusu olan, işçi sınıfı içinde belirlenmiş alanları ve fabrika birtimlerini ısrarlı ve sürekli bir biçimde “döven” bir politik faaliyet

çizgisine oturmaktır. Örgütsel biçimlenmemiz ancak bu faaliyet içinde asıl şekline kavuşacaktır. İdeolojik planda proleter sosyalizmi perspektifine ulaşmış kadroların, pratikte sınıf devrimciliğine uygun bir yeniden biçimlenmesi ancak bu faaliyet içinde gerçekleşecektir. Sınıfın en ileri, sınıf bilincine ulaşmış devrimci ögeleri bize ancak bu tür bir çabanın ürünü olarak akacak, saflarımızı devrimci sınıfsal özellikleriyle güçlendirebileceklerdir. Bu süreç, bu tür bir çalışma, bir yanıla sınıf öncülerini bize iterken, öteki yönüyle sınıf kitlesi üzerindeki politik etkimizi günbegün artıracak, yayacaktır. Politik ve örgütsel kültürümüz, mücadele değerlerimiz, ihtilalci geleneklerimiz de, sınıfı devrimcileştirme çabasında ifadesini bulan bu pratik mücadele süreci içinde oluşacak, gelişecek, yerleşecektir. Fabrika hücreleri temeline kavuştuğu ölçüde gerçek bir komünist sınıf örgütü olarak adlandırılmaya hak kazanacak bir devrimci sınıf partisi de, ancak bu çizgide bir çabanın ürünü olabilecektir.”

Bununla birlikte, sorunun bu açıklıkta ortaya konulduğu bir dönemde örgütümüzün içinde bulunduğu somut durum ve yaşadığı sorunlar, onu bu doğrultuda kararlı bir çaba gösterebilmekten alıkoyuyordu. Tasfiyeciliğin tasfiyesi ve onu izleyen yeniden toparlanma dönemi, bu doğrultuda ilk ciddi çabaların da ortaya konulduğu ve sınıf çalışmasında anlamlı bazı ilk adımların atılabildiği bir dönem oldu. 3. Genel Konferansımız bu dönemin ardından ve onun yarattığı gelişme birikimi üzerinde toplandı. Ve bugün, sınıf hareketinin politik ve örgütsel gelişmesini hızlandırmak, bu çalışma içinde ileri işçileri sosyalizme kazanmak ve örgütsel varlığımızı bu çalışmaların yürütüldüğü fabrika birimleri zeminine oturtmak ve nihayet bu toplam çalışma içinde tüm örgütümüzü ve tüm kadrolarımızı sınıf devrimciliği çizgisinde yeniden şekillendirmek olanaklarına ve önkoşullarına önemli ölçüde sahibiz. Geline aşamada bizim için sorun, perspektiflerde kesin bir ısrarı, bunun gerektirdiği iradeyi ortaya koyabilmek sorunudur.

Örgütümüzün genel politikalarımızı özgülleştirme ve faaliyet alanının somut sorunlarıyla başarılı bir biçimde birleştirme

anlamında, pratik siyasette de belirgin bir yetersizliği var. Bu yetersizlik sınıf çalışmamızın en önemli güçlüklerinden ve dolayısıyla yürüttüğümüz pratik çalışmanın yeterli sonuçları vermemesinin en önemli nedenlerinden biridir. Bundan dolayıdır ki, Konferansımız bu sorunu değişik yönleriyle ele alıp tartışmaya ayrı bir önem vermiştir. Geçmiş pratiğimizi bu açıdan irdelemiş, bundan sonuçlar çıkarmıştır.

Başarılı bir devrimci pratik siyasetin temel önkoşulu, devrimci mücadelenin stratejik ve taktik sorunlarında ideolojik ve ilkesel bir açıklığa sahip olmaktır. Bu olmadığı sürece, pratik siyasal çalışmanın kendi içinde bir başarısı olsa bile, bu çalışma temel amaçlara ve stratejik hedeflere doğru bir biçimde bağlanmadığı için, genel devrimci siyasal mücadele açısından fazla bir anlam taşımaz ve kalıcı sonuçlar da yaratmaz. Hiçbir somut siyasal ya da pratik sorun yoktur ki, gerisinde temel bir ideolojik yaklaşım ya da devrimci ilke sorunu olmasın. Temel ve taktik sorunların ideolojik çerçevesi konusunda belirsizlik içinde olanların pratik çalışmadaki kendiliğindenciliği tam da bu basit fakat temel önemde gerçeğin gözden kaçırılmasından kaynaklanır.

Hareketimizin temel meselelerde ideolojik ve ilkesel açıklık sorununa verdiği özel önem de buradan gelmektedir. Ve kuşku yok ki, bu alandaki başarımız ölçüsünde, pratik siyasette başarılı olmanın da en temel önkoşuluna sahibiz demektir. Ne var ki ideolojik açıklıktan doğan genel siyasal sonuçlara bir uygulama gücü kazandırabilmek onları somutlayıp özgüleştirmek ölçüsünde olanaklıdır. Demek oluyor ki, bu genel siyasetlerin dönemin özelliklerine, siyasal olayların akışına, siyasal güç ilişkilerindeki değişimlerin seyrine, ve en nihayet, hedeflenen kitlenin somut durumuna ve özgül sorunlarına doğru ve başarılı bir biçimde uygulanabilmesi gerekir. Somut politikalar geliştirmek sorunu bu tür bir çaba içinde gerçek anlamını bulur.

Konferansımız, bugünün Türkiye'sinde gündemi oluşturan tüm politik sorunları, içinden geçmekte olduğumuz siyasal süreçle de bağlantılı bir biçimde ele almış ve özgül yaklaşımlar geliştirmeye çalışmıştır. Fakat hareketimizin pratik siyasetteki yetersizliği-

nin kaynaklarının doğru anlaşılabilmesi için de, şu temel gerçeğe özellikle dikkat çekilmiştir. Genel politikaları özgüleştirmeyi, onlara bir uygulama gücü kazandırmayı kolaylaştırmanın bir yönü, elbette bu politikaları mümkün mertebe ayrıntılarda işlemektir. Fakat buna sıkı sıkıya bağlı bir öteki yönü ise, bir politik yaklaşımı ayrıntılarda işleyebilmenin çok büyük ölçüde, onun konulmuş bulunan genel çerçevesinden çıkan ilk sonuçları pratiğe geçirme çabasından geçtiğini bir an bile unutmamaktır. Pratikte sorunların içine gerçek anlamda girilmedikçe, pratik çalışma içinde sorunların pratik yönüyle bizzat karşı karşıya kalınmadıkça, bizzat bunun yaratacağı zorlanma ve ortaya çıkaracağı somut ihtiyaçlar doğrultusunda bir genel politik yaklaşımı ayrıntılarda işlemek, somut ve özgül bir politika olarak geliştirmek de mümkün olmayacaktır. Temelde bu teorik gelişme ile pratik çalışma arasındaki kendine özgü bir diyalektik ilişki sorunudur. Teorik çalışmanın pratik çalışma ve mücadelenin ortaya çıkaracağı sorunların ihtiyaçlarına yöneltmesi de ancak bu ölçüde kolaylaşabilecektir. Özetle, pratik siyasette ustalaşmak sorunu, bizim için çok büyük ölçüde pratik çalışmamızı geliştirmek ve zenginleştirmek somut çabası içinde (teoride ve pratikte) gerçek çözümünü bulabilecektir.

* * *

Hareketimiz 1987 yılında ortaya çıktığında, 12 Eylül sonrası'nın ilk ciddi işçi eylemleri de grev hareketi biçiminde kendini göstermeye başlamıştı. İşçi hareketindeki bu yeni gelişme '91 yılı başına kadar kesikli fakat sürekli büyüyen dalgalar halinde sürdü.

Ne var ki, yeni dönem sınıf hareketinin bu ilk gelişme döneminden hareketimiz elle tutulur herhangi bir somut kazanım elde edemedi. Zira bunu başaracak bir ideolojik ve örgütsel ön hazırlıktan yoksundu. Yeniydi, çok güçsüzdü, olanakları çok sınırlıydı ve Merkez Yayın Organı dışında herhangi bir araçtan yoksundu. '89 yılı baharı geniş çaplı işçi eylemlerine sahne olur-

ken, bizim kalıcı bir ilk örgütlenmeye geçişimiz bile ancak aynı yılın sonuna denk gelebildi.

İdeolojik ve örgütsel gelişmede belli bir ilk mesafeyi katedip bu temel üzerinde I. Genel Konferansımızı topladığımız bir sırada ise, bu kez işçi hareketi hız kesti, bir durgunluk ve gerileme dönemine girdi. Sınıf hareketine artık nihayet etkin bir çalışmayla yöneleceğini düşündüğü bu aynı evrede, örgütümüz beklenmedik bir iç bunalıma girdi ve yıkıcı bir tasfiyeci girişimle yüzyüze kaldı.

Sınıf hareketinin yerel mücadelelerle yeniden canlanmaya başladığı sonraki evre, hareketimiz için de tasfiyeci tahribatı giderme, yeniden toparlanma ve güç biriktirme dönemi oldu. Bu dönem 3. Genel Konferansımızla noktalanmış bulunuyor. Şimdi gelişmenin çeşitli alanlarında yaşayacağımız atılımlarla parti inşa sürecini hızlandırabileceğimiz bir birikime sahibiz.

Tam da böyle bir dönemde Türkiye’de siyasal olaylar hızlanıyor ve yeni bir kitle hareketliliği yaşanıyor. İşçilerin bu hareketlilikte özel bir ağırlıkla yer alacağından kuşku duymuyoruz. Ve geçmişten farklı olarak, bugün biz ideolojik ve örgütsel cephede önemli bir birikime ve hazırlığa sahibiz. Bu aynı zamanda, sınıf hareketindeki yeni gelişmeden bu kez mutlaka en iyi biçimde yararlanabilmek için uygun önkoşullara sahip olmak anlamına geliyor.

Bir yanda politik mücadele alanına sıçramanın sancıları içindeki bir işçi hareketi ve öte yanda parti kimliği kazanmanın eşiğinde bulunan, fakat bunu sınıf hareketiyle buluşmada yaşayacağı bir sıçramalı gelişme ile sıkı sıkıya ilişkilendiren bir komünist hareket gerçeği -bugün durumu böyle görüyoruz.

Sınıf hareketinin, sancısını çektiği sıçramayı kolaylaştıracak bir öncü devrimci müdahaleye ihtiyacı var. Hareketimizin ise, sınıf hareketine bu tür bir öncü müdahale içinde dönüşmeye, kendi gerçek siyasal-sınıfsal ortamını bulmaya, militan sınıf kimliğini geliştirmeye ve gerçek örgütsel zeminine oturmaya ihtiyacı var.

Bunlar nesnel olarak örtüşen ihtiyaçlardır. Herşey komünistlerin kendi görev ve sorumluluklarına bu bilinçle sarılmala-

rına bağıdır. Bu doğrultuda elde edilecek her başarı bizi adım adım partiye yaklaştıracaktır.

Her şey parti için!

Her şey devrimin ve sosyalizmin ancak parti ile elde edilecek zaferi için!

EKİM 3. Genel Konferansı

Mart 1995

EKİM 3. Genel Konferansı

Siyasal Değerlendirmeler

I. BÖLÜM

Güncel Siyasal Durum Üzerine

I- Ekonomik cephede durum

Türkiye’de geride kalan yılın en önemli iki olgusu, ekonomik krizdeki ani ağırlaşma ile sermayenin sistematik bir saldırıyla bunu işçi sınıfına ve öteki çalışan kesimlere fatura etmesi oldu. Böylece de, toplumun tekelci burjuvazinin sınıf egemenliği koşullarında son 40 yıldır defalarca yaşamak zorunda kaldığı kısır döngüye, yeni bir halka daha eklendi. Bugün kapitalist ekonominin krizi de, kapitalist sınıfın bu krizi işçi sınıfına ve emekçilere fatura etmek biçimindeki değişmez saldırı politikası da, tüm şiddetiyle sürüyor.

Çalışan sınıfın elini kolunu bağlayan faşist askeri rejimin sağladığı son derece uygun koşullarda ve yıllar boyunca engelsizce uygulanan “24 Ocak Kararları” güya ekonomide yapısal bir değişim yaratacaktı. Ekonomiyi dışa açacak ve ihracata da-

yalı bir gelişme modeline geçişi sağlayacak, böylece de Türkiye kapitalizminin müzmin yapısal sorunlarına nihayet bir çözüm bulunmuş olacaktı. İşçi sınıfını ve emekçileri neredeyse bütün bir '80'li yıllar boyunca ağır yaşam koşullarına mahkum eden, Türkiye'yi sermaye için bir "ucuz emek cenneti"ne çeviren politikalara, hep bu gerici burjuva propaganda eşlik etti. Olaylar bu aldatıcı propagandanın dayanaksızlığını yıllar öncesinden gösterdi. Zira Türkiye kapitalizminin kronik sorunları, kendini her safhada şu veya bu şiddetle ortaya koydular.

Ne var ki yıllar yılı sürdürülen bu yalan propagandaya asıl darbeyi, 1994 yılı başında mali piyasalardaki çöküntüyle patlak veren kriz (daha doğrusu yapısal krizin bu yeni safhası) vurdu. Bu son krizin tüm açıklığı ile ortaya serdiği ekonomik tablonun genel görüntüsü, on yılların kısır döngüsünün en ağırlaşmış biçimiyle tekrarından başka bir şey değildi. Ekonominin dışa bakan yüzünde döviz kıtlığı, büyüyen dış ödemeler açığı, içe bakan yüzünde büyüyen bütçe açıkları, muazzam iç borçlar, üç haneli enflasyon ve üretimde durgunluk ve daralma vardı. Dışarda 70 milyar doları bulmuş dış borca, içerde dev boyutlarda bir işsizlik, reel ücretlerde sürekli bir düşüş ve halk kitlelerinin sürekli artan yoksullaşması eşlik ediyordu.

Bu tablo geçmiştekilerin bir benzeri gibi görünse de, gerçekte durum, geçmişle kıyaslanamaz ölçüde daha vahimdir. Bunun nedeni ise, tam da 24 Ocak Kararları'nın ekonomide yarattığı "değişim"le ilgilidir. 24 Ocak Kararları ticaret ve finans sektörüne görülmemiş bir ağırlık kazandırdı ve Türkiye kapitalizmini büyük ölçüde üretimden kopuk bir rant ve faiz ekonomisine çevirdi. İhracatı teşvik adı altında, dış ticaret tam bir vurgun alanı haline getirildi. '80'li yılların ikinci yarısında, üretken yatırımlar hemen neredeyse durdu. Tersinden ise, ticaret, finans, emlak alım-satımı, üretken olmayan hizmet sektörlerinde aşırı borçlanmaya dayalı yapay ve şişirilmiş bir büyüme yaşandı. Spekülasyona dayalı kazanç, ekonominin ağırlık merkezi haline geldi. En büyük holdinglerin karlarının neredeyse yarısı sanayi dışı sektörlerden, demek oluyor ki üretim dışı faiz ve rant gelirlerinden sağlandı.

Özetle, Türkiye kapitalizmi, son 15 sene içinde, üretim ve yatırım yerine ticaret, finans, emlak spekülasyonu ve devlet ihaleleri vurgunlarına dayalı bir rant ekonomisine geçişi, bu anlamda bir “değişimi” yaşadı. Dolayısıyla son krizin etki ve sonuçları da, ekonominin bu yeni karakterine uygun olarak çok daha ağır oldu.

Sermaye'nin '94 yılı başında patlak veren krize tepkisi, faturanın işçi sınıfına ve halk kitlelerine çıkarılması oldu. Bu saldırı 5 Nisan Kararları'nda ifadesini buldu. 5 Nisan Kararları önden uygulanarak sonradan onaylatmak üzere İMF'ye sunulan gerçek bir İMF paketi oldu. '94 yılı başından itibaren peşpeşe gelen devalüasyonlarla TL'nin büyük çapta değer kaybetmesi ile onu 5 Nisan'da izleyen yüksek oranlı zam furyası nedeniyle, halk kitleleri bir anda daha derin bir sefaletin içine itildiler. 5 Nisan'ı izleyen bir yılda bir milyona yakın işçi işini kaybetti. Devlet bütçesinden eğitim ve sağlık gibi zorunlu kamu hizmetlerine ayrılan fonlardan yeni kısıntılar yapıldı ve kestirme bir soygun mekanizması olan dolaylı vergiler artırıldı. Bu yolla sağlanan “tasarruflar”la ya batık bankalar ve şirketler kurtarıldı, ya da kirli savaş bütçesi takviye edildi. Devalüasyon, zam, vergi vb. yollarla halk kitleleri kriz adına soyulurken, aynı gerekçeyle başta otomotiv olmak üzere bazı tekelci şirketlere yeni vergi muafiyetleri sağlandı. Bu arada işçilerin çeşitli sosyal hakları gaspedildi ve kendilerine düşük ücret zammı ya da sıfır sözleşme dayatıldı vb.

Halk kitlelerinin soluşunu kesen tüm bu “tedbirler”le kapitalistlere nefes aldırıldığı, onların krizin yaratacağı çöküntüden kurtarıldığı bir gerçektir. Fakat aynı şekilde, bu önlemlerin krizin nedenlerine değil, etkilerine, yani faturasına yönelik olduğu; bu önlemlerle sağlanan “başarı”nın, yalnızca, faturayı kapitalistler yerine işçilere ve emekçilere ödettirmeyi başarmaktan ibaret olduğu da bir gerçektir. Yılın sonunda tüm temel ekonomik göstergeler, bu gerçeği açıklıkla teyid etmektedir.

Büyümede eksiye geçilmiş, yani fiilen bir küçülme yaşanmıştır ve bu bir Cumhuriyet dönemi rekorudur. Enflasyon üç hanelidir, % 150'yi bulmuştur; bu ise aynı dönemin bir başka rekorudur. İç borçlar ve dış borçlar her zamanki önlenemez yük-

selişlerini sürdürüyorlar. Dolar 40 bin liranın üstündedir ve TL'nin ne değeri ne de itibarı kalmıştır. Dolar ve mark ekonomide fiilen TL'nin yerini almış bulunmaktadır. İşsizlikteki korkunç büyüme ise, zaten "istikrar tedbirleri"nin temel ve zorunlu bir unsurudur; krizi hafifletmenin etkili bir çaresi olarak ele alınmaktadır. Ve hiyayet, Cumhuriyet tarihinin büyük rekorlar serisine faiz oranları eklenmiştir. Hazine bonolarına %400'ü aşan yıllık faiz, devlet bütçesinin olduğu kadar Türkiye kapitalizminin de bugünkü özeti ve aynasıdır. Sonuç olarak, 5 Nisan Kararları ekonomik sorunları çözmemiş, tersine, ekonominin faize, ranta ve borsa spekülasyonlarına dayalı karakterini iyice pekiştirmiştir. Bu, tüm kriz dinamiklerinin yerli yerinde durduğu anlamına gelmektedir. Ekonominin bu rantıye karakteri rüşvetin, hırsızlığın, peşpeşe patlayan yolsuzlukların, yanısıra devletin mafyayla içiçe geçmesinin ve sermayenin mafyalaşmasının, özetle çürüme ve kokuşmanın görülmemiş boyutlara ulaşmasının da zemini.

Bugün kriz dinamikleri tüm şiddetiyle sürüyor ve yeni faturalar biriktiriyor. Sermaye ise bu faturaları her zamanki gibi çalışan sınıflara çıkarma politikasına yeni unsurlar ve boyutlar ekliyor. İçinde bulunduğumuz dönemde bunun en önemli unsuru ve alanı özelleştirme saldırısıdır. Ekonomik, sosyal ve siyasal boyutları olan bu saldırıyı, sermaye bir ideolojik saldırıyla da birleştiriyor.

Halkın ödediği vergilerle kurulan ve artı-değer sömürüsüyle büyüyen KİT'ler, bugüne kadar devlet eliyle türedi zenginler yaratma ve özel kapitalist gruplara rant aktarma işlevi gördü. Şimdi ise yağmaya açılıyor, haraç-mezat yerli ve yabancı tekellere peşkeş çekiliyor. Bu yüzbinlerce işçi için işsizlik ve sendikasılaşma, geniş halk kitleleri için ise ulaşım, iletişim, enerji, eğitim, sağlık vb. temel hizmet alanlarında tekellerin aşırı kar hırslarına terkedilmesi demektir. Buna rağmen sermaye büyük bir arsızlıkla bu uygulamayı her türlü kamu mülkiyetinin kötülenmesine ve tersinden ise, kapitalist piyasa ekonomisi ve özel mülkiyetin yüceltilmesine dayanak yapıyor. En önemli KİT'lerin emperyalist tekellere peşkeş çekilmesini, kritik hizmetlerin emperyalizmin dolaysız kontrolüne verilmesini "globalleşme" adına

savunabiliyor ve bunu bu ideolojinin propagandasıyla elele yürütebiliyor. Dahası, bataкта bir borç ve rantıye ekonomisi olan Türkiye kapitalizminin geçmiş ve bugünkü krizlerinin gerçek nedeninin yalnızca “KİT kamburu” olduğu yalanını topluma her yolla pompalayabiliyor.

Özelleştirme bugün için en önemli saldırı uygulaması olsa bile, sermayenin çok yönlü iktisadi saldırısının yalnızca bir alanıdır. Bunu şimdilerde 700 bin kamu işçisine dayatılan sıfır sözleşme, “mezarda emeklilik” tasarısı, başka bazı sosyal hakların gaspı, sürmekte olan tensikatlar ve arkası kesilmeyen zamlar tamamlıyor.

5 Nisan Kararları'nı izleyen son bir yıl içinde, sermaye fatu-rayı işçi sınıfına ve emekçilere ödetmede ummadığı bir kolaylıkla büyük bir başarı elde etti. Bu başarıda sendika bürokrasisinin her zamanki ihaneti ve bununla sıkı sıkıya bağlantılı olarak işçi sınıfının edilgenliği belirleyici bir rol oynadı. İşçiler 5 Nisan'ın hemen ardından ortaya koydukları eylemliliği sürdüremediler ve böylece sermayenin işi, kendisinin hiç ummadığı ölçüde kolaylaştı. Bugün ise, henüz işçileri gereğince kucaklamıyor olsa bile, günden güne büyüyen bir kitle hareketliliği var. Kapitalist sınıfın krizin etkilerini işçilere ve emekçilere fatura etmede ve böylece krizin yıkıcı etkilerinden kendilerini koruma politikasını sürdürmede ne ölçüde başarılı olabilecekleri, işçilerin bugünkü geniş çaplı edilgenliği ne ölçüde kırabileceklerine, gelişen kitle eylemliliğinin ön saflarını tutmayı ne ölçüde başarabileceklerine sıkı sıkıya bağlıdır. Bu demektir ki, ekonomik krizin bundan sonraki seyri sınıf mücadelesinin seyriyle, daha somut olarak, işçi sınıfının ortaya koyacağı direnme gücüyle çok yakından bağlantılıdır.

II- Siyasal cephede durum

Bataкта bir borç ekonomisi üzerinde yükselen sermaye düzeninin siyasal cephedeki krizi de yıllardır sürüyor. 12 Eylül askeri faşist darbesi, '80 öncesinin siyasal krizini halk hareketini

durdurarak, kitleleri sistematik bir baskıyla ve ideolojik saldırıyla depolitizasyona iterek, devrimci hareketi ezerek ve nihayet düzen cephesindeki iç çelişki ve çatışmaları düzenin genel çıkarları adına bastırıp geri plana iterek çözmüştü. Fakat bu sonucun kendisinin olağanüstü yol ve yöntemlerle elde edilmesi, çıplak zora ve kaba bir otoriteye dayanması, bunun bir çözüm değil, fakat olsa olsa geçici bir soluklanma dönemi olacağının da bir göstergesiydi.

Nitekim sivil yönetime geçiş oyunu daha henüz tamamlanmamışken, siyasal kriz öğeleri kendilerini hızla yeniden göstermeye başladılar. İşçilerin ilk grev hareketlerinin başlaması, Kürt sorununun silahlı direnme eşliğinde toplum gündemine oturması, yeniden siyaset sahnesine çıkan düzen partilerinin kitleler nezdinde inandırıcılıktan ve umut olmaktan uzaklıkları, güdümlü ve kokuşmuş parlamentonun itibarsızlığı, bu ve benzeri faktörler peşpeşe ortaya çıktılar. Bu değişik kriz öğelerinin farklı cephelerden gelen ortak etkisiyledir ki, daha 1987 yılından itibaren, yani 12 Eylül cuntası ekip halinde hala Çankaya'da oturuyorken, sermaye cephesi yeni bir "siyasal istikrar" arayışına girdi. Bu siyasal istikrarsızlığın ya da krizin, en azından yeniden böyle bir döneme girilmekte olduğunun açık bir itirafıydı.

Süreç korktukları doğrultuda işledi ve derinleşti. Siyasal istikrarsızlık yıldan yıla büyüdü. '80'li yılların sonunda ve '90 yılı içinde, işçi sınıfının grev hareketi ve iktisadi direnişi büyük bir kitlelilik ve yaygınlık kazandı. Bu mücadeleler sonuçta, sermayeyi ücretler konusunda belli tavizlere mecbur etti. Bu ise, aşırı ucuz emek sömürüsü üzerine kurulu, kriz ortamında ancak böyle yürüeyebilen ve ihracattaki kısmi başarısını da hemen tamamen buna borçlu olan Türkiye kapitalizminin sorunlarını şiddetlendirdi. İşçilerin yanısıra, 1990 yazında kamu çalışanları da grevli-toplusözleşmeli sendika hakkıyla sahneye çıktılar ve yaygın eylemlilikler yaşadılar. "Devlet memuru"nun devletten hak talebiyle sık sık sokakları doldurması ve iş durdurması, devlet otoritesini ve itibarını yıpratın bir rol oynadı.

Öte yandan, Kürt hareketi, düzen için başlı başına bir istikrarsızlık kaynağı haline geldi. Kısa sürede gerilla hareketinden

halk hareketine büyüyen Kürt özgürlük mücadelesi, devlet için yıllardır temel bir sorun oldu. Yalnızca politik planda da değil; her yıl milyarlarca dolar yutan kirli savaş aygıtı nedeniyle aynı zamanda ekonomik bir yük yarattı. Ve nihayet 70 yıllık inkarcılığa büyük bir darbe vurarak, resmi ideolojiyi de krize soktu. Bu sorunun etkileri kendini dış politikada da gösterdi. Sermaye devleti dış politikasını çok büyük ölçüde içteki Kürt sorununa endekslemek zorunda kaldı. Özetle, Kürt sorunu, düzenin tüm dengelerini altüst eden bir temel siyasal kriz ögesi haline geldi.

Siyasal krizin en temel alanı ve göstergesi ise, 12 Eylül'ün düzlediği zeminde yeniden siyaset sahnesine çıkan burjuva partilerinin ve parlamentonun, siyasal yönetim alanını göstermelik olarak bile gereğince dolduramaması oldu. '80 öncesinde halk kitlelerinin farklı kesimlerini belli bir inandırıcılıkla kendilerine bağlayan ve sürükleyen düzen partileri, bunu 12 Eylül dönemi sonrasında bir türlü başaramadılar. Düzen partileri arasındaki büyük oy parçalanması bu zaafı ayrıca tamamladı.(27 Mart yerel seçimlerinin de gösterdiği gibi, en büyük parti olmakla övünen partinin oyları %22'yi ancak bulabilmektedir. Toplam seçmen açısından bakıldığında ise, bu "en yüksek" oran gerçekte %20'nin hayli altında kalmaktadır). Partilerin bu zayıflığı, doğal olarak parlamentonun ve hükümetin yapısına yansımaktadır. Burjuva siyaset sahnesi peşpeşe hükümetler eskitmektedir. Ya da, istikrarsız, güçsüz, her an yıkılması beklenen hükümetlerle işler ağıraksak götürülmeye çalışılmaktadır.

İlginç olan, bu hükümet krizlerini aynı zamanda bir muhalefet krizinin de tamamlıyor olmasıdır. Bugün dinsel gericiliğin temsilcisi RP dışında burjuva siyaset sahnesinin muhalefet partisi yoktur. Sıkışıklık içindeki düzen, normalde göstermelik muhalefet gücü olarak iş gören ve görmesi gereken sosyal-demokrasiyi yıllardır hükümet ortağı olarak kullanmaktadır. Bu sayede günü bir parça kurtarmakta, fakat geleceğin sosyal huzursuzluklarını ve kitle mücadelelerini dizginlemenin ve saptırmanın önemli bir olanağını da böylece tüketmektedir.

Burjuva siyaset sahnesinin yıllardır değişmeyen bu manzara-

si, düzenin yaşadığı siyasal krizin en temel ögesi olan yöneteme krizinin açık bir göstergesi ve ifadesidir. Burjuva düzen partilerinin inandırıcılık krizinin gerisinde, belli bakımlardan RP hariç, tüm ötekilerin aynı politik platformda tekleşmesi vardır. 12 Eylül'ün yarattığı siyasal hukukusal çerçeve, artı Türkiye kapitalizminin aşırı sıkışmışlığı, artı Kürt sorununa ilişkin devlet politikası etrafında "milli mutabakat", ve nihayet, dış cephede "Yeni Dünya Düzeni" politikalarına ve İMF reçetelerine bağlılık, tüm düzen partilerini aynı çizgide tekleştirmiştir.

Tüm kritik sorunlar karşısında ve kritik anlardaki tutumunun da gösterdiği gibi, gerçekte RP'nin konumu da özünde farklı değildir. Ne var ki, 12 Eylül'ün dini öne çıkararak yarattığı uygun ideolojik zemin ve 24 Ocak politikaları ile yolaçtığı sosyal sorunlar, devrimci hareketin de ezildiği ve geri plana itildiği koşullarda, bu partiye geniş bir demagojik manevra alanı açmıştır. Bir yandan sosyal ve kültürel çöküntüye ve kokuşmuşluğa karşı geleneksel değerler ile din afyonunu kullanması, öte yandan ise iç ve dış politikaya ilişkin etkili bir sosyal-siyasal demagojiye başvurması, bu partinin kent yoksulları üzerinde belli bir etki kurmasını sağlamıştır. Sosyal-demokrasinin sol bir demagojiyi bile başaramaması ve yıllardır özel savaş hükümetinin bir ayağını oluşturması bunu ayrıca kolaylaştırmış, RP'ye geniş bir manevra ve etkinlik alanı açmıştır.

Siyasal kriz koşullarında, RP'nin düzen partilerinden kopan ve arayış içine giren yığınlar içinde, özellikle de (işçi sınıfının geri kesimleri de içinde) kent yoksulları üzerinde sağladığı siyasal etki, gerçekte düzen için büyük bir güvencedir. Burjuvazi bu olanağın bilincindedir ve RP'yi kendi ihtiyaçlarına uygun biçimde terbiye ederek, bu olanağı daha iyi bir biçimde kullanmaya çalışmaktadır. Bununla birlikte, RP'nin çaba ve başarısının genel şeriatçı ideolojiye ve harekete kazandırdığı kuvvet, düzeni belli bakımlardan sıkıntıya da sokmaktadır.

Gerçekte din ideolojisi ve ortaçağ değerleri uzun zamandır bizzat devlet eliyle yığınların devrimcileşmesini engellemek için etkili bir silah olarak kullanılmaktadır ve buna gitgide yeni etkin-

lik alanları açılmaktadır. Bu politika, bizzat CIA uzmanlarınca ve Kemalizmin bir resmi ideoloji olarak artık eskidiği gerekçesiyle Türkiye için düşünülüp üretilen "ılımlı islam" projesine uygun bir uygulamadır. Ne var ki, bu ortamda şeriatçılık biçimiyle kendini gösteren ve düzen tarafından tam kontrol edilemeyen bir dinsel gericilik akımı, kapitalizmin modern ihtiyaçları, burjuva yaşam biçiminin gerekleri, ve nihayet düzenin yerleşik resmi ideolojisi ve bazı dengeleri karşısında, belli bir siyasal ve ideolojik kriz etkenine dönüşebilmektedir.

* * *

Ekonomideki ağır sorunlara, Kürt sorununun ve özgürlük mücadelesinin yarattığı çok yönlü sarsıntıya, düzen partilerinin ve parlamentosunun tüm güçsüzlüğüne ve itibarsızlığına, kitlelerin iktisadi ve demokratik hak taleplerine ve bu doğrultudaki mücadelelerine rağmen, tüm bu siyasal istikrarsızlık öğelerine rağmen, sermaye yine de yıllardır toplumu belli bir kolaylıkla yönetmeyi başarabilmektedir. Paradoks gibi görünen bu olgunun açıklaması birbiriyle bağlantılı üç temel faktörde saklıdır ve bunların üçü de, sermaye düzenininin 12 Eylül karşı-devrimiyle elde ettiği sonuçlardır.

İlkin, 12 Eylül, '80 öncesinde büyük bir güç kazanan ve kitlelerin geniş kesimlerini etkileyen örgütlü devrimci hareketi ezdi. Devrimci hareketin kolay yenilgisi geniş kapsamlı bir ideolojik ve örgütsel tasfiye ile sonuçlandı. Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki gelişmeler buna yeni boyutlar ekledi; dağılma ve yıkım sürecini özellikle ideolojik planda pekiştirdi. Bu sonuç, siyasal mücadele sahnesini devrimci bir alternatiften ve hareketlenen kitleleri her türlü devrimci önderlik olanağından yoksun bıraktı. Buna, 12 Mart sonrasında farklı olarak, devletin devrimci örgütlerin yeniden toparlanma çabalarını daha filiz halindeyken ezme, böylece yığın hareketini potansiyel devrimci önderlik öğelerinden yoksun bırakma bilinçli politikası eklenince, siyasal sahne neredeyse tümüyle düzen güçlerine kaldı.

Bunun tek istisnası Kürt devrimci hareketiydi. Fakat bu

hareket de, ulusal sorun eksenli konumundan dolayı, ancak Kürt halk kitleleri üzerinde etkili olabildi. Dahası, düzen bu hareketin etkinliğini, Türk emekçi kitlelerini şoven bir milliyetçilikle sersemletme, böylece onları, sosyal sorunlardan ve devrimci sınıf mücadelesinden uzak tutma doğrultusunda kullandı. Dolayısıyla, Kürt sorununun ve Kürt özgürlük hareketinin, düzenin denge-lerini bozarak, onun oturmuş politik-ideolojik üstyapısında büyük gedikler açarak, devletin ve ordunun kirli savaş içinde yıpranmasına neden olarak sağladığı olumlu etki ve avantajların yanısıra, sınıf mücadelesini dizginlemeyi ve saptırmayı kolaylaştıran etkileri de son derece önemlidir.

İkinci temel faktör, yine 12 Eylül’le kitlelerin itildiği depolitizasyon durumudur. Toplumdaki devrimci odakları ezen ve uzun yıllar aşılamayan bir güçsüzlüğe iten 12 Eylül, yığınları ise, sistematik baskı ve sindirme, yanısıra bununla içiçe geçmiş çok yönlü bir ideolojik saldırı sayesinde, derin bir depolitizasyon içine sokmayı başardı. Bunun etkileri yakın döneme kadar güçlü bir biçimde devam etti. Öylesine ki, dayanılmaz yaşam koşullarının yıllar öncesinde bazı iktisadi ve demokratik haklar için mücadeleye ittiği geniş işçi kitleleri, politik mücadele alanına bir türlü çıkmayı başaramadılar. Mücadeleleri gelip böyle bir eşiğe dayandığında, çok nadir durumlarda bu sınırı kendiliğinden aştılar. Çoğu durumda ise, ileriye çıkamayıp geri çekildiler. Bunda devrimci önderlik boşluğu kadar, depolitizasyonun derin etkileri de rol oynadı. İşçilerin sendikal alanın dışından kendilerine yönelen devrimci politik çabalara karşı rahatsız edici kayıtsızlıklarının gerisinde de bu aynı olgu yatmaktadır. Kuşkusuz depolitizasyonun bu denli uzun süreli olması, düzenin bunu bir politika olarak sürdürmesinden dolayıdır. Baskı aygıtının yanısıra, ideoloji ve propaganda aygıtlarını, özellikle de medyayı başarılı bir biçimde kullanarak, bu etkiyi sistematik bir çabayla hergün yeniden yeniden üretmesinden dolayıdır. Sermaye düzeni, köşe dönmece bireyci ideolojiden yoz kozmopolit kültüre, dinden Doğu Avrupa’daki olaylara, “bölücülük” olarak sunduğu Kürt özgürlük mücadelesinden “terör” olarak sunduğu devrimci siyasal çabalara kadar,

her türlü araç ve konuyu bu doğrultuda kullandı.

Üçüncü temel faktör, ilk ikisine ilişkin açıklamalardan kendiliğinden çıkıyor. 12 Eylül toplumu adeta cendere içine alan bir siyasal-hukuksal çerçeveye yarattı. Bugüne kadar korunan bu çerçeve içinde, düzen partilerinin ve parlamentonun yarattığı boşluğu, devletin baskı aygıtları ile medya doldurmaktadır. Devletin baskı aygıtı, 12 Eylül döneminde çok özel bir çabayla geliştirilip tahkim edilmişti. Kürt halkına karşı yıllardır sürdürülmekte olan kirli savaş içinde ise bu aygıt muazzam bir güç ve etkinlik kazandı. Gündelik toplum yaşamının bir çok alanına müdahale ve nüfuz eder hale getirildi. Bu aygıtın tepesinde, generallerin denetiminde bulunan, onlar aracılığıyla devletin “çelik çekirdeği” sayılan kontrgerillaya bağlanan MGK var. Bir süredir MİT ve siyasal polis şeflerini de kapsayan MGK, gerçekte fiili yasama organıdır. Parlamento onun emirleriyle formaliteleri yerine getiren göstermelik bir kurumdan başka bir şey değildir. Yasaması MGK olan bu aygıtı yürütmede MİT, kontr-gerilla, ordu ve siyasi polis, yargıda ise DGM’ler tamamlamaktadır. Bu yalnızca Kürt özgürlük mücadelesine karşı değil, fakat aynı zamanda devrimci siyasal mücadeleye ve kitle hareketlerine karşı geliştirilmiş bir özel savaş aygıtıdır. Yapılan iş sistematik bir baskı ve terör sayesinde kitleleri politik yaşamın dışında ve hareketsiz tutmaktır. Bu aygıtın propaganda ve yönlendirme aracı ise bilindiği gibi medyadır. Medya, 12 Eylül’den başlayarak büyük bir tekelleşme yaşadı ve tekeli holdinglerin tam denetimine girdi. Daha da önemlisi, devletle içiçe geçti, gerçek bir devlet kurumu haline geldi.

Devrimci hareketin güçsüzlüğe ve yığınların aktif politika dışına itildiği koşullarda, sermaye düzeni bu özel yönetim aygıtıyla işleri bugüne kadar belli bir kolaylıkla götürmeyi başarabildi. Burjuva siyaset sahnesinden yansıyan yönetememe krizinin olumsuz etkilerini bu araç ve yöntemlerle iyi kötü dengeledi.

Ne var ki artık, bu dönemin sonuna gelinmiştir. Gelişmekte olan devrimci kitle hareketi, bu dönemin sonunu işaretlemektedir.

1994 Eylül’ünden itibaren kendini gösteren yeni kitle hareketliliği, çeşitlenerek ve ivmelenerek günden güne büyüdü.

Nihayet Gazi Mahallesi'nde patlak veren büyük halk direnişiyile, kitle hareketinde ve devrimci siyasal mücadelede yeni bir dönemin başladığı kesinleşti. Bu gelişme, güncel durumun siyasal cephedeki en önemli ve ayırmedici olgusudur. Türkiye artık yeni bir döneme girmiştir. Yıllardır kitle hareketinin politik bir sıçrama yapamamasında ifadesini bulan ve komünistlerin "siyasal süreçlerde tıkanma" olarak niteledikleri zaafiyet, buzun kırılması anlamında artık aşılmıştır. Açılan yolda nasıl bir kuvvet ve etkinlikle yürüneceği ise, şimdi büyük ölçüde işçi sınıfı hareketi cephesindeki gelişmelere bağlı olacaktır. Yine de bir gerçeğin altı bugünden çizilebilir; burjuvazinin yönetememe krizi, gerçek boyutları ve sonuçlarıyla asıl şimdi kendini gösterecektir.

Şüphe yok ki, burjuvazi gelişmeleri bugün için devrimcilerden çok daha başarılı bir biçimde izliyor ve kendisi için başlayan sıkıntılı dönemi yeni yol ve yöntemlerle karşılamaya hazırlanıyor. Kitleleri aldatmaya yönelik popüler propagandadaki demagogik argümanlar ne olursa olsun, burjuvazi "Cumhuriyet tarihinin en büyük krizi" olarak tanımladığı çok yönlü sorunları kısa vadede aşamayacağını çok iyi biliyor. Nitekim TÜSİAD sözcüleri, açıkça krizi atlatmaktan değil, fakat onu başarıyla "yönetmek"ten, hatta onu bir olanak olarak bile kullanmaktan söz ediyorlar. "Kriz yönetimi" dedikleri şey, elbette doğan yükleri sistematik bir biçimde işçi sınıfına ve öteki çalışan kesimlere fatura etmekten başka bir şey değildir. Krizi bir olanak olarak kullanmak ise, örneğin sistematik bir propagandayla KİT'leri "krizin asıl kaynağı" olarak gösterip, böylece özelleştirme saldırısını ve KİT yağmasını meşrulaştırmak türünden uygulamalarda ifadesini buluyor.

Krizi siyasal cephede "yönetmek" ise, kuşku yok ki, her şeyden önce baskı ve terör aygıtlarını tahkim etmektir. Fakat burjuvazi işlerin kendi başına bununla yürümeyeceğini gayet iyi biliyor. Bu nedenle de, politizasyon yaşayan ve yavaş yavaş politik bir hareketlilik içine giren kitlelerin tepkilerini bölmek ve yozlaştırmak için, onlara sahte politik alternatifler hazırlamaya daha özel bir önem veriyorlar.

Burjuvazinin kitleleri bölmek ve tepkilerini saptırıp yoz-

laştırmak için kullanageldiği yapay ayrımları, gitgide daha çok ve daha sistematik bir tarzda kışkırtacağı bir döneme girmiş bulunuyoruz. Türk-Kürt, Alevi-Sünni, laik-şeriatçı ayrımlarını kışkırtan sermaye düzeni, bu ayrımların farklı kutuplarını kucaklayacak politik alternatifler de devreye sokuyor.

Kürt düşmanlığı temelinde kışkırtılan şovenizm, daha çok orta katmanlar ile küçük-burjuvazinin geleneksel kesimleri içinde ve bu temel üzerinde destek bulabilen MHP ile kucaklanıyor. Bu arada, kent küçük-burjuvazisinin lümpenleşmiş kesimlerinden devşirdiği ve silahlandırdığı çetelerle kitle hareketlerine karşı bir faşist milis rolü oynamak da, MHP'nin geleneksel misyonu olarak yeniden önplana çıkarılıyor.

RP'ye şimdiki misyonunu güçlendirmek, özellikle kentlerin Sünni yoksul kitlelerini kontrol etmek görevi düşüyor. Tersinden ise, bir "Alevi reformu" yemi eşliğinde, devlete ve düzene bağlı Alevi ağaları harekete geçiriliyor. Bunlar eliyle büyük kentlerin devrimci siyasal mücadeleye eğilimli Alevi halkı kontrol edilmek isteniyor. Gazi olayları devletin bu doğrultudaki politikasına yeni bir ivme kazandırdı.

DSP ile şoven milliyetçi bir sözde sol, CHP ile ise laiklik-şeriatçılık ikileminin laiklik ve Atatürkçülük kutbunu tutan bir sahte sol alternatif hazırlanıyor. Bu iki partinin hedef kitlesi, her zamanki gibi işçi sınıfı, şehir yoksulları ve geleneksel olarak sola eğilimli Alevi kitleleridir.

Muhafazakar liberalizm ANAP ve DYP ile sürdürülürken, "değişimci" ultra liberalizmin temsilcisi olarak da "sivil toplum" ve "tam demokrasi" havariliği eşliğinde holding patronu Cem Boyner'in YDH'sı devreye sokuluyor.

Bu arada, tüm olanaklar seferber edilerek Kürt özgürlük hareketi ezilmeye çalışılırken, oluşacak uygun zeminde, Kürt halkının sola eğilimli kesimlerini reformist PSK ile, geleneksel kesimlerini ise gerici bir Kürt partisi ile kucaklamak, krizin siyasal cephesini "yönetmek" planının bir parçasıdır.

Geriye işçi sınıfını ve sol emekçi kitleyi düzen içi bir "sosyalist" ya da "işçi" partisiyle kucaklamak kalıyor ki, 15 yıllık

tasfiyeci süreç bu alanda şimdiden birden fazla oluşumu sahneye çıkarılmış bulunuyor. Milliyetçi-kemalist söylemi ile İP ve liberal demokrat söylemi ile SBP ve Dev-Yol Partisi yerlerini almış durumdadır ya da almak üzereler. Sırada ise “açık işçi partisi” adı altında yenileri var.

Tüm bunlara ek olarak, her zamanki kritik rolüyle hain sendika bürokrasisi, “ılımlı islam” projesinin bir parçası olarak “sivil toplum örgütleri” payesi verilen tarikatlar vb. de var.

Elbette, bir kısmı böyle olsa bile, bu siyasal ve sosyal oluşumların tümü bir merkezden planlanıp devreye sokuluyor değil. Bunlardan her biri, düzen içi belli çıkarların ve hedeflerin temsilcisi olarak kendine özgü dinamikler temeli üzerinde, belli ideolojiler, programlar ve somut amaçlarla ortaya çıkıyorlar. Fakat burjuvazi doğrudan ya da dolaylı müdahale ve desteklemelerle, onları düzenin genel çıkarları ve ihtiyaçları doğrultusunda belli bir bilinçle denetleyip yönlendiriyor. Kriz ortamında ve kitlelerin politize olduğu koşullarda bu ayrı bir önem kazanıyor ve çok daha bilinçli çabalara neden oluyor. Türk sermaye düzeninin bu konuda hayli deneyimli ve başarılı olduğu bir gerçektir. Fakat yine de aşamayacağı, ya da aşmakta zorlanacağı güçlükler var. Bugüne kadar aynı programda tekleşmiş ve birbirine çok benzemiş partileri politize olmuş kitlelere farklı programların ve politikaların temsilcisi olarak sunmak sanıldığı kadar kolay değil.

Dahası, gelişen kitle hareketi zemininde güç kazanmakta olan devrimci hareket de gitgide bir karşı alternatif olarak gücünü gösterecek ve etkisini yayacaktır.

Düzen için siyasal cephede daha zor bir dönem başlamıştır. Aynı anlama gelmek üzere, Türkiye’de sınıf mücadelesinin hızlanıp sertleşeceği bir yeni döneme girmiş bulunuyoruz.

III- Sınıf hareketi cephesinde durum

İşçi sınıfı 5 Nisan saldırısının ilk haftalarında yaygın bir eylemlilik gösterdi. Fakat bu eylemlilikler daha çok özelleştirmeyi hedef alıyor ve bu uygulamaya konu sektörlerden geliyordu.

Hükümet 5 Nisan paketi ile açıklanan özelleştirme programını daha sonraya erteleyince, bu eylemlilikler çok geçmeden kesildi. 1994 1 Mayıs'ına geniş çaplı işçi katılımı işçi sınıfı saflarındaki hoşnutsuzluğun ve mücadele isteğinin bir göstergesiydi. Ne var ki sendika bürokrasisi işçileri bir genel eylem vaadiyle aylarca oyaladıktan sonra, onları 20 Temmuz'da hazırlıktan ve dolayısıyla inandırıcılıktan uzak bir genel eylemle yüzyüze bıraktı. 20 Temmuz bir günlük bir genel eylem olarak büyük ölçüde başarısız kaldı. Dolayısıyla işçi sınıfı saflarında güvensizlik, moral bozukluğu ve dağınıklık yarattı.

1994 Eylül'ünden beri gelişen politik kitle hareketliliği sürecinde, yerel bazı işçi direnişleri dışında, işçi sınıfı belirgin biçimde geri planda kaldı. Bu hoşnutsuzluğun yatışması ya da mücadele isteğinin kırılmasından değil, mevcut sendika bürokrasisine duyulan büyük güvensizlikten ve önderlik boşluğunun güven veren bir önderlik alternatifiyle doldurulamamasından gelmektedir. 20 Temmuz'un yanısıra İstanbul İşçi Kurultayı çalışmaları, aynı güvensizliğin Şubeler Platformu şahsında alt kademe sendika bürokratlarına karşı da varolduğunu somut olarak gösterdi.

İşçi sınıfı saflarındaki hoşnutsuzluğun yatışması mümkün değildir. Zira 5 Nisan saldırısı, bir milyon işçiyi sokağa atmış olmanın ötesinde, ücretlerde yüksek oranlarda düşüşler yaratmış, işçilerin yaşam koşullarını iyice ağırlaştırmıştır. Dahası, bugün sıfır sözleşmeden sendikasızlaştırmaya ve taşeronlaştırmaya, "mezarda emeklilik"ten ardı arkası kesilmeyen tensikatlarla kadar, işçi sınıfı kapsamlı bir saldırının hedefi olmaya devam etmektedir. Öte yandan, kirli savaş bütçesinden aşırı silahlanmaya, Gümrük Birliği koşullarında bir parça rekabet gücü bulabilmekten ihracatı artırmaya kadar bir dizi sorun, aşırı bir artı-değer sömürsünü, yani ucuz işgücünü gerektirmektedir. Bu sermayenin işçi sınıfına taviz vermeyeceğini, taviz vermek bir yana, mevcut ücretlerde ve sosyal kazanımlarda yeni budamalara gideceğini gösteriyor.

Sürekli saldırıyla yüzyüze olan bir sınıfın saflarında büyük hoşnutsuzlukların birikmesi ve dolayısıyla direnme ve mücadele

isteginin yeniden güç kazanması kaçınılmazdır. 12 Eylül uygulamalarının işçi sınıfını geçmiş yıllarda nasıl bir geniş çaplı hareketliliğe ittiğini biliyoruz. Aralıklı eylem dalgaları halinde yaşanan bu hareketlilik, hareketin bir türlü politik bir sıçrama yapmayı başaramamasının ardından, belli bir süredir yerini daha çok tensikatlara karşı gelişen yerel direnişlere bırakmış bulunuyor.

Politik mücadele sahnesine bir türlü çıkamamak ile bunu kolaylaştıracak ve hızlandıracak bir devrimci önderlikten yoksunluk, bugün sınıf hareketinin birbirine yakından bağlı iki temel zaaf durumundadır. Önderlik boşluğu işçi sınıfının yeni genel çıkışlar yapmasını güçleştiriyor. 20 Temmuz, işçi sınıfının sendika bürokrasisine duyduğu büyük güvensizliği tescil etmiştir. Dolayısıyla sınıf cephesindeki gelişmeler, (derinden derine yaşanan mayalanma ile gelişmekte olan yeni kitle hareketinin yaratacağı kaçınılmaz olumlu etkilerin kendiliğinden ne getireceği bir yana bırakılırsa), bundan böyle önderlik boşluğu ve arayışına ne ölçüde yanıt verilebileceğine sıkı sıkıya bağlı olacaktır.

IV- Güncel devrimci görevler

* Bugünün ayırdedici özelliklerinden biri, politik bir kitle hareketinin gelişmekte olduğu gerçeğidir. Bu kitle hareketi daha çok kent yoksullarına, kentlerin geleneksel olarak sola açık küçük-burjuva katmanlarına ve kendilerine özgü sorunları etrafında gerçekleştirdikleri geniş çaplı eylem birliği içindeki kamu çalışanlarına dayanıyor. Daha çok belediye ve tekstil işkolunda ve genellikle tensikatlara karşı gelişen işçi eylemleri dışında tutulursa, bu genel hareketlilikte işçilerin henüz ağırlıklı bir yeri yoktur, ya da ancak heterojen yapıdaki semt kitlelerinin bir parçası olarak vardır.

Dolayısıyla, Türkiye'nin politik kitle hareketleri açısından yıllardır durgun geçen ortamında, gelişmekte olan yeni kitle hareketinin taşıdığı büyük politik önem ne olursa olsun, işçi sınıfının bugün için bu hareketin odağında ve önünde bulunmaması, temel önemde bir zaaf göstergesidir. Bu, hareketin gücünde

ve yapısında olduğu kadar, hedefleri ve istikrarında da ciddi zayıflıklara zemin olacak bir olgudur.

Bu iki olgu birarada, komünistlerin döneme ilişkin devrimci siyasal görevlerine ışık tutmaktadır. Komünistler, çalışan sınıfların değişik kesimleri ve katmanları içinden düzene ya da devlete karşı fıskıran her mücadele ve eylemi desteklemeli, mümkün mer-tebe içinde yer almalı, önderlik etmeye çalışmalıdırlar. Fakat öte yandan, gündelik politik çalışmalarını gitgide daha planlı ve etkili bir biçimde fabrika işçilerine yöneltmeli, sanayi işçileri içinden kitlesel çıkışların gerçekleşmesi için özel bir gayret göstermelidirler.

* Gerek toplumun geniş emekçi katmanlarını sarsıp bir sosyal-siyasal uyanışa itmek bakımından olsun ve gerekse sermaye düzeniyle belirgin bir karşı karşıya geliş bakımından olsun, Türkiye'nin mevcut sınıf ilişkileri ve toplumsal ortamında, işçi sınıfı hareketinin yerini tutacak hiçbir sosyal-siyasal güç yoktur. '80 öncesinin anti-faşist halk hareketi kadar, yeni dönemin ulusal demokratik karakterli Kürt halk hareketi de bu açıdan yeterince öğreticidir. Gündelik çalışmalarını güncel duruma olduğu kadar stratejik hedeflere de doğru bir biçimde bağlamak, birinciyi bu ikincisinin ışığında ele almak zorunda olan komünistler, kendi toplumumuzun temel önemdeki bu deneyimlerinin kanıtladığı gerçekleri gözden kaçırmamalıdırlar.

Sınıf hareketinin devrimci gelişimi, düne kadar daha çok Kürdistan'daki mücadelenin kaderi bakımından yakıcı önemdeydi. Bunun gerçekleşmemesinin Kürt ulusal hareketini ittiği olumsuz arayışlar gelinen yerde daha açık izlenebilmektedir. Bugün ise aynı gelişme, kent yoksullarıyla kamu çalışanlarının yaşamakta olduğu eylemliliğin kaderi bakımından yakıcı önemdedir.

* Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, bugün işçi sınıfı içindeki hareketlilik, daha çok belediye ile orta ve küçük çaplı tekstil işletmelerinde kendini göstermektedir. Komünistler bu hareketliliklere gerekli ilgiyi göstermeli, fakat bugünkü durgunluklarına aldırmayarak, temel önemdeki sanayi birimlerini hedef alan çalışmalarda ısrarlı olmalıdırlar. Bu birimlerdeki durgunluk kırıl-

madıkça sınıf hareketinde gerçek bir canlanmadan sözetmenin güç olacağını hep akılda tutmalıdırlar.

* Değerlendirmelerimizde sık sık işçi sınıfı hareketinin dar bir iktisadi zemine sıkışıp kalmasından, politik sıçramayı bir türlü yapamamasından söz ediyoruz. Bunu doğru anlamak, bundan doğru sonuçlar çıkarmak zorundayız. İktisadi mücadeleler bir zaf olmak bir yana, geniş çaplı bir politik işçi hareketinin gelişimi için özel önem taşıyan büyük bir olanaktır. Bütün sorun, bu olanağı, hareketin politikleştirilmesi ve devrimcileştirilmesi asıl amacına yönelik olarak doğru bir biçimde ele almak ve başarılı bir biçimde kullanabilmektir. Bunun başarılmadığı bir durumdan dolayıdır ki, iktisadi hareket kısır ve sonuçsuz bir zemine dönüşerek sonuçta sınıf hareketini yormakta ve geriye itebilmektedir.

Sendika bürokrasisi kadar sosyal-reformist akımlar da bu zemini kendi içinde amaçlaştırıp süreklileştirmekte, böylece sınıf hareketinin devrimci gelişimini engellemekte ya da zora sokmaktadırlar. Komünistler buna karşı sistematik bir mücadele yürütmelidirler. Fakat işçi sınıfının iktisadi istemlerini ve somut sorunlarını ihmal eden ya da yeterince önemsemeyen bir devrimci çalışmanın da sonuçta başarısız kalacağını bir an olsun gözden kaçırmamalıdırlar. Günlük çalışmalarında bu basit gerçeği daha dikkatli bir biçimde gözetmelidirler. Sınıfın en sıradan istemlerine ve bu doğrultudaki hareketliliklerine sahip çıkmalı, bunları temel devrimci amaçlara uygun bir biçimde kullanmayı başara-bilmelidirler.

* Temel amaç ve hedeflere ilişkin olarak her zaman süreklilik taşıması gereken genel sosyalist propaganda ve ajitasyonun yanısıra, sınıf çalışmasında bugünkü koşullarda öncelikle öne çıkarılması gereken güncel sorunlar dört başlık altında özetlenebilir. Bunlardan birincisi devletin sistematik baskı, terör ve işkence uygulamalarına karşı ve temel demokratik hak ve özgürlükler için mücadele; ikincisi İMF paketlerine, özelleştirme saldırısına ve işsizliğe karşı, daha iyi çalışma ve yaşama koşulları için mücadele; üçüncüsü, devletin Kürdistan'da yürüttüğü kirli savaşa ve

toplum genelinde estirdiği şovenist rüzgara karşı ve Kürt halkının özgürlüğü ve meşru ulusal hakları için mücadele; ve nihayet, emperyalist köleleliğin teşhiriyle de bağlı olarak, Türkiye'yi çevreleyen kriz bölgelerinde ABD emperyalizminin hizmetinde yürütülen saldırgan ve kışkırtıcı faaliyetlere karşı, halkların dostluğu ve kardeşliği için mücadeledir.

* Gazi direnişi ile başlayan gelişmeler, büyük kentlerin yoksul tabakalarının hareketlendiği bir döneme girdiğimizi kesinleştirdi ve ilk belirtiler, geleneksel devrimci grupların bu hareketlilik içinde az ya da çok güç kazanma olanağı bulacağını gösteriyor. Bu, devrimci siyasal mücadele bakımından tümüyle olumlu olan bir gelişmedir. Fakat bunun doğuracağı bir olumsuz sonuç, bu güçlenmenin eski popülist önyargılara da yeniden güç kazandırması ihtimalidir. Bu nedenle de, devrimci örgütlerin kent yoksullarını devrimcileştirme ve örgütleme çabalarını olumlu karşılayan ve destekleyen komünistler, öte yandan bunun, popülist önyargıların ve demokratizmin işçi sınıfı ve sosyalizm adına yeniden canlandırılmasına dayanak edilmesine fırsat vermemelidirler. Bunun için de demokratizme ve popülizme karşı ideolojik mücadeleyi bu yeni duruma uyarlayarak sürdürmelidirler.

Fakat ideolojik mücadele cephesinde asıl sorun ve hedef, işçi sınıfı içinde güçlenmeye çalışan sosyal-reformist liberal akımlar olmalıdır. Sınıf hareketini devrimci bir çizgide ilerletmek görevinin yakıcı bir önem kazandığı şu sıralar, bu mücadele çok daha güncel, çok daha önemli ve hatta yaşamsaldır.

II. BÖLÜM

Düzenin uluslararası durumu ve dış politikası

Emperyalizme bağımlılık ile tekelci burjuvazinin bu temel üzerinde yükselen gerici sınıf egemenliği, Türkiye'nin izlediği geleneksel dış politikanın genel tarihsel ve sosyo-ekonomik temelini oluşturmaktadır. Bu politikayı, emperyalist sistemin genel çıkarları, ABD emperyalizminin temel ve dönemsel çıkarları, ve ancak bu genel çerçevede ve onunla uyum içinde, Türk burjuvazisinin kendine özgü çıkarları belirlemektedir.

Türk sermaye düzeninin bugünkü uluslararası durumunu ve izlediği dış politika çizgisini ise, Türkiye'nin emperyalist-kapitalist sistem içindeki yeri ve jeopolitik konumu temeli üzerinde, son yılların iç ve uluslararası güncel gelişmeleri belirlemektedir.

Türk dış politikasının genel çerçevesi: Emperyalist sisteme kölece bağımlılık

Türkiye, emperyalist-kapitalist dünya sisteminin organik bir parçasıdır. Sistemin bağımlı ülkeler kategorisinde yer almaktadır.

İktisadi, mali, siyasi, askeri ve diplomatik tüm alanlarda tam bir emperyalist boyunduruk altındadır. Türkiye, saldırgan bir emperyalist politik-askeri örgüt olan NATO'nun sadık bir üyesidir. Ülke topraklarında çok sayıda NATO ve Amerikan askeri üssü bulunmaktadır. Ekonomisi her alanda emperyalist dünya ekonomisine bağımlı olan Türkiye, aynı zamanda ödendikçe büyüyen ağır bir emperyalist borç yükü altındadır. Emperyalizme bağımlılıktan temellenen bir yapısal kriz içindeki ekonominin çarkı ancak sürekli yeni dış borçlar sayesinde dönebilmektedir. Bu nedendir ki, Türkiye, başta İMF olmak üzere uluslararası emperyalist finans merkezlerinin dayattığı iktisadi ve mali politikaların uysal bir izleyicisi durumundadır.

Türkiye üzerindeki bu emperyalist hükümlanlığın merkezi ve belirleyici gücü, son elli yıldır tartışmasız olarak ABD emperyalizmidir. ABD'nin etkisi ve denetimi toplum yaşamımızın tüm alanlarında hissedilmektedir. Ekonomi ve maliye politikaları İMF ve Dünya Bankası'nın, iç ve dış politika ABD hükümetlerinin, ordu ve sözde savunma Pentagon'un, iç güvenlik CIA'nın dolaysız denetimi ve yönlendirmesi altındadır. CIA stratejistleri sürekli olarak Türkiye için iç ve dış politika alternatifleri üretmekte, dahası uygulamayı bizzat planlamaktadırlar. Türkiye'de ABD'nin desteği olmadan hükümetler bile kurulamamakta, hükümet olmaya aday tüm sermaye partilerinin liderleri icazet almak için her zaman ABD'ye koşmaktadırlar. Toplumunu bir ahtapot gibi saran medya ağının tüm kilit mevkilerini de Amerikancılar tutmakta, yalnızca politik yaşam değil, kültürel ve gündelik yaşam da Amerikan ideolojisinin, yaşam tarzının, yoz kozmopolit değerlerin sistematik bir bombardımanı altında bulunmaktadır.

Türkiye üzerindeki bu çok yönlü ve utanç verici köleci emperyalist boyunduruğun iç toplumsal dayanağı Türk tekelci burjuvazisidir. Varlığını ve egemenliğini emperyalist dünya sistemine borçlu olan bu işbirlikçi sınıf, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında itibaren emperyalizme uşakça bir sadakat çizgisi izlemiştir. Onun iç politikasını olduğu kadar dış politikasının da ana çerçevesini her zaman bu tutum belirlemiştir. Bu sınıf

içerde ülke kaynaklarını emperyalist yağmaya açmış, emperyalist tekellerle işbirliği halinde iç pazarda aşırı karlara dayalı tekelci bir hakimiyet kurmuş, Türkiye'yi emperyalist tekeller için bir ucuz işgücü cenneti haline getirmiştir. İşçi sınıfı ve emekçileri ağır yaşam koşullarına mahkum eden ve topluma büyük sosyal-siyasal bedeller ödeten bu sömürü ve yağma politikalarına, siyasal planda, zaman zaman faşist askeri yönetimler halini alan dizgin-siz bir siyasal gericiçilik eşlik etmiştir. Türkiye işçi sınıfı ve emekçileri, çok sınırlı bazı demokratik hak ve özgürlükleri elde etmek ve kullanabilmek için bile zorlu mücadeleler vermek zorunda kalmışlardır. Siyasal gericiçiliğin sömürgeci bir kölelik altında bulunan Kürt ulusu için sonuçları ise, toptan inkar ile zora dayalı bir sistematik asimilasyon politikası olmuştur.

Tekelci burjuvazinin dış politikası da içindeki bu gerici işbirlikçi ve halk düşmanı sınıfsal konumun bir yansımasıdır. Kendi iç egemenlik sahasında emperyalist dünya ile bu denli bir çıkar ve kader birliği içinde olan bir sınıfın, dış politika alanında da aynı işbirliği ve uşaklık çizgisini sürdürmesi eşyanın tabiatı gereğidir.

Geleneksel dış politikanın temel unsurları

Türk tekelci burjuvazisinin izlediği geleneksel dış politikanın temel unsurları; şiddetli bir anti-komünizm ve Sovyetler Birliği'ne düşmanlık, emperyalizme sadakat halinde ezilen halkların milli kurtuluş mücadelelerine ve devrimlerine düşmanlık, bulunduğu coğrafyada emperyalizme bölge jandarmalığı ve nihayet, kendisine çevreleyen komşu halklara, özellikle de kardeş Yunan halkına karşı şovenist bir düşmanlık çizgisinden oluşmaktadır. Bunlara, Türkiye'nin komşu gerici devletlerle, özellikle Yunanistan'la sonu gelmeyen sürtüşmeleri, Kerkük ve Musul ile Oniki Ada'ya ilişkin tarihsel emelleri, Kıbrıs'taki kışkırtıcı ve ilhakçı politikası ve nihayet Kıbrıs'ın fiilen işgali de daha "özgün" geleneksel dış politika unsurları olarak eklenebilir.

Türk devleti 40 yılı aşkın süredir NATO'nun güneydoğu kanadı bekçisidir. Bu, yakın zamana kadar kuzeyde, Sovyetler

Birliği'ne ve genel olarak Varşova Paktı'na karşı emperyalizmin bir ileri karakolu görevi görmek; güneyde ise, Ortadoğu petrol-leri için ve Ortadoğu halklarının her türlü ilerici çıkışına karşı, emperyalist sisteme, özellikle de ABD emperyalizmine bölge jandarmalığı yapmak anlamına geliyordu. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, bugün artık güneydoğu bekçiliği bölge halklarına ve bölgedeki devrimci gelişmelere karşı sistem bekçili-đi anlamına geliyor.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında emperyalizme sadakatini kanıtlamak için hiçbir fırsatı kaçırmayan Türk burjuvazisi, daha NATO'ya bile girmeden ve elbette sadakatini gösterip girebil-mek için, Kore'ye asker gönderdi. Böylece, Kore halkının haklı devrimci kurtuluş mücadelesine karşı ABD emperyalizminin ya-nında yer almakla kalmadı, Türkiye'den çok uzak bir coğrafyada yaşanan savaşın emperyalist cephesine bizzat katıldı. NATO'ya girdiği andan itibaren ise (Şubat 1952), tüm uluslararası plat-formlarda ve sorunlar karşısında, bu saldırgan emperyalist örgü-tün ve ABD'nin sadık bir izleyicisi olarak davrandı. Türk serma-ye devletinin emperyalizmin hizmetinde bölge bekçiliği NATO'yla da sınırlı kalmadı. Bizzat emperyalistlerin teşviki ve yönlendirmesiyle, işlevi bakımından NATO'nun bölgesel bir uzantısından başka bir şey olmayan saldırgan Bağdat Paktı (daha sonraki adıyla CENTO) içinde yer aldı. NATO ile kölelik antlaşmaları yetmezmiş gibi, yanısıra ABD ile de bir dizi ikili kölelik antlaş-maları imzalandı. Bunlarla ABD'ye Türkiye topraklarında bir dizi askeri, siyasi ve hukuki imtiyaz tanındı ve bu antlaşmalar, her seferinde daha ağır koşullarda yenilenerak uzatıldı.

Türkiye uzun yıllar boyunca Sovyetler Birliği'ne karşı bir NATO üssü olarak iş gördü. Sovyetler Birliği üzerinde uçuş ya-pan Amerikan casus uçakları, U-2 olayıyla da somut olarak kanıtlandığı gibi, genellikle Türkiye'deki üslerden havalandılar. Yi-ne Lübnan krizi (1958) örneğinde görüldüğü gibi, Türkiye'deki emperyalist askeri üsler her zaman Ortadoğu halklarına karşı ABD'nin tam hizmetinde oldular. Körfez savaşında İncirlik'in kullanılması ise bu geleneksel tutumun en son örneği oldu. Türk

burjuvazisi (geçmişte ve bugün "İslam dünyası" üzerine yürüttüğü tüm demagojik kampanyaya rağmen) ulusal kurtuluş mücadelesi veren Cezayir halkına karşı son ana kadar sömürgeci-emperyalist Fransa'yı destekledi. Aynı şekilde, Filistin halkının haklı mücadelesine karşı, siyonist İsrail'e ve onun ağababası ABD'ye açık ya da örtülü olarak destek verildi. Yine Türk hakim sınıfları, Kıbrıs sorununda, bu ülkenin izlediği görece bağımsız politikadan hep rahatsız olan ve Kıbrıs'ı kendisinin ya da NATO'nun bir askeri üssü olarak görmek ve kullanmak isteyen ABD emperyalizminin hizmetinde hareket ettiler. Kıbrıs'ı bölmek ve Türk parçasını ilhak etmek için sürekli olarak kışkırtıcı ve müdahaleci bir politika izlediler, vb., vb.

Geleneksel dış politikada değişiklik ihtiyacı yaratan uluslararası gelişmeler

Bugün, bu geleneksel dış politika çizgisinin, emperyalist çıkarlara hizmet ve halklara düşmanlık biçimindeki ilkesel çerçevesi değil de, somut muhtevası belli değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliği koşullayan uluslararası gelişmeler, Varşova Paku'nun çöküşü, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve nihayet Körfez savaşının ardından Ortadoğu'daki yerleşik statükoda meydana gelen değişikliklerdir.

'89 sonrası bu uluslararası gelişmelerin Türkiye'nin yer aldığı coğrafyada yolaçtığı değişiklikler, Türk dış politikasını etkileyen yönleriyle sınırlı olmak üzere, maddeler halinde kısaca şöyle özetlenebilir.

1) Doğu Avrupa'daki gelişmeler Yugoslavya'nın parçalanmasıyla sonuçlanınca, Balkanlar yeniden dünyanın en bunalımlı bölgelerinden biri haline geldi. Bugün eski Yugoslavya topraklarında emperyalistlerin kendi çıkarları doğrultusunda kışkırtıp durdukları milli ve dinsel boğazlaşmalara dayalı gerici bir iç savaş var. Buna bölgenin öteki devletleri arasında sürekli turmanan çeşitli gerginlikler eşlik ediyor.

2) Sovyetler Birliği'nin dağılması, Kafkasya'da ve Orta As-

ya'da bir dizi bağımsız yeni devlet ortaya çıkardı. Kafkasya o günden beri aralıksız süren etnik çatışmalara sahne olmaktadır. Bölgenin stratejik öneminin yanısıra, sert bir emperyalist rekabete konu olan Azerbaycan petrolleri ve doğal gaz kaynakları, emperyalistlerin ve bölgedeki büyük devletlerin bu çatışmaları kendi çıkarları doğrultusunda kışkırtıp yönlendirmeleri sonucuna yolaçmaktadır. Bu ise bölgenin yakılıp yıkılmasına ve bölge halkları için büyük acılara malolmaktadır.

Türki Cumhuriyetler diye anılan Orta Asya ülkeleri üzerinde ise emperyalist rekabet tüm hızıyla sürmektedir. Uluslararası kapitalist tekeller için yeni pazarlar olmalarının yanısıra, özellikle Kazakistan ve Türkmenistan'ın zengin petrol ve doğal gaz yatakları, bu bölgedeki rekabete ayrı bir sertlik kazandırmaktadır.

3) Ortadoğu'da ise, Irak'ın Kuveyt'i işgali ve ilhakıyla başlayan olaylar, bölgedeki yerleşik statükoda önemli bir dizi değişikliğe yolaçtı. Irak'ın yıkımıyla sonuçlanan Körfez savaşının en önemli sonucu, bölgedeki ABD hegemonyasının pekişmesi oldu. ABD emperyalizmi savaşı kazanarak elde ettiği avantajları bu doğrultuda en iyi biçimde değerlendirmeye çalıştı. "Ortadoğu Barış Süreci" olarak adlandırılan emperyalist barış girişimleri bunun ifadesi ve ürünü oldular. Önce İsrail-FKÖ barışıyla, ardından İsrail-Ürdün antlaşmasıyla, bölgenin en önemli sorunlarından biri olan Filistin sorunu büyük ölçüde kontrol altına alındı ve ABD kendi çözümünü uygulamaya koydu. Bu sayede emperyalizmin bölgedeki en temel dayanağı olan siyonist İsrail'e de, bölge devletleri nezdinde bir meşruiyet kazandırıldı. ABD emperyalizmi, Körfez savaşı sayesinde peşpeşe kazandığı başarılar serisini, şu sıralarda, emperyalist barış sürecine Suriye'yi de katarak sürdürmek çabasıdadır.

Ortadoğu'da yaşanan son bir kaç yıllık gelişmelerden en kârlı çıkan devlet tartışmasız biçimde İsrail oldu. Herşeyden önce, Irak gibi güçlü bir rakip bölge devletinin yarattığı sorunlardan, bu ülkenin sahip olduğu dev savaş makinasının Körfez savaşında tahrip edilmesi ve kayıtsız şartsız teslim olmaya mecbur edilmesi sayesinde kolayca kurtulmuş oldu. Bunun ardından, yıllar

öncesinden düşünülen bir politika, nihayet uygulamaya konulabilirdi; özerklik adı altında, FKÖ, işgal bölgesindeki Filistin halk direnişini dizginleyen bir yerel polis örgütüne dönüştürüldü. Siyonist İsrail, bu sözde “Ortadoğu Barış Süreci” sayesinde, yalnızca Arap devletleri nezdinde meşruluk kazanmakla kalmadı, aynı zamanda ABD’nin tam desteğinden yararlanarak ve iktisadi gücünü kullanarak, bölge hakimiyetine ilişkin emellerini bu kez “barışçıl” yollarla sağlayacak bir zemine kavuştu. Bir başka ifadeyle, dün neredeyse tamamen savaş makinasıyla yaptıklarını, bugün, bu makinanın gölgesinden de en iyi bir biçimde yararlanarak, ekonomik gücüyle yapma olanağına kavuştu. Daha şimdiden, emperyalist planın bir parçası olan ve liderliğini fiilen İsrail’in yapacağı bir “Ortadoğu Ortak Pazarı”ndan sözedilebilmektedir.

4) Öte yandan ABD, Güney Kürdistan’ı fiilen Irak’tan ayırarak kendi dolaysız kontrolü altına aldı. Güney Kürdistan’da kurduğu kukla Kürt devleti aracılığıyla, hem Musul ve Kerkük petrolünü kendi dolaysız denetimine almak istiyor. Ve hem de, bu kukla devleti, bölgenin bir başka temel sorunu olan Kürt sorununun sistem içi çözümü için bir dayanak olarak kullanmak hesabı yapıyor. Bu, ABD’nin yalnızca bölge halklarına ve bölgedeki devrimci süreçlere karşı değil, fakat aynı zamanda rakip emperyalistlere karşı da elde ettiği önemli bir avantaj oldu. Yine Güney Kürdistan’daki gelişmelere bağlı olarak ve Kürtleri Saddam yönetimine karşı korumak yalanının arkasına saklanılarak, ABD emperyalizmi, Türkiye Kürdistanı’na Çekiç Güç adı altında askeri olarak da yerleşti.

5) Körfez savaşının bir başka temel önemde sonucu ise, yukarıdaki gelişmelerin dolaysız bir sonucu olarak, Türkiye’deki Kürt sorununun da uluslararasılaşması oldu.

Özetle sıraladığımız bütün bu gelişmelerden dolayı, Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu, bugün dünyanın en istikrarsız ve en bunalımlı üç temel bölgesi durumundadır. Türkiye ise, bu üç bunalım coğrafyasının tam merkezinde yer almaktadır. Böyle olunca, son 4-5 yıl içinde bu bölgelerde yaşanan gelişmelerin geleksel Türk dış politikasını da derinden etkilemesi ve onu de-

gişikliğe zorlaması kaçınılmazdı.

“Aktif dış politika”: Hayaller ve gerçekler

Bununla birlikte, Türk burjuvazisinin dış politikasındaki yeni açılımları yalnızca dış gelişmelerin bir ürünü saymak yanlış ve yanıltıcıdır. Bugünün uygun dış koşullarında artık olanaklı hale gelen bu açılımları besleyen nesnel iç nedenler de vardır. Dahası bu iç dinamikler özetlemiş bulunduğumuz dış gelişmeleri zaman olarak da önelemektedirler.

Özellikle son 20-25 yılda büyük bir iktisadi-mali güç kazanan ve bu gücü artık uluslararası planda daha etkin bir biçimde kullanabileceğine inanan Türk tekelci burjuvazisinin saflarında, bölgesel bir emperyalist güç olma hevesi ‘80’li yıllar boyunca içten içe büyümekteydi. Bu heves salt soyut bir arzu değil, fakat aynı zamanda, Türkiye kapitalizminin ulaştığı gelişme aşamasının ve bu aşamada kendini artık iç pazarda gereğince üretmemesinin zorladığı bir nesnel eğilimdi. Öte yandan, Türkiye’nin kapitalist ekonomisi, döviz darboğazı, kronik dış ticaret açıkları, sürekli büyüyen ve ödenmekte zorlanılan dış borçlar gibi yapısal sorunların çıkmazını yaşıyordu. Bu koşullarda, dışa açılmak, bir seçenek olduğu kadar bir zorunluluk olarak da Türk burjuvazisinin karşısına çıkıyordu. İMF’nin dayattığı bir politika olarak 24 Ocak Kararları’ndan beri izlenen bu “dışa açılma” (ve elbette Türkiye pazarını da sınırsız ölçüde uluslararası tekellere açma) politikası, ‘89 sonrasının uluslararası gelişmeleri ve bunun Türkiye’yi çevreleyen coğrafyadaki yansımaları ile de birleşince, Türk burjuvazisinin geleneksel dış politikasını da değişime zorladı.

‘90’lı yılların uluslararası gelişmeleri Türk burjuvazisinin emperyalist yayılmacı heveslerini görülmemiş ölçüde kamçılıdı. Türk burjuvazisinin en yetkili temsilcileri bunu “aktif dış politika” (Özal) ihtiyacı ve “Adriyatik’ten Çin Seddi’ne 200 milyonluk Türklük dünyasının lideri olmak” (Demirel) iddiası formülleriyle dile getirdiler. Sorun yalnızca uluslararası gelişmelerin yarattığı yeni durumdan tekelci burjuvazinin ihtiyaçları doğrultusunda

en iyi biçimde yararlanmayı olanaklı kılacak bir yeni dış politika arayışından da ibaret kalmadı. Düzen bunu, çözümsüz iç sorunları örtmenin, yığınların dikkatini dayanaksız hayaller yaratarak dışarıya yönelmenin, onlarda ortaya çıkan yeni uluslararası fırsatlarla iç sorunların nihayet bir çözüme kavuşacağı inancı yaratmanın, ve nihayet, pantürkist ve panislamist ideolojiyle yığınların bilincini zehirlemenin bir olanağı olarak da ele aldı. Bu çerçevede, devlet, politikacılar ve medya elbirliği halinde, yeni dış politika argümanlarını içteki çözümsüz sorunlara bir çıkış yolu olarak sundular ve bunu yığınların bilincini hedefleyen yoğun bir ideolojik saldırıya çevirdiler.

Gerçekte ise, Türk burjuvazisi, bölgesel bir güç olma hevesi tümüyle dayanaktan yoksun olmasa bile, propaganda ettiği türden bir uluslararası rolü oynama gücünden yoksundu. İlk dış politika hezimetinin ardından kendisi de bu gerçeği kabul etmek zorunda kaldı. Hesaplarını bundan böyle daha çok “tarihsel ve kültürel bağları”nı ABD emperyalizmine taşeronluk misyonu çerçevesinde değerlendirebilme üzerine yaptı. Dünyanın en büyük emperyalist güç odaklarının rekabette başa güreştiği bir alanda başka türlü de yapamazdı.

Daha olayların başında ve Türkiye solunda “emperyalist Türkiye” üzerine “teorik açıklamalar”ın moda olduğu bir sırada, komünistler, Türk burjuvazisinin propaganda ettiği emperyalist açılımın yeterli iktisadi, politik ve askeri dayanaktan yoksun olduğunu açıklıkla vurguladılar: “Osmanî’nin yüzyılları bulan emperyalist yayılcı geleneğinin dolaysız tarihsel mirasçısı durumundaki Türk burjuvazisinin yayılcı hevesleri fazlasıyla güçlüdür. Doğu Bloku’nun çöküşü ve Sovyetler Birliği’nin dağılışıyla ortaya çıkan olanaklardan kırıntılar kapmak isteğinin bu hevesleri hiçbir dönemle kıyaslanmayacak ölçüde güçlendirdiği de tartışmasızdır. Bütün sorun, bu güçlü hevesleri gerçekleştirme gücüne sahip olup olmadığıdır. Hayaller ile gerçekler ilişkisidir.” (*Görüntü ve Gerçek, Ekim, Mart 1992, Solda Tasfiyeciliğin Yeni Dönemi, s.133*)

Türk burjuvazisinin emperyalist heveslerinin gerçek yaşamla ilişkisi bugün olaylar tarafından somut olarak sınanmıştır. Türk

burjuvazisinin o günlerde “güçlü dünya devleti”, “lider ülke”, “200 milyonluk Türklük aleminin lideri” argümanlarıyla uygulamaya koyduğu yeni “aktif dış politika”, çok geçmeden Balkanlar’da, Kafkaslar’da ve Orta Asya’da peşpeşe utanç verici bir hezime-te uğradı. Bu yeni “aktif dış politika”nın ilk uygulama alanı olan Körfez krizi ve savaşında da sonuç farklı olmadı.

Olaylar bugün bütün açıklığı ile göstermiştir ki, Türk devletinin Türkiye’yi çevreleyen kriz bölgelerinde oynayabileceği rol, ABD emperyalizminin çıkarları doğrultusunda yapabilecekleriyle sınırlıdır. Türkiye ABD emperyalizmi için Ortadoğu’da “bekçi”, İslam dünyası ile ilişkilerde “köprü”, ve nihayet Orta Asya ile ilişkilerde ise “taşeron” konumundadır. Aynı şekilde, Türkiye’nin Balkanlar’daki kışkırtıcı faaliyetleri de hemen tümüyle ABD’nin dümen suyundadır. Türk burjuvazisi, tüm sözde “tarihsel ve kültürel” avantajlarına rağmen, Türkiye’yi çevreleyen ve dünyanın büyük emperyalist devletleri arasında dişe diş bir rekabetin alanları olan kriz bölgelerinde, herhangi bağımsız inisiyatif gösterme gücünden yoksundur.

Emperyalist politika iktisadi güç, politik ve askeri kuvvet demektir ki, Türk burjuvazisi bundan yoksundur. 70 milyar dolar borcu olan, ekonomisi sürekli kriz içinde debelenen, ekonomi çarkını ağır aksak döndürmek için bile sürekli emperyalist finans kuruluşlarına avuç açan bir ülkenin, emperyalist efendilerini aşan bir dış politika çıkışı elbette olamaz. Tersine, tam da aynı nedenlerle, bu dış politika, emperyalizmin çıkarları ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenir. Nitekim “aktif dış politika” ve “Türk-İslam alemine liderlik” türünden argümanlar da, bizzat ABD emperyalizminin Türk devletine kendi çıkarları ve ihtiyaçları doğrultusunda biçtiği yeni rolün, içte kitleleri aldatmayı hedefleyen formülasyonlarla sunulmasından başka bir şey değildir.

Balkanlarda ve Kafkaslar’da yeni Türk dış politikası

Eski Yugoslavya topraklarında milli çatışma ve boğazlaşmalar başladı;ğı andan itibaren, Türk devleti tarihsel ve kültürel

bağlar adı altında Bosna müslümanlarının hamiliğine soyundu. Çatışma bölgesinde başından itibaren aktif kışkırtıcılık yaptı ve bunu halen sürdürmektedir. Yıllardır topluma "Bosna sorunu" üzerinden en aşağılık ve en ikiyüzlüce bir şovenizm pompalayan Türk burjuvazisi, bugün Bosna'da BM Barış Gücü adı altında asker bulunduran ülkelerden de biridir. ABD, Rusya ve Avrupalı emperyalistlerin bir rekabet ve çatışma alanı olan eski Yugoslavya'da, Türk devletinin izlediği politika ve yürüttüğü faaliyetler, ABD politikasının bir uzantısıdır ve onun hizmetindedir.

Öte yandan, Türk burjuvazisi, yine tarihsel ve kültürel bağlarını ileri sürerek Arnavutluk ve Makedonya'yı kendi etkinlik alanı olarak görmekte, Yunanistan ve Sırbistan'a karşı bu ülkelerin hamisi rolünü oynamaktadır. Bu çerçevede, bölge ülkeleri arasında gerginliği ve gerici çıkar çatışmalarını körükleyen bir politika izlemektedir. Aynı şekilde, kendi ülkesindeki 15 milyon Kürdün en sıradan demokratik haklarına bile katlanamayan Türk devleti, büyük bir ikiyüzlülükle, sözde Batı Trakya Türklerinin haklarını savunma adı altında Yunanistan topraklarında sürekli ve aktif bir kışkırtıcılık yapmaktadır.

'90'lı yıllardaki yeni gelişmelere bağlı olarak Türk burjuvazisinin Kafkaslar'da izlediği politika da Balkanlar'dakinin bir benzeridir. Balkanlar'da Bosna üzerinden izlenen politika, Kafkaslar'da Azerbaycan üzerinden uygulanmak istenmektedir. Türk devleti, Azeri-Ermeni çatışmasında Azerbaycan'ın hamiliğini üstlenmektedir. Bu arada Azerbaycan'ın iç işlerine de en kaba müdahalelerde bulunmakta, komplolar düzenlemekte, darbeler örgütlemektedir. Balkanlar'da Sırbistan'ı konu alan şoven kampanya, Kafkaslar'da Ermenistan'ı konu almaktadır. Kardeş Ermeni halkına karşı tarihsel düşmanlık geleneksel olarak Türk iç politikasının en iğrenç malzemelerinden birini oluşturmaktadır. Kürdistan'da yürütülen kirli savaş bile Ermeni düşmanlığı kampanyasına vesile edilmekte, bu aşağılık propaganda bizzat devletin resmi televizyonundan yürütülebilmektedir.

Fakat denilebilir ki, Türk devletinin yeni aktif dış politikasının en utanç verici hezimetini yaşadığı alan da bizzat Kafkasya,

somut olarak Azerbaycan olmuştur. Türk tekelci burjuvazisi en büyük emperyalist devletlerin dışı dış bir rekabetine konu olan Azerbaycan petrollerinden ancak sembolik bir pay alabilmiştir. Petrol boru hattının izleyeceği yol konusunda işe henüz kesin bir sonuç yoktur. ABD tekellerinin hangi yolu en kârlı ve güven-celi görecekleri ile Rusya'nın kendi çıkarları doğrultusunda ko-yacağı ağırlık, sert çatışmalara konu bu sorunda sonucu tayin edecektir.

İlişkilerin siyasal cephesinde ise durum kötü olmaktan öte-dir. “Bölgesel güç” olmakla övünen ve hamiliğe soyunan Türk sermaye devletinin, gerçekte Ermenistan-Azerbaycan gerginliği ve çatışmalarında ortaya özel bir ağırlık koyamayacağı somut olaylarla açık bir biçimde görülmüştür. Başta ABD olmak üzere Batılı emperyalistlerce arkalanan bir Ermenistan'a karşı, Türkiye'-nin Azerbaycan hamiliği adı altında yapabileceği fazla bir şey yoktur. 1992 başındaki kriz esnasında, bizzat Demirel bunu açık-lıkla itiraf etmek, 50 milyar dış borç varken bağımsız bir dış politikanın olamayacağını söylemek zorunda kalmıştır. Elçibey türünden bir kuklanın bir yana itilmesinin ardından, bunu bizzat Azerbaycan'ın kendisi de hesaba katmak yoluna gitmiştir. Bu ül-ke bugün “bölgenin güçlü devleti” Türkiye'ye bel bağlayarak de-ğil, fakat bazı dengelerden yararlanmak ve petrol kaynaklarından pay dağıtmak yoluyla, Ermenistan'la sorunlarına bir çözüm arıyor.

Türkiye'nin Orta Asya Türk Cumhuriyetleriyle ilişkilerdeki rolü ise, neredeyse tümüyle ABD ve İsrail firmalarına taşeronluk yapmaktan ibarettir. Türk devleti “ortak tarihsel ve kültürel bağları”nı, yolu ABD'ye ve bu arada siyonist İsrail'e düzlemek için kullanıyor. Kuşkusuz bundan kendisi de yeterli bir pay alıyor.

Ortadoğu: “Aktif dış politika”nın ilk uygulama alanı

Ortadoğu, yeni “aktif dış politika”nın gerek tartışma ve ge-rekse uygulama olarak ilk kez gündeme getirildiği alan oldu. Tartışma Körfez krizinin hemen ardından ve cumhurbaşkanlığı katında başlatıldı. Türkiye'nin ABD emperyalizminin bölgeye aktif

müdahalesine tam destek vermesi, kitleleri hedefleyen propaganda planında “bölge gücü” olarak kendi rolünü oynaması, “bir koyup üç alması” olarak sunuldu. Kriz boyunca Türk devleti, ABD çıkarlarına hizmet etmede her türlü sınırı aştı ve uşakça sadakatin bu kadarı emperyalist efendileri bile şaşırttı. Türkiye Irak’a uygulanan ambargoya en hızlı ve en hararetli katılan, petrol boru hattını anında kapatan ülke oldu. Savaş esnasında ise, Türkiye’deki ABD üsleri Irak’ın kuzeyden bombalanmasında kullanıldı.

Bu politikanın hüsrarla sonuçlandığı, Türk burjuvazisine (ABD’ye bağlılığını kanıtlamak dışında) hiçbir şey kazandırmadığı gibi, büyük iktisadi kayıplara yolaçtığı bugün artık ortak kabul görmektedir. Bu “aktif politika”yla Türk devleti, komşu bir ülkenin yakılıp yıkılmasına, yüzbinlerce Irak vatantaşının katledilmesine, hastaların ve çocukların ilaçtan ve süttten bile mahrum kalmalarına “aktif” suç ortaklığı etmiş oldu.

Buna rağmen, savaşı izleyen politik süreçlerde kendisine herhangi bir rol bir yana, oluşan masalarda yer bile verilmedi. Savaş öncesinde Türk devletinin Kerkük ve Musul’a ilişkin tarihsel emellerini alttan alta kışkırtan ABD, savaş sonrasında Güney Kürdistan’da kurdurduğu kukla Kürt devletini de doğrudan kendi vesayeti altına aldı. Dahası, bu devleti koruma adına, Kuzey Kürdistan’a askeri olarak ayrıca yerleşti. Irak Kürdistanı’nda doğan yeni fiili durumun Kürdistan’ın iki parçasını fiilen birleştirdiğini, bunun Türkiye Kürdistanı’ndaki silahlı özgürlük mücadelesine bazı önemli avantajlar sağladığını, Türk devleti içinse bir türlü başa çıkamadığı yeni problemlere yolaçtığını biliyoruz. Türkiye’nin halen “bölge gücü” olarak en “aktif” dış politika eylemi olan sınır ötesi operasyonlar (ve son işgal eylemi), bu yeni problemlerin ağırlığını ve içinden çıkılmazlığını gösteriyor.

Öte yandan, yeni “aktif dış politika”nın bu ilk uygulanması, Kürt halkına karşı dört komşu sömürgeci devletin geleneksel ittifakından Irak’ı devre dışı bırakarak, Türk devleti için ayrıca uluslararası hukuk açısından sorunlar yaratmıştır. Dün sömürgeci Irak tarafından kendi egemenlik sahasında yapılanı, bugün Türk devleti sınır ötesi operasyonlarla bizzat yapmak durumunda

kalmakta, bu ise ona, son işgal eylemi sırasında da görüldüğü gibi bazı ek dış politika sorunları yaratmaktadır.

Şunu da ekleyelim ki, Körfez savaşının ardından Irak'taki Kürt sorununun fiilen emperyalist vesayet yoluyla uluslararasılaşması, kaçınılmaz olarak Türkiye'deki Kürt sorunu için de aynı sonucu yaratmıştır. Bugün Kürt sorunu Türk devletinin uluslararası ilişkilerinde neredeyse baş sırayı tutmaktadır. Şu veya bu ülkenin soruna ilişkin desteğini almak için ekonomik ve ticari rüşvetten siyasal tavize kadar her yola başvurulmaktadır. Ve bu alanda şu veya bu ülke ya da kuruluşun PKK aleyhtarı herhangi bir söz ya da açıklama, ciddi ciddi önemli bir "dış politika başarısı" (hatta zaferi!) olarak sunulabilmektedir. "Bölgesel güç" ve "dünya devleti" olmak iddiasındaki bir ülke için ne acınası bir durum!

Fakat Kürt sorunu üzerinden yarattığı tüm bu yeni problemlere rağmen, Körfez savaşı sonrasında Türk devletinin Ortadoğu alanındaki dış politikasında bazı önemli rahatlama ve rahatlamalar doğduğu da bir gerçektir. ABD'nin bölgedeki egemenliğinin perçinlenmesi, "Ortadoğu Barış Süreci" ve Filistin sorununun sözde barışçıl çözümü, bunların ardından siyonist İsrail devletinin Arap devletleri nezdinde meşrulaşması, Türk devletine bu alanda önemli bir rahatlama getirmiştir. Artık Filistin sorunu nedeniyle kaba bir ikiyüzlülüğe gerek kalmamıştır. Türk devleti İsrail ile örtülü ilişkilerini bugün artık her alanda ve tüm açıklığı ile kurup geliştirebilmektedir. Siyonist İsrail'in yanısıra, Suudi krallığı, Körfez şeyhlikleri ve Mısır gibi, bölgenin en gerici ve en Amerikancı rejimleri bugün Türk devletinin en yakın müttefikleridir. Gerici-lik, bölge halklarına karşı karşı-devrimci birlik ve emperyalizme uşaklık, bu dostluğun harcı ve ortak paydasıdır.

İran rejimi ile ilişkiler ise sürekli bir dalgalanma içindedir. Her iki devlet de kendine göre haklı nedenlerle ötekine güvenmemektedir. Kürt halkına karşı tarihsel gerici ittifaklarını koruyan bu iki ülke, Türkiye'nin bölgedeki Amerikancı rejimlerden biri olması ve tersinden ise İran'ın bölgede ABD'nin baş hedefi olması nedeniyle karşı karşıya gelebilmektedirler. Azer-

baycan ve Orta Asya Cumhuriyetleri üzerindeki nüfuz rekabeti buna ek boyutlar eklemektedir.

Türk tekelci burjuvazisinin Ortadoğu'da uygulamaya koyduğu yeni "aktif dış politika", onun "bölgesel güç" iddiasının sınırlarını da bütün açıklığı ile ortaya koydu. Açıklıkla görüldü ki, onun bölgesel gücü ve etkinliği Amerikancılığı ile ölçülmektedir ve de bununla sınırlıdır.

"Türk-Yunan uyuşmazlığı" ve Kıbrıs sorunu

Resmi dildeki ifadesiyle "Türk-Yunan uyuşmazlığı"nın uzun bir geçmişi var ve zaman içinde sorunlar azalmamış, tersine çoğalmıştır. Her iki ülkenin gerici burjuvazileri ve hükümetleri, bu anlaşmazlıkları sürekli olarak etkili bir iç politika malzemesi olarak kullanmışlardır. İki halk arasında karşılıklı bir nefret ve düşmanlığı körüklemeyi değişmez bir politika olarak izleyegelmişlerdir.

İçte halk kitlelerini şovenizmle zehirlemeyi ve sersemletmeyi geleneksel bir politika olarak izleyen Türk burjuvazisinin bu doğrultuda kullandığı iki temel tema, Ermeni ve Yunan halklarına karşı aşağılık bir düşmanlıktır. Türk devleti, kardeş Yunan halkına karşı düşmanlığı ihtiyaç duyduğu her durumda depreştirebilmek için, gerici Yunan devleti ile olan çok değişik uyuşmazlık konularından döneme ve duruma göre yararlanmaktadır.

Bu ünlü uyuşmazlığın değişmez konuları, Kıbrıs sorunu, Batı Trakya Türkleri, Doğu Ege Adalarının silahlandırılması, Ege kıta sahanlığı, Ege karasuları, Ege hava sahası (FIR hattı) vb., vb.'dir. Bunlardan Kıbrıs sorunu dışındakiler doğrudan emperyalist çıkarlarla ilgili olmayıp, her iki devletin kendine özgü çıkarlarını ilgilendirmektedir. Ne var ki, geçmişte ve bugün, başta ABD olmak üzere, emperyalistler bu iki komşu ülke arasındaki anlaşmazlıkları sürekli istismar etmişlerdir. Özellikle ABD emperyalizmi, NATO üyesi olan ve birlikte NATO'nun güneydoğu kanadını oluşturan bu iki ülke arasındaki anlaşmazlıklardan geçmişten bugüne hep en iyi biçimde yararlanmıştır. Bir yandan

kışkırtarak, öte yandan sözde barıştırıp uzlaştırarak, bu ülkeler üzerindeki hegemonyasını bu yolla ayrıca pekiştirmiştir. Bu arada, ABD silah tekelleri de, birbirlerine karşı sürekli silahlanan her iki ülke sırtından büyük kârlar elde etmişlerdir. En son bilgilere göre, Suudi Arabistan'dan sonra bugün dünyanın en çok silah ithal eden iki ülkesi, Türkiye ve Yunanistan'dır. NATO'nun bu iki komşu ülkesi birbirine karşı sürekli silahlanmaktadır ve bu silahları NATO'nun patronu ABD'den satın almaktadırlar!

İçinde bulunduğumuz dönemde, özellikle Ege kıta sahanlığı (12 mil) sorunu yüzünden iki ülke ilişkilerinde ciddi gerginlikler yaşanmaktadır. Yunanistan karasularını 12 mile çıkarmak istemekte, Türkiye ise bunu "savaş nedeni" sayacağını ilan etmiş bulunmaktadır. Türk devleti sık sık Ege Denizi'nde kışkırtıcı askeri tatbikatlar yapmaktadır. Son zamanlardaki yoğun silahlanmada bu anlaşmazlığın ve gerginliğin büyük payı var.

Bugünkü biçimiyle Kıbrıs sorunu, denebilir ki Türk burjuvazisini izlediği politika bakımından ABD'den farklılaştığı nadir sorunlardan biridir. Bugünkü biçimiyle diyoruz, zira 1974 yılındaki müdahale ve işgale kadar, Türkiye Kıbrıs sorununda da kelimenin tam anlamıyla ABD'nin dümen suyunda hareket ediyordu. Türkiye 20 yılı aşkın bir süredir Kıbrıs'ta işgalci bir güç durumundadır. Yunan burjuvazisinin Kıbrıs'ı toptan ilhak etme geleneksel politikası karşısında Türk burjuvazisinin izlediği politika, Kıbrıs'ı bölmek ("taksim"!) ve Türk parçasını fiilen ya da resmen kendine bağlamak olmuştur. Her iki devletin kendi politikaları doğrultusunda karşılıklı yürüttükleri kışkırtma ve oyunlar, sonunda Türkiye'nin 1974 yılında Kıbrıs'ı işgal etmesine ve böylece de fiilen bölünmesine yolaçtı. Türkiye işgal ettiği kesimde kurduğu kukla Kıbrıs Türk devletini fiilen kendisine bağladı.

Kıbrıs sorunu, Türk burjuvazisinin dış politika alanında kendine özgü inisiyatifinin bu en önemli örneği, aynı zamanda bu inisiyatifin sınırlarını göstermek bakımından da dikkate değerdir. Bu dış politika inisiyatifi, işgaldan beri bir dış politika yükü haline gelmiş, ABD ve Avrupa emperyalistlerinin Türk devleti

üzerindeki baskısının özel bir konusu olmuştur. Türk burjuvazisi bir süredir bu yükten kurtulmak istemektedir. Avrupa'yla imzalanan son Gümrük Birliği Antlaşmasıyla bu doğrultuda ilk adımlarını da atmıştır. Kıbrıs sorunu çarpıcı bir biçimde bir kere daha göstermektedir ki, Türk burjuvazisinin kendi yayılmacı ve saldırgan emelleri doğrultusunda bağımsız bir politika izleme ve uygulama gücü yoktur.

Gümrük Birliği Antlaşması

Türk tekelci burjuvazisinin “büyük ve güçlü dünya devleti” propagandasının son malzemesi, Avrupa ile Gümrük Birliği Antlaşması oldu. Gerçekte ise, Türkiye'yi Avrupa Birliği'ne almadan onu Gümrük Birliği'ne dahil etmek, sözkonusu iddianın tam tersini kanıtlamaktadır. Antlaşma, Türkiye'yi ekonomik cephede Avrupa sermayesine ve mallarına sınırsız bir biçimde açarken, onu Avrupa Birliği'ne almayarak tüm siyasal karar mekanizmalarının dışında bırakmış oldu. Bu gücün değil, güçlü olana teslimiyetin bir göstergesidir. Gümrük Birliği Antlaşması, Türkiye'nin Avrupa kapitalizmiyle tam ekonomik entegrasyonunu öngören yeni bir emperyalist kölelik antlaşmasından başka bir şey değildir.

Dış politika cephesinde devrimci görevler

Dış politika alanındaki devrimci görevler, iç politika planındaki devrimci görevlerin bir parçası, onun organik bir uzantısıdır. Dolayısıyla bu görevlerin stratejik çerçevesi, Türkiye devriminin temel sorunlarına stratejik yaklaşımdan ayrı ele alınamaz. Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığı ile bu bağımlılık temeli üzerinde tekelci burjuvazinin sınıf egemenliği, Türkiye'nin geçmişten beri izlediği ve halen izlemekte olduğu dış politikanın genel çerçevesini ve somut içeriğini belirlemektedir. Dolayısıyla, dış politika alanında devrimci görevlerin genel çerçevesi ve somut içeriği de, herşeyden önce bu temel gerçeklikten hareketle

saptanabilir.

Türkiye’de bugün, uluslararası sermayeye dayanan, onunla içiçe geçmiş bir çıplak sermaye iktidarı hüküm sürmektedir. Türkiye üzerindeki emperyalist hükümranlığın, ülkenin uluslararası sermayeye her alandaki bağımlılığının temel toplumsal dayanağı, iktidardaki işbirlikçi tekelci sermaye sınıfıdır. Bu, iktidardaki sermaye sınıfına karşı mücadelenin zorunlu olarak onun gerisindeki emperyalizme karşı mücadele ile birleştirilmesi gerektiğini gösterir. Türkiye’nin bugünkü sosyo-ekonomik ilişkileri koşullarında devrim, iktidardaki tekelci burjuva sınıfını devirmek ve Türkiye’yi uluslararası sermayeye bağlayan tüm ilişkileri kırıp parçalamak anlamına gelir. Bu ise, doğası gereği ancak bir proleter devrim olabilir. Kapitalist bir ülkede, kapitalist sınıfın egemenliğini ve ancak bu sayede sürdürülebilen emperyalist egemenliği hedef alan bir devrim mücadelesi, nesnel olarak, başka türlü konulamaz ve tanımlanamaz. Bugünün Türkiye’sinde emperyalist kölelikten kurtulmanın, onun iktisadi, mali, siyasi, askeri ve kültürel vb. tüm alanlardaki boyunduruğunu tam ve kesin olarak kırmanın, sermaye iktidarını yıkmaktan ve uluslararası sermaye cephesinin dışına çıkmaktan başka bu yolu yoktur ki, bu da proleter devrimden başka bir şey olamaz. Bugünün Türkiye’sinde anti-emperyalist mücadele nesnel içeriği yönünden anti-kapitalist bir mücadeledir.

Elbette bu stratejik devrimci perspektif, emperyalist egemenliğe ve onun dış politika alanındaki dönemsel sonuçlarına karşı bir dizi taktik istemin ileri sürülmemesi ve bunlar için sonuç alıcı bir mücadelenin sürdürülmemesi anlamına gelmez. Fakat yalnızca, bu taktik istemlerin, ancak yukarıda tanımlanan devrimci stratejik perspektif içinde doğru bir biçimde formüle edilebileceğini gösterir. Aynı şekilde, ancak bu takdirde, bu istemler uğruna mücadelenin küçük-burjuva milliyetçi hayallerin güç kazanmasına değil, fakat devrime hizmet edebileceğini gösterir.

Türkiye’nin yakın geçmişinde, sosyalist olmak iddiasındaki orta sınıf mensubu milliyetçi aydınlar, burjuvazinin sınıf egemenliğini yıkmak devrimci hedefinden koparılmış bir anti-emperyalist mücadele ve uluslararası sermaye cephesini kırıp dışına

çıkma sorunundan koparılmış bir sözde “tam bağımsız Türkiye” hedefi formüle ettiler. Yaşam bu burjuva ve küçük-burjuva milliyetçi aydınların hayallerini yıktı ve onların ezici çoğunluğu, zaten hiçbir zaman ufku dışına çıkamadıkları kurulu düzenle bütünleşme ve emperyalist egemenliği kabullenme yolunu tuttular. Ne var ki, onların formülasyonları uzun yıllar devrimci harekete de egemen anti-emperyalist mücadele perspektifini oluşturdu. Bu görüşler, yıpranmış ve incelmış biçimiyle, halen de etkisini sürdürebilmektedir.

Bu olgu karşısında, genel anti-emperyalist görevlere ve bugünkü rejimin emperyalizmin hizmetindeki dış politikasına karşı devrimci mücadele görevlerine özel bir hassasiyetle yaklaşmak, onlara militan bir kararlılıkla sahip çıkmak zorunda olan komünistler, devrimci proletaryanın anti-emperyalist perspektifi ile küçük-burjuvazinin dar milliyetçi perspektifi arasındaki ayırma da özel bir dikkat göstermek zorundadırlar. Bunda başarılı olabilmenin temel koşullarından biri, emperyalizme karşı genel mücadele görevleriyle yetinmemek, onun toplum yaşamındaki ve rejimin dış politikasındaki güncel sonuçlarına karşı da her alanda sistemli bir mücadele yürütmektir. Bir başka ifadeyle, reform-devrim diyalektiğini emperyalizme karşı mücadele sahasında da titizlikle gözetmektir.

Emperyalizme karşı devrimci mücadelenin bu genel çerçevesi, doğal olarak sermaye düzeninin dış politikasına karşı devrimci mücadele sorunlarına da ışık tutmaktadır. Vurgulayageldiğimiz gibi, Yunanistan’la ilişkiler özel alanı ile Kürt sorununun bazı yönleri bir ölçüde dışta tutulursa, Türk devletinin dış politikası tümüyle emperyalizmin güdümünde ve hizmetindedir. Genel uluslararası meselelerde zaten her zaman emperyalist dünyayı ve onun hegemonik gücü ABD’yi destekleyen Türk devleti, bugün kendisini çevreleyen kriz bölgelerinde de, emperyalizmin hizmetinde gerici, militarist ve saldırgan bir dış politika izlemektedir.

Balkanlarda aktif kışkırtıcılık yapmakta ve Bosna’da asker bulundurmaktadır. Kafkasya ve Orta Asya halklarının doğal kaynaklarının yağmasında ve bu ülkeler üzerindeki emperyalist

kölelik ilişkilerinin pekişmesinde emperyalizme taşeronluk yapmakta, ABD, Rusya ve Almanya arasındaki emperyalist rekabette taraf olmaktadır. Azerbaycan'ın iç işlerine karışmakta, Ermenistan'a şantaj yapmakta, İran'a karşı ABD güdümünde sinsi bir düşmanlık politikası izlemekte, Irak'a ambargo uygulamaktadır. Komşularına karşı "su silahı" vb. yollarla tehdit ve şantaj politikası izlemektedir. Öte yandan ise, bu aynı devletlerle Kürt halkının tüm bölge çapında sömürgeci kölelik ilişkileri içinde tutulması için karşı-devrimci ittifaklar kurmaktan geri durmamaktadır.

Komünistler, bölge halklarına ve bölgedeki devrimci dinamiklere karşı emperyalizmin hizmetindeki bu militarist, saldırgan ve maceracı politikaya karşı sistematik bir mücadele yürütmelidirler. Bu politikanın her bir ögesini ve somut uygulamasını kitleler önünde sürekli teşhir etmeli, Türk tekelci burjuvazisinin kendi bencil sınıf çıkarı ve emperyalist çıkarlar uğruna işlediği suçları açığa çıkarmalıdır. "Milli dava" ya da "milli menfaatler" demagojilerinin gerçek içeriğini sergilemeli, emperyalist yayılma emellerinin aracı olarak kullanılan pantürkist ve panislamist ideolojiler ile "neo-osmancılık" akımına karşı mücadele etmelidirler.

Dış sorunları, komşu devletlerle gerici sürtüşmeleri ve halklara karşı şovenist düşmanlığı iç politikada kullanmak, böylece dikkatleri iç sorunlardan dış sorunlara çekerek hedef saptırmak, tüm ülkelerin burjuvazileri gibi Türk burjuvazisinin de sık sık başvurduğu bir taktiktir. Bu aşağılık taktik teşhir edilmeli, milliyetçi demagojilerin ve şovenist kampanyaların iç sorunları gölgelemesine ve sınıf mücadelesini zaafa uğratmasına meydan verilmemelidir. Tüm komşu halklarla dostluk ısrarla propaganda edilmeli, özellikle kardeş Yunan ve Ermeni halklarına karşı yürütülen iğrenç kampanyalara göğüs gerilmelidir.

Kıbrıs'ın bağımsızlığı ve hükümler hakları savunulmalı, emperyalistlerin yanısıra, Türkiye ve Yunanistan'ın Kıbrıs'a her türlü müdahalesine karşı çıkılmalıdır. "Garantör"lük reddedilmelidir; Kıbrıs'ın kaderinin bizzat Kıbrıs halkları tayin etmelidirler. Türk devletinin Kıbrıs'taki 20 yıllık işgali teşhir edilmeli,

bu işgalin derhal ve koşulsuz olarak sona erdirilmesi talep edilmelidir. Tüm Türk ve Yunan birlikleri Kıbrıs'ı terketmeli, sömürgecilikten kalma İngiliz askeri varlığına da son verilmelidir.

“Türk-Yunan uyuşmazlığı” denilen şey, gerçekte Türk ve Yunan burjuvazilerinin gerici ve bencil çıkar çatışmalarından başka bir şey değildir. Türkiye ve Yunanistan halklarının kendi aralarında kardeşçe halledemeyecekleri herhangi bir sorun yoktur. Komünistler, bu çerçevede, Türk burjuvazisinin “tarihi Yunan düşmanlığı” propagandasına karşı özel bir mücadele yürütmelidirler. Kendi topraklarındaki 15 milyon Kürdün ulusal varlığını bile kabul etmeyen, Türkiye’deki Rum azınlığı çeşitli baskılarla göçe zorlayarak neredeyse bitme noktasına getiren bu inkarcı ve katliamcı sınıfın, Batı Trakya’daki 100 bin Türk için kopardığı fırtınalarla kitleleri aldatmasına izin verilmemelidir.

Yine komünistler, sömürgeci bölge devletlerinin parçalanmış Kürdistan üzerindeki egemenliklerini sürdürmek doğrultusundaki karşı-devrimci ittifaklarına karşı mücadele etmeli, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını savunmalıdırlar. Türk devletinin sınır ötesi operasyonlar adı altında Güney Kürdistan’a işgalci saldırıları teşhir ve mahkum edilmelidir. Kürtleri korumak gibi aşağılık bir yalana yaslanılarak Kuzey Kürdistan’da konuşlandırılmış emperyalist Çekiç Güç’ün Kürdistan topraklarını terketmesi talep edilmelidir.

Aynı şekilde, Türk devletinin Ortadoğu’da izlemekte olduğu geleneksel uşakça politikaları teşhir edilmelidir. Siyonist İsrail ve gerici bölge devletleri ile emperyalizmin bölgesel egemenliğini pekiştirmek doğrultusundaki her türlü açık ya da örtülü ilişkilere karşı mücadele edilmelidir. Irak halkını yokluklara mahkum eden ambargoya ve ABD planları doğrultusunda İran’ın tecrit edilmesine karşı çıkılmalıdır. Türk burjuvazisinin Dicle ve Fırat sularını komşu halklara karşı bir tehdit ve şantaj aracı olarak kullanması mahkum edilmelidir.

* * *

Kuşkusuz kendimizi yalnızca emperyalizmin ve Türk devletinin bölgedeki emperyalist, yayılcı ve saldırgan politikaları-

na karşı mücadele görevleriyle sınırlanamalıyız. Komünistler, olumlu enternasyonalist devrimci görevlerini, Türkiye'yi çevreleyen coğrafyanın özellikleri ışığında daha somut olarak tanımlamalıdır. Bu çerçevede, Körfez savaşını önceleyen bir dönemde ve Türk devletinin yeni "aktif dış politika"sını henüz yeni yeni tartışmaya başladığı bir sırada, Ekim 1991'de kaleme alınan aşağıdaki satırlar, bugün de bir çıkış noktası olarak alınabilir.

"Öte yandan, Türkiye'yi kuşatan bölgeler zincirinde de olaylar hızlanmaktadır. Bir bunalım ve devrim ülkesi olan Türkiye, dıştan dünyanın şu gün için belki de en bunalımlı bölgelerini içeren bir coğrafya ile çevrilidir. Karmaşık çelişkiler ve devrimci kaynaşmalar bölgesi olan Ortadoğu'da bugün hummalı bir emperyalist faaliyet vardır. Emperyalist dünya çelişkileri kontrol altına almak, Filistin ve Kürt halklarının devrimci birikimlerini bir tehdit olmaktan çıkarmak istemektedir. Balkanlar "balkanlaşmakta", böylece derin bir iktisadi-toplumsal bunalımın kitlelerde yarattığı hoşnutsuzluk Yugoslavya örneğinde olduğu gibi ulusal boğazlaşmalara kanalize edilmektedir. Benzer olaylar Kafkasya'da yaşanmaktadır. Emperyalizmin Ortadoğu'daki siyasal-askeri etkinlikleri bölgedeki devrimci birikimi tehdit etmekte, Türkiye devriminin geleceğini ise çok yakından ilgilendirmektedir. Balkanlar, Kafkasya ve Sovyetler Birliği'nin öteki bölgelerindeki ulusal hareketler ve boğazlaşmalar çevreye, bu arada Türkiye'ye, olumsuz bir hava yaymaktadır. Oysa Türkiye'de odağında işçi hareketinin bulunduğu bir devrimci toplumsal hareketlilik, tüm bu bölgeler üzerinde tersten ve devrimci bir cereyana dönüşebilir. Örgütlü bir gelişme seyri kazanmış bir devrimci mücadele süreci, emperyalizmin Ortadoğu'daki etkinliklerine büyük bir darbe vurabilir, bölgedeki devrimci akımlar için olumlu bir güç ve etki kaynağına dönüşebilir." (*Solda Tasfiyeciliğin Yeni Dönemi*, s.78-79)

III. BÖLÜM

Din, Dinsel Akımlar, Laiklik ve Alevilik Sorunu

Son otuz yıldır dinsel akım ve ideolojilerin ciddi bir güçlenme yaşadığına tanık olmaktayız. 1970'li yılların sonlarında İran'da bir Molla rejiminin kurulmuş olması ise, özellikle İslami inanışın yaygın olduğu ülkelerde bu gelişmeye özel bir hız kazandırmıştır. Dinsel yükselişi koşullayan, besleyen çok çeşitli etmenlerin varlığından söz edilebilir. Biz burada bu etmenlerin başlıcalarını saymakla yetineceğiz. Kapitalist dünya ekonomisini bir bütün olarak saran, özellikle de az gelişmiş kapitalist ülke ekonomilerinde çok daha sarsıcı bir karakter kazanan iktisadi bunalım, kuşkusuz ki bu etmenlerin başında gelmektedir. Nitekim bu nedenden dolayıdır ki, dinsel yükseliş olgusu, gelişmiş kapitalist ülkeler açısından geçerli bir olgudur. Bu ülkelerdeki tarikat sayılarında, tarikata üye insan sayılarında "patlama" olarak nitelenebilecek bir artış söz konusudur. Ne var ki, dinsel yükselişin bugünkü boyutlarını, yalnızca genel iktisadi bunalım faktörü ile açıklamak

mümkün değildir. Zira aynı faktörün normal koşullarda dinsel gericilikten ziyade devrimci ve komünist hareketin güç kazanmasını sağlaması beklenirdi. Oysa aynı süreçte, çok çeşitli nedenlere bağlı olarak, devrimci dalganın dünya genelinde geri çekilmeye başladığını görmekteyiz. İşte dinsel ideolojinin, bugünkü boyutlarda bir güç kazanmasını sağlayan, bu iki faktörün birarada bulunmasıdır. Genel iktisadi bunalım ile devrimci dalganın geri çekilmesi olgusunun eş zamanlı olarak yaşanması gerçeğidir.

Bu iki faktör, aynı zamanda, Türkiye'deki dinsel yükselişin de temel nedenleridir. 12 Eylül rejiminin uygulamaları, Türk burjuvazisinin Ortadoğu politikasındaki değişiklikler, emperyalist dünyanın Türkiye gibi ülkelere dayattığı yeşil kuşak stratejisi, Türkiye'nin İran'dan yükselen islami havayı çok daha yakından teneffüs etmesi vb. etkenler de, Türkiye'deki dinsel yükselişin üzerinde özel etkilere sahiptir.

Yukarıda, en kalın çizgiler halinde belirtmeye çalıştığımız nedenlere bağlı olarak, bugün, gerek dünyada gerek Türkiye'de bir dinsel yükseliş olgusuyla yüzyüzeyiz. Bu durum, doğal olarak devrimci ve komünist hareketin önüne yeni bazı görev alanları çıkarmaktadır. Dinsel akımların ve düşüncenin yükselişi kaçınılmaz olarak emekçi sınıfların saflarında da bu ideolojinin önemli bir etki alanı yaratması anlamına gelmektedir. Öte yandan bu aynı gelişme, sermaye devletinin dinsel-mezhepsel inanış farklılıklarını kullanarak işçi ve emekçileri atomize etme çabalarını besleyip kolaylaştırmaktadır. Laiklik-irtica, Alevilik-Sünnilik vb. sorunların son dönemin en önemli gündem maddeleri arasında yer alması bu durumun dolaysız bir göstergesi ve sonucudur. Sınıf ve emekçi hareketinin önüne bu türden yeni engellerin dikilmiş olması, devrimci ve komünistlerin önüne de, ikili bir görev alanı koymaktadır. Devrimci ve komünistler bir yandan dinsel ideolojinin işçi ve emekçiler üzerindeki etkilerini zayıflatıp yok etmek görevi ile yüzyüze iken, diğer yandan da sermaye devletinin işçi ve emekçileri dinsel-mezhepsel inanış farklılıkları ekseninde bölme girişimlerini de boşa çıkarmak görevi ile yüzyüzedirler. Bu görev demetinin başarıya ulaştırılabilmesi ise herşey-

den önce, din, dinsel akımlar, laiklik, alevilik vb. konularda ilkesel ve politik bir açıklığa, bu açıklık temelinde oluşturulmuş bulunan doğru bir taktik çizgiye sahip olmayı gerektirir.

a) Dine karşı tutum

Dinin mayalandığı, hayat bulduğu zemin, doğaya ya da topluma ilişkin olarak, insanoğlunun kendi dışındaki süreçleri, olguları anlamak ve müdahale etmek konusunda içinde bulunduğu güçsüzlük ve çaresizliktir. Dinsel inanışın toplum içindeki yaygınlığının temeli ve kaynağı budur. Tarih boyunca din, yalnızca güçsüzlüğün ve çaresizliğin kendisiyle telafi edildiği bir ters dönmüş bilinç olarak işlev taşımamıştır. Aynı zamanda egemen sınıflar tarafından kendi iktidarlarını meşrulaştırmanın, sömürü ve eşitsizlik düzenine mistik bir kılıf geçirmenin aracı olarak da kullanılmıştır. Kitlelerin kendi yoksulluk ve acılarının kaynakları konusunda doğru bilince ulaşmalarının önünde dogmatik bir engel olmak, kitlelerin mücadele azimlerini kırmak, onları kaderci ve tevekkülcü bir anlayışa kanalize etmek, bütün dinlerin ortak özelliğidir. Bu açıdan bakıldığında, bütün dinlerin oynadığı rol, istisnasız olarak gerici bir içeriğe sahiptir. Tarihsel süreç içinde, kendisine dinsel ideolojiyi dayanak yapan kimi toplumsal hareketlerin ilerici bir karaktere sahip olabildikleri de görülmektedir. Ne var ki, bu hareketlerin sahip oldukları ilerici nitelik şu ya da bu dinsel-mezhepsel inanışa sahip olmalarıyla, bir başka söyleyişle, dayandıkları dinsel inanışın diğer dinlere göre kendi içinde daha ilerici bir özellik taşıyor olmasıyla ilgili değildir. Bu durum tümüyle hareketin sahip olduğu sınıfsal özelliklerle ilgilidir. Dinin hemen neredeyse tek ideolojik değer durumunda bulunduğu geleneksel-kapalı toplumsal yapılarda, ya da diğer ilerici ideolojilerin şu ya da bu nedenle zayıflamış bulunduğu tarihsel dönemlerde bazı ilerici alt sınıf hareketlerinin dinsel ideolojiye yaslandıkları görülür. Bu durum, ilgili dinsel inanışın lehine bir gösterge değil, yalnızca ilgili alt sınıf hareketinin ideolojik-politik ufkunun sınırlılığına ilişkin ciddi bir belirtidir. Kısacası her

din gericidir; kendilerine dinsel ideolojiden dayanak bulan bazı toplumsal-siyasal hareketler ise, sınıfsal yapılarıyla bağlantılı olarak ilerici bir özellik taşıyor olabilirler.

Din ve dinsel akımlara yaklaşım bakımından bu kısa anlatımdan çıkarılabilecek üç önemli unsur daha vardır. Birincisi; din, belirli nesnel-toplumsal koşullar tarafından beslenmektedir. İkincisi; din, her zaman için egemen sınıfların ezilen kitleleri mücadeleden alıkoymak için kullandığı önemli bir silahtır. Üçüncüsü; dinsel akımlara ilişkin yaklaşımda esas unsur, bu akımların sahip olduğu sınıfsal temel ve çıkarlardır. Dolayısıyla, dine ve dinsel akımlara karşı mücadele yalnızca ideolojik kapsamda bir mücadele değil, temelde onu oluşturan toplumsal-nesnel koşullara karşı mücadeledir. Dine karşı yürütülen mücadelenin ana çizgisini, dinin egemen sınıflar tarafından kendi sınıf çıkarları doğrultusunda kullanılmasını kitleler önünde açığa çıkarma, teşhir etme çabası oluşturur. Dinsel akımlara karşı etkili mücadele ve doğru tutum ancak bu akımların sahip olduğu sınıfsal temelin ve çıkarların doğru bir şekilde kavranmasıyla mümkündür.

* Komünist örgüt, din sorunu konusunda, materyalist-ateist bir çizgiye sahiptir. Dine karşı mücadelesinin dayandığı temel felsefi ve ideolojik hat budur. Marksist-materyalist görüş açısından bütün dinler gericici bir nitelik taşırlar. Zira bütün dinler doğa ve toplum yapısı hakkında yanlış, çarpık, dogmatik bir anlayışı vaaz ederek, insanın doğayı ve toplumu bilimsel bir temelde kavramalarının ve değiştirmelerinin önünde ideolojik-felsefi bir engeldirler. Öte yandan, yine bütün dinler eşitsizliğin, baskıların, sömürü ve acıların gerçek sınıfsal kaynaklarının üstünü örter, bunları anlaşılmasız bir yazgı olarak sunar, bu yolla da egemen sınıfların alt sınıflar üzerinde tahakkümünü kolaylaştıran, besleyen bir rol oynarlar.

* Bu temel nedenden dolayıdır ki, dinleri kendi içinde ilerici dinler/gerici dinler olarak tasnif etmek bilim ve tarih dışı bir yaklaşım olacaktır. Komünistler dine, dinsel düşünceye karşı sürekli ve uzlaşmaz bir mücadele yürütürler. Kitleleri her türlü dinsel inanışın etkisinden kurtarmaya çalışırlar. Bu tutumdan sapmak,

örneğin mevcut dinsel inanışlardan birini kendi içinde “ilerici” ilan etmek, devrimci materyalist yaklaşımdan uzaklaşmak demektir. Siyasi oportünizme ve felsefi idealizme doğru yol almak demektir. Dinsel inanışın gücü karşısında teslimiyetin göstergesi olan bu tutum, militan materyalizm ile burjuva dinsel reformcu yaklaşımlar arasındaki çizgiyi muğlaklaştırır ve gerçekte Marksizm adına ikincisini, yani burjuva dinsel reformcu çizgiyi savunur. Pratik planda ise, dinsel inançları daha da inceltip “güzelleştirerek” dinsel inanışın daha da güçlenmesine, kitlelerin beynine vurulu olan din zincirinin daha da kalınlaşmasına hizmet eder. Komünistler, dine ilişkin yaklaşımlarında, uzlaşmacılığın-teslimiyetin göstergesi olan bu tür bir siyasi oportünizmle aralarına net bir ayrım çizgisi çekerler. Bu tür yaklaşımlara karşı mücadeleyi, dine karşı yürütülen mücadelenin zorunlu bir parçası olarak değerlendirirler.

* Komünist örgüt, dine karşı ideolojik mücadelenin her dönem ve kesintisiz bir biçimde yürütülmesini bir görev, bir prensip sorunu olarak görür. Bu böyle olmakla birlikte, işin bu cephesi, komünist örgütün dine karşı mücadelesinin tek ya da temel unsuru değildir. Komünistler, topluma vurulmuş olan dinsel boyunduruğun belli nesnel-toplumsal etmenler üzerinde yükseldiğini, ve dolayısıyla kitleler üzerindeki dinsel boyunduruğun zayıflatılıp yok edilmesinin temel yolunun da buradan, bu nesnel-toplumsal nedenlerin ortadan kaldırılmasından geçtiğini savunurlar. Kitlelerin dikkatini bu nesnel-toplumsal faktörlerin ortadan kaldırılması sorunu üzerinde toplamak, komünistlerin dine karşı yürüttükleri mücadelenin ana çizgisini oluşturur.

Gerek burjuva aydınlanmacı anlayış, gerekse din sorununa yönelik anarşizan yaklaşımlar, dine karşı mücadeleyi soyut bir ideolojik-felsefi mücadele sorununa indirgerler. Dini, onu besleyen nesnel-toplumsal etmenlerden bağımsız ele aldıkları için, dine karşı mücadeleyi de bu temelden kopuk olarak yürütürler. Oysa komünistler, bu nesnel-toplumsal koşullar ortadan kaldırılmadan dinsel düşüncüyü kalıcı tarzda geriletip yok etmenin mümkün olmadığını, bu faktörlerin de ancak sınıf mücadelesi aracılığıyla kaldırılabilceği temel gerçeğinden hareket ederler. Bu temel

yaklaşım biçimine bağlı olarak, dine karşı ideolojik mücadeleyi bu nesnel faktörlerin yok edilmesi amacına tabi kılarlar.

* Dini besleyip geliştiren koşullar, yalnızca geleneksel toplumsal ilişkiler değildir. Modern kapitalist ilişkilerin hakim olduğu koşullarda bu geleneksel ilişkiler daha da tali plandadır. Bu koşullar altında dinsel düşünüşün beslendiği kaynak, bizzat başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçilerin yaşadığı baskı ve sefalet koşullarıdır. Bu baskı ve sefaletin kaynağı ise kapitalizmin “kör güçleri”nden başka bir şey değildir. Dinsel inancı besleyen, işçi ve emekçi yığınlarının bu “kör güçleri” kavrayıp bilince çıkaramamaları, dolayısıyla kendilerini büyük ölçüde çaresiz ve güçsüz hissetmeleridir.

Geniş işçi ve emekçi yığınları, eğer kendi acı ve sefaletlerinin gerçek sınıfsal-toplumsal nedenlerini kavrayamazlarsa, bu kesimler üzerindeki dinsel boyunduruk da sürüp gidecektir. Geniş işçi ve emekçi yığınlar sözkonusu olduğunda ise, bu nesnel-sınıfsal nedenler ancak somut sınıf mücadelesi aracılığıyla değiştirilip, o ölçüde kavranabilir. Bu olmadan, yani geniş yığınlar, dinsel boyunduruğu koşullayan faktörlere karşı somut sınıf mücadelesine çekilmeden, hiç bir soyut eğitimsel çaba dini kitlelerin beyninden söküp atamayacaktır. Demek oluyor ki, emekçi yığınları dinsel boyunduruktan kurtarma savaşının başarısı, herşeyden önce, bu yığınların somut sınıf savaşı pratiği içine çekilebilmiş olmasını gerekli kılar. Buradan çıkacak dolaysız sonuç ise, dine karşı mücadele hedefine bağlı olmalıdır. Bu hedeften koparılmış, bu hedefi sakatlayan bir din karşıtı mücadele, komünist yaklaşımın tümüyle dışındadır ve mücadele edilmesi gereken bir yaklaşımdır.

* Dine karşı yürütülen ideolojik mücadelenin nasıl bir çizgiye oturması gerektiğini de, bu mücadelenin önceliklerini de yukarıdaki temel yaklaşım belirler. Dine karşı yürütülen ideolojik mücadelede, dinin çelişkilerini, felsefi tutarsızlıklarını, bilim dışı karakterini sergilemek kuşkusuz ki gerekli ve zorunludur. İşin bu cephesi yürütülen ideolojik mücadelenin asal unsurlarından biri olmak durumundadır. Ne var ki, ideolojik mücadele ne yalnızca bundan ibarettir, ne de bu yürütülmesi gereken ideolojik mü-

cadelenin oturması gereken temel eksendir.

Komünistlerin dinsel düşünceye karşı yürütecekleri ideolojik mücadelenin ana eksenini, egemen ve sömürücü sınıfların niçin dine sarıldıklarını, sınıfsal gerçekler ve çıkarlar ekseninde teşhir etme çabası oluşturur. Bu sınıfların “ikiyüzlü dindarlıklarını” kitleler şahsında açığa çıkarıp teşhir etmek, bu anlamda dinin ve dinsel kurumların ne tür bir sınıfsal işleve sahip olduklarını somut ilişkilerden kalkarak işçilere emekçilere gösterebilmek ideolojik mücadelenin ana görevidir. Komünistler dine karşı ideolojik mücadelelerini bu iki cephe de birden doğru bir öncelikle ve birbirine uyumlu bir tarzda yürütürler.

* Dine karşı mücadele sorunu kendi içinde soyut bir tarzda ele alınamayacağı gibi, dine karşı mücadeleyi sınıf mücadelesinin diğer temel sorunlarını karartacak bir tarzda öne çıkarmak da doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Zira böyle bir davranış, kaçınılmaz olarak dikkatleri sınıfsal sorun ve bölünmelerden, dinsel sorun ve bölünmelere kaydıracaktır. Böyle bir yaklaşım, sınıf mücadelesini sekteye uğratarak kitlelerin dinsel boyunduruktan kurtarılmasını hedefi bakımından tam tersi bir sonuç doğurur. Burjuvazinin dinsel önyargıları ve ayrımları kışkırtarak emekçileri mücadeleden alıkoyma, paralize etme politikasına verilmiş bir desteğe dönüşür. Buradan çıkarılacak sonuç, dinsel baskı ve ayrımcılığa kayıtsız kalmak, sınıfın birliği adına bu tür baskıları ve ayrımcı politikaları görmemezlikten gelmek değildir. Yalnızca dine karşı mücadele sorununu partinin birincil propaganda ve ajitasyon konusu haline getirmemektir. Dine karşı mücadele sorununu diğer temel sorunları karartacak, sekteye uğratacak tarzda ele almak kadar bu sorunların üstünden atlamak da, sonuç olarak burjuvazinin paralizasyon politikasına destek vermek olacaktır. Zira burjuvazinin dinsel önyargı ve ayrımları kullanarak sınıf mücadelesini paralize etmesinin önüne geçebilmek, laik düşünüşün sınıf ve emekçi kitleler içinde kökleşmiş olmasıyla mümkündür. Bunu sağlamak başka şeylerin yanı sıra, bu doğrultuda yürütülecek sürekli ve etkili propagandaya da bağlıdır.

* Şu ana kadar genel çerçevesini çizdiğimiz ilkesel-politik

yaklaşımın doğal bir uzantısı olarak, komünist hareket “ateizme” programında yer vermez, ateizmi bir üyelik kriteri olarak görmez. Partinin kapısı, salt eski dinsel önyargılarından kurtulamamış olduğu için mücadeleciler işçilere kapalı tutulmaz. Komünistler, parti örgütlenmesi içinde mücadeleciler ileri işçilerin bu tür önyargılardan daha kolay kurtulacağını düşünürler. Bu nedenle bu tür işçilerin partiye üye olmasına prensip olarak olumlu yaklaşılır. Ne var ki bu yaklaşım, partinin kendi içinde dinsel propaganda yürütme özgürlüğünü tanıdığı anlamına gelmez. Komünistler parti örgütü sözkonusu olduğunda dinsel inancı “kişisel, özel bir sorun” olarak görmezler. Komünist örgüt kendi içinde bu tür eğilimler oluşmasına hiç bir biçimde hoşgörülü yaklaşmaz.

b) Dinsel akımlara karşı tutum

* Türkiye’de politik-ideolojik hatlarını dine dayandıran bir dizi oluşum vardır. Parti ve siyasal örgütlerin yanı sıra, dinsel temelde bir örgütlenme olan bir dizi tarikat mevcuttur. Komünistler bu dinsel akımlara karşı politika ve taktiklerini belirlerlerken, salt bunların dine dayanıyor olmaları gerçeği ile yetinmezler. Bu akımların sınıfsal yapılarına, program ve politikalarına, devlete ve düzene ilişkin yaklaşımlarına, devrimci örgütlere ve komünist harekete yönelik tutumlarına, tüm bunların taşıdığı istikrara vb. bakarlar.

Türkiye’deki dinsel akımların ana gövdesini MNP-MSP-RP çizgisi ve tarikatlar oluşturmaktadır. Bu yapıların dışında alt sınıfların talep ve eğilimlerine daha yakın gözükten, düzene bazı radikal eleştiriler yönelten, anti-emperyalist söylemin daha belirgin olduğu çeşitli İslamcı çevreler de mevcuttur. Ne var ki bunlar büyük ölçüde sınırlı aydın kümelenmeleri durumundadır. Ne önemli bir güçleri, ne de anlamlı bir politik pratikleri söz konusudur. Dahası bunların pek çoğu RP içindedir ve bu partiden ayrı ve bağımsız bir inisiyatifleri hemen hiç yoktur. Bu yapılar, bu özellikleri nedeniyle ayrı ve özel bir değerlendirmeyi gerektirmektedir. Komünistler açısından, dinsel akımlara ilişkin tutum

sorunu bu nedenle ve en azından bugün için RP ve tarikatlarla sınırlıdır.

* Bugünkü RP, 60'lı yılların sonunda kurulan MNP'nin ve 70'li yılların MSP'sinin ardılıdır. Her üç parti de ideolojik-politik hatlarını dinsel temele dayandırmaktadırlar. Bununla birlikte MNP-MSP geleneği RP'ye doğru evrilirken, hiç de küçümsememesi gereken ideolojik-politik değişimler yaşamıştır. İdeolojik-politik temeldeki bu değişimin temelinde de sınıfsal planda yaşanan değişim süreci vardır.

MNP-MSP geleneğinin toplumsal-sınıfsal temelini, tekelleşme sürecinden ve tekellerin pekişen egemenliğinden rahatsız olan taşra burjuvazisi oluşturmaktaydı. 60'lı yılların sonunda tekelci burjuvazinin diğer burjuva fraksiyonların çıkarlarını uyumlulaştırma imkanlarının daralması, burjuvazinin alt kesimlerindeki hoşnutsuzluğu arttırmıştı. Bu süreçte, esnaf, küçük ve orta çiftçi, küçük ve orta tüccar, küçük ve orta sanayici kesimlerin bir bölümü, geleneksel olarak destekledikleri AP çizgisine tutum alıp ayrı bir partileşmeye giderek, MNP-MSP çizgisi şahsında tepkilerini ifade etmeye başladılar. Demek oluyor ki, MNP-MSP çizgisi tekeldışı, tekellerle ve uluslararası sermaye ile henüz bütünleşmiş olmaktan uzak orta sınıfların, Anadolu burjuvazisinin temsilcisiydi. Parti, bu sınıfsal özelliğine bağlı olarak anti-tekel ve anti-emperyalist bir söylem de kullandı. Ama yine sınıfsal temeliyle bağlantılı olarak, temsil ettiği sınıfların kapitalist düzenle son derece köklü bağlara sahip olması nedeniyle, bu söylem anlamlı bir içerikten yoksundur. Daha çok kaba bir "Batı" karşıtlığı ifade etmektedir. Herhangi bir radikal/ilerici öze sahip değildir. Bu nedenle partinin çizgisine damgasını vuran şey, mevcut düzenle herhangi bir köklü değişikliğe yönelmeden, burjuva parlamentarizminin kendi kuralları içinde iktidarda söz sahibi olmak, bu yolla da temsilcisi olduğu sınıflar yararına bazı düzenlemeler yapmaktır.

MNP-MSP geleneği yerini RP'ye bıraktığında, bu akımın sınıfsal yapısında ve dolayısıyla ideolojik-politik hattında belli önemli değişimler yaşanmış bulunmaktaydı. Bu değişim, herşey-

den önce bu akımın geleneksel sınıfsal tabanı olan taşra burjuvazisinin süreç içerisinde geçirdiği evrimle bağlantılıydı. Taşra burjuvazisi geçen süreç boyunca sistemle, tekelci yapı ile ve uluslararası sermaye ile (özellikle Suudi sermayesi aracılığıyla) bütünleşme yolunda küçümsenmeyecek mesafeler kaydetti. Ayrıca '80 sonrası izlenen ekonomik politikalar, Ortadoğu ve Suudi sermayesi ile yoğunlaştırılan iktisadi ilişkiler sonucu, taşra burjuvazisi içinde ciddi büyüklüklere ulaşan sermaye grupları oluştu. Bu kesimin dünya pazarı ile ilişkileri arttı. Avrupa pazarı ile de bağları olmakla beraber, bu kesimler bugün kendi çıkarlarını Ortadoğu, Uzakdoğu ve Kafkasya pazarlarında, buralarda ilişkilerin geliştirilmesinde görmektedirler.

Sınıfsal planda yaşanan bu değişim partinin ideolojik-politik çizgisinde de yansımalarını bulmaktadır. Bu süreç RP'nin demagojik anti-emperyalist vurgularının iyice azalıp yüzeyselleşmesini, devletçi anlayıştan uzaklaşarak koyu bir serbest piyasacı ve özelleştirmeci haline gelmesini de koşullamıştır. Kemalizme, laikliğe ve orduya karşı partinin daha esnek bir çizgi izlemeye başlaması, ABD ile kurulan gizli-açık ilişkiler, basit bir aldatmaca değildir. Bütün bu unsurlar partinin yaşadığı sınıfsal değişim süreci ile yakından ilgilidir.

* Türkiye'de dinsel akımlar bakımından önem taşıyan bir diğer örgütlenme de tarikatlardır. Başta en büyükleri olmak üzere tarikatların pek çoğu düzene tümüyle entegre edilmiş durumdadır. Cumhuriyet döneminin başlangıcında belli baskılarla yüzyüze kalan tarikatlar, aslında daha bu dönemden itibaren, kendilerini düzene entegre etmeye dönük "havuç" politikalarıyla da yüzyüzeydiler. Tarikatlara yönelik baskı, bu aynı kurumlara çeşitli çıkar olanaklarının sağlanmasıyla elele yürüdü. Burjuvazinin kendi iktidarını sağlamlaştırdığı, tarikatların iktidara dönük heveslerinin kırıldığı 50'li yıllar, tarikatların düzene entegrasyonu alanındaki gelişmelerin de hız kazandığı bir dönem oldu. Tarikatlar kendilerini büyük ölçüde DP-AP-ANAP ve DYP geleneği içinde ifade ettiler.

Tarikatların büyük sermaye partileriyle bu denli içiçe geç-

mesi olgusu, onların düzen ve devrim kutuplaşmasında saflarını açık bir biçimde düzenden yana seçmeleriyle ilgiliydi. Koyu bir anti-komünist çizgiye sahip olageldiler. ABD ve NATO'nun desteklenmesi, özel mülkiyet düzeninin kutsanması, devlete sadakatin telkin edilmesi, tarikatlara hakim davranış çizgisi oldu.

Tarikatlar bugünkü konumlarıyla tekelci sermaye düzeninin gerici payandaları durumundadırlar. Tekelci sermaye devleti bu tür örgütlenmeleri açık-gizli çeşitli yöntemlerle desteklemektedir. İçinden geçtiğimiz süreçte, tarikatların üzerlerine "sivil toplum örgütleri" yaftası asılarak düzen tarafından meşrulaştırılmaya çalışılmalarının arkasında da bu temel gerçek vardır.

* Bütünleşme düzeyinde belli farklılıklar olmakla birlikte, gerek RP gerekse tarikatlar tekelci sermaye düzeni ile önemli bağlara sahip örgütlenmelerdir. Onların genel planda kapitalist düzenle herhangi bir sorunları olmadığı gibi, tekelci düzene karşı varolan hoşnutsuzluk ve tepkileri de giderek azalmış durumundadır.

Bu akımlar gerek sınıfsal temelleri, gerekse ideolojik-politik çizgileri açısından açık bir karşı-devrimci kimliğe sahiptirler. Proletaryanın ve emekçi yığınların devrim ve sosyalizm kavgasında bu akımlar da dolaysız olarak ve cepheden hedeflenir. Bu akımlara karşı her aşamada tavizsiz-uzlaşmaz bir mücadele yürütülür.

c) Laiklik sorunu ve sosyalist tutum

* Laiklik, dinsel düşüncenin siyaset alanından ve kamu yaşamından uzaklaştırılarak, devlet karşısında bireye ait bir sorun haline gelmesidir. Temelleri burjuva devrim dönemine dayanır. Burjuvazi feodallere karşı yürüttüğü iktidar savaşımını başarıya ulaştırmak, kapitalist üretim ilişkilerinin gelişiminin önündeki siyasi, hukuki ve ideolojik engelleri aşmak için, dine karşı savaşım vermek zorundaydı. Zira din feodallerin iktidarlarını dokunulmaz ve kutsal sayan bir ideolojyiydi. Kilise de hem bu ideolojinin, hem de feodal iktidar ve mülkiyet ilişkilerinin temsilcisi konumundaydı. Burjuvazinin feodallere karşı iktidar savaşımı bu

nedenle kilise ve din karşıtıydı, dinsel ideolojiye önemli darbeler vurdu. Ne var ki, burjuvazinin dine ve kiliseye karşı savaşımı, özsel olarak başından itibaren belli kayıtları ve sınırlılıkları da içinde taşımaktaydı. Zira kendisi de sömürücü bir sınıftı, kurmakta olduğu düzen iktisadi ve toplumsal eşitsizlik temeli üzerinde yükselmek zorundaydı. Dolayısıyla kendi iktidarını ve sömürü düzenini meşrulaştırmak için onun da çok geçmeden dine ihtiyacı olacaktı. Nitekim karşısına işçi sınıfının bağımsız hareketi dikildiğinde, burjuvazi laiklik alanındaki kazanımlarından hızla döngeri etti.

Türkiye'deki laikleşme süreci de özü itibarıyla aynı doğrultuda gelişmiştir. Ne var ki, Türk burjuva devriminin daha zayıf bir toplumsal temel üzerinde yükselmesi, burjuvazinin feodal güçlerle radikal bir hesaplaşma yürütecek bir güce sahip olmaması nedeniyle, laikleşme doğrultusundaki kazanımlar çok daha sınırlı ve yüzeysel oldu.

Burjuva devrimlerden bu yana geçen süreç, burjuvazinin bu alanda da sürekli bir gericileşme yaşadığını, dine karşı savaşım vererek iktidarı ele geçiren burjuvazinin, bugün iktidarını korumak için topluma her geçen gün daha fazla din pompalar hale geldiğini göstermektedir. Bu olgu tüm diğer demokratik kazanımlar alanında olduğu gibi, laikliğin tutarlı savunuluşu alanında da bayrağın proletaryaya geçtiğini göstermektedir.

* Devrimci proletarya, devlet ve din alanının birbirinden bütünüyle ayrılmasını savunur. Din devlet için tümüyle bireysel inanışa özgü bir iş olmalıdır. Devlet kendi varlığını, hiçbir biçimde dine, dinsel kurallara dayandıramaz. Eğitim, hukuk, adalet vb. devlet kurumları kendi işleyişlerini şu ya da bu ölçüde dinsel esaslara dayandıramaz, kendi işleyişlerinin bu esaslara uygun olduğunu iddia edemezler.

* Devlet tüm dinsel ve mezhepsel inanışlar karşısında eşit mesafededir. Bunlar arasında ayrımcı bir politika izleyemez. Bunlardan birini kendi resmi dini ilan edemez. Dinsel ve mezhepsel inançlara şu ya da bu yolla destek sunamaz.

* Devlet hiçbir dinsel mezhepsel inanışa baskıda buluna-

maz. Hiçbir kişiye şu ya da bu dinsel-mezhepsel inanışa bağlı olduğu için, bağlı olduğunu açıkladığı için, ayrımcı bir tutum gösteremez. Dinsel inançlarını, ibadetlerini yerine getirmesi ya da getirmemesi yüzünden hiç kimseye farklı yaklaşamaz.

* Proletarya iktidarı koşulları altında devlet, gerici sınıfların dinsel ideoloji temelinde düzen karşıtı mücadelelerine asla izin vermez. Bu doğrultuda dinsel yapı ve örgütlenmeleri sürekli denetler.

* Proletarya kapitalizm koşulları altında yürüttüğü laiklik mücadelesinde, emekçi sınıflar içinde bu yönlü bir kutuplaşma, saflaşma oluşmamasına ve burjuvazinin bu doğrultudaki politikalarını boşa çıkarmaya özel bir özen gösterir. Laiklik talebini mücadelenin merkezi bir sorunu olarak görmez, özel bir tarzda öne çıkarmaz. Ne var ki bu yaklaşım, proletarya partisi açısından laiklik sorununa kayıtsız kalmak, bu sorunda ilkesiz tavizler vermek anlamına gelmez. Bu tür tutumlar komünistlerin soruna yaklaşımlarının dışındadır. Komünistler, tam tersine burjuvazinin işçi ve emekçileri dinsel-mezhepsel temelde bölmelerini kalıcı tarzda engellemenin, boşa çıkarmanın yolunun, laiklik anlayışının işçi-emekçiler arasında kökleşmesinden geçtiğini düşünürler. Bu nedenle izlenecek yöntemler, önce çıkarılacak şiarlar konusunda esnek bir yaklaşımla, ama sorunun içeriğinden hiçbir taviz vermeden, proletaryanın ve emekçiler saflarında laiklik bilincinin kökleşmesine çabalarlar.

* Komünistlerin laiklik mücadelesinin ana doğrultusu bizzat sermaye devletinin kendisine çevrilidir. Sermaye devletinin ikiye bölünmüş laiklik anlayışının, din ve dinsel akımlarla arasındaki ilişkinin açığa çıkarılması, proletaryanın laiklik mücadelesinin asıl çizgisini oluşturmaktadır. Kaldı ki bizzat dinsel gericiliğe karşı mücadele de, onun düzenle, sermaye devletiyle bağını açığa çıkartmak ekseninde gelişmek durumundadır. Devrimci proletaryanın bu konuda, laiklik mücadelesini irtica karşıtlığına, anti-şeriatçılığa indirgeyen, burjuvazinin ikiye bölünmüş laiklik anlayışı ile aynı platformu paylaşan kemalist-reformist akımlarla arasında kesin ve kalın bir ayırım çizgisi mevcuttur.

* Laiklik mücadelesinin bir diğ er boyutunu birbirine bağı mlı tarzda yürütülmesi gereken bir ikili görev alanı oluşturmaktadır. Komünistler bir yandan burjuvazinin işçi-emekçileri dinsel-mezhepsel temelde bölme çabalarına karşı mücadele yürütürlerken diğ er yandan da ezilen ve baskı altında tutulan dinsel-mezhepsel inanışların demokratik haklarına sahip çıkmak göreviyle yüzyüzedirler. Komünistler bu iki görevi birbirini engelleyecek tarzda değı l, birbirini besleyecek tarzda yerine getirirler. Ne ezilen mezheplerin demokratik haklarını savunmak adına bugün bazı grupların yaptığı gibi “Alevicilik” platformuna düşerler. Ne de sınıfla birliğini kurma sözde gerekçesi adına mevcut eşitsiz ve baskıcı politikaların üzerinden atlayıp, ezilen mezheplerin sorunlarına duyarsız kalırlar.

d) Alevilik sorunu

* Burjuvazinin laiklik konusundaki ikiyüzlülüğünün, anti-laik tutumlarının kendini en kuvvetli tarzda gösterdiği alanlardan birisi, çeşitli dinsel-mezhepsel inanışlar karşısındaki ayrımcı tutumdur. Sermaye devleti, İslam’ın bir mezhepsel inanışı olan Sünniliğı resmi din haline getirmiştir. Türkiye’de yaşayan Aleviler, Hristiyan Türkler, Süryaniler, Keldaniler, Yezidiler vb. dinsel-mezhepsel gruplar inançları dolayısıyla baskı altındadırlar. Eşitsiz ve ayrımcı politikalarla yüzyüzedirler. Azınlık Hristiyanların durumu da, çeşitli uluslararası antlaşmalara rağmen özü itibarıyla farksızdır. Kiliseler de, düzeyi farklı olsa da diğ erleri gibi baskı altındadırlar. Komünistler, ilkesel olarak tüm bu kesimler üzerindeki dinsel-mezhepsel baskının karşısındadırlar. Ve bu baskıcı uygulamaların sona erdirilmesi talebini laiklik mücadelesinin önemli bir unsuru olarak ileri sürmelidirler.

* Tüm bunlar içerisinde Alevilik sorunu özel bir yere sahiptir. Gerek toplam nüfus içinde önemli bir niceliğı oluşturmaları, gerek en yoğun ve en şiddetli baskılarla yüzyüze olmaları, gerekse de emekçi kesimden Alevilerin bu çifte ezilmişliğ in ve baskıların sağladığı itkiyle geçmişten bu yana ilerici-devrimci muhalefete

özel bir yakınlık duyuyor olmaları, bu soruna özel bir önem kazandırmaktadır. Bu sorunun içinden geçtiğimiz süreçte kazandığı güncellik, Alevi kitlelerdeki genel toplumsal hareketlenme, Alevilik sorununa ayrıca güncel bir önem de kazandırmaktadır. Öyle ki, gelinen yerde gerek düzen güçleri, gerekse de çeşitli Alevi örgütleri, reformistler ve devrimci gruplar, bu soruna ilişkin tutum ve politikalar oluşturmak zorunluluğu hissetmektedirler. Bu durum sorunun taşıdığı özel önemin bir başka göstergesi olmaktadır.

* Aleviler Osmanlı döneminde pek çok baskı ve zulümle, kitlesel katliamlarla yüzyüze kalmışlardır. Kemalist devrimle birlikte hilafetin kaldırılmış olmasının getirdiği nisbi bir rahatlama sözkonusu olsa da, işin özü değişmemiş, Alevilik'in ezilen mezhep konumu süregelmiştir. Cumhuriyet tarihi boyunca da Aleviler pek çok kez zulüm ve baskı politikalarının muhatabı olmuşlardır. Komünistler Aleviler üzerindeki bu baskı ve sindirme politikasına karşı çıkarlar, Alevilik inancı üzerindeki her türlü baskı, sindirme ve asimilasyon politikasına derhal son verilmesini, Alevilik'in ezilen mezhep konumunun eşitlik temelinde ortadan kaldırılmasını savunurlar.

* Alevilerin üzerindeki mezhepsel baskının kalkması; Alevilik'e devlet içinde, Diyanet İşleri Başkanlığında yer verilmesi olarak algılanamaz. Bu laikliğe aykırı, ayrımcı politikanın bitmesi değil, Alevilerin de buna alet edilmesi anlamına gelir. Alevilik'in ezilen mezhep olmasının temel nedeni, devletin Sünni dinci politikasıdır. Karşı çıkılması ve kaldırılması gereken budur.

* Alevilerin üzerindeki baskılara, asimilasyon politikalarına karşı çıkmak, Alevi kimliğinin resmen tanınmasını savunmak, ancak bu sorunların temel kaynağı olan sermaye devletine karşı mücadele ile mümkündür. Bu mücadeleyi Sünnilik karşıtı bir içerikle sürdürmek, komünistlerin şiddetle karşı çıkacağı bir yaklaşımdır. Zira böyle bir yaklaşımla mezhepsel bölünme teşvik edilmiş, sermaye devletinin ayrımcı politikasına güç kazandırılmış olacaktır.

* Alevilerin haklı taleplerini savunma mücadelesi, net bir anti-kemalist perspektife ve sosyal-demokrasinin etkili bir teşhi-

rine dayanmalıdır. Komünistler açısından bu perspektif son derece özel ve ayırıcı bir önem taşımaktadır. Zira Aleviler içinde, yalnızca halifeliği kaldırdığı, Alevi kitlelerin bir nebze rahatlamasını sağladığı için Kemalizmin son derece büyük bir etkisi söz konusudur. Oysa aynı kemalist burjuva devlet, Alevilik'in ezilen mezhep konumunu kurumlaştırmış, Cumhuriyet dönemi boyunca Aleviler üzerindeki baskı ve asimilasyon politikası devam etmiştir. Bugün Alevilerin ezilen mezhep konumunun asıl kaynağı bizzat kemalist burjuva devlettir. Kemalizmin Alevi kitleler üzerindeki etkilerini kırmak, onları laikliğin tek kararlı savunucusu olan devrimci proletaryanın çevresinde birleştirebilmek bakımından kritik önemde bir sorun ve görevdir. Bu aynı yaklaşım sosyal-demokrasi konusunda da geçerlidir. Sosyal-demokrasi bugüne kadar burjuvazinin yumuşak yüzü olarak Alevi kitlelerine demagojik bir ilgi göstermiş, böylece düzene tepki besleyen Alevi yığınları yeniden düzene bağlamaya çalışmıştır. Oysa bu akım, şu ana kadar ne devletin Sünni İslam'ı resmi din ilan etmesine karşı, ne dinsel-mezhepsel ayrımcılığa karşı herhangi bir ileri tutum almıştır. Alevi kitleler Sivas ve Gazi olaylarından sonra bu partinin gerçek kimliğini daha açık bir biçimde görmeye başlamışlardır. Bunu bir olanak olarak kullanıp, sosyal-demokrasinin Alevi kitleler üzerindeki etkisini kırmak, komünistlerin Alevi yığınlara dönük politikalarında merkezi bir yere sahiptir.

* Tüm Alevileri ilgilendiren bir sorun olarak, kuşkusuz Aleviler üzerindeki mezhepsel baskılara karşı çıkmak, Alevilerin kendi inançlarını özgürce yerine getirmelerini, kendi kültürlerini serbestçe geliştirebilmelerini savunmak gerekir. Ne var ki, Alevilik sorunu geçmişten bu yana yalnızca ve kendi başına dar bir mezhepsel sorun olmamıştır. Aleviler, büyük gövdesiyle kendilerini devrimci hareketin içinde ifade etmişlerdir. Bu, ne tesadüfi bir olaydır, ne de Alevi inancının kendi dar özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Bu, Alevi nüfusun büyük bölümünü Osmanlıdan bu yana toplumun ezilen, sömürülen kesimlerinin oluşturmasıyla bağlantılıdır. Alevi kitlelerinin eşitlikçilik temelindeki hareketlerle

içiçe olması, bizzat bu tür hareketleri örgütlemesi, Alevilerin ilericiiliğiyle açıklanamaz. Tam tersine Alevi inanışındaki ilerici öğeler, tam da bu sınıfsal özellikten kaynaklanmaktadır. Sınıfsal baskı ve zulme bir de mezhepsel baskı eklenince, bu durum alevi kitlelerini eşitlikçi, özgürlükçü, sömürüye karşı bir mücadeleye kanalize etmiştir. Oysa bugün Alevi kitleleri sınıfsal planda daha da netleşmiş bir sınıfsal ayrım yaşamış bulunmaktadırlar. Alevi kitesinin ana gövdesini yine yoksul emekçi yığınları oluşturmakla beraber, artık azımsanmayacak bir niceliğe ve güce sahip bir Alevi burjuvazisi de şekillenmiştir. Alevilik sorununa yaklaşımda bu iki keşim arasında sınıfsal ayırmadan kaynaklanan ciddi farklılıklar vardır.

Alevi burjuvazisi, sorunu devletten dinsel temelde bazı tavizlerin koparılmasına indirgemektedir. Diyanette temsil edilmek, cemevlerinin açılması, ibadeti daha rahat yapmak vb., Alevi burjuvazisinin soruna yaklaşımının bütün kapsamı işte budur. Nitekim sermaye devleti de kendisiyle bütünleşme eğilimi taşıyan Alevi burjuvazisinin bu özelliğinin farkına varmış, bazı taviz vadeleri eşliğinde bu kesimi uzun süredir geniş Alevi kitlelerini denetlemek amacıyla kullanmaya başlamıştır. Sivas ve özellikle Gazi olaylarının ardından ise bu politika çok daha belirgin çizgiler kazanmaya başlamıştır.

Alevi kitlelerinin mezhepsel baskıya karşı çıkışları ile sınıfsal baskıya karşı çıkışları etle tırnak misali içiçedir. Ana gövdesini Alevi yığınların oluşturduğu bütün kitle eylemliliklerinin aynı zamanda sömürüye ve faşizme karşı bir içerik kazanması bu temel gerçeğin bir yansımasıdır. Komünistler Alevilerin taleplerine sahip çıkmak ile "Alevicilik" arasındaki ayrım çizgisini sürekli olarak gözetirler. "Alevici" eğilimin emekçi Alevi hareketinin sınıfsal niteliğini karartmaya, hareketin taşıdığı ilerici özü törpülemeye dönük girişimlerini boşa çıkartmayı kritik önemde bir görev olarak kabul ederler. Alevi burjuvazisinin hareketi güdükleştirmeye, ehlileştirmeye dönük girişimlerine karşı mücadele, komünistlerin soruna yaklaşımlarındaki en belirleyici çizgilerden biridir.

* Komünistlerin Alevilik sorununa ilişkin güncel politik tutumlarının bir diğer önemli boyutu daha var. Bu, sömürgeci sermaye devletinin Alevi burjuvazisinin de yardımı ile, Alevi kitlelerini Kürt ulusal mücadelesine karşı bir kalkan olarak kullanma girişimlerinin boşa çıkarılmasıdır. Sömürgeci sermaye devleti, Kürt ulusal hareketinin üzerinde yükseldiği kitle temelini Sünni-Şafi inanca sahip olması gerçeğinden kalkarak, ikiyüzlü bir tutumla, Alevi kitleleri içinde Kürt ulusal hareketine karşı bir düşmanlık yaratmaya çalışmaktadır. Komünistler, Alevi kitlelerine dönük propaganda ve ajitasyon faaliyetlerinde, bu kirli politikayı boşa çıkarmayı özel önemde bir sorun ve görev olarak görürler.

IV. BÖLÜM

Ulusal Hareket ve “Siyasal Çözüm” Üzerine

Komünistler, Kürt hareketinin tempolu bir gelişme sürecinin ardından gelip dayandığı en kritik safhayı tam zamanında ve tüm açıklığı ile tespit ettiler. 1993 Ateşkesi’ni tam bir yıl önceleyen bir tarihte, 1 Nisan 1992’de ve “Kürt Hareketi Yol Ayrımında” başlığı taşıyan bir değerlendirmede, ulaşılan safhada ortaya çıkan yol ayrımını şu kesinlikle ortaya koydular:

“Bugüne kadar devrimci bir temel üzerinde gelişen Kürt ulusal hareketinin, bugün artık önemli bir dönüm noktasına geldiğinin ciddi belirtileri vardır. Bu, hareketin ulaştığı bugünkü gelişme aşamasında, objektif bir durtum olarak çıkmaktadır ortaya. Bu yol ayrımında, ya kaderini Türkiye devriminin kaderiyle daha sıkı perçinleyerek köklü ve kalıcı bir çözüm için devrimci bir mecrada derinleşmek, ya da “siyasal çözüm” adı altında düzen içi bir kısmi çözümlerle reformcu bir mecraya girmek alternatifleri vardır.” (*Kürt Ulusal Sorunu* içinde, Eksen Yayıncılık, s.137-138)

Bir yıl sonra gıuceme gelen ateşkes eşlik eden ve PKK-PSK Protokolü'nde somut ifadesini bulan yeni politik yönelim, yukarıdaki değerlendirmenin açık bir doğrulanması oldu. Sözü edilen iki temel alternatiften, ikincisi doğrultusunda belirgin bir yön değişimine girildiğini gösterdi. Ateşkesi izleyen son iki yılın toplam bilançosu ise, bu konuda herhangi bir tereddüt bırakmadı. PKK başta silahlı direniş olmak üzere tüm mücadelesini ve faaliyetini Türk devletini anayasal bir "siyasal çözüm"e zorlama, buna mecbur etme ana eksenine ve amacına oturttu. Bu beraberrinde iç ve uluslararası politikada bir dizi yeni ideolojik-politik açılım ve yaklaşım getirdi.

Bunların Kürt sorununun geleceği için olduğu kadar, Türkiye devrimi ve güncel sınıf mücadelesi için de temel önemde etkileri ve sonuçları vardır. Bunları değerlendirmek, ortaya çıkardığı sorunları ve görevleri açıklıkla tespit etmek gelinen yerde apayrı bir önem taşımaktadır.

"Siyasal çözüm" nedir, ne değildir?

"Siyasal çözüm", bugün uluslararası politikanın temel sorunlarından biri haline gelmiş bulunan Kürt sorunu üzerine tartışmaların anahtar kavramlarından biri durumundadır. "Siyasal çözüm"; bir bakış açısı, bir politik platform, bir tartışma eksenini, bir slogan ve nihayet barışa somut bir çağrı olarak, çok değişik biçimlerde ve birbirinden çok farklı siyasal güç ve çevrelerce kullanılmaktadır.

Başta ABD olmak üzere emperyalist odaklar, kendi başına askeri çabaların sonuç vermeyeceğini ısrarla söylemekte ve Kürt sorununa "siyasal çözüm" istemektedirler. Kürt burjuvazisinin politik temsilcileri olarak Kürt reformistleri, başından itibaren "savaş"ın çözüm olmadığını, Kürt sorununa "barışçıl ve adil bir siyasal çözüm" aranması gerektiğini söylüyorlardı ve söylüyorlar. Türkiye'deki Kürt sorununu da uluslararası ilişkilerde kendisi için bir politik etkinlik alanı olarak kullanan YNK lideri Celal Talabani bir kaç yıl önce PKK'yı "devrimler döneminin bittiği"ne

inandırmaya çalışırken, bunu “siyasal çözüm” adına yapıyordu. Sonuçsuz kalan “ateşkes”ten kısa bir süre sonra, 1993 sonbaharında, bizzat TÜSİAD tarafından düzenin gündemine Kürt sorununa “siyasal çözüm” tartışması sokuldu. Bundan bir süre sonra da eski TÜSİAD başkanı ve büyük bir holdingin patronu olan, yeni dünya düzeni, piyasa ekonomisi ve tam özelleştirme şampiyonu Cem Boyner’in YDH’sı, “siyasal çözüm”ün hararetli savunucusu olarak sahneye çıktı. (Ve herşey gösteriyor ki, gelecekteki bir “siyasal çözüm”ün düzen cephesinden muhatabı olacak muhtemel güçlerden biri olarak gündemde tutuluyor). Türkiye’nin en Amerikancı medya mensupları “sahibinin sesi” olarak hararetle “siyasal çözüm” istiyorlar.

Ve nihayet, kendini uzun yıllar için Kürdistan’da emperyalizme, sömürgeciliğe ve feodalizme karşı bir “milli demokratik devrim” programı üzerinden tanımlayan PKK, 1993 Ateşkesi’nden beri, iç ve uluslararası alanlardaki faaliyetlerinin esasını Türk devletini bir “siyasal çözüm”e zorlamak, buna mecbur etmek politik eksenine oturtmuş bulunmaktadır.

Tüm bunlara, reformist solun yanısıra, “akan kardeş kanı dursun” duygusallığı üzerine oturttukları propagandaları ile İnsan Hakları Dernekleri başta olmak üzere çeşitli demokratik-sindikal kuruluşları da ekleyebiliriz.

Görünüşe göre Türkiye’de Kürt sorununda “siyasal çözüm”e karşı duran iki kesim var. Bunlardan biri bugünkü devlet politikasının yürütücüleri, ötekisi ise büyük bir bölümüyle Türkiye devrimci hareketidir. İlki “askeri çözüm”de, ikincisi ise devrim çözümünde ısrarlı görünerek “siyasal çözüm” arayışlarının dışında kalıyorlar.

Kuşkusuz yukarıda sıralanan tüm bu siyasal güç odaklarının ve kuruluşların “siyasal çözüm” derken kastettikleri farklı farklı şeylerdir. Cazibesi ölçüsünde muğlak ve belirsiz olan “siyasal çözüm” kavramı bunlar için ortak anlam taşımamaktadır. Fakat genel planda kastedilen şey; “savaş”ın Kürt sorununda çözüm olmadığı, hiç değilse kendi başına bir çözüm olmadığı, olmadığının da görüldüğü, bu nedenle de, “Kürt realitesi”nin kabulü

temeli üzerinde, Kürtlerin siyasal ve kültürel haklarının siyasal ve anayasal düzenlemelerle şu veya bu ölçüde tanınması, bunun için de Kürt halkının temsilcilerinin muhatap alınması gerektiğidir. Aradaki farklılıklara rağmen tüm kesimler açısından soruna aranan çözümün emperyalist dünya sistemi ve kurulu düzenin genel toplumsal-siyasal çerçevesi içinde olacağı, olması gerektiği üzerine herhangi bir tartışma yoktur. Tümünün propagandasında ortak olan noktalardan birinin, Güney Afrika ve Filistin'deki "siyasal çözüm"ler ile Kuzey İrlanda sorununda bu doğrultudaki gelişmeler olması bu açıdan dikkate değerdir.

Farklı güç odaklarının kendi konularına ve çıkarlarına uygun düşen farklı amaçlarla Kürt sorunu için sihirli bir formül olarak ileri sürdükleri "siyasal çözüm" istemi yalnızca muğlak ve belirsiz değil, aynı zamanda sahte bir ikilemin ürünüdür. Muğlaklığı ve belirsizliği, kendi başına çözümün içeriği ve sınırları konusunda hiçbir açıklık sunmamasındadır. "Siyasal çözüm" çağrısının biricik açık yanı, görüşmeler ve karşılıklı tavizler temeli üzerinde bir uzlaşma çağrısı olmasından ibarettir. Peki uzlaşma sağlanamazsa ne olacaktır? Doğal olarak çatışma yeniden başlayacaktır ve "savaş" sürecektir. Bu basit gerçek, "siyasal çözüm" çağrısının en zayıf yönüne ışık tutmakta ve siyasal çözüm mü-askeri çözüm mü tartışmasının sahte bir ikilemin ifadesi olduğunu göstermektedir.

Kürt sorunu siyasal bir sorundur ve tüm siyasal sorunlar gibi ancak siyasal bir çözüme konu olabilir. Sorunun tüm özü ve en kritik noktası, bunun nasıl bir siyasal çözüm olacağıdır. Bu ise, toplumdaki sınıfların çeşitliliği ölçüsünde yanıtı farklı farklı olabilecek bir sorundur. Yine de buna toplumdaki ezen-ezilen sınıflar kutuplaşması ekseninde temelde iki ana yanıt verilebilir.

Ya, emperyalist egemenlik ilişkilerine dokunmayan ve kurulu toplumsal düzenin sınıfsal çerçevesini esas alan, bu temel üzerinde yeni siyasal düzenlemeleri ve bunun anayasal bir dayanağa kavuşturulmasını amaçlayan, bir başka ifadeyle, ulusal eşitsizlikleri şu veya bu ölçüde giderecek biçimde mevcut düzenin

reformdan geçirilmesine dayanan bir çözüm... Bu bir "siyasal çözüm"dür; sorunun düzen içi, reformcu, anayasal çözümüdür.

Ya da, sorunu, sömürgeci egemenliği iç ve dış dayanaklarıyla yıkmak ve kurulu düzene son vermek yoluyla, yani mevcut sınıf ilişkilerini temelden değiştiren bir devrimle çözmek. Bu da bir "siyasal çözüm"dür: sorunun kurulu düzeni aşan devrimci çözümdür.

Bu iki çözüm arasındaki fark, yalnızca ilkinin kısmi, iğreti ve geçici olmasında; oysa ikincinin ise, sorunun toplumsal-sınıfsal kaynaklarını kurutarak çözeceği için, tek gerçek ve kalıcı çözüm olmasında değildir. Bununla da bağlantılı olan asıl fark, her iki çözümün kendine özgü sınıfsal anlamıdır. Bu birbirinden temelden farklı iki çözümün gerisindeki sınıfsal güçlerin temelden farklılığıdır. Bunların sınıfsal konum ve çıkarlarının uzlaşmaz niteliğidir. İlkinde sınıfsal varlıkları kurulu toplumsal düzene sıkı sıkıya bağlı burjuva sınıfların değişik kategorileri sözkonusu; ikincisinde, başta işçi sınıfı ve yoksul köylülük başta olmak üzere, ezen-ezilen ulusun emekçi sınıf ve tabakaları sözkonusudur.

Kuşkusuz tüm siyasal sorunlarda olduğu gibi Kürt sorununda da ara sınıf konumlarına uygun düşen çözüm şekilleri vardır. Fakat Kürt sorununun bugünkü safhasının da somut ve canlı bir biçimde gösterdiği gibi, bu ara sınıf çözümleri uzun süre bağımsız kalamazlar; toplumun temel sınıflarının ortaya koyacağı etkinliğe ve ağırlığa göre, yukarıdaki iki ana çözümden birine meyleder, giderek bu çözümlerden birinin unsuru haline gelirler.

Tüm bunlardan çıkan basit ve tartışmasız sonuç ise şudur. Kürt sorunu çerçevesinde gerçek seçenekler; askeri çözüm ya da siyasal çözüm biçiminde değil, kurulu düzeni aşan devrimci çözüm ya da kurulu düzen tabanı üzerinde anayasal-reformcu çözüm biçimindedir. "Siyasal çözüm" üzerine süren gürültülü propagandanın kararttığı basit gerçek tam da budur.

Siyasal sorunlara yaklaşım ile sınıf konumu ve çıkarları arasındaki kopmaz bağ, siyaset biliminin abc'sidir. Bu basit gerçek unutulmadığı ya da bilinçli ve hesaplı bir çabayla karartılmadığı sürece, bundan çıkan bir başka basit sonuç daha var.

Bugünün Türkiye'sinde ve Kürdistan'ında mevcut tüm temel sınıfların ve onların farklı kesimlerinin, bunların yanısıra, soruna taraf olan tüm uluslararası güçlerin, Kürt sorununa ilişkin olarak kendi konumlarına uygun düşen politik yaklaşımları ve bu çerçevede "politik çözüm" arayışları var.

Dolayısıyla, "politik çözüm"ün sözünü bile duymak istemez gibi görünen sömürgeci Türk burjuvazisinin de gerçekte kendine göre bir "politik çözüm"ü var. Buna rağmen "savaş"ta bu kadar katı biçimde ısrar ediyorsa, bu tam da kendi düşündüğü politik çözüme uygun koşulları yaratmak içindir. "Savaş" burada basitçe "politikmanın başka araçlarla devamıdır". "Önce ez-sonra çöz" olarak veciz bir biçimde formüle de edilen bu politik çözüm arayışı, sanılabileceği gibi, temelde ne ABD emperyalizminin ne de TÜSİAD oligarklarının "politik çözüm" arayışına terstir. PKK tümüyle bir yoksul sınıflar hareketiyken, emperyalizmi cepheden hedef alıyor ve sorunun devrimci çözümünde kesin bir ısrar gösteriyorken, "önce ez-sonra çöz" üzerine hiçbir tartışma ve anlaşmazlık yoktu. Kaldı ki formülün kendisi de zaten ABD patentlidir ve devrimci gelişmeleri durdurmanın, devrimci gelişmelere yolaçan sorunları sistem içi çözümlere kavuşturmaya uygun koşullar elde etmenin bir ifadesidir. 1989'daki ünlü Malta Zirvesi'nden beri bu formül esnetilmiş, "savaş" ehlileştirilmenin, devrimci akımları düzen içi çözümlere razı etmenin bir aracına dönüştürülmüştür. '89 çöküşü emperyalist dünyanın işini bu açıdan hayli kolaylaştırmış, çeşitli kriz bölgelerinde sistemin çıkarlarına uygun "siyasal çözüm"ler peşpeşe gelmiştir.

Fakat tüm bunlara rağmen, Türk devletinin yürüttüğü sömürgeci kirli savaşın karşısına "siyasal çözüm" baskısıyla çıkmanın ve bu çözümü "askeri çözüm"e bir alternatif olarak sunmanın tarihsel ve güncel nedenlere dayalı bir temeli ve mantığı da vardır. Bunun tarihsel temeli, Türk devletinin geleneksel inkar ve imha politikasıdır. Türk devleti, tüm Cumhuriyet tarihi boyunca Kürt kimliğini hep inkar etmiş, Kürtlerin ulusal kimlik ve haklar uğruna her çıkışını kanla bastırmıştır. Her bastırmanın ardından ise, inkarcı politikayı zora dayalı bir sistematik asimilasyonla ke-

sin bir sonuca bağlamaya, Kürt sorununa Kürt kimliğinin yokedilmesi temelinde tarihsel bir “çözüm” bulmaya çalışmıştır. Dolayısıyla “siyasal çözüm” baskısı, 28 Kürt isyanı için başarılanın 29.’su için olanaksız olduğunu, geleneksel inkar ve imha politikasının tam bir iflasla sonuçlandığını, Kürt kimliğini tanımaktan ve ulusal hakları konusunda “Kürtler”e tavizler vermekten başka bir çaresi olmadığını Türk devletine hatırlatmak amacına yöneliktir. İstisnasız tüm “siyasal çözüm”cüler için bir ortak amaçtır bu.

Güncel olan yön ise, geleneksel olanın bir uzantısıdır. Kürt sorununun varlığını resmiyette kabul etmeyen bir devletin, savaştığı gücü bir ulusal siyasal hareket değil de bir “terörist” örgüt olarak nitelemesi, özgürlük mücadelesini “terör”, yürütülen savaş ise devletin “terör”e karşı “asayiş”i tesis etme mücadelesi sayması normaldir. Fiiliyatta hiçbir anlamı olmayan, kitleleri aldatmanın yanısıra, yalnızca hukuksal kaygılara dayalı ideolojik argümanlardan ibaret olan bu savlar nedeniyle, somutta savaşan taraf olarak PKK resmen muhatap alınmamakta ve doğal olarak Cenevre Savaş Sözleşmesi hükümleri de uygulanmamaktadır.

Bu “siyasal çözüm”cülerin farklılaştığı bir konudur. Emperyalistler ve ülke içindeki “siyasal çözüm”cü uzantıları, büyük bir ikiyüzlülükle ve Türk devletinin yürüttüğü kirli savaşta zora sokmamak kaygısıyla, bu konuda devletin resmi politikasına şimdilik ses çıkarmamaktadırlar. Dolayısıyla işin bu yönü, şimdilik yalnızca PKK’nın yürüttüğü “siyasal çözüm” propagandasının temel amaçlarından biridir. Bu çerçevede “siyasal çözüm” baskısı, PKK cephesinden, bir taktik hedef olarak, aynı zamanda siyasal meşrulaşma amacına yöneliktir.

“Siyasal çözüm” arayışı ve ulusal harekette yön değişimi

PKK, bir siyasal meşrulaşma aracı ve olanağı olarak “siyasal çözüm” ya da görüşme talebini erken bir tarihte ileri sürmeye başladı. Bu aşamada ve çerçevede sorun, bu taktik tutumla Türk devletini zora sokmak ve özgürlük mücadelesinin manevra im-

kanlarını çoğaltmaktı. Dahası, “siyasal görüşme” çağrısı, bir zorlanmanın ve uzlaşma arayışının ürünü olmak bir yana, tersine başarılı bir gelişmenin verdiği güç ve güvenle yapılan bir taktik açılandı.

Ne var ki 1993 Ateşkesi’yle birlikte girilen yeni süreçte, durumun mahiyeti ve gerçek anlamı artık tümüyle başkadır. Aradan geçen iki yıl içinde ulusal hareketin yapısında ve sosyal bileşiminde yaşanan değişimle de bağlantılı olarak PKK’nın yaptığı bir dizi yeni politik açılımın toplu bir bilançosu, bu konuda bir tartışma ve tereddüt bırakmamaktadır. PKK’nın Kürt sorununun çözümünde yeni bir yola girdiği, “siyasal çözüm” çağrısının bu çerçevede artık tümüyle farklı bir anlama geldiği, tüm yeni taktik tutum ve açılımların da bu yeni çözüm çizgisine göre ayarlandığı gelinen yerde açık bir gerçektir.

PKK önderliğindeki devrimci ulusal hareketi bu yön değişikliğine götüren sürecin mantığını komünistler ateşkesi izleyen değerlendirmelerinde ortaya koydular. Bunun bazı yönleri üzerinde ayrıca duracağız. Şimdilik bu yön değişikliğinin ifadesi ve göstergesi bazı temel olguları sıralayalım.

* Gelinen yerde ulusal özgürlük mücadelesinin yoksul köylü-emekçi tabanına dayalı halkçı-devrimci karakteri belirgin biçimde geri plana düşmüş, ulusal hareket en saf biçimiyle ulusal istemler çizgisine oturmuş, bu anlamda ulusal burjuva karakteri belirgin biçimde önplana çıkmıştır.

Bunun bir yansıması ve göstergesi olarak, PKK Kürdistan toplumuna ilişkin sınıfsal kategorileri neredeyse anmaz olmuştur. PKK için artık bir bütün olarak “Kürtler”, “Kürt toplumu” ve “Kürt kimliği” vardır. “Kürt toplumu”nda çıkarları birbirine taban tabana zıt uzlaşmaz sınıflar değil, her sınıftan “yurtseverler” ve her sınıftan “ulusal hainler” ya da “sömürgeciliğin ajanları” vardır.

Yine bunun bir uzantısı olarak, Kürt büyük burjuvazisi ve toprak sahiplerine karşı ve ulusal hareketin esas yükünü taşıyan yoksul köylülük ve şehir emekçilerinin sınıfsal çıkarları doğrultusunda herhangi bir propaganda-ajitasyon yapılmamakta-

dır. Aynı şekilde, Kürt emekçileri Türk burjuvazisinin yalnızca ulusal baskı ve zulmüne karşı uyarılmakta ve eyleme çağrılmakta, sınıfsal çelişkiler ve bunun ürünü istemler görmezlikten gelinmekte, kullanılmamaktadır.

Tüm bunların bir ifadesi ve sonucu olarak, devrimci temeller üzerinde gelişen bir ulusal özgürlük mücadelesinin temel ayırdedici özelliklerinden biri olan halkçı-devrimci sınıf çizgisi neredeyse kaybolmuştur. PKK devrimci bir halk hareketi kimliği yerine, saf şekliyle bir ulusal hareket kimliğini önplana çıkarmış, onu geliştirmeye yönelmiştir.

* '89 sonbaharında patlak veren ve '90-91 yılları boyunca gelişip serpilen halk hareketi ulusal istemlerin dar çerçevesine hapsedilmiş, sınıfsal bir çizgide derinleştirilmemiş, kalıcılaştırılıp kurumlaştırılamamıştır. Kürt feodal-burjuva sınıflarını karşıya almamak kaygısıyla, yoksul köylülüğün ve kent emekçilerinin sınıf enerjilerini tüm yönleriyle açığa çıkaracak bir devrimci mücadele çizgisinden özenle geri durulmuştur. '91 seçimlerinde HEP üzerinden Kürt burjuvazisiyle ilişkiler gelişince de, bu emekçi halk potansiyelinin HEP-SHP ittifakı üzerinden düzen kanallarına akmasının önü açılmıştır. HEP-SHP ittifakının ve onu izleyen koalisyon hükümetinin yarattığı dayanaksız hayaller ve politik rehabetin kitle hareketine büyük bir darbe olduğunu ise 1992 Newroz olayları en çarpıcı biçimde göstermiştir. PKK'nın yerel ayaklanma çağrıları karşılıksız kaldığı gibi, Newroz kutlamaları da önceki yıllarla kıyaslanamaz ölçüde sönük geçmiştir.

1992 Newroz'u, bu açıdan bir dönüm noktasını işaretlemektedir. Yerel ayaklanmalarla ordulaşmaya geçmeyi ve bir Botan-Behdinan hükümeti kurmayı hedefleyen PKK, kitle hareketindeki gerileme nedeniyle bunu başaramayacağını anlayınca, gerilla savaşında tutunmayı ve bunu Türk devletini siyasal görüşme ve tavizlere mecbur etmenin bir olanağı olarak değerlendirmeyi giderek bir yeni politik yönelim haline getirmiştir.

* Bunun birbiriyle bağlantılı iki sonucu, Kürt burjuvazisinin gitgide genişleyen kesimleriyle yasal politik zeminler üzerinden hızla gelişen ilişkiler ile bu çerçevede artan "siyasal çözüm"

arayışları olmuştur. Güney Kürdistan'daki kukla devlet üzerinde kurduğu denetimin verdiği olanakları da kullanarak ABD emperyalizminin izlediği çok yönlü kuşatma ve ehlileştirme çizgisinin basıncı, bu süreci ayrıca beslemiştir.

1993 Mart'ındaki ateşkes bu sürecin mantıksal bir ürünüdür. Tartışmalı olan kendi başına ateşkes değildir. Dişe diş sürmekte olan bir savaşta bir soluklanma molası ya da düşmanı belli açmazlara düşüren bir taktik manevra olarak, bu tür ateşkesler kendi başına reddedilemez. Ne var ki, ateşkesin politik platformu olarak gündeme gelen PKK-PSK Protokolü ile bunu tamamlayan "geniş ittifaklar" ve "Kürt ulusunun her düzeydeki birliği" çizgisi, somut anlamı bakımından, Kürt sorununun çözümünde Kürt burjuvazisinin politik platformuna kaymak olmuştur. Özal şahsında muhatabını kaybeden ve başarısızlığa uğrayan ateşkes geride kaldığı halde, ünlü protokolde anlamını bulan yeni çizgi devam ettirilmiştir. Her yeni politik açılım bununla uyumlu olarak formüle edilmiştir. Ve en önemlisi, özellikle diplomatik alandaki girişimlerle ve son olarak Sürgünde Kürt Parlamentosu yoluyla, Kürt burjuvazisine ulusal hareket içinde geniş bir politik inisiyatif alanı yaratılmıştır.

* Türk burjuvazisinin belli kesimlerine yönelik yaklaşımlar, bu aynı sürecin bir başka yönüdür. Bilindiği gibi, sömürgeci Türk burjuvazisi, başarısız ateşkesin ardından azgın bir şovenizm eşliğinde kirli savaşı akıl almaz boyutlara vardırdı. Fakat gerilla hareketinin dayanma gücü ile kitlelerin bu harekete kırlamayan desteği, bu politikayı hızla iflasa götürmektedir. Bu, emperyalist destekçiler kadar Türk burjuvazisinin TÜSİAD'da temsil edilen ve uzun vadeli çıkarları konusunda hassas olan en güçlü kesimleri tarafından da görülmekte, çıkmaza giren politikanın alternatifleri bir süredir dipten dibe hazırlanmaktadır. TÜSİAD'ın kirli savaşın tırmandırıldığı bir tarihte, daha 1993 sonbaharında, ortaya bir "siyasal çözüm" tartışması atması boşuna değildir. Özal'ın ardından bu eğilimi Cem Boyner'in YDH'sı seslendirmektedir. Bugün için açıkça telaffuz etmeseler de, aslında bu kesimler savaşın tarafları konusunda gerçekçidirler. Bu çerçevede, PKK şahsındaki gelişme-

ler ile Kürt burjuvazisinin harekette artan ağırlığını dikkatle değerlendirmektedirler.

Dikkate değer olan ise, PKK'nın, sermaye sınıfının her türlü devrimci gelişmeye düşman olan bu en gerici ve Amerikancı çevrelerinin, salt Kürt sorununun devrimci birikimini yoketmeyi ve düzeni bu temel sorunun yarattığı sıkıntulardan kurtararak düze çıkarımayı amaçlayan çıkışlarını cesaretlendirmesidir. PKK'nın, Kürt sorununu bu çevrelerle çözmeyi unan bir Kürt hareketinin Türkiye işçi sınıfı ve emekçileri için ne anlam ifade edeceğine fazlaca aldırmadığı görülüyor. Öte yandan, sorunu Türk burjuvazisiyle nasıl çözebileceğini her fırsatta yineleyen PKK'nın, bu aynı sorunu Türkiye işçi sınıfı ve emekçileriyle nasıl çözebileceği üzerine susması da aynı şekilde dikkate değerdir.

* Bu sonuncu nokta yeni gelişmelerin ışığında çok da şaşırtıcı değildir. Kürdistan'da devrimci sınıf çizgisinden uzaklaşan ve Kürt sorununu kurulu düzen çerçevesinde bir "siyasal çözüm"e kavuşturmayı bir politik mücadele eksenini benimsen bir hareketin, Türkiye için devrim perspektifini koruması zaten beklenemez. PKK'nın izlediği yeni politik çizgi, Türkiye için devrimi değil, fakat demokrasiye geçişi esas alan bir çizgidir. PKK, Türkiye'nin işçi-emekçi hareketini ve onun devrimci-politik güçlerini devrim sürecinin dinamikleri olarak değil, fakat Kürdistan'daki özel savaş baskısını azaltacak, giderek Kürt sorununun "siyasal çözüm"ünü kolaylaştıracak "demokrasi güçleri" olarak görüyor. Bu bakış açısının bir yansıması olarak, 1993 yazında gündeme getirilen ve çok geçmeden dağılan Devrimci-Demokratik Güç Birliği için hazırlanan mücadele platformunda, devrim ve iktidar hedeflerinin açık bir tanımından şaşırtıcı bir ısrarla kaçınılmıştır. PKK'nın bu politik yaklaşımının, "siyasal çözüm" çizgisine de bağlı olarak, Türkiye solunun reformist kesimlerinden ve sendika bürokrasisinin reformist temsilcilerinden destek bulması anlaşılır bir durumdur.

PKK lideri Abdullah Öcalan, son zamanlarda sık sık Türkiye'nin yaşamakta olduğu "ağır kriz"ın çözümünün Kürt sorununun çözümünden geçtiğini, bunun ise Türkiye'yi düze çıkara-

racasını vurgulamaktadır. “Politik” niyetlerle söylendiği kabul edilse bile, bu vurgunun kitlelere verdiği mesaj son derece çarpıktır. Kaldı ki bunun, emperyalist odaklara hitap edilirken sık sık tekrarlanan “Ortadoğu’nun istikrarı” Kürt sorununun çözümünden geçmektedir vurgusuyla mantıksal bir bütünlüğü de vardır. Kürt reformistlerinin formülü “Dünyaya barış, Türkiye’ye demokrasi ve Kürdistan’a otonomi” biçimindeydi. Bugün “siyasal çözüm” çizgisine bağlı olarak bu adeta, “Ortadoğu’ya istikrar, Türkiye’ye demokrasi, Kürdistan’a federasyon” biçimini almıştır. Nitekim PKK-PSK Protokolü’ndeki biçimi de özü itibarıyla böyleydi. Aynı şey Brüksel Kürt Konferansı’na gönderilen mesaj, AGİK Zirvesi’ne gönderilen mektup ve nihayet Sürgünde Kürt Parlamentosu’nun kuruluş bildirisinde yer alan mantık için de geçerlidir.

* Türkiye için devrim perspektifinin yitirilmesinin temel sonuçlarından biri, Türkiye devrimci hareketine karşı eleştiri sınırlarını çok çok aşan hasmane bir dilin ısrarla ve bizzat Öcalan tarafından döne döne kullanılmasıdır. Türkiye devrimci hareketi kasıtlı bir tutumla reformist-kemalist ve sosyal-şoven sol çevrelerle aynı kategori içinde ele alınmakta, bir çok noktada haksız biçimde ve en ağır sözlerle suçlanmaktadır.

Türkiye için devrim perspektifinin yitirilmesinin bir öteki sonucu ise, Türkiye’nin metropollerindeki işçi-emekçi Kürt kitesinin ulusal hareketin “siyasal çözüm” çizgisi içine hapsedilmesidir. Bu amaçla milliyetçi ideoloji ve duyguların bilinçli biçimde kullanılması, bu kitlenin Türk işçi ve emekçileriyle birlikte genel sınıf mücadelesine etkin bir biçimde katılmasını zaafa uğratmaktadır.

* Fakat denebilir ki, “siyasal çözüm” çizgisinin en vahim ve devrimci kimlik yönünden en tehlikeli adımı, anti-emperyalist perspektifin ve emperyalizme karşı açık ve kararlı mücadele çizgisinin bir yana itilmesidir. Emperyalizmin varlığını ve çıkarlarını doğrudan hedeflemeyen, ona karşı açık bir tutuma ve politik mücadele çizgisine sahip olmayan devrimci herhangi bir akım düşünülemez. Emperyalizm çağdaş dünyada her türlü gericiliğin, baskının ve sömürünün temel kaynağı ve esas dayanağıdır. Türk

sömürgeciliğine karşı mücadele, içindeki feodal-burjuva dayanaklarını olduğu kadar dıştaki emperyalist dayanaklarını da hedeflediği ölçüde devrimcidir. Ulusal sorunda devrimci çizgi ile ulusal reformist çizgi arasındaki temel ayrım noktası tam da budur. Bu dün PKK'nın izlediği çizgi ile Talabanilerin ve Burkayların izlediği çizgi arasındaki temel farktı ve bu, iki farklı ulusal akımı bir uçurum gibi birbirinden ayırıyordu.

Başta Talabani olmak üzere Kürt reformistlerinin PKK üzerindeki basıncının temel amaçlarından biri PKK'yı bu alanda geriletme, emperyalizmle diyalog ve uzlaşma çizgisine çekmekti. Onlar; ulusal haklar için, sömürgeci devletlere karşı, fakat "büyük devletler"le, yani emperyalistlerle birlikte diyorlardı. Burkaylar daha çok Avrupalı emperyalistlerden destek umarlarken, Talabaniler Kürt sorununda ABD taşeronu gibi hareket ediyorlardı. Talabani'nin ateşkesten bir süre önce Öcalan'a gönderdiği mektupta söyledikleri aynen şöyleydi: "Devrimler dönemi bitmiştir, silahlı direnme dönemi bitmiştir, artık tarihe karışmıştır. Yeni dünya düzeni siyasi görüşmeler yoluyla, ABD'nin himayesinde, serbest piyasaya dayalı, burjuva demokrasiler sistemi hakim tek nizamdır. Sizin de bunu kabul etmekten başka bir çareniz yoktur."

PKK uzun yıllar bu teslimiyetçi-hain çizgiye karşı devrimci Kürt hareketinin bağımsızlık çizgisini net bir anti-emperyalist tutumla temsil ediyordu. Ne var ki bugün bu çizgiden rahatsız edici düzeyde bir ayrılma vardır. PKK cepheden hedef alacağı emperyalist odakları ikna etmek çabası gösterebiliyor. Onları Kürt sorununa hakem olmaya çağırabiliyor. Ve hatta, bu doğrultudaki "olumlu" adımlarında onlara destek olmaktan bile sözedebiliyor. Bu amaçla emperyalist şeflere çağrılar çıkarabiliyor. AĞİK'e mektuplar yazarak "Kürt sorununa müdahale"ler isteyebiliyor.

Tüm bunlar bir "politik manevra" ya da "taktik" değil, Kürt burjuvazisiyle geliştirilen ilişkilerin ve Türk burjuvazisiyle kurulu toplumsal düzeni temel alan bir "siyasal çözüm"ün mantıksal uzantısıdır. Kürdistan'da sınıf çizgisinden uzaklaşmanın ve Türkiye'ye ilişkin olarak devrim perspektifini yitirmenin doğal sonucudur. Bu Talabani'nin önerdiği çizgiye uygun düşen bir

yönelime giriştir. Sorunu başka türlü anlamının olanağı yoktur.

* Tüm bunları tamamlayan son bir nokta ise PKK'nın sosyalizme ilişkin yeni "açılımlar"ıdır. PKK artık kendini marksist-leninist olarak tanımlamamakta, Öcalan bunu bir "yakıştırma" sayabilmektedir. Marks ve Lenin'in temsil ettiği bilimsel sosyalizm PKK için bir referans olmaktan çoktan çıkmıştır. PKK bunun yerine yaratıcı "ulusal sosyalizm"den ya da dar sınıf bakışa-çısından kurtulmuş "insanlık sosyalizmi"nden sözetmektedir. PKK'nın bu "yaratıcı" ve "ulusal" sosyalizmi, proleter sınıf içeriği ve kimliğinden sıyrılmıştır. PKK için artık proletarya, proleter sınıf idealleri ve amaçları, proleter sınıf değerleri değil, "insanlık", "insanlık idealleri ve amaçları" ve "insani değerler" önemlidir. "Dar sınıfsal amaçlar"dan kopmak adına savunulan bu yeni sosyalizm anlayışı, gerçekte proletarya sosyalizmine karşı burjuva sosyalizminin bir savunusudur. Ve bu sosyalizm anlayışı Kürt toplumunun uzlaşmaz sınıf yapısını görmezlikten gelen, tüm Kürtleri ulusal istemler etrafında birleştirerek ulusal ve insani kimliğine kavuşturmayı amaçlayan politik çizgiye tamamen uygun düşmektedir.

PKK Marksizm-Leninizm dememek kaygısıyla da olsa, hala "bilimsel sosyalizm"den sözediyor. Fakat unutmuş görüldüğü şudur ki, sosyalizmin bilim haline gelmesi, onun proletarya şahsında maddi bir dayanağa kavuşması, proletaryanın tarihsel rolü eksenine oturması ile olanaklı olmuştur. Marks'ın yaptığı ve Lenin'in geliştirip gerçekleştirdiği budur. Dolayısıyla Marks ve Lenin'in adlarından koparılmış bir sözde bilimsel sosyalizm, tarihsel gerçeklerle ve sosyalizm bilimiyle alay etmektir.

Sosyalizm uygulamaları hiç de "dar sınıfsal" bakışa-çısıyla hareket ettikleri için değil, PKK'nın iddia ettiğinin tam tersine, çok fazla "geniş" baktıkları ya da bakmak zorunda kaldıkları için başarısızlığa uğradılar. "Geniş cephe"den "bütün halkın partisi" ve "bütün halkın devleti"ne, "dünya barış"ından "genel insanlık sorunları"na kadar bu böyle. PKK bu açıdan yeni bir şey söylemiyor. Kruşçev'den Avrupa komünistlerine uzanan çok bilinen bir lakırdıyı tekrarlıyor. Öte yandan PKK, zaafların eleştirisi adı

altında, 20. yüzyılın sosyalizm uygulamalarına karşı inkarcı bir tutuma da hızla kayıyor. PKK 5. Kongre'sinin bu açıdan verdiği işaretler hiç de hoş değildir:

Fakat bizim için burada önemli olan PKK'nın sosyalizm anlayışını ele almak değil, bu alandaki bir dizi geri adımın tam da "siyasal çözüm" çizgisine bağlı olarak ve aynı süreç içinde gündeme geldiğine işaret etmektir. PKK, son olarak 5. Kongre'sinde "Orak-Çekiç" amblemini terkederek bu tutumunu yeni bir boyuta vardırdı.

Kendini artık marksist-leninist görmeyen, proletaryanın devrimci sosyalizmi yerine içi boş ve belirsiz bir "insanlık sosyalizmi"ni savunduğunu söyleyen ve Orak-Çekiç'in simgelediği bir tarihsel ve manevi mirasın yükünden kurtulan bir PKK'ya, içerde burjuvazinin ve dışarda emperyalizmin bundan böyle bir başka gözle bakmaya başlayacağından kuşku duyulamaz.

Ulusal hareketteki değişimin nedenleri üzerine

Kömünistler başından itibaren Kürt ulusal sorununu marksist-leninist ilkelerin ışığında ele aldılar ve bu çerçevede açık bir siyasal tutuma sahip oldular. 1991 yılı başında toplanan EKİM I. Genel Konferansı, Kürt sorununa ilişkin görüş, değerlendirme ve tutumuna toplu ve sistematik bir ifade kazandırdı. Sorunun tarihsel temellerini, sosyo-politik içeriğini, kendine özgü yönlerini, güncel durumunu, gelişme olanaklarını, proletaryanın ulusal soruna ilişkin devrimci görevlerini ve sorunun devrimci çözümüne ilişkin marksist-leninist perspektifleri bütünlük içinde ortaya koydu. Komünistler bu genel açıklık sayesinde sorunun somut seyrini her aşamada ayrıca değerlendirmelere tabi tuttular. Bu çerçevede, ateşkesle birlikte gündeme getirilen "siyasal çözüm" platformu ve Kürt hareketinin bunda ifadesini bulan temel yön değişimini izleyen değerlendirmelere, özellikle dikkat çekmek istiyoruz.

EKİM I. Genel Konferansının toplandığı tarihte, Kürt hareketi tempolu bir gelişme seyri içindeydi ve Kürdistan'da '89 yılı

sonu ve '90 yılı başında patlak veren ve ulusal hareketi yeni bir safhaya sıçratan politik kitle hareketleri (serhildanlar) güçlenerek devam etmekteydi. Gelişmenin henüz sorunsuz görüldüğü bu safhada, Konferansımız hareketin yakın geleceğine ilişkin bazı temel risklerin önemle altını çizdi. Bu çerçevede, birbiriyle bağlantılı iki temel tespit yaptı.

Bunlardan ilki şuydu: "Kendi mecrasında gelişen devrimci ulusal hareket, kendi öz gücüyle bugün sorunu çözüm gündemine sokmuş bulunuyor. Ama çözüm gündemine girmek ile çözüme kavuşmak arasında her zaman önemli bir mesafe vardır. Onlarca yıldır kendisini çözüm gündemine sokmuş bulunan, fakat hala çözülemediği gibi, bugün trajik bir biçimde emperyalist politikaların etki alanı haline gelen Güney Kürdistan'daki hareketin deneyimi de bu gerçeği ortaya koymaktadır. Türkiye Kürdistanı'nda sorunun kendi öz devrimci birikimiyle çözüm gündemine girmiş olması, onun kendi sınırları içinde bir çözümünün son derece güç olduğunu, asıl çözümün sömürgeci Türk burjuvazisini bir sınıf olarak tasfiyeden geçtiğini, gitgide daha açık gösterecektir." (*Kürt Ulusal Sorunu*, Eksen Yayıncılık, s.64-65)

Bununla bağlantılı olan ikinci tespit ise şöyleydi: "İşçi hareketinin bugünkü politik geriliği ve burjuva bilincin genel etkisi, onu Kürt sorunu ve Kürt halkının devrimci özgürlük mücadelesi karşısında kayıtsız ve edilgen bir konumda tutuyor hala. Buna son vermek göreviyle yüzyüze olan komünistler, bugün için Kürt yoksul sınıflarına dayalı olarak devrimci bir çizgide gelişen ulusal hareketin gelecekteki seyrinin ne olacağı sorununun, önemli, hatta belki belirleyici ölçüde, devrimci süreçlerin Türkiye'nin batısında nasıl seyredeceği sorununa bağlı olduğunu hep gözönünde tutmak zorundadırlar. Eğer işçi hareketi güçlenemezse, politik bir mecraya giremezse, devrimci ulusal harekete dolaylı ve dolaysız yeterli desteği sunamazsa, böyle bir durumda, devrimci ulusal hareketin ihtiyaç duyduğu kuvvetleri kendi mülk sahipleri sınıflarıyla uzlaşarak yaratmak eğilimi göstermesi muhtemeldir. Bunun ise ona nasıl bir akibet hazırlayacağını kestirmek çok güç olmasa gerek." (a.g.e., s.71)

1993 Ateşkesi'yle birlikte gündemleşen ve o zamandan beri ulusal hareketin temel politik doğrultusu haline gelen "siyasal çözüm" iki yıl önceleyen bu değerlendirmeler, sonraki gelişmelerin nesnel mantığına da ışık tutmaktadır.

Kürt özgürlük hareketinin hızlı ve başarılı gelişmesi, Kürt sorununu çözümünü dayatan bir sorun olarak toplumun gündeminin birinci sırasına koydu. Fakat tam da bu başarının kendisi, hareketi getirip belli bir gelişme sınırına dayadı. Sorun çözüm gündemine konuldu, ne var ki sorunun devrimci çözümü için gerekli toplumsal-siyasal kuvvete ulaşamadı.

Komünistler, bugüne kadarki değerlendirmelerinde, bu sınırın aşılmasının Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerinden alınacak destekle mümkün olduğunu, böyle bir desteğin verilmesinin Kürdistan'daki devrimci sürecin derinleşmesini kolaylaştıracağını, hareketin gerçek bir eşitlik ve özgürlük mücadelesi çizgisinde ilerlemesini güvenceye alacağını vurguladılar. Bu çerçevede, bunun başarılmasının tarihsel ve siyasal sorumluluğunu da Türkiyeli komünistlerin ve devrimcilerin omuzlarında gördüler. Bu değerlendirme tümüyle doğru olmakla birlikte, PKK şahsında Kürt özgürlük hareketinin izlediği politik çizgiden kaynaklanan sorunları ve sorumlulukları yeterince hesaba katmadığı için eksiktir. Bu nedenle burada sorunun bu eksik bırakılan yönü üzerinde kısaca durmak, dolayısıyla devrimci süreci ilerletmemenin bir sonucu ve bu anlamda bir açmazın ürünü olarak gündeme gelen "siyasal çözüm" çizgisinde bizzat PKK'nın taşıdığı sorumluluğa işaret etmek istiyoruz.

* * *

PKK'nın 1984'te başlattığı silahlı ulusal direniş, '80'li yıllar boyunca esas olarak bir gerilla savaşı olarak gelişti. Bu savaşın kadro kaynağı ve kitle desteği, ezici ağırlığı ile Kürt yoksul ve orta köylülüğüne dayanıyordu. Hareketin devrimci kimliğinin, savaş kararlılığının, gelişme dinamizminin toplumsal dayanağı bu sınıf katmanları idi.

Silahlı direnişin sarsıntısı, devletin artan baskı ve terörünün yarattığı tepki ve nihayet gerilla savaşına eşlik eden poli-

lik çalışma, 1990 yılı başından itibaren bir çok kent ve kasabada yaygın bir politik kitle hareketine yolaçtı. Hemen tümüyle kent ve kırsal yoksul emekçi tabakalarına dayanan bu büyük hareketlilik, Kürt özgürlük mücadelesinde bir sıçramanın ifadesiydi ve yeni safhaya geçişin açık göstergesiydi. O güne kadar kırsal bir gerilla savaşı olarak gelişen hareket, artık kent ve kasabalarda devrimci kitle hareketleriyle birleşerek yeni bir güce ulaşıyordu. Hareketin aktif bir kitle dayanağına kavuşması, aynı zamanda sosyal tabanında bir genişleme anlamına geliyordu. Şimdi artık yoksul ve orta köylülüğün yanısıra, kent yoksulları, küçük-burjuvazinin değişik katmanları, öğrenciler ve kısmen işçiler ulusal hareketin kitle gücü içinde yer alıyorlardı.

1990-91 yılının gelişmeleri, hareket henüz Kürdistan'ın geneline yayılmamış olsa da, ulusal hareketin gerçek bir halk tabanına oturduğunu, gücünü ve dinamizmini buradan aldığını bütün açıklığı ile göstermekteydi. Aynı dönemde, o güne kadar sömürgeciliğin toplumsal dayanağını oluşturmuş feodal-burjuva sınıfların gelişen ulusal harekete karşı tutumları da gitgide daha açık bir hal aldı. Bunlar belirgin biçimde gelişen ulusal hareketin karşısında yer aldılar. Ulusal uyanışın ve hareketin o güne kadar feodal-aşiretsel bağımlılık ilişkileri içinde bulunan Kürt köylülüğünün bu ortaçağ ilişkilerinden kurtulması ve özgürleşmesi süreci olarak ilerlediğini gördükleri ölçüde, buna daha açık bir gerici sınıfsal tepki gösterdiler. Aşiret reisleri, toprak ağaları ve şeyhler, ulusal hareket biçiminde kendini ortaya koyan devrimci toplumsal-siyasal gelişmeye karşı bu gerici sınıfsal tepkilerini, sömürgeci Türk burjuvazisiyle daha sıkı bir kenetlenmeye giderek, onun militarist aygıtlarıyla bütünleşerek ve "koruculuk sistemi" yoluyla sömürgecilik cephesinden bizzat savaşa katılarak ortaya koydular.

Özetle, ulusal hareketin bu gelişme safhası, kendi toplumsal dayanakları ve kendisine karşı mevzilenen sınıflar şahsında, belirgin bir sınıfsal kutuplaşma ortaya çıkarmış bulunmaktaydı. Devrim sürecinde derinleşme; bu nesnel olguyu gözetken politik açımlar yapmak, ulusal özgürlük mücadelesine açık bir halkçı içe-

rik kazandırmak, ulusal çelişki ve özlemler üzerinden kendini göstermiş hareketi aynı zamanda sınıfsal çelişki ve özlemler yoluyla da geliştirerek gerçek bir devrimci halk hareketi düzeyine çıkarmakla olanaklıydı.

Kaldı ki, sürecin gelişme seyri bunu kendiliğinden zorluyor, dayatıyordu. Ulusal özgürlük mücadelesinin gelişmesi, Kürdistan'daki feodal kalıntıların ulusal boyunduruğun temel toplumsal dayanakları olduğu gereçeğini tüm açıklığıyla ortaya sermişti. Dolayısıyla, ulusal özgürlük mücadelesinin aynı zamanda feodal kalıntıların tasfiyesi olarak; yani köylülüğün yalnızca ulusal kölelik ilişkilerinden değil, fakat aynı zamanda bunun en sağlam dayanağı olan feodal bağımlılık ilişkilerinden de tümüyle özgürleşmesi biçiminde gelişmesinin nesnel bir zorunluluk olduğu açığa çıkmıştı. Belirtmeye gerek yok ki, gözetilmesi gereken bu nokta ulusal özgürlük mücadelesinin gerçek bir halk devrimi olarak gelişmesinin temel bir önkoşuludur.

Fakat sorunun bunu tamamlayan bir başka yönü daha var. Ulusal baskı ve kölelik, her zaman sınıfsal baskı ve köleliğin bir biçimidir, ona hizmet eder. Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenlik ve ulusal baskı, aynı zamanda Türk burjuvazisinin Kürdistan ve Kürt halk kitleleri üzerindeki sınıfsal baskı ve sömürsünün bir biçimi ve aracıdır. Böyle olunca, ulusal özgürlük mücadelesi, asıl ve temel olarak, Kürt halk kitlelerinin bu baskı ve sömürüden kurtularak özgürleşmesi mücadelesidir, böyle olmak zorundadır.

Ulusal özgürlük mücadelesinin asıl dayanağının, feodal, yarı-feodal bağımlılık ilişkilerinin yanısıra, sermayenin baskı ve sömürsünden bunalmış köylü yığınları ile öteki yoksul-emekçi kesimlerden oluşmasının nesnel-toplumsal mantığı buradadır. Dolayısıyla, sömürgeci egemenliğe karşı mücadelenin bir halk devrimi olarak gelişmesi, derine kök salması ve yenilmez bir zemine oturması, bu mücadelenin halkçı sınıfsal içeriğini gözetmeye ve geliştirmeye sıkı sıkıya bağlıdır.

Temel önemde son bir nokta daha var. Türk sermaye sınıfının Kürdistan'daki sömürgeci egemenliğinin iç toplumsal da-

yanakları Kürt-feodal burjuva sınıfları ise, dış dayanakları da Türkiye üzerindeki emperyalist egemenlik olgusudur. Kürdistan'daki Türk sömürgeciliğinin arkasında emperyalizm vardır. Bu sömürgeci egemenlik, emperyalizmin aynı zamanda Kürdistan'ı da kapsayan sömürü ve yağmasının bir dayanağı ve aracıdır.

Sonuç olarak, Kürdistan'daki özgürlük mücadelesinin bir halk devrimi halinde gelişmesi, onun, içte Kürt feodal-burjuva sınıflarını, dışta ise Türk burjuvazisinin sömürgeci egemenliğini ve tüm bu köleliğin uluslararası dayanağını oluşturan emperyalizmi hedeflemesi ile mümkündür. Ulusal özgürlük mücadelesinin halkçı özünü ve devrimci toplumsal-siyasal içeriğini koruyabilmesinin, sınıfsal iktidar değişimini hedefleyen gerçek bir demokratik halk devrimi olarak gelişebilmesinin bundan başka hiçbir yolu yoktur. Bu da ulusal sorunun bir "siyasal çözüm"üdür. Fakat bu çözüm, kurulu düzenin sınırlarına sığmayan, onu aşan, mevcut sınıf ilişkilerinde köklü bir değişimi sağlayan bir "siyasal çözüm"dür. Ulusal sorunun çözümünde bu devrimci perspektif, doğal olarak, ulusal hareketi yalnızca salt ulusal istemlere dayalı bir hareket olmaktan çıkarmakla kalmayacak, fakat aynı zamanda, Kürdistan'daki devrimci süreci Türkiye'deki sınıflar mücadelesi sürecine dolaysız ve organik olarak da bağlayacaktır. Bu gelişme, ulusal sorunu ve istemleri karartmak ya da geri plana itmek bir yana, onun köklü ve kalıcı çözümü için olanaklı tek gerçek zemini ve toplumsal güç ilişkilerini sağlayacaktır.

Özgürlük mücadelesinin en büyük gelişme atılımını yaşadığı 1990-91 yıllarında hareketin sınıf yapısı bu tür bir yönelime son derece uygundu. '90-91 yılı gelişmeleri tüm açıklığı ile göstermiştir ki, ulusal hareketin bu yeni uyanışı ve gelişmesi döneminde, ulusal istemlerin taşıyıcısı olan ve özgürlük mücadelesinin dinamizmini oluşturan toplumsal güçler, yalnızca Kürt toplumunun alt sınıflarıdır. En başta ise yoksul köylülük ile kent emekçileridir. Bu sınıflar ise, sömürgeci Türk burjuvazisiyle yalnızca ulusal değil, fakat aynı zamanda uzlaşmaz sınıf çelişmeleri de olan toplumsal katmanlardı. Bunlar Türkiye'nin geneline hakim sınıf ilişkileri içinde Türkiye işçi sınıfının ve emekçilerinin

temel müttefikleri durumundadırlar.

Ulusal hareketin toplumsal tabanını oluşturan bu sınıf güçlerine işaret eden EKİM I. Genel Konferansı, bunun anlamı ile mevcut ve potansiyel sonuçları hakkında şunları söylüyordu:

“... Sınıfsal istemlerini henüz açık olarak ifade ediyor olmasalar bile, bu emekçi kimliğin dinamizmi onları kendi mülk sahiplerinden uzaklaştırmakta, Türkiye işçi sınıfına ve Türkiye’deki devrimci sınıfsal süreçlere yakınlaştırmaktadır. Bugünkü hareketin bu emekçi tabanına dayalı olarak ve devrimci bir temel üzerinde gelişiyor olması, aynı şekilde, Kürt feodal-burjuva sınıflarının harekete düşmanlığının, Kürt ara katmanlarının ise harekete ürkek ve temkinli yaklaşımlarının asıl nedenidir. Sınıfsal çıkarlar, Kürt feodal-burjuva sınıfları Türk burjuvazisinin kucağına itmiştir. Kürt orta burjuva katmanlarını, reformist bir program temelinde, aynı burjuvaziyle uzlaşmaya itiyor. Kürt yoksul köylülüğünün nesnel konumu ise, onu bir başka güce, Türkiye işçi sınıfına yakınlaştırıyor.” (a.g.e., s.66)

Kaldı ki, yalnızca Türkiye’de değil, fakat Kürdistan’da bile varlığı Türk ve öteki milliyetlere mensup işçilerden ayrı düşünülemez Kürt işçisi de, bu doğrultuda apayrı bir birleştirici kuvvet etkeniydi.

1984 çıkışıyla Kürt halkının ulusal uyanışında ve Kürt sorununun çözüm gündemine girmesinde tartışmasız bir tarihi rolü olan PKK, mücadelenin ulaştığı belli bir gelişme düzeyinden itibaren, bütün bu gerçekleri izlediği politik çizgide gözetememenin açmazlarıyla da yüzyüze kaldı. Ulusal hareketin halkçı muhtevasını gözetmek ve bu çizgide derinleşmek yerine, ulusal sorun ve istemleri gitgide daha saf bir biçimde ele alan bir milliyetçi dargörüştülük örneği sergiledi.

Böylece yalnızca emperyalizm ve proleter devrimler çağında ulusal hareketin özünü ve gerçek devrimci olanaklarını gözden kaçırmakla kalmadı. Fakat aynı zamanda, ‘60’larla başlayan yeni tarihsel evrede, ulusal istemlerin devrimci bir temel üzerinde taşıyıcısı olan sınıfların Kürt emekçi sınıfları olduğunu, bunun ise, ulusal hareketin, belirgin toplumsal içeriği olan bir halk dev-

rimi olarak gelişmesi zorunluluğuna işaret ettiğini gereğince gözetmedi.

Sonuç olarak, Kürdistan'daki devrimci sürecin bugün yüzüye kaldığı sorunlar ve "siyasal çözüm" yönelimi, yalnızca Türkiye işçi sınıfının ve Türkiye devrimci hareketinin içinde bulunduğu durumla değil, fakat aynı zamanda PKK'nın izlediği politik çizgiyle de sıkı sıkıya bağlantılıdır. PKK, mülk sahibi sınıflarla buluşma zemini yaratan saf ulusal istemlere dayalı bir çizgi yerine, Kürt emekçilerinin toplumsal-siyasal istemlerini de gözetemeyen bir devrimci politik çizgide gelişmeyi esas alsaydı, kuşku yok ki, bunun Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerinin sınıfsal uyanışına çok etkili bir dolaysız katkısı olurdu. Bu her iki ulustan işçi ve emekçilerin mücadele içinde yakınlaşmasını ve kaynaşmasını görülmemiş ölçüde kolaylaştırırdı. Ve Türk burjuvazisi için, işçileri ve emekçileri, milliyetçi önyargılarla ve şovenizmle zehirleyip toplumsal mücadeleden alıkoymak o kadar kolay başarılır bir iş olamazdı.

V. BÖLÜM

'80'li yılların ikinci yarısı: Dünyada ve Türkiye'de bir dönemin sonu

GİRİŞ

Örgütümüz 1995'i parti yılı ilan etmiş bulunmaktadır. Elbette bu, biçimsel bir ele alışla, parti kuruluş tarihinin 1995 yılı içine sığdırılması olarak anlaşılmamalıdır. Sorun partinin biçimsel ilanı değil, fakat örgütümüzü işçi sınıfının öncü partisi olarak adlandırılmaya hak kazanabilecek bir gelişme düzeyine çıkarabilmektir. İçinde bulunduğumuz yıl içinde başarmamız gereken budur. Ve biz bunu başardığımızda, partinin kuruluş kongresinin toplanması, bazı ön hazırlıklara bağlı bir pratik zamanlama sorunu olarak çıkacaktır karşımıza. Bunun içinde bulunduğumuz yıla sığması özel bir önem taşımadığı gibi, özel bir pratik hedef olarak da ele alınmamalıdır.

3. Genel Konferansımızı parti yılı ilan ettiğimiz bir zaman diliminin hemen başında topluyor olmamızın elbette ayrı bir önemi vardır. Zira bu, partileşme sürecinin önümüzdeki sorunlarını örgütümüzün en üst platformunda ele alma ve tüm örgüt için

bağlayıcı bir sonuca bağlama olanağı demektir. Konferansımızın çalışmalarında göstereceği başarı ölçüsünde, örgütümüz içinde bulunduğumuz mücadele yılını en verimli biçimde değerlendirme ve partinin kuruluşunu gerçekleştirme hedefi çerçevesinde bu kritik yılı kazanma olanağı elde etmiş olacaktır.

Bilindiği gibi, 1995'i yalnızca parti yılı değil, fakat "atılımlar ve parti yılı" olarak tanımlamış bulunuyoruz. Hareketin gelişmesinin çeşitli cephelerinde yaşanması gereken bir dizi "atılım"a bu vurgu elbette nedensiz değildir. Atılımları yaşama ihtiyacı ve zorunluluğu ile partiye ulaşma hedefi arasında çok sıkı bir bağ vardır. Olağan tempolu bir çalışma ve bunun ürünü başarılarla içinde bulunduğumuz yıla elbette belli kazanımları herşeye rağmen sığdırabiliriz. Fakat sınıfın öncü partisi düzeyi ve kapasitesini bu tür çalışmayla asla kazanamayız. Atılımlar yılı vurgusu, bu çerçevede, ciddi bir uyarı amacı taşımaktadır.

Gelişmede zorlanma, durgunluk ve bu arada gerileme evreleri ile sıçramalı gelişme evreleri birbirini izledi. Örgütümüzün geride kalan 7 yıllık gelişme sürecinin farklı safhaları son derece eşitsiz bir biçimde yaşandı.

Geleneksel hareketten kopuşun verdiği dinamizm, başlangıç yıllarının tüm güçlüklerini herşeye rağmen göğüsleme ve aradan daha yalnızca 3 yılı biraz aşan bir süre geçmişken I. Genel Konferansımızı toplama olanağını verdi bize. Oysa ilk gelişme döneminin doruğu olan bu konferansı sonradan "iki kayıp yıl" olarak tanımladığımız bir durgunluk ve gerileme dönemi izledi.

Bu zaaf dönemi, dış koşullar temeli üzerinde, fakat bir önceki dönemin hızlı gelişme süreciyle bağlantılıydı. İdeolojik güç ve etkimizin yanısıra, yeni, genç ve gelişme dinamizmi taşıyan bir hareket olmanın cazibesi, saflarımıza önemli bir güç akışı yaratmıştı. EKİM'in biriktirdiği güç ve olanakları kendi ideolojik çizgisi temeli üzerinde etkili bir politik sınıf çalışmasına yönelteceği safhanın olağan güçlükleri, dış koşulların ağırlığı ile de birleşince, zayıf öğelerin dökülmesine uygun bir zemin doğdu. O güne kadar ideolojik mücadele süreci içinde kazandığımız, fikren anlaşmış görüldüğümüz kadroların bir kısmı pratiğin sı-

navından başarıyla geçemedi. Bunlara bir kısım “yönetici” unsuru da dahil olması, bir önderlik zaafiyeti yaratınca, hareketimizin gelişmesi de kaçınılmaz olarak bir süre zaafa uğradı.

Fakat hareketin pratik önderlik cephesinde yaşanan bu zaafa rağmen EKİM büyük bir bölümüyle kendi ideolojik-politik platformunda direndi. Sol hareketin toplamındaki yeni tasfiyeci dalgaya karşı direnç ve mücadele, bunun içte artık tasfiyeci bir eğilim halini almış yankılarına yöneltildi ve hareketin safları bu geçici yol arkadaşlarından temizlendi.

Liberal tasfiyeciliğin tasfiyesi acil ihtiyacı çerçevesinde olağanüstü toplanmak zorunda kalan II. Genel Konferansımız, EKİM’in bu zaaf dönemine kesin bir biçimde son verdi ve hareketimizin yeni bir döneme girdiğini kuvvetli bir inançla ilan etti:

“EKİM bir dönemi geride bırakmış bulunmaktadır.

“I. Genel Konferansımızı izleyen bu dönem, Türkiye devrimci hareketinde yeni bir tasfiyeci dalga olarak yaşandı ve bizim saflarımızda da önemli bir tahribata yolaçtı. Hareketin örgütsel cephesinde ciddi bir önderlik zayıflığı olarak kendini gösteren ve gelişme süreçlerimizde çarpıklıklara yolaçan bu dönem, Olağanüstü Konferansımızla birlikte bugün artık geride kalmıştır.

“EKİM yeni döneme yalnızca ayakbağlarını çözerek, yozlaşmış ve yabancılaşmış öğelerden saflarını temizleyerek değil, çok daha önemli olarak, kusurlarını, gelişmesini bozup sınırlayan zaafiyet alanlarını sert ve uzlaşmaz bir mücadele konusu haline getirerek girmektedir. Bu önemli bir başarı ve yeni bir dönemin başında büyük bir avantajdır.”

“Şimdi EKİM yeniden, bu kez bizi partiye ulaştıracak bir perspektif ve ruhla, cüret edecek ve kazanacaktır.” (*Tasfiyeciliğe Karşı Konuşma ve Yazılar*, s.7-9)

Zaman, örgütümüzün somut gelişme süreci, bu iddia ve öngörüğü doğruladı. Bir yıllık tempolu bir gelişme süreci bize yalnızca kayıp dönemi telafi etme başarısı değil, fakat ‘94 yılını parti kimliği kazanma sürecinde bir dönemeç yılı ilan etme olanağı da verdi. ‘94 yılına bazı önemli kazanımlar sığdırmayı elbette

başardık. Ne var ki, bu bir yıllık gelişmenin “dönemeç yılı” hedefi çerçevesinde amacına ulaşamadığını da açıklıkla tespit etmek durumunda kaldık.

’95 yılı için “atılımlar” vurgusu işte tam da bu nispi başarısızlıktan gelmektedir. Bu yılı, atılım vurgusuyla aynı anlama gelmek üzere, gerçek bir sıçrama yılı olarak kazanmak zorundayız. Sıçrayacağımız hedef partidir; dolayısıyla sorun, işçi sınıfının öncü partisi düzeyi ile bugünkü gelişme düzeyimiz arasında varolan mesafeleri her cephede tüketmektir.

Böyle olunca, bir başka açıdan sorun, öncelikle partiyle aramızdaki mesafeyi doğru değerlendirmek ve tanımlamak olarak çıkmaktadır karşımıza. Bu değerlendirme bize, görevlerimizi belirlemek, öncelikleri ve yüklenme alanlarını doğru saptamak, güç ve imkanlarımızı buna göre planlamak ve yoğunlaştırmak olanağını verecektir. Bunu başarırız ve çok olağandışı gelişmeler yolumuzu kesmezse eğer, partiyle aramızdaki mesafeyi bilinçli ve planlı bir çalışmayla tüketmeyi güvencelemiş olacağız.

En öncelikli ve kritik sorun bu mesafeyi doğru tanımlamak olduğuna göre, hareketimizin gelişme sürecinin sorunlarını ve bu sürecin sonunda bugün ulaştığı düzeyi değerlendirmek ayrı önem taşımaktadır. Bu aslında, hareketimizi, doğduğu koşullar ve kendisini doğuran dinamiklerle birlikte değerlendirmek, böylece geleneksel küçük-burjuva devrimci hareketten kopan yeni bir siyasal akım olarak onun ayırdedici özelliklerini de ortaya koymak demektir. Bu komünist hareketin kendine özgü konumunu tanımlamak, neden bugünkü durumuyla sınıfın öncü partisini yaratmaya aday tek gerçek örgüt olduğunu gerekçelendirmek anlamına gelecektir.

* * *

Hareketimiz, kuşkusuz geleneksel hareketin bünyesindeki iç süreçlerin yarattığı birikim temeli üzerinde, ‘80’li yılların ikinci yarısında, Türkiye sol hareketi için olduğu kadar işçi hareketi için de önemli bir dönemeç yılı olan 1987’de doğdu. Bu nedenle öncelikle bu yılların dünyadaki ve Türkiye’deki özet bir tablosunu çıkarmamız gerekmektedir.

'80'li yılların ikinci yarısına bakıldığında, bu zaman diliminin gerek uluslararası planda gerekse Türkiye'de çok önemli bir dizi yeni gelişmeye sahne olduğu bugün artık tüm açıklığı ile görülebilmektedir. Bu gelişmeler, yalnızca bir kaç on yılı kapsamış bir dizi toplumsal-siyasal sürecin noktalanması yönüyle değil, fakat yolaçtukları ya da yolunu açtukları yeni süreçler bakımından da ayrı bir önem taşımaktadırlar. Bu gelişmelerin daha özel plandaki anlamı ise, gerek dünya ölçüsünde gerekse Türkiye'de, geleneksel sol hareket için bir dönemin sonunu işaretlemeleri olmuştur.

A- Dünya tarihinde bir dönemin sonu

Uluslararası planda en önemli ve sarsıcı gelişme, Doğu Avrupa'nın yozlaşmış bürokratik rejimlerinin çökmesi, Sovyetler Birliği ve Yugoslavya'da bu çöküntünün federal yapıdaki dağılımlarla birleşmesi oldu. Komünistler bunu doğru bir biçimde "modern revizyonizmin çöküşü" olarak nitelediler.

Modern revizyonist akım, dünya komünist hareketinin uzun yıllar içinde biriken zaafı temeli üzerinde ortaya çıktı. 1950'li yıllarda, daha somut olarak SBKP 20. Kongre'sinde, açık bir ideolojik-politik kimlik kazandı. Bu, gerek sosyalist inşa süreci içindeki ülkelerden oluşan "sosyalist kamp", gerekse bir bütün olarak dünya komünist ve işçi hareketi için, gerçek bir dönüm noktası oldu. Sosyalist ülkelerde sosyalist inşa süreçleri kesintiye uğradı ve kapitalist restorasyona doğru köklü bir yön değişikliği yaşandı. Dünya komünist-hareketi ise büyük bir bölümüyle devrimci konumunu yitirdi ve düzenle bütünleşme sürecine girdi. '80'li yılların ikinci yarısı, bu süreçlerin, eski sosyalist ülkelerde dünya kapitalist sistemiyle tam bütünleşmeyle, revizyonist partilerde ise tam bir sosyal demokratlaşma ile noktalanmasına sahne oldu. Bu bir iflas ve çöküş evresiydi. Gorbaçov reformları olarak başlayan bu yeni ve son evrede, Gorbaçov'un 1987 yılı Kasım'ındaki 70. yıl konuşması bir kilometre taşıdır. Kruşçev'in 20. Kongre'de ortaya koyduğu yeni çizgi ile "resmen" başlayan süreç, Gorbaçov'un 70. yıl konuşmasıyla da gerçekte "resmen"

noktalanmış oldu.

'89 çöküşü ve Varşova Paktı'nın dağılması ile bu dönemin pratik olarak noktalanması, aynı zamanda ve tam da bu nedenle, dünyadaki güç ilişkileri ve mevzilenmelerinde yeni bir dönemin de başlangıcı oldu. '70'lerin başına denk gelen emperyalist dünyadaki iç kutuplaşma eğilimi, Doğu Avrupa'daki gelişmelerin ardından hızlı bir sürece dönüştü ve daha belirgin biçimler kazandı. Dünya çapındaki güç ilişkileri ve mevzilerindeki bu büyük değişimin, bölgesel çapta ve tek tek ülkeler planında da önemli etki ve sonuçları oldu.

'80'li yılların sonunda Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'da yaşanan gelişmelerin aynı zamanda, hangi konumda bulunuyor ve de hangi gelenekten geliyor olursa olsun, bir bütün olarak dünya sol hareketini derinden sarstığını biliyoruz. Bu gelişmeler, şu veya bu ülkede, uluslararası etki kadar kendine özgü iç dinamiklerle de şekillenmiş bulunan sosyalizm iddiasındaki sol parti ve örgütleri yeni bir dönemin eşğine getirdiler. Yeni ayrışma ve saflaşmalar, bölünmeler, dağılmalar, belirsizlik ve kargaşa, tüm parti ve akımları değişik oranlarda ve biçimlerde etkiledi. Dünya sol hareketinin komünist olmak iddiası taşıyan hemen tüm kesimleri bu sorunların yarattığı bunalımı hala da yaşamaktadırlar.

Özetle, '80'li yılların ikinci yarısında yaşanan tüm bu olaylar toplamı, dünya çapında bir tarihsel dönemin artık geride kaldığının kesin bir ifadesi oldular.

Doğu Avrupa'daki çöküntünün henüz sıcaklığını koruduğu günlerde toplanan I. Genel Konferansımız, yeni gelişmelerin dünya ölçüsünde geleneksel sol ve devrimci akımlar için ifade ettiği anlam ve sonuçları değerlendirdi. Bu çerçevede, tüm olumsuz etkilerine rağmen, yaşanan gelişmelerin, geçmişin tarihsel deneyimlerini olduğu kadar çağdaş dünyanın bugünkü gelişmelerini de hesaba katan bir ideolojik temel üzerinde, yeni bir komünist hareketin gelişmesi için ifade ettiği olanakları şöyle tanımladı:

"İçinden geçmekte olduğumuz tarihsel anın ayırtedici özelliklerinden biri de, dünyada ve Türkiye'de sol için bir döne-

min kesin bir biçimde kapanıyor olmasıdır. Dünya komünizminin yaşadığı yozlaşma, ortaya revizyonist, popülist ve bu ikisinden de izler taşıyan bir tür ilkel ve dogmatik marksist akımlar çeşnisi çıkarmıştır. Gerici burjuva propagandanın “sosyalizmin yıkılışı” olarak sunduğu şey, gerçekte uluslararası dayanaklarıyla birlikte tüm bu ideolojik akımların yıkılışıdır. Bunun kendisi, Türkiye’de ve dünya ölçüsünde, Marksizm-Leninizmin gerçek devrimci temeli üzerinde bir yeniden şekilleniş ve yükselişin zemini-
nidir. Tarihsel deneyimin özümsemesi temeli üzerinde yükselen yeni tip marksist-leninist sınıf partilerinin ortaya çıkacağı bir dönem olacaktır bu.” (*Değerlendirme ve Kararlar*, s.126)

B- Türkiye’nin yakın tarihinde bir dönemin sonu

‘80’li yılların ikinci yarısı, Türkiye’de de bir dönemin sonudur. Dünyadaki gelişmelerin Türkiye’ye elbette özel bir etkisi oldu. Fakat yine de, Türkiye’deki gelişmelerin kendine özgü bir geçmişi, dinamikleri ve anlamı vardır. Daha da önemlisi, bu gelişmeler dünya ölçüsündeki gelişmeleri çeşitli bakımlardan incelemişler, fakat sonradan onların özel etkisi altında sonuçlanmış ya da şekillenmişlerdir. Bu olgu, geleneksel sol hareketin durumu ve evrimi için özellikle geçerlidir.

‘80’li yılların ilk yarısı, Türkiye’de azgın bir karşı-devrim dönemidir. 12 Eylül darbesi ile tüm toplum askeri bir yönetimin cenderesi içine sıkıştırılarak nefes alamaz duruma getirilmiştir. Devrimci hareket ağır darbeler almış, yığınların tam hareketsizliği sağlanmış, sermaye politikalarının engelsizce uygulanması için istenilen ortam yaratılmıştır. Başlangıçta yalnızca ‘70’li yılların devrimci yükselişini hedef aldığı ve 24 Ocak Kararları’nın engelsizce uygulanmasını amaçladığı sanılan askeri darbenin, iktisadi, siyasi ve ideolojik planda daha stratejik hedef ve planların bir aracı olarak iş gördüğü sonradan daha iyi anlaşıldı.

Ekonomik cephede, ekonominin yeniden yapılandırılması adı

altında “dışa açılım”ı ve Türkiye kapitalizminin dünya kapitalizmiyle daha tam bir bütünleşmesini amaçlayan bir sürece girildi. Bugün özelleştirme politika ve uygulamalarıyla yeni bir evreye giren bu sürecin önemli sosyo-politik sonuçları oldu. Tekelci burjuvazinin iktisadi gücünü dev boyutlara çıkararak bu sürecin orta katmanların yapısında yarattığı değişim ve küçük-burjuva katmanlarda yarattığı iktisadi yıkım, Türkiye’nin siyasal ilişkiler ve mücadeleler sahnesine de kaçınılmaz olarak yansdı.

12 Eylül operasyonu çerçevesinde tekelci burjuvazinin siyasal plandaki en önemli amacı, siyasal yaşam üzerinde mutlak bir tekel yaratma arzusuuydu. Bunu yalnızca iktisadi gücünü kullanarak, medyadan kültüre kadar toplumsal yaşamın her alanını kendini denetimine almaya çalışarak yapmadı. Aynı zamanda devlet aygıtını da her bakımdan tahkim etti. Medyayı, üniversiteleri, önemli ölçüde sendikaları, öteki bir çok dinsel ve kültür kurumu, çeşitli amaçlı vakıfları vb., devlet aygıtının uyumlu ve bu anlamda organik bir parçası haline getirerek, yönetim aygıtına devasa bir güç ve etkinlik alanı kazandırdı. (Kürt özgürlük mücadelesine karşı yürütülen kirli savaş süreci içinde bu aygıtın bugün nasıl bir biçim aldığı ise bilinmektedir.)

İdeolojik planda ise, ‘60’lı ve ‘70’li yılların sosyal-siyasal mücadelelerinin güçten düşürdüğü resmi kemalist ideoloji, Türk-İslam senteziyle ikame edilmeye çalışıldı. Bu açılım yalnızca devrimci düşünceye karşı bir ideolojik dalgakıran oluşturmak amacına değil, fakat aynı zamanda, ‘80’li yılların ikinci yarısında özel bir heves olarak kendini gösteren Türk ve İslam dünyası üzerindeki emperyalist amaçlara da uygun düşen bir tercih oldu.

Burada ayrıntılarına giremeyeceğimiz bu politika ve uygulamalara ilişkin olarak öncelikle belirtilmesi gereken nokta şudur: Tüm bu “değişimler”, Türk burjuvazisinin ‘50’li yıllardan itibaren yaşadığı hızlı gelişme ve palazlanmanın hem olanaklı ve hem de zorunlu kıldığı politika ve uygulamalar oldular. Tekelci burjuvazi, bir yandan, son 30-40 yılda kazandığı büyük iktisadi gücü toplum yaşamının her alanını kontrol etmek doğrultusunda bilinçli bir biçimde kullanma yoluna gitti. Öte yandan ise, iki devrimci

yükseliş döneminin tüm deneyimlerini gözetererek ve iktisadi-sosyal cephede çözüme gücü gösteremediği yapısal sorunların yeni devrimci yükselişleri besleyeceği konusunda gerçekçi davranarak, buna karşı önden mümkün olan her tedbiri alma bilinciyle hareket etti. Denilebilir ki, nispi güçsüzlüğünden olduğu kadar o gün için Türkiye kapitalizminin yapısal sorunlarının sosyo-politik sonuçları konusunda henüz yeterli bir öngörüden yoksun olması nedeniyle de 12 Mart'ta yarım kalan karşı-devrimci operasyonunu, böylece 12 Eylül'le tamamlamış oldu.

Tüm bu politika ve uygulamaların Türkiye'nin yakın tarihindeki sosyal mücadeleler açısından en önemli sosyo-politik sonuçlarından biri, orta burjuva ve küçük-burjuva katmanların politik tercih ya da rollerindeki değişim oldu.

Orta katmanlar: Düzenle tam bütünleşme

24 Ocak politikaları geleneksel orta burjuvazinin belli kesimlerini tasfiye ederken, tekelci ekonomiye yan sanayiler ya da ticaret-pazarlama kanallarıyla çok sıkı bağlarla bağlı yeni bir orta burjuva sınıfın gelişmesini hızlandırdı. Öte yandan, ekonominin rantıye karakterinin alabildiğine güçlenmesine bağlı olarak, neredeyse tümünden rantıye yeni tür bir orta sınıf yarattı. Büyük kentlerde önemli bir güç kazanan ve piyasa değerlerinin hararetili destekçisi ve kozmopolit kültürün taşıyıcısı olan bu rantçı orta katmanlar nezdinde düzen önemli bir sosyal dayanak yarattı kendine. Oysa kent orta sınıflarının, özellikle onların aydın temsilcilerinin, '60'lı yıllardaki sosyal uyanışın sol kemalist bir düşünsel-politik içerikle şekillenmesinde önemli rolleri olmuştu. Aynı katmanlar, '70'li yıllarda, solun ve sosyal demokrasinin genel popülist ve anti-faşist söylemi temelinde, alt sınıflarla, CHP şahsında politik bir "birlik" içinde olmuşlardı. Kuşkusuz bu yolla, emekçi sınıfları düzene bağlama kayışı olarak, "ilerici" görünüm içinde özünde gerici bir rol oynuyorlardı. Fakat yine de düzen içi bir "sol" ideolojik-politik konumu tutuyorlar ve genel sol politizasyonda belli bir rol oynuyorlardı.

'80'li yıllar bu konumda önemli değişimlere yol açtı. 24 Ocak politikaları organik iktisadi bağlarla, 12 Eylül karşı-devrimi ise, gerek "gücünü göstererek" gerekse de devrime ve sosyalizme düşmanlık temelinde ideolojik açıdan bütünüyle kazanarak, bu katmanları düzene en sıkı şekilde bağladı. Sol kemalist ideolojinin Kürt halkının ulusal uyanışı karşısında en şoven bir karakter kazanması ise, şu son yıllarda bu katmanları düzene perçinleyen yeni bir etken olarak rol oynadı. Bu katmanlardaki tutum değişikliğinin politik aynası yalnızca Özalıcı politik akımın büyük kentlerde belirgin bir güç kazanması değildir. Fakat aynı zamanda, sosyal-demokrasinin 12 Eylül sonrasında düzen içinde üstlendiği yeni politik roldür de. Bunu muhalefetteki ve son dört yıldır koalisyonadaki SHP kadar, ismi artık Türkeş ile birlikte anılan Ecevit'in yeni politik kişiliği üzerinden de izlemek mümkündür.

Orta burjuva katmanların bu sosyo-politik tutum değişikliği, '80'li yılların önemli gelişmelerinden biridir. Bu, görünürde sola güç kaybettirmiştir; fakat gerçekte, düzen solunun devrimci sol hareket üzerindeki etkinliğinin temel toplumsal zeminindeki bu kayma tümüyle devrim lehine bir gelişme olmuştur. Zira bu sayede, bugünün ve geleceğin devrimci sosyal mücadelelerinin yozlaştırıcı ve geriye çekici bir toplumsal-siyasal bağdan kurtulması kolaylaşmıştır.

Küçük-burjuvazi: Çözülme ve dağılma

Küçük-burjuva katmanlara gelince, 24 Ocak politikalarının bu kesimlerde yarattığı yoksullaşma ve yıkım özel bir açıklama gerektirmiyor. Asıl vurgulanması gereken, 12 Eylül karşı-devriminin baskı ve terörünün, esas itibarıyla, kent küçük-burjuva katmanlarının devrimci yükseliş döneminde devrimci örgütlere toplumsal dayanak oluşturan kesimlerini hedef aldığı olgusudur. '60'lı ve '70'li yılların ikinci yarılarını kaplayan iki yükseliş döneminin yarattığı yorgunluğun üzerine böylesine kapsamlı bir karşı-devrim hareketi de binince, bu kesimlerde yaşanmakta olan iktisadi çözülmeye politik bir yılgınlık ve pasifleşme de eşlik

etti. Kolay devrim hayallerinin kolayca tuz buz olmasının yarattığı hayal kırıklığı, devrimci örgütlerin ciddi bir direniş göstermeksizin uğradıkları yıkımın yolaçtığı tepki ve güvensizlik, devletin sistematik ve acımasız baskı ve terörünün yarattığı korku ve yılgınlık, tüm bu faktörler bir arada, küçük-burjuvazi üzerinde derin bir pasifleştirici etki yarattı. '80'li yılların sonunda Doğu Avrupa'da yaşanan ve burjuva propagandanın "sosyalizmin yıkılışı" olarak sunduğu gelişmeler ise, bunu iyice pekiştirdi.

Bu, '60'lar sonrasının büyük hareketliliği içinde küçük-burjuva ögenin toplumsal ve politik planda tuttuğu hakim yerin artık geride kalması anlamına geliyordu:

"Bugün varılan yerin 20 yılı aşkın bir geçmişi, evrimi, mantığı vardır. 12 Eylül dönemi küçük-burjuva siyasal bozulmayı ve dağılmayı yalnızca hızlandırmıştır. Büyük toplumsal sorunlara, iç gerilimlere, sert sınıf çatışmalarına sahne kapitalist bir ülkede, mücadelenin yükünü sürekli çözülen bir toplumsal tabaka olarak küçük-burjuvazi omuzlayamazdı, omuzlayamadı. İki yükseliş ve onu izleyen iki gericilik döneminin ağır yükü küçük-burjuva katmanları yordu, şevk ve heyecanını kırdı, siyasal yaşamın gerisine itti. Küçük-burjuvazinin toplumsal bir sınıf olarak devrimci siyasal yaşamımıza hakim olduğu dönem artık geride kalmıştır. Politik aktiviteleriyle geçmişte işçi hareketini gölgelemiş küçük-burjuva katmanlar, yeni bir hareketliliği ancak işçi hareketinin etkisi ve onunu gölgesinde yaşayabilirler." (*Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, s.12-13)

12 Eylül bu açıdan bir dönüm noktası olmuştur. Fakat bunun anlaşılıp bilince çıkarılması için, karşı-devrimin hız kesmesi ve yeni bir kitle hareketliliğinin ilk örneklerinin yaşanması gerekmiştir.

Bu arada önemle kaydedelim ki, Kürt küçük-burjuvazisinin dikkate değer bir kesimi bu değerlendirmenin dışındadır. Bu bizi, '80'li yılların ikinci yarısının en önemli bir diğer temel gelişmesi olan Kürt halkının büyük uyanışına ve özgürlük mücadelesine getiriyor.

Kürt küçük-burjuvazisi: Ulusal kurtuluş misyonu

Sömürgeci egemenlik sisteminin geleneksel kurum ve ilişkilerini olduğu kadar bir bütün olarak toplumu da derinden sarsan bu mücadele onlarca yıllık bir birikimin üzerinde yükseldi, onun ürünü oldu. Mücadele bugünkü gücünü, sürekliliğini ve soluğunu bu geçmiş tarihsel birikimden aldı. Cumhuriyetin ilk dönemlerinden farklı olarak ve toplumun genelinde modern sınıf ilişkilerinde yaşanan gelişmeye bağlı olarak, yeni dönemde bu birikim Kürt alt sınıfları içinde oluştu. Yıllar içinde mayalanmış ulusal hareket, '60'lı yılların sonundan itibaren kendini dışavurmaya başladı.

Ne var ki asıl patlamasını '80'li yılların ikinci yarısında yaşadı. Ulusal demokratik içerikteki bu mücadelenin sürükleyici gücü, '60'lardaki başlangıç döneminde olduğu gibi '80'lerin ikinci yarısındaki patlama döneminde de, küçük-burjuvazi oldu. Küçük-burjuvazi, yalnızca ideolojik-politik planda önderlik ögesi olarak değil, fakat aynı zamanda önemli bir kadro kaynağı ve kitle gücü olarak da Kürt ulusal özgürlük mücadelesi içinde özel bir yer tuttu ve halen de tutmaktadır. Demek oluyor ki, Türkiye'de **hakim politik öge olarak** oynadığı devrimci rolü geride bıraktığı bir dönemin ardından küçük-burjuvazi, Kürdistan'da benzer bir politik rolü etkin biçimde sürdüren bir sınıf olarak ortaya çıktı. Geçmişte Türkiye'nin geleneksel-devrimci demokrat hareketine önemli toplumsal dayanak olan ve onu kadrosal bakımdan sürekli besleyen Kürt küçük-burjuvazisi, bundan böyle artık büyük bir bölümüyle ulusal hak ve özelemler ekseninde bir mücadeleye kaymış oldu. Böylece artık farklı bir politik motivasyonla hareket edecek, farklı bir politik misyonun taşıyıcısı olacaktı.

Bu mücadelenin katettiği başarı devrimci bir çözüm için zorunlu koşul olan işçi sınıfının devrimci rolüyle birleşemediği ölçüde, mücadeleyi sürdürmek ve belli ulusal hedefler doğrultusunda başarıya ulaştırmak kaygısı, PKK şahsında temsil edilen bu sınıfı, Kürt burjuva sınıflarıyla yakın ve gelecek için tehlikeli politik ilişkilere yöneltmiş bulunmaktadır. Geçmişte kendi

üst sınıfları yerine Türkiye devrimci hareketi şahsında Türk işçi ve emekçi sınıflarıyla mücadele ve kader birliğine eğilim duymuş olan Kürt küçük-burjuvazisinin, tam da ulusal sorun çerçevesinde oynadığı devrimci rol ve sağladığı başarı sonucunda bugün düştüğü bu paradoksal durum dikkate değerdir. Daha da kötüsü, o bu politik yönelime büyük kentlerin Kürt işçilerini de kazanmaya çalışmakta, bu doğrultuda bir çaba içinde bulunmaktadır. Böylece işçi sınıfının mücadele ve örgüt birliğini zaafa uğratan son derece olumsuz bir rol de oynamaktadır.

İşçi sınıfı: Yeni dönemde önplanda

Ve nihayet, '80'li yılların ikinci yarısının Türkiye'nin sosyal mücadeleler tarihi bakımından en önemli gelişmesine geliyoruz. Bu, alt sınıflar içinde işçi sınıfının belirgin biçimde öne çıkması ve 1987 yılında uç veren kitle mücadelesinin esas toplumsal gücünü oluşturmasıdır. Önemle belirtmeliyiz ki, 12 Eylül karşı-devriminin yarattığı iktisadi koşulların ve politik-moral yıkımın '80'li yılların ikinci yarısında ileriye ittiği tek sınıf işçi sınıfı oldu. Onu ancak '90'lı yıllara girişte, 24 Ocak politikalarının alabildiğine yoksullaştırdığı ve yaşama koşulları bakımından olduğu kadar sosyo-politik eğilimler bakımından da işçi sınıfına yakınlaştırdığı kamu çalışanları izledi.

Türkiye işçi sınıfı, kapitalizmin '50'ler sonrasındaki büyük gelişme atılımına bağlı olarak, nicel ve nitel açıdan hızla güçlendi ve daha '60'lı dönemin ilk yıllarında kitlesel biçimde mücadele sahnesine çıktı. Fakat aynı kapitalist gelişmenin sarstığı ve uyandırdığı geniş küçük-burjuva katmanların mücadeleleri ve politik bakımdan daha hızlı bir gelişme yaşaması, işçi hareketini önemli ölçüde gölgeledi. Bu, '60'lı ve '70'li yıllardaki sosyal hareketliliğin en ayırdedici özelliklerinden biridir. Oysa '80'li yılların ikinci yarısında durum artık tümüyle başkadır. İşçi hareketi belirgin biçimde öne çıktı; toplumsal muhalefetin odağı ve eksenine haline geldi.

12 Eylül'ü önceleyen 20 yıllık dönem içinde işçi sınıfı ikti-

sadı ve kısmen demokratik siyasal mücadeleler içinde önemli bir deneyim biriktirdi. Bununla birlikte, 12 Eylül öncesi demokratik siyasal kitle hareketinin önemli bir bileşeni olmasına rağmen, hemen tümüyle burjuva reformist ve küçük-burjuva revizyonist partilerin ideolojik-politik denetiminde kaldı. Örgütlenme alanında ise sendikaları hiçbir biçimde aşamadı.

Tekelci sermayenin 12 Eylül saldırısı işçi sınıfını bu henüz oldukça zayıf gelişme düzeyinde yakaladı ve işçi sınıfının o güne kadarki tüm demokratik kazanımlarını bir çırpıda yoketti. İktisadi planda ise, 24 Ocak Kararları'nın esas hedefi zaten işçi sınıfıydı. Yıllar süren 12 Eylül operasyonunun siyasal plandaki hedefi devrimci hareketi ezmektiyse, toplumsal plandaki ana hedefi işçi sınıfını ağır sömürü koşullarına razı etmek, yerli ve emperyalist sermaye için bir "ucuz işgücü cenneti" yaratmaktı. Bu amaca fazlasıyla ulaşıldı. Reformizmin ve revizyonizmin işçi hareketi üzerindeki ezici etkinliği ona kolay bir yenilginin acısını tattırdı. Karşı-devrimin ilk bir kaç yılında, belli bir moral çöküntü, güçsüzlük ve kendine güvensizlik duygusu, dağınıklık, şaşkınlık, ne yapacağını bilememezlik, bu kolay yenilginin kaçınılmaz sonuçları oldu işçi sınıfı için.

Tekelci burjuvazi, 12 Eylül saldırısıyla birlikte, işçi hareketinin bir kaç on yıl içinde biriktirdiği hak ve kazanımları peşpeşe gaspetmekle yetinmedi. Yıllar boyunca, neredeyse basit bir üretim nesnesi indirgediği işçi sınıfının yaşam koşullarında büyük bir yıkım yaratan ağır sömürü politikaları uyguladı. Ama işte tam da bu yolla, işçi sınıfına kendi tarihinin en büyük atılımını yaşayabileceği zemini de bizzat hazırlamış oldu. Kolay yenilginin acısı ve sonuçları sonraki yılların keyfi baskı ve ağır sömürü politikalarıyla birleşince, bu, işçi sınıfının derinliklerinde büyük bir hoşnutsuzluk ve mücadele isteği biriktirdi. '87'de kendini grev hareketindeki belirgin sıçramayla gösteren ve '89-90 yıllarında tam bir kitlesel patlama halini alan büyük işçi eylemliliği bu birikimin bir ürünü oldu.

Başlangıçta hareketlenme son derece zayıf, temkinli ve elbette iktisadi istemlere dayalı bir grev hareketi biçimindeydi. Grev

hareketindeki ilk büyük gelişme 1987 yılında yaşandı ve bu yıl sınıf hareketinin yeni dönemki gelişmesinde gerçek bir dönüm noktası oldu. Fakat '80'li yılların ortalarında sendikaların düzenlediği bazı işçi toplantılarındaki hava, daha o zamandan, işçi hareketinin sonraki kitlesel patlamalarının ilk işaretlerini veriyordu. (Sonradan yüzbinlerce işçiye malolan "İşçiler Elele Genel Greve!" sloganının daha 1984'deki bir işçi toplantısında ortaya atıldığını hatırlamak gerekir.)

Türkiye'de ve dünyada '80'li yılların ikinci yarısına yığılan ya da bu yıllarda kavranır hale gelen gelişmelerin geleneksel sol hareket üzerindeki etkileri neler oldu? Bu soru, öncelikle geleneksel sol hareketin 12 Eylül'ü önceleyen son 20 yılını kısaca ele almamızı ve tanımlamamızı gerektiriyor.

C- Geleneksel devrimci harekette yol ayrımı

'60'lı yılların büyük sosyal-siyasal hareketliliği içinde yeniden şekillenen yakın dönem sol hareketi, '70'lerin başında kendi içinde devrimci ve reformist iki ana akım halinde farklılaştı. Küçük-burjuvazinin devrimci ve reformist eğilimlerinin iki ayrı politik ifadesi olan bu iki ana akım, kendi içinde ayrıca belli farklılaşmalar yaşayarak evrimleşti. '70'li yılların ikinci yarısını sarsan siyasal hareketlilik içinde önemli bir gelişme gücü kazanan sol hareket, '80'li yılların eşiğine ulaşıldığında, gerçekte eski temeller üzerindeki gelişmesinin sınırlarına ulaştığının da işaretlerini vermeye başladı. 12 Eylül karşı-devrimi bunun üzerine geldi. Sol örgütler ağır bir yenilgi aldılar ve büyük bir dağılma yaşadılar. Devrimci ya da reformist tüm bu parti ve örgütlerin temel toplumsal dayanağı olan küçük-burjuva demokratik hareket de, aynı şekilde büyük bir kırılma ve çözülmeye uğradı.

Bu temel üzerinde, '80'li yılların ilk yarısının solun tarihi bakımından ayırdedici özelliği, reformist ve devrimci kanatlarıy-

la bir bütün olarak geleneksel sol hareketin, kolay bir yenilgi ve dağılma ortamında içine düştüğü çok yönlü bunalımdır. Bu bunalımın temel öğeleri ve dinamikleri, hareketin 20 yıllık evrimini içinde adım adım oluşup olgunlaşmıştı. Karşı-devrim bunu en belirgin biçimde açığa çıkaran ve elbetteki yaşattığı ağır yenilgiyle derinleştirip boyutlandıran bir rol oynadı. Dolayısıyla, sonraki toparlanma döneminin de daha açık anlaşılabilir hale getirdiği gibi, geleneksel sol hareketin içine düştüğü bunalım, hiç de karşı-devrim saldırısının yol açtığı sınırlı ve geçici bir olgu değildi. Fakat tersine, kökü derinlerde bir yapısal bunalımdı sözkonusu olan.

Komünistlerin bir çok vesileyle ayrıntılı biçimde tahlil ettikleri gibi, bu, herşeyden önce ve temelde, bir küçük-burjuva bunalımıydı. Bu bunalımın toplumsal-siyasal anlamı; iki yükseliş döneminin yükünü taşıyan, ona hakim öge olarak ideolojik-politik rengini veren bir sınıfın, küçük-burjuvazinin, zor döneme ve modern burjuva toplumdaki zorlu mücadelelere dayanaksızlığının açığa çıkması; bu sınıfın, tüm sosyalizm iddialarına rağmen, temelde demokratik nitelikte olan siyasal hareketinin çözülüp dağılmasıdır. İdeolojik ve örgütsel anlamı ise; küçük-burjuvaziye dayalı bir devrimcilik anlayışının; onun ufkunun teorik ifadesi olan bir programın; bu toplumsal taban üzerinde şekillenmiş, maddi ve moral değerlerini burada oluşturmuş bir örgütsel kimliğin, çöküntüsü ve iflasıdır.

'80'li yılların ikinci yarısında uluslararası planda yaşanan gelişmeler, geleneksel hareketin kendine özgü yapısından köklelenen bu bunalımın üzerine geldiler. Böylece Türkiye'nin geleneksel sol hareketi için bir dönemin noktalandığı gerçeğini kesinleştirmiş oldular.

Geleneksel sol hareketin '80'li yıllarda içine girdiği bu bunalımın kapsamını ve ana öğelerini, I. Genel Konferansımız şöyle özetlemişti:

"İlkin, doğuş ve gelişme döneminde hareketi besleyen geleneksel toplumsal dayanaklar yitirilmişti. Küçük-burjuva toplumsal katmanlar belirgin bir biçimde mücadeleden kopmuş, yorgun

ve yılgın düşmüşlerdi. Öğrenci hareketi kitlesel karakterini kaybetmiş, geçmiş dönemlerin görkemiyle kıyaslandığında, tanınmaz hale gelmişti. Aydınlar hemen tümüyle düzene yamanmışlardı. Sol sendika bürokrasisi ise DİSK'in tasfiyesiyle birlikte büyük güç kaybetmiş, yeni dönemde şekillenen kesimi ise burjuva reformizminin destekçisi haline gelmişti. O güne dek hareketi beslemiş toplumsal tabandaki bu dağılma, geleneksel sol hareketin yaşadığı bunalımın maddi zeminiydi.

“İkinci olarak, bunalım ideolojik cepheydi. Solun reformist kanadı tam bir ideolojik çöküş ve çürümeye uğradı, açıkça düzen yanlısı bir konuma geçti. Devrimci-demokrasi ise, halkçı teori ve programları etkili ve cazip kılan küçük-burjuva dalganın kırılmasıyla, bir ideolojik kimlik bunalımına girdi. Türkiye'nin modern gerçeklerinin artık daha iyi görülebiliyor olması da, eski teorilere derin bir güvensizliği besleyen bir başka etken oldu. Yeni dönemin hareketliliğine damgasını vuran işçi sınıfına yönelik, bu bunalımı iyice artırdı. Zira tam da bu sayede, eski ideolojik şekilleniş ile yeni sınıfsal yöneliş arasındaki çelişki, daha açık görülür hale geldi.

“Yapısal bunalımın üçüncü temel kaynağı ise, şekilleniş ve gelişme döneminde solun değişik kesimlerine uluslararası dayanak olmuş, onları ideolojik, politik ve moral yönden beslemiş başlıca odakların yaşadığı çözülme ve çöküş oldu. Eski toplumsal dayanaklarını kaybeden, eski ideolojik konumuna artık güvensizlik duyan sola şon darbe, uluslararası dayanaklarından da yoksun kalmak oldu. Bu son gelişme dünya sosyalizminin tarihsel geçmişinden ve akibetinden gelen sorunların daha derinden ve sarsıcı bir biçimde hissedilmesine yolaçtı. Tüm bu etkenlerin iç içe geçmiş baskısı altında, geleneksel yapılarda bir çözülme, ayrışma ve bir yeniden saflaşma kaçınılmazdı.” (*Değerlendirme ve Kararlar*, s.136-137)

EKİM şahsında, proletaryanın dünya görüşü ve devrimcilik anlayışına dayalı bir komünist hareketin doğuşu, tam da bu iç ayrışma ve saflaşmaların bir ürünü olarak gerçekleşti. 1987 yılı, Türkiye'de olayların seyri ve devrimci hareket için gerçek bir

dönüm noktası olan bu kritik yıl, aynı zamanda hareketimizin siyasal yaşama doğduğu bir yıldır.

Bu dönemde iki önemli gelişme üst üste düştü. İlk, uzun yıllar sürmüş bir yenilgi döneminin ardından, devrimci örgütler nihayet bir ilk ciddi yeniden toparlanma çabasına tam da 1987'-de giriştiler. Ve ikinci olarak, bunun artık küçük-burjuva bir taban üzerinde olamayacağı, zira bu sınıfın eski coşkulu mücadele ruhu ve isteğini kaybettiği, yeni dönem toplumsal hareketliliğinin artık işçi sınıfının damgasını taşıyacağı bu sıralar kendini gösteren somut olgularla hissedilmeye başlandı.

EKİM'in işte tam da bu iki önemli olgunun örtüşme momentinde doğması dikkate değer bir olgudur: Bu elbette basit bir raslantı değildi. EKİM'i yaratan koşullar ve dinamiklerle birlikte düşünüldüğünde, açık ve anlaşılır nedenlere dayalı son derece mantıksal bir gelişmeydi.

"1987 yılı, Türkiye'nin yakın geçmişine damgasını vuran küçük-burjuva hareketliliğin ve bu temel üzerinde, bu hareketlilik içinde kendini bulmuş ve oluşturmuş küçük-burjuva devrimciliğinin/sosyalizminin artık geride kaldığı gerçeğinin daha net görülebildiği bir dönemeci işaretler. EKİM, bu gerçekliğin bilincidir." (*Solda Tasfiyeciliğin Yeni Dönemi*, s.28)

EKİM, bu gerçeğin bilincidir! Bu ifade, hareketimizin ideolojik konumunu, bugünkü sol hareket içinde tuttuğu özel yeri, geleneksel hareketle kendi arasındaki derin ve kalm ayrım çizgilerini en iyi ve özlü bir biçimde özetliyor.

Zira geleneksel devrimci hareketin yeni dönemdeki en temel tutarsızlığı, bir başka toplumsal zeminde şekillenmiş ve olgunlaşmış bir devrimcilik anlayışını, köklü bir muhasebe ve eleştirisini yapmak gereği duymaksızın bu kez işçi sınıfı içinde sürdürmeye kalkmak olmuştur. Oysa bu hareket 20 yıllık evrimini küçük-burjuva bir toplumsal zeminde yaşamıştı. İdeolojik kimliğini ve teorik-programatik şekillenmesini bu temel üzerinde bulmuş, gelenek ve değerlerini burada oluşturmuş, politika ve örgüt anlayışını ve pratiğini bu sınıf içinde yaşamıştı.

Özetle kendini burada bulmuş, burada büyümüş, burada

olgunlaşmış ve nihayet yenilgi ve bunalımı da bu temel üzerinde bu sınıfla içiçe yaşamıştı. Dolayısıyla, yeni dönemde toplumsal kimliğini gerçekten değiştirebilmesi için, öncelikle kendi eski kimliği ile hesaplaşması, onun ürünü olan teorik bakış açısını, ideolojik çizgiyi ve örgüt anlayışını terketmesi gerekirdi.

EKİM, bu yolu tutan tek gerçek hareket oldu; zira EKİM bir dönemin geride kaldığının bilinciydi ve bizzat bu geride kalan dönemle köklü hesaplaşmanın bir ürünüydü.

Sosyalizm iddiası taşıyan küçük-burjuva bir siyasal hareket, gerek toplumsal özellikleri nedeniyle, gerekse bundan ayrı düşünülemez olan demokratik ve sosyalist kimliklerin eklektik karışımı nedeniyle, bir iç ayrışmaya ve saflaşmaya müsait bir potansiyeli her zaman içinde taşır. Tüm sorun, düşünsel-siyasal evrimin bunu olgunlaştırması ve sınıf mücadelesinin seyrinin ise bunu açığa çıkarmasıdır. Türkiye’de ‘60’lardan ‘80’lere 20 yıllık evrimin olgunlaştırıp hazırladığı ve 12 Eylül’de yaşanan ağır yenilginin ise açığa çıkardığı iç ayrışma ve yeni temeller üzerinde saflaşma, bunun somut bir ifadesinden başka bir şey değildir.

‘60’larda kendini reformist temelleri üzerinde bir burjuva sosyalizmi olarak gösteren sol hareket, ‘70’lerin başındaki ilk büyük iç ayrışmasıyla kendi bünyesinden devrimci bir akım doğurdu. Tüm temel özellikleri itibarıyla küçük-burjuva sınıfın devrimcilik anlayışını temsil eden bu yeni devrimci-demokratik akım belli gelişme safhalarından geçti. ‘70’li yılların ikinci yarısında kendi içinde belirgin bir yeni iç farklılaşma yaşadı. Bazı devrimci gruplar reformizme ve revizyonizme karşı mücadele içinde Marksizme daha çok yakınlaşırlarken, öteki bazıları tersinden bir eğilimle revizyonizmle uzlaştılar ve burjuva reformizmine karşı kronik bir zayıflık gösterdiler.

‘80’li yılların karşı-devrim döneminde yaşadıkları ağır yenilgi, devrimci-demokrasinin bu iki kanadını yeni süreçlerle yüz yüze bıraktı. Sağ kanat neredeyse tümünden liberal-tasfiyeci bir evrime girdi. Sol kanat ise kendi içinde yeni bir iç ayrışmanın sancılarını yaşamaya başladı. Temelde küçük-burjuva olarak kalan ideolojik ve toplumsal kimlik bunu şiddetle zorladı. Yeniden

toparlanma çabasına bağlı ve bunun bir önkoşulu olarak, yenilgi döneminin ve bundan hareketle yakın geçmişin muhasebesi sorununu gündeme girince, iç ayrışma kendini kaçınılmaz biçimde dayattı. Yenilginin sonuçlarına devrimci ve oportünist yaklaşım, bu iç ayrışmanın ana kutuplarının oluşmasının ilk temel etkeni oldu.

EKİM; devrimci hareketin o güne dek biriktirdiği devrimci mirasın sahiplenilmesi temeli üzerinde, geçmiş hareketin küçük-burjuva ideolojik sınıfsal yapısının köklü bir eleştirisi tutumunun temsilcisi olan eğilimin şekillenmesiyle ortaya çıktı. Geçmişin mirasına ve yenilginin sonuçlarına bu tür bir devrimci yaklaşımın, yeni dönemde, devrimci kimliği koruyabilmenin ve daha ileri bir düzeyde onu yeniden üretebilmenin olmazsa olmaz koşulu olduğunu, sonraki gelişmeler daha iyi gösterdiler. Dün küçük-burjuva bir sınıfsal özün yansıması olan geçmiş devrimci-demokrat kimliği sürdürmek tutuculuğu gösterenlerin, bugün devrimcilikten demokratiğe nasıl bir düşüş yaşadıklarını ibretle izlemek mümkündür.

Bu bizim için ne şaşırtıcıydı, ne de beklenmeyen bir gelişmeydi. Tersine komünistler, '80'lerin ikinci yarısındaki iç ayrışmada, sözde geçmişi savunmak adına, geçmiş hareketten ileriye doğru bir kopuşa karşı tutucu bir direniş gösterenlerin bugün içine düştükleri bu durumu, yeni dönem tasfiyeciliğini çözümlen yazılarda şöyle tanımlanmışlardı:

“Dün geçmişle hesaplaşmanın önünü tıkayanlar, bugün o geçmişin de gerisine düşmenin başını çekiyorlar. Dünün eskide direnme tutuculuğu, yeni iç ve uluslararası koşullarda, bugün legalist reformist bir kimliğe dönüşüyor. Dün geçmişi devrimci bir temelde aşmaya ayak direyerek, böylece geçmişin liberal eleştirisine girişenlerin işlerini kolaylaştıranlar, bugün kendileri de aynı liberal platforma sürükleniyorlar.” (*Solda Tasfiyeciliğin Yeni Dönemi*, s.13)

Fakat dikkate değer bir başka olgu, bu gerçeği tamamlamaktadır. Bu aynı geçmişin tüm devrimci mirasını ve mevzilerini korumak ve savunmak görevi de, bugün, tam da bu geçmişe pro-

leter sosyalizmi platformundan en sert ve kapsamlı eleştirileri yönelten komünistlere kalmıştır. Bu objektif olgu, tümüyle mantıksal bir sonuçtur. Zira geçmiş devrimci mirası savunmanın ve sürdürmenin bu geçmişi ileriye doğru aşmaktan başkaca bir yolu yoktur.

VI. BÖLÜM

Örgüt, Önderlik ve Kadro Sorunlar

I- Örgütsel gelişme süreçlerimize özet bir bakış

Örgüt ve kadro sorunlarımızın bugünkü çerçevesini yerli yerine oturtmak bakımından öncelikle geçmiş süreçlerimize ilişkin kısa bir özetleme yapmak yararlı olacaktır. Hareketimizin gelişme sürecine ilişkin değerlendirmelerde hep dile getirildiği gibi, 7 yıllık siyasal yaşamımızda, örgütsel oluşum ve gelişmemiz kendine özgü belli safhalardan geçti.

Yaklaşık olarak 1990 başına kadar olan ilk ikibuçuk yıllık dönem, örgütsel oluşumda bir geçiş sürecidir bizim için. 1987 Ekim'inde *Ekim*'in yayın hayatına başlaması ile siyasal yaşama ilk ciddi adımını atan hareketimiz, örgütsel gelişmesinin temel halkası olan bir Merkez Komitesi'ne ancak 1988 yazında kavuşabildi. Bu önemli bir adım olmakla birlikte, o gün için hareketimizin elinde, leninist normlara uygun kalıcı bir örgütsel şekillenmeye gidecek güçler henüz birikmiş değildi. Dolayısıyla kalıcı bir örgütsel inşaya geçme olanaklarından yoksun durumdaydık.

Kuşkusuz kazandığımız güçlere daha başından itibaren belli bir örgütsel biçim vermeye ve olanaklarımız ölçüsünde bunu bir sınıf çalışmasına yöneltmeye çalıştık. Ne var ki, çalışma ve mücadele içinde tanınması ve sınanması gereken unsurlardan oluşturulmuş bu ilk mahalli örgütlenmeleri, henüz yalnızca bir örgütsel ön çalışma olarak ele almak durumundaydık.

İkinci safha, 1989 Kasım'ındaki MK toplantısıyla başlar ve 1991 başında toplanan I. Genel Konferansla noktalanır. Bir yıllık hızlı bir örgütsel şekillenme ve o günün koşulları içinde anlamlı sayılabilecek bir politik çalışma eşliğinde, bütün bir 1990 yılını kaplayan bu örgütsel gelişme safhası, EKİM'in nihayet bir ilk örgütsel omurgaya oturması ile sonuçlandı. Mevcut tüm örgütlerimizin geniş ve tam bir temsiline dayanan I. Genel Konferansımız, bu ilk gerçek örgütsel gelişmenin doruğuydu. 1990 yılı, gelişme süreçlerimiz içinde, kendini önceleyen (ve hareketimiz için varlık hakkı ve olanağı kazanmak doğrultusundaki zorlu ilk mücadelelere sahne olan) ilk ikibuçuk yıllık oluşum döneminin sonuçlarının devşirildiği bir yıl olarak kabul edilmelidir.

I. Genel Konferansımız, gelişme sürecimizin bu ilk dönemini şöyle değerlendirmişti:

“Hareketimiz bu aşamaya dört yıla yaklaşan zorlu bir gelişme süreci içinde ulaştı. Dört yıl önce sınırlı sayıda komünistin Türkiye devrimci hareketinin geleneksel ideolojik-politik platformundan köklü bir kopuşuyla başlayan süreç, ideolojik, politik ve örgütsel bir gelişme bütünlüğü içinde ilerleyerek, EKİM'e gerçek manada bir siyasal hareket kimliği kazandıran bir aşamaya vardı. Konferansımız bu süreci bir ilk oluşum dönemi olarak değerlendirmekte, yeni doğan bir siyasal hareket için yeni olmanın güçlükleriyle dolu bu dönemin asgari bir başarıyla geride bırakıldığını, EKİM'in onu partiye ulaştıracak yeni bir gelişme dönemine girdiğini tespit etmektedir.” (*Değerlendirme ve Kararlar*, s.31)

Bununla birlikte, I. Genel Konferans aşamasındaki örgütsel oluşumumuz, henüz çok yeniydi. Mahalli örgütler oturmuş olmaktan uzaktı. Etkin bir siyasal faaliyet için gerekli örgütsel-tekni altyapıdan yoksunduk. Aynı şekilde, kadro birikiminin esası, 1990

yılında saflarımıza hızla akan unsurlardan oluşmaktaydı. Neredeyse tümü ideolojik gelişmemizin etki ve gücüyle kazanılmış bu insanlar, gerçek kavrayış ve kişilikleriyle, henüz bizden uzak idiler. Geleneksel örgütlerin görüş ve pratikleri içinde şekillenmiş kişiliklere sahip, daha da kötüsü, yenilgi döneminin zayıflatıcı ve bozucu izlerini belirgin biçimde taşıyan insanlardı. Önümüzde bunların ideolojik çizgimiz temelinde yeniden eğitimi, devrimci örgüt yaşamı ve siyasal çalışma içinde dönüştürülmesi gibi temel örgütsel görevler durmaktaydı. I. Genel Konferansta bu sorun üzerinde önemle durulmuştu. Eldeki insan malzemesinin kendi çizgimizde eğitilmesi ve dönüştürülmesi temel görevi, örgüt yaşamımızın önemli bir sorunu ve kadro politikasının temel bir boyutu olarak tanımlanmıştı:

“EKİM, yeni bir çizgi, yeni bir gelenek, yeni bir kültür demektir. Ama bu, yeni dönem kadroların belli bir oranına rağmen, tüm bu yeniliklerin aslında geçmişten devralınan kadrolarla başarılmaya çalışıldığı gerçeğini değiştirmez. İşçi kökenli kadrolarımızın bir kesimi için de aynı şey geçerlidir. Bu, ideolojik, politik ve örgütsel her düzeyde, değişik kadrolarda değişik ölçülerde olmak üzere geçmişin izlerinin, önyargılarının, alışkanlıklarının yeni örgüt yaşamına taşınabilmesi demektir. Geçmişin bu etkilerini kazımak, örgüt yaşamımızın önemli bir sorunu, kadro politikamızın önemli bir unsurudur. Sorun yalnızca geçmişin kalıntılarından da gelmiyor. EKİM, gelişme sağladığı ölçüde, bu, bugünün çok değişik örgüt ve çevrelerinden ona en ileri öğelerin akmasını da sağlıyor. Bu yoldaşlar, hareketimizin temel teorik görüşleri ve politikalarıyla birleştikleri için saflarımıza geliyor olsalar bile, iradeleri dışında geldikleri örgütlerin bir kısım ideolojik önyargılarını ve örgütsel alışkanlıklarını da birlikte getiriyorlar. Gerek mücadelenin yeni kazanımları olsun, gerekse başka saflardan gelsin, tüm yeni yoldaşları kendi ideolojik ve örgütsel potasında yeniden biçimlendirmek, örgüt yaşamımızın bugünkü temel sorunlarından biridir.” (*Değerlendirme ve Kararlar*, s.49-50)

Örgütsel oluşum sürecimizin üçüncü dönemi, I. Genel Konferans (1991 Ocak-Şubat) ile Olağanüstü Konferans (Aralık 1992)

arası dönemdir. Bu bizim için kaybedilmiş bir dönemdir. Bu dönemin genel dış koşulları, sol harekette yeni tasfiyeci dalga ve bunun bizim saflarımızdaki yankısı, örgütümüzün belgelerinde geniş ve hemen tüm boyutlarıyla tahlil edilmiş bulunmaktadır. I. Genel Konferansımızı izleyen dönem, bizim için, sınıfa yönelik etkin bir siyasal faaliyet dönemi olacaktı, böyle değerlendirilmişti. O güne kadarki gelişme süreci içinde biriktirilmiş güçler buna göre düzenlenecek, mahalli örgütler buna göre mevzilendirilecek, örgütün çalışmasının pratik yönü şaşmaz biçimde bu hedefe yoğunlaştırılacaktı. Tam da böyle bir çalışma içinde, parti inşa sürecimiz yeni bir safhaya geçmiş olacaktı. Hareketimizin elindeki güçleri bu tür bir çalışma içinde yeniden eğitip dönüştürecek, sınıfın ileri ögeleriyle örgüt saflarını besleyecek, yarattığı örgütsel omurgayı fabrika tabanına dayandırmaya çalışacak, özetle, partileşme sürecinin pratik-örgütsel cephesi, bu tür bir çalışma içinde ete kemiğe bürünecekti.

Yeni şekillenmekte olan bir örgüt olduğumuz olgusuyla birlikte değerlendirildiğinde, böylesine önemli bir gelişme aşamasının temel güvencesi, ancak hareketin önderliği, somutta MK olabilirdi. Oysa daha bu safhanın başlangıcında, MK bünyesinde ortaya çıkan ve bir kesimi şahsında tasfiyeci bir ideolojik içerik kazanan bunalım, örgütün tüm gelişme sürecini zaafa uğrattı. Yeni döneme ilişkin olarak tespit edilen görev ve hedefler önemli ölçüde ortada kaldı. Örgütün politik faaliyet kapasitesi zayıfladı. Ve en önemlisi, ideolojik çizgimiz temelinde eğitmeye ve buna uygun düşen bir siyasal pratik içinde dönüştürülmeye muhtaç kadroların ve örgüt birimlerinin en zayıf ögeleri, hızla bir probleme dönüştüler. Fiili örgütsel önderlik boşluğu içinde, bu zayıf ögelerin bir kısmı dö-küldü. Diğer bir kısmı, Ankara örneğinde görüldüğü gibi, küçük-burjuva devrimciliğinin en dejenere bir davranışı olan dükalık eğilimleriyle ortaya çıktılar. Bu arada tasfiyeci “yöneticiler”in çalışma bölgeleri tümünden dağılıp tasfiye oldu.

Örgütümüzün bu bunalım döneminden manevi-siyasal gücünü ve (pratik cephedeki önderlik boşluğuna rağmen) örgüt güçlerinin önemli bir bölümünü koruyarak çıkmayı başarabilirdi, MYO

olarak *Ekim* çok özel bir rol oynadı. *Ekim*, daha başından itibaren, I. Genel Konferansın değerlendirmeleri ve öngörülleri ışığında, soldaki tasfiyeci dalgaya karşı sistematik ve tavizsiz bir mücadele yürüttü. Kadroların dönemi bir ideolojik açıklıkla göğüslemesinde belirgin bir rol oynadı. MK bünyesindeki tasfiyeci odağa karşı açık bir savaş ilanı ile birleşmemek gibi bir zaaf taşısa da, *Beşinci Yıl'a* giriş değerlendirmesinde, örgütsel sorunlarımızın en kritik noktası olan "kan uyuşmazlığı" olgusunu açıklıkla ortaya koydu. Çözüm halkası olarak ise, net bir biçimde, önderlik sorunu ve sorumluluklarına işaret etti.

Bu "kayıp" dönemin son 6 ayı tasfiyeciliğe karşı örgüt çapında açık bir iç mücadeleye sahne oldu. Yaratılan tüm kargaşaya ve tasfiyeci öğelerin sınırsız ölçüde sorumsuzluğuna rağmen, örgütümüz bu çatışma sürecini demokratik tam temsile dayanan bir konferansla noktalamayı başardı. Böylece en bunalımlı bir süreci bile örgüt yaşamının normlarına uygun bir biçimde aşma olgunluğunu göstererek, yaratmaya çalıştığı yeni örgüt geleneğinin önemli bir sınavından daha geçti.

Tasfiyeciliğin tasfiyesi, örgütsel gelişme sürecimizde yeni bir dönemin ilk adımı oldu. Ocak 1993'te başlayan bu son gelişme safhası, aradan geçen iki yılın toplam bilançosu üzerinden bakıldığında, tam da öngörüldüğü gibi, örgütsel gelişme sürecimizde gerçek bir yeni dönem olmuştur. Tasfiyeciliğin yarattığı tahribatın giderilmesi, örgütün ideolojik birliğinin daha sağlam bir biçimde yeniden kurulması, örgütün yeniden yapılandırılması, yeni çalışma alanlarına ve biçimlerine geçiş, ve tüm bunların ortak bir sonucu olarak, örgütün pratik faaliyet ve politik mücadele kapasitesindeki büyüme, bu yeni gelişme döneminin temel kazanımlarından bazılarını oluşturmaktadır.

Kuşkusuz bu sorunların bitmesi demek değildir. Tersine, bugün bir kısmı geçmişten süregelen diğer bir kısmı yeni gelişme döneminin ürünü olan bir dizi eski ve yeni sorun ve zaaflla yüz yüzeyiz. Zaten konferansımızın önünde duran ve gündeminde yeralan temel görevlerden biri de, bu sorunlar ve zaaf lar üzerine hareketin önünü açacak, gelişmesini hızlandıracak yeni değerlendirmeler ortaya koyabilmektir.

II- Dünden bugüne önderlik sorunları

Önderlik kavramı, devrimci siyasal mücadelenin en temel kavramlarından biridir. Devrimin gelişme seyri ve kaderi, bu kavramın ifade ettiği sorunun başarılı çözümüne sıkı sıkıya bağlıdır. Devrimde işçi sınıfının önderliği, işçi sınıfı hareketinde komünist partisinin önderliği, komünist partisinde ise merkezi önderlik... Tarihsel bir çerçevede, birbirleriyle organik bağlantı içinde olan tüm bu sorunların başarılı devrimci çözümü, devrimin ve yeni toplum mücadelesinin gerçek güvencesidir.

Komünistler olarak, bugünün Türkiye'sinde devrimci siyasal mücadelenin en temel sorununun önderlik sorunu olduğunu döne döne vurgulayageldik. Kuşkusuz burada asıl ve öncelikle vurgulanan, sınıfın devrimci önderliğinin, öncü sınıf partisinin henüz yaratılamamış olması gerçeğidir. Fakat tam da bu temel zaafın kendisi, aynı zamanda, ancak kendisine yön verme yeteneğine sahip böyle bir parti sayesinde ezilenler cephesinin sürükleyici

kuvveti rolünü oynayabilecek olan işçi sınıfının da, sonuçta bu rolü oynayamaması zaafına yolaçmaktadır. Bu ise, “siyasal süreçlerde tıkanma” dediğimiz toplum düzeyindeki daha genel bir soruna zemin oluşturmaktadır. Bu nedendir ki, ‘94 Dönemeci değerlendirmesi, tam da bu zincirleme bağlantı içinde, sınıfın öncü partisi sorununu, “devrimci siyasal mücadelede gerçek bir mesafe katmeninin çözücü, dolayısıyla kavranacak halkası” olarak tanımlar.

Komünist partisini inşa mücadelesi, devrimde proletaryanın sınıf önderliğini yaratmak mücadelesidir. Fakat kolayca anlaşılır ki, parti bunu ancak kendisi de sağlam, yeterli ve yetenekli bir önderliğe sahip olduğu ölçüde başarabilir. Böyle olunca, proletarya partisini inşa süreci, herşeyden önce, onun kendi önderliğini yaratma sorunu olarak çıkar karşımıza.

Partinin kendi merkezi önderliği sorunu, bu çerçevede, ayrı bir yere ve kritik bir öneme sahiptir. Marksistler, öncü sınıf partisinde önderlik sorununa her zaman ayrı bir önem vermişlerdir. Zira onlar, “modern burjuva toplumda sınıfların siyasal partiler tarafından yönetildiğini; siyasal partilerin de, genel kural olarak, en çok otorite ve etki sağlamış olan, en deneyimli ve sorumlu görevlere seçim yoluyla gelen ve lider diye adlandırılan kişilerden meydana gelmiş, oldukça kararlı gruplar tarafından yönetildiğini” (Lenin) işin abc’si sayarlar. Ve dahası, tarihin en zorlu mücadelesi sayılması gereken toplumsal devrim mücadelesini yönetmek misyonuyla yüzyüze olan bir sınıf ve onun partisi için bunun ne demek olduğunu da çok iyi bilirler.

Lenin’in sorunu ortaya koyuşu dikkate değerdir: “Siyasal düşünce Almanlar arasında yeteri kadar gelişmiştir, ve profesyonel olarak eğitilmiş, uzun deneylerden geçmiş ve tam bir uyum içinde çalışan ‘bir düzine’ denenmiş ve yetenekli lider olmadan (ve yetenekli kişiler yüzlerle doğmaz) modern toplumda hiç bir sınıfın kararlı bir mücadeleye girişemeyeceğini anlayacak kadar siyasal deneyim edinmişlerdir.” (*Ne Yapmalı?*)

Aynı tartışmanın devamında, Lenin, “sürekliliği sağlayan istikrarlı bir önderler örgütü olmadan hiçbir devrimci hareket varlığını sürdüremez” diyor. Bununla elbette partinin mahalli ko-

miteleri de kapsayan profesyonel devrimci çekirdeği kastedilmektedir. Fakat biz aynı ilişkiyi, sürekliliği sağlayan sağlam bir önderlik çekirdeği olmadan hiçbir komünist partisi varlığını sürdüremez olarak da ele alabiliriz. Sınıfın öncü partisinde tutarlı, güçlü ve sağlam bir önderliğin taşıdığı olağanüstü belirleyici önemi, devrimci siyasal mücadele tarihi yalnızca olumlu örnekler üzerinden değil, fakat tersinden olumsuz örnekler üzerinden de yeterli açıklıkta ortaya koymuştur. Örgütümüzün tarihsel ölçülerle alındığında henüz çok kısa sayılması gereken kendi siyasal yaşamı da, aynı şekilde, bunu, önderlik kurumunun olduğu kadar, önderlik öğelerinin olumlu ve olumsuz örnekleri üzerinden de yeterli açıklıkta göstermiştir. 2. Genel Konferansımızın temel gündemini tam da “EKİM’de Önderlik Sorunları”nın oluşturması, tartışma ve değerlendirmelerin bu temel konu ekseninde sürmesi, bu sorunun bir çözücü halka olarak tanımlanması, bu çerçevede elbette rastlantı değildir.

Dünden bugüne EKİM’de önderlik sorunları

Önderlik alanındaki sorunlarımızın bugünkü çerçevesini ve anlamını yerli yerine oturtabilmek için, öncelikle bu sorunun geçmişteki durumuna ve süreç içerisindeki seyrine bakmamız gerekmektedir. 2. Genel (Olağanüstü) Konferansımızın Bildiri’sinde, “EKİM’de Önderlik Zaafiyeti” biçiminde tanımladığımız bu soruna ilişkin olarak, şu değerlendirme yapılmaktaydı:

“O güne kadarki gelişmesi EKİM’e nihayet bir siyasal örgüt kimliği kazandırmış, I. Genel Konferansını toplamak bunun somut bir ifadesi olmuştu. Şimdi EKİM’in önünde onu parti öncesi bir siyasal örgütten gerçek bir sınıf partisine ulaştıracak bir gelişme çizgisi uzanıyordu. *Değerlendirme ve Kararlar*’da ifadesini bulan ideolojik, politik ve örgütsel perspektifler, bu gelişme çizgisinin temel ve taktik esaslarını içermekteydi. Hedefler yeterli açıklıkta, görevler yeterli somutlukta belirlenmiş, örgütün önüne ideolojik, politik ve örgütsel tüm cephelerde yeni bir atılımı gerçek-

leştirme görevi konmuştu. Özetle, EKİM I. Genel Konferansının sonuçları açık ve sağlam perspektifler, güçlü bir iddia, kuvvetli bir misyon bilinci demektir.

“Ne var ki ve ne yazık ki, EKİM I. Genel Konferansı, bu perspektiflerin gerçekleştirilmesine başarıyla ve kararlılıkla önderlik edebilecek, EKİM’in iddiasını kendinde cisimleştirmiş, onun misyonunun taşıyıcısı bir önderlik ekibini kendi içinden çıkarmayı başaramamıştır.

“Geleneksel hareketten kopmuş ve tümüyle yeni temeller üzerinde kendini şekillendirmeye çalışan bir harekete önderlik etmenin tüm zorluklarına kararlılıkla katlanan, bu zorluklar karşısında işin kolayına kaçmayan, sözde kolay çözümlere eğilim duymayan, aynı anlama gelmek üzere temel ideolojik ve ilkesel konularda ısrarlı, stratejik öncelikleri gözetmede kararlı, kendi içinde uyumlu ve anlaşmış bir kolektif önderlik ekibini kendi bünyesinden çıkarmayı başaramamak, örgütümüzün daha ilk oluşumundan beri süregelen temel bir zaafı olmuştur. Olağanüstü Konferansımız, oluşum süreçlerinin başlangıcından alarak, bu temel zaafı bir çok yönüyle irdelemeye ve sonuçlar çıkarmaya bu nedenle özel bir önem vermiştir.” (*Devrimci Politika ve Örgütlenme Sorunları*, s.14-15)

Bu değerlendirmenin ışığında ele alındığında, 2. Genel Konferansımızı izleyen bir yıllık başarılı gelişme sürecinin kısa fakat özlü bir bilançosunu çıkaran ‘94 Dönemeci’ başlıklı temel belgede, önderlik sorununa özel bir vurguyla yer verilmesi kuşkusuz bir rastlantı değildir. 6 yıllık genel gelişme sürecimizin çeşitli zaaf ve yetersizliklerle içiçe yaşandığını tespit eden ‘94 Dönemeci’, bunlar içinde “önderlik zaafiyeti”nin ayrı yer tuttuğunu vurgulamakta, sorunu ve o aşamadaki durumunu şöyle ortaya koymaktadır:

“Hareketimizin gelişme süreçlerini bir çok kere değerlendirdik ve bunların neler olduğunu her seferinde irdeledik. Kuşku yok ki bunlar içinde en büyük önemi taşıyanlardan biri, hareketimizin yaşadığı önderlik zaafiyeti olmuştur. ... Geride kalan yıllar içinde hareketimiz bir dizi “yönetici” çıkarmış, fakat yazık

ki hareketin gelişme ihtiyaçlarına yanıt verebilen birleşmiş ve kenetlenmiş gerçek bir önderlik ekibi çıkaramamıştır. Yönetici olma hakkı (“hukuk”u) kazanıp da hareketin önderlik ihtiyacına yanıt verebilen bir kişilik ve kapasite ortaya koyamayanlar, her zaman gelişme süreçlerini tıkayan bürokratik engellere, giderek bunalım öğelerine dönüşürler. Son derece elverişsiz koşullarda ortaya çıkan ve ilerlemeyi kolaylaştıracak olumlu bir geçmiş birikimi devralmayan EKİM, bu önderlik zaafiyetinin olumsuz etkilerini ve tasfiyeci sonuçlarını yaşamak durumunda kaldı. Olağanüstü Konferansımızın gündemini çok büyük ölçüde “EKİM’de Önderlik Sorunları” tartışmasının oluşturması bu açıdan şaşırtıcı değildir.

“Fakat eğer bugün EKİM’in bir dönemi gerçekten geride bırakabildiğini söylüyorsak, bu ifadesini her şeyden önce, hareketimizin nihayet anlaşmış ve kenetlenmiş bir önderlik ekibine sahip olma olanağını yakalamış olmasında bulmaktadır.”

“Hareketimizin nihayet anlaşmış ve kenetlenmiş bir önderlik ekibine sahip olma olanağını yakalamış olması” -hiç kuşku yok ki bu, son iki yıl içinde hareketimizin en büyük kazanımıdır ve tüm öteki gelişme adımlarımızın temel güvencesi olmuştur. Hareketimizin toplam süreçleri açısından bakıldığında, böyle bir önderlik çekirdeğine nihayet kavuşmuş olmak, onun gelişmesinde altı çizilmesi gereken bir kilometre taşıdır.

Bugün bir ilk önderlik çekirdeğine sahip olmayı başarmamızın hareketimizin gelişme süreçleri ve onun partileşme hedefi açısından taşıdığı özel önemi tüm kapsamıyla değerlendirebilmek için, ortaya çıkış anındaki durumumuzu ve ilk beş yıllık sürecimizi gözönünde bulundurmak gerekir. Bu sürecin tüm bilgisi, Olağanüstü Konferansta, özel ayrıntıları da kapsayacak bir genişlikte ortaya konulmuştur. Buna ilişkin tutanaklar, kitaplaştırılarak devrimci kamuoyuna da ayrıca sunulmuştur. Oradaki ayrıntılı tartışma ve değerlendirmeler bize, sorunu kısa tutma ve burada kendimizi sorunun daha çok bugün için önem taşıyan yönleriyle sınırlama olanağı vermektedir.

Sorunun dünkü çerçevesi ve kaynağı, Olağanüstü Konfe-

ransımızın tutanaklarında şöyle özetlenmiştir:

“Önderlik kadrolarımızın çoğunluğu; önderlik deneyimi ve birikimi olmayan, genel bir teorik ve ideolojik birikimden yoksun, EKİM’in yaşadığı ideolojik sıçramayı kendi kişiliğinde yaşamamış, bunu üretmek yeteneğinden yoksun, 12 Eylül’ün etkilerini hala üzerinde taşıyan, ideolojik yönden zayıf oldukları için yeni bir hareketin gelişme güçlükleri karşısında kolayca gerileyen, çabuk umutsuzluğa kapılan, ya atalete ya dışımıza düşen insanlardan oluşmaktaydı.” (*Devrimci Politika ve Örgürlenme Sorunları*, s.191)

Bunun hemen ardından, EKİM’deki önderlik zaafiyetinin en kritik yönüne, “sorun bu hareketin bir önderlik ekibinden yoksun olarak yola çıkmasındadır” sözleriyle işaret ediliyor. Bu sorun, değerlendirme boyunca sık sık yinelenmekte ve EKİM’de önderlik zaafiyetinin “varolan bir önderliğin çalışma tarzını oturtamamakta” değil, fakat tam da böyle bir önderlik ekibinden yoksunlukta odaklaştığı vurgulanmaktadır.

Önderlik sorununun değişen çerçevesi

Bugün ise sorunun ekseni değişmiştir. EKİM’de artık bir ilk önderlik çekirdeği vardır. Yeni durumda sorun artık farklı bir çerçevede durmaktadır önümüzde. Temel olduğu kadar partileşme acil hedefi çerçevesinde güncel olan sorunlardan biri, bu önderlik çekirdeğinin kendisini nitelik ve nicelik yönünden hızlı bir biçimde geliştirmesidir. Bize gerekli olan, bugün henüz dar ve kendi sınıfıyla ilk anlamlı bağları kurmaktan uzak bir örgütün değil, fakat devrimci sınıfın öncüsü sıfatına hak kazanacak bir komünist partisinin önderliği olduğuna göre, nitelik ve nicelik yönünden gelişme ihtiyacı da ancak bu çerçevede tüm`kapsamıyla anlaşılabilir.

Önderlik sorununun bugün daha acil ve bir bakıma pratik olan bir öteki yönü ise, başarılı bir kollektif çalışma tarzı sorunu olarak durmaktadır önümüzde. İsabetli bir iç görevlendirme, partileşmenin öncelikle sorunlarına uygun bir yoğunlaşma, bu çerçevede doğru bir konumlandırma, her türlü yardımcı donanım,

iç diyalog, koordinasyon ve denetim sorunları, bu çalışma tarzının ilk akla gelen temel unsurlarıdır. Tüm bunların uyumlu organik birliği anlamında doğru bir çalışma tarzı uygulayarak önderlik görevini en etkin ve verimli bir biçimde gerçekleştirmeyi başarabilmek, önderlik sorununun bugünkü en acil ve yakıcı halkasıdır. Yıl partileşme yılı olduğuna göre, yeni Merkez Komitesi'nin önünde, bu süreci başarıyla örgütlemek ve bu çaba içinde kendini de bu yeni önderlik düzeyine hazırlamak görev ve sorumluluğu durmaktadır.

Ne var ki, yedi yıllık gelişme sürecimizin ilk beş yılına damgasını vuran önderlik zaafiyetinin sorunları, bugün ortaya çıkmış yeni durumla hiç de tümenden bitmiş değildir. Tersine bu sıkıntılı geçmiş süreç, geride, bugünkü örgüt yaşamımız için gerçek ya da potansiyel sorunlar yaratacak bazı anlayış ve alışkanlıklar bırakmış durumdadır. Bu anlayış ve alışkanlıklar, eğer tüm açıklığı ile ortaya konulmaz, bilinçli ve etkin bir mücadelenin konusu edilmezlerse, örgüt yaşamımız için olduğu kadar, başarılı bir önderlik fonksiyonu için de bozucu ve dizginleyici bir faktöre dönüşebilirler.

Şeflik geleneğine karşı ideolojik ve örgütsel mücadele

Bunlardan ilki, geleneksel devrimci harekete egemen olan ve uzun yıllar yaşadığımız önderlik zaafiyeti zemininde bizim içimizde de özel bir güç kazanan, dahası, ilk iki konferans arası dönemde olduğu gibi, örgüt yaşamımızda büyük tahribata da yolaçan “şef geleneği”dir. Bu sorun Olağanüstü Konferansta değişik vesilelerle ele alınıp çeşitli yönleriyle tartışıldı. Zira tasfiyeci çürümeyi simgeleyen iki eski MK üyesi bunun o günkü somut örnekleri olarak duruyorlardı orta yerde. Fakat yine de, hareketimizin gelişme süreçlerinde oynadığı olumsuz ve tahrip edici rolle orantılı bir önemde irdelenip ideolojik açıdan mahkum edildiği söylenemez. Şeflik geleneğinin sağlam bir eleştirisi, sağlıklı bir parti önderliği yaratmak sorunuyla sıkı sıkıya bağlantılıdır. Bu nedenle sorunun burada yeniden altını çizmek önemlidir.

Olağanüstü Konferansta bu sorunu bir vesileyle Mesut yoldaş şöyle özetlemiştir:

“Eski dönemin yönetici kadrolarının pek çoğunun yeni dönemin görevlerini karşılamakta yetersiz olduğunu da düşünüyorum. Bunun da bu dağılmada önemli bir payı vardır. Belirli bir toplumsal tabana sahip olmayan, şehrin marjinal kesimleri üzerinde, öğrenci gençlik üzerinde şekillenen örgütlerde sağlam bir iktidar perspektifi olamazdı. Burada ben genel planda bu kadroların devrimciliğini tartışmak anlamında söylemiyorum. Ama politika anlayışlarında gerçekten iktidar sorununu her açıdan gözetmek yoktur. Bir, iç iktidar vardır. Bu iç iktidardaki yer ve konum çok önemlidir. Bu geçmiş “şef geleneği”nin temelidir. Ben bunu yazdığım için de söylüyorum. Bu eski şef tiplerinin örgüte bakışı, ideolojik çizgiye bakışı örgüt içindeki kişisel misyonlarına çok bağlantılıdır. Kişisel misyon, kollektif misyonun önüne çok rahat bir biçimde geçirilebiliyor. Bu örgütün böyle bir sorunu da vardır. Bugün yaşanan süreçte böyle bir eğilimin ortaya çıkmasında bunun hiç de küçümsenemeyecek özel bir faktör olduğunu düşünüyorum.” (*Devrimci Politika ve Örgütlenme Sorunları*, s.99)

Bu sorunun bizdeki zemini, hareketin ortaya çıkış koşullarıyla birlikte anlaşılabilir. Biz içlerinden ikisi hariç, ideolojik kapasiteden ve önderlik düzeyinden yoksun, en fazla mahalli planda görev alabilecek kadrolardan bir MK kurmak zorunda kalarak örgütlü siyasal yaşama başladık. Bu unsurlar normal koşullarda asla merkezi düzeyde görev alacak kadrolar değillerdi. Ne var ki ortada herhangi bir tercih yapma olanağı da yoktu. Bundan dolayıdır ki, örgütsel oluşumun ilk temel adımını oluşturan bir Merkez Komitesi’nin kuruluşu, bizde bir yılı aşkın bir süre sürüncemede kalmıştır. Sorun nihayet bir çözüme bağlandığında ise, bunun gerçekten ancak bir “zorunlu çözüm” olarak anlaşılması gerektiği de, o günün yazışmalarında tüm açıklığıyla vurgulanmıştır.

MK kuruluş tartışmalarına ilişkin 12 Nisan 1988 tarihli mektup bu ifadesini şu açık sözlerde bulmaktadır:

“Bugün ideal ölçülerle hareket edemeyiz elbet. Zira sürecin daha ilk basamağındayız. Zorlu bir devrim mücadelesinin ileri

aşamalarında, başarıları olduğu kadar başarısızlıkları da kapsayan uzun bir sürecin ardından ve ancak bu süreci yaşadığımız ölçüde yaratabileceğimiz bir önderliğin ideal ölçülerini bugüne uygulamaya kalkmak, gerçeklerden kopmak olur. Bu nokta herkes için yeterince açıktır sanıyoruz.

“Fakat ne yazık ki, mevcut güçlerimizi değerlendirdiğimizde, merkezi örgütsel yönetim için seçimde asgari ölçüler içinde bile hayli zorlanıyoruz. Zaten sorun da, tercih yapamayıp kararsız kalmak da, bu durumdan doğuyor. Zenginliğin değil yoksulluğun yarattığı bir güçlük bizimki. Ne var ki, bu güçlük karşısında gerilemek, kararsız ve hareketsiz kalmak, hareketimiz için ölüm demektir. Bu nedenle, yetersizlikleri konusunda tam bir açıklığa sahip olarak ve bu yetersizliği en hızlı biçimde gidermek perspektifiyle hareket ederek, mevcut yoldaşlar içinde kişiliği ve konumu en uygun yoldaşlardan böyle bir komite oluşturmak zorundayız.” (*Örgütsel Sorunlar-1*, s.6)

Önderlik alanında geleceğe ilişkin ihtiyaçlar ve görevler konusunda böyle bir açıklığın olması koşuluyla, o günün objektif durumunda, sorunun konuluşu ve çözümü burada ortaya konulduğundan başka türlü olamazdı. Bununla birlikte, akan süreç içinde hareket ortaya konumunu hakeden önderlik kadroları çıkarmayı başaramadığı gibi, bu konumu geçici ihtiyaçlar çerçevesinde tutan kadroların bunu “kazanılmış hak” olarak algılamalarına ve bu çerçevede sağlıklı bir eğilime kapılmalarına da neden oldu. Tasfiyeci şefler bunun en tipik ve en yozlaşmış örnekleri oldular ve durumları Olağanüstü Konferansta yüzlerine şöyle ifade edildi:

“Önderlik düzeyinde bürokrasi, ideolojik ve siyasal sorumluluklarını bir yana bırakarak ve örgüt yetkisinin arkasına sığınarak iş yapmak davranışıdır. İşte bu tipik bürokrasidir. Bunu yapan tipik bürokrattır. Halbuki MK bir önderlik düzeyidir yoldaşlar. Önderlik kendini ideolojik-siyasal kapasiteyle ortaya koyar. Hukuk bunu kolaylaştıran araç ve olanaklardır. Lenin’de önderlik tanımı çok vecizdir: önderler der, gücünü teorik birikiminden, ideolojik kuvvetten, siyasal tecrübeden, manevi

otoriteden alırlar. Bunu gösterebilen bir önderlik zaten geniş yetkilerle de donatılır devrimci bir örgüt tarafından. Ve o yetkiler sağlıklı bir tarzda kullanılır. ... EKİM’de önderlik probleminin temel halkası, önderlik düzeyinde ideolojik-siyasal kapasite ortaya koyamayanların, keyfilik alanına kaçışından ibarettir.” (*Devrimci Politika ve Örgütlenme Sorunları*, s.68)

Önderlik kapasitesi ile doldurulamayan bir konumda bulunmak ve buna rağmen burada kalmak, çok geçmeden beraberinde bürokratlaşmayı ve şeflik eğilimleriyle hareket etmeyi getirebilmiştir, bizim örgüt yaşamımızda. Bunu bir kişilik haline getiren öğelerin örgütün önüne bir engel olarak çıkmaları, bu engel kaldırılmaya kalkılınca da örgüte karşı gericileşmeleri, işi sonuçta devrimci siyasal mücadeleden kopmaya vardırmaları gerçekten dikkate değer bir küçük-burjuva dejenerasyonu örneğidir. Küçük-burjuva kökenden gelen; geçmişin küçük-burjuva devrimci anlayışı ve politikaları içinde şekillenen; ideolojik tercihlerinde geçmişten kopmuş gibi görünmekle birlikte, gerçekte tüm kişiliklerinde hala o geçmişi taşıyan ve yeni bir hareketin olumlu devrimci pratiği içinde henüz şekillenme olanağı bulamamış olan; dahası, “yönetici” konumları işgal ettikleri ölçüde, böyle bir dönüşümün kendileri için artık bir ihtiyaç olmaktan çıktığını da sanan, gerçekten yozlaşmış tiplerdir böyleleri.

Bu sorunun saflarımızdaki etkisini kazımada, ideolojik mücadele ancak belli sınırları içinde bir başarı gösterebilir. Sorunun daha temelli çözümü; devrimci sınıf pratiği içinde yoğrulmuş devrimci bir sınıf örgütlenmesi inşa etmek ve kimliğini ve kişiliğini bu zorlu çaba içinde bulmuş olan, her açıdan en güçlü kadroların oluşturduğu devrimci bir önderlik yaratmaktır.

“Devrimci merkezîyetçiliğin zorunlu bir önkoşulu”

Merkezi önderlik sorunu çerçevesinde bugünkü örgüt yaşamımızı belli ölçülerde etkileyen bir başka sorun daha var. Bu, özellikle Merkez Komitesi ile mahalli komiteler, daha genel plan-

da ise Merkez Komitesi ile kadrolar arasındaki ilişkiler bağlamında, görev ve sorumlulukların ele alınışına ilişkindir. Bazı yoldaşlarımızda MK'ya bakışta öylesine çarpık bir kavrayış vardır ki, tüm görev ve sorumlulukların pratik boyutlarda bile dolaysız sorumluluğu, MK'nın omuzları üzerinden algılanabilmektedir. Bunu, herşeyi yukarıdan beklemek ve herşeyden yukarıyı sorumlu tutmak olarak da tanımlayabiliriz.

Merkez Komitesi'ne büyük bir önem atfetme gibi görünen bu anlayış, gerçekte, tam da bu yolla bir merkezi önderlik fikrinin saçmalığına vardırılmasıdır. Bu düşünüş tarzı, önderlik ve örgüt diyalektiğini tekyanlı ve mekanik bir tarzda ele almaktadır. Böylece, yalnızca doğru ve başarılı bir merkezi önderliği zora sokmakla kalmamakta, mahalli örgüt ve kadroların örgütsel görev ve sorumlulukları alanında da büyük karışıklıklara yolaçmaktadır.

Tarihin en zorlu sınıf mücadelelerinde işçi sınıfına önderlik etmek tarihsel misyonuyla yüzyüze olan proletarya partisinde devrimci merkezîyetçiliğin taşıdığı olağanüstü özel önem, gerçekte marksist-leninistler için çok özel bir açıklama gerektirmez. Proletarya partisinde devrimci önderliğin gücü, kendini devrimci merkezîyetçilikte somutlayacak ve kurumlaştıracaktır. Bu, özellikle Lenin'in önden üzerinde önemle durduğu bir genel ve soyut ilke sorunu olarak kalmamış, 20. yüzyılın tüm başarılı ve başarısız devrimleri ya da devrim mücadeleleri kendi olumlu ve olumsuz pratikleriyle de somut olarak doğrulanmıştır. Bu kadarı fazlasıyla açıktır ve bunun bir tartışma gerektirdiğini de sanmıyoruz.

Asıl kritik sorun, proletarya partilerinin gündelik yaşamında ve işleyişinde, bunun somut gerçekleşmesinin kendisini nasıl gösterdiğidir. Bu konuda Lenin'in merkezîyetçilik ile ademi merkezîyetçilik kavramlarının diyalektik ilişkisi üzerine düşüncelerini hareket noktası olarak alabiliriz. Faaliyetin ve her türlü bilginin yönetici organda merkezileşmesinin özel önemine değinen Lenin, sorunu özetle şöyle tanımlamaktadır:

“Bu, bizi bütün parti örgütünün ve bütün parti faaliyetinin son derece önemli bir ilkesine yapıyor: Bir yandan, hareketin ve proletaryanın devrimci mücadelesinin ideolojik ve pratik yö-

netimi açısından *mümkün en fazla merkezîyetçilik* gerekli iken; öte yandan parti merkezinin (ve dolayısıyla bir bütün olarak partinin) hareketten sürekli haberdar edilmesi ve partiye karşı sorumluluk açısından, *mümkün olan en fazla ademi merkezîyetçilik* gereklidir. ... Hareketin yönetimini merkezileştirmeliyiz. Aynı zamanda (...) partinin tek tek üyeleri, partinin çalışmalarına tek tek katılanlar ve partiye dahil olan ya da bağlı bulunan her çevre açısından, *partiye olan sorumluluğu* mümkün olduğu kadar, *ademi merkezileştirmeliyiz*. Bu ademi merkezîyetçilik, devrimci merkezîyetçiliğin zorunlu bir önkoşulu ve *zorunlu bir düzelicisidir*. ... Eğer aynı zamanda, hem merkeze karşı sorumluluk açısından hem de merkezin, parti aygıtının bütün dışlı ve çarklarından haberdar edilmesi açısından *azami ademi merkezîyetçilik* uygulamazsak, *bu merkez iküdersiz kalacaktır*. Bu ademi merkezîyetçilik, genellikle hareketimizin en acil pratik ihtiyaçlarından biri sayılan işbölümünün öteki yüzünden başka bir şey değildir.” (*Örgütlenme*, Kaynak Yayınları, s.67-68)

Şüphesiz ki, sorunun 1902 Rusya'sında kendini ortaya koyuşunun kendine özgü bir karakteri ve çerçevesi vardır. İdeolojik birlikten, merkezleşmiş bir ortak örgütlenmeden, dolayısıyla da kurumsallaşmış bir merkezi önderlikten yoksun, bölünmüş ve birbirinden önemli ölçüde kopuk mahalli örgütlerden oluşan bir hareketin sorunlarıdır burada tartışılan. Böyle olunca, merkezleşme, öncelikle her türlü bilgi ve ilişkinin merkezleştirilmesi, merkezi önderliğin yönetimine ve denetimine sunulması, en acil, en öncelikli, dolayısıyla özgün olan sorundur.

Fakat sorunun kendine özgü pratik görünümü bu olsa bile, Lenin'in bu kendine özgü sorunu “parti faaliyetinin son derece önemli bir ilkesi” çerçevesi içinde tanımladığına özellikle dikkat edilmelidir. Merkezîyetçilik ve ademi merkezîyetçilik kavramlarının diyalektik ilişkisi üzerine yapılan tanımlamanın, bizim bugünkü sorularımız bakımından da hayati bir önemi olan en kritik sonucu şudur: “Partiye olan *sorumluluğu* mümkün olduğu kadar *ademi merkezileştirmeliyiz*. Bu ademi merkezîyetçilik, devrimci merkezîyetçiliğin zorunlu bir önkoşulu ve *zorunlu bir düzelticisidir*”.

Bu temel ve canalıcı fikir, örgütümüzde enine boyuna tartışılmalı, derinlemesine şindirilmeli, her düzeydeki örgüt birimlerinin ve tüm kadroların önüne koyduğu pratik sorumlulukların bütün gerekleri sürekli ve sistematik bir biçimde yerine getirilmelidir.

1902 Rusya'sında ademi merkeziyetçi sorumluluğun özellikle önplana çıkan pratik gerekleri; düzenli raporlar, merkeze sürekli ve eksiksiz bir bilgi akışı, bu çerçevede ve bu anlamıyla "parti içi aleniyet", merkezi pratik denetimin her türlü koşulu ve aracının yaratılması vb. idi. Lenin, bunlar olmadığı sürece, burada anlamını bulan "azami ademi merkeziyetçilik" gerçekleşmediği sürece, "merkez iktidarsız kalacaktır" diyor. Sorunun bu özgün yanı bile, bizim kendi koşullarımızda sanıldığı kadar önemsiz değildir. Tam tersine; eğer biz bugün örgütsel gelişme sürecimizin uzun yıllarına bir yönetici organ zaafiyetinin egemen olduğunu söylüyorsak, bunun özellikle iki konferans arası dönemde fiilen bir yönetici organ boşluğuna dönüştüğünü açıkça tespit ediyorsak, o halde, bunun örgütte yarattığı sorunları ve alışkanlıkları, bu sorunların ve alışkanlıkların bugüne etkilerini de bu açıdan mutlaka gözönünde bulundurmak zorundayız. Geçmiş dönemde MK üzerinden doğan bu tür bir zaafiyeti aynı dönemde MYO üzerinden bir ölçüde telafi ettiğimiz bir gerçek olsa bile, bunun birimler ve mahalli örgütler ile kurum olarak MK arasındaki ilişkilerde "ademi merkeziyetçi" sorumluluklar açısından önemli zaaf lar yarattığı ve böylece, devrimci bir merkezi önderliğin sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesini güçleştirdiği bir gerçektir. Bu zaafiyetin yarattığı sorunların yeni dönemde ancak kısmen giderilebildiği de bir başka gerçektir. Sorunun açık bir tanımı ve dolayısıyla ideolojik eleştirisi yapılmadıkça, tümünden giderilemeyeceği de yeterince açıktır. Bunun üzerinde daha sonra biraz daha durmamız gerekecek.

Öte yandan, "devrimci merkeziyetçiliğin zorunlu bir önkoşulu ve zorunlu bir düzelticisi" olarak ademi merkeziyetçi sorumluluğun bizdeki asıl önemli yönü ise, örgüt birimlerinin ve tüm kadroların, kendi görev ve sorumluluklarının tam bilinciyle etkin bir politik ve örgütsel çaba içinde olamamalarıdır.

Eğer bir merkezi önderlik; ideolojik-politik önderliği başarıyla gerçekleştiriyorsa, bu çerçevede hareketin genel görev ve sorumluluklarını doğru saptıyorsa, gerekli araç ve mekanizmaları örgütün hizmetine sunuyorsa, özetle, merkezi önderliğin bu genel fakat en asli çerçevesinde üzerine düşeni yapıyorsa, bu noktadan itibaren artık örgütün ve kadroların sorumlulukları belirleyicidir. Başta mahalli örgütler olmak üzere, tüm örgüt birimleri ve kadroları, tespit edilen görev ve sorumlulukların gerçekleşmesi için en azami çabayı gösterme, çalışmada inisiyatif, planlama, yaratıcılık ve militanlığın en iyi bir örneğini ortaya koyma sorumluluğu ile yüzyüzedirler. Saptanmış politik çizgi ve tespit edilmiş somut görevler doğrultusunda etkin bir pratik-örgütsel faaliyet, ademi merkezîyetçi sorumluluğun bir parçasıdır ve bu başarısızlığı sürece, merkez bir başka açıdan güçsüz ve iktidarsız kalacaktır.

Somut yönlendiricilikle merkezi önderliğe pratik boyut kazandırmak ve yürütülen pratiği sürekli denetlemek, elbette Merkez Komitesi'nin önderlik sorumluluğunun bir parçasıdır. Aslında bizde bu bugün bile fazlasıyla yapılmaktadır. Fakat yerleşmiş bir dizi sakat anlayış ve alışkanlık, buna rağmen ve bundan öteye örgüt birimleri için çok geniş bir görev ve sorumluluk alanı bulunduğunu; örgüt birimleri bunun bilinciyle üzerlerine düşeni en etkin bir biçimde gerçekleştirmek çabası içinde olmadıkları sürece, en yetkin ve yetenekli bir merkezi önderliğin bile çaresizlik içinde zaafa uğrayacağını yeterli açıklıkta görmeyi engellemektedir. Dahası, özellikle mahalli örgüt birimlerinin kendi görev ve sorumluluklarını gereğince yerine getirmemeleri, MK'yı doğan boşluğu doldurma girişimlerine yöneltmekte, bu ise onu kendi asli önderlik fonksiyonlarından uzaklaştırabilmektedir.

Önderlik sorumlulukları alanındaki çarpık kavrayışların bize özgü nedenleri

Bugün hala belli sınırlar içinde ve bazı kadrolar şahsında varlığını sürdürebilen bu çarpık ve tekyanlı anlayışın örgüt

saflarımızda oluşmasının kaynağında, başlıca iki temel neden var. Bunlardan ilkinde halihazırda değinmiş bulunuyoruz. Bu, başından itibaren süregelen önderlik zaafiyetinin I. Genel Konferanstan sonraki MK bünyesinde gerçek bir bunalım ögesine dönüşmesidir. MK'nın pratik işlerle ilgilenen bölümünün görev ve sorumluluklarının gereklerini yerine getirmemesi, doğal olarak tüm tartışma ve eleştirinin MK üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Esas sorumluluk bu alandan aksadığı ölçüde, MYO bunu, "sorunun çözücü halkası önderlik planındadır" tespiti ve vurgusuyla, bir bakıma bilinçli bir biçimde yönlendirmiştir de.

Bu tutumun haklı ve anlaşılır nedenleri olmakla birlikte, beraberinde önderlik kurumunun yıpranmasını ve MK'ya karşı örgüt sorumluluğu fikrinin zayıflaması sonucunu getirmiştir. Ve en kötüsü, bu durum, her türlü zaaf ve aksamanın gerisinde hep bir "önderlik sorunu" arama türünden ucube bir anlayışın boy vermesine zemin olmuştur. Herşeyden MK sorumlu görüldüğü ölçüde ise, bunu böyle düşünen birey ve organlar için, doğal olarak geniş bir "sorumsuzluk" alanı oluşmuştur.

Fakat açık ya da daha da kötüsü örtülü olarak yer yer bunu böyle düşünmeyi sürdüren yoldaşların gözden kaçırdıkları "ufak ayrıntı", EKİM'in bir dönemi bugün artık gerçekten geride bıraktığı olgusudur. Ve eğer, Olağanüstü Konferansımızı izleyen yeni dönemde, örgüt görev ve sorumluluklarının tam bilincinde, kendi içinde uyumlu ve örgütü tasfiyeci tahribat döneminin kayıplarından ve etkilerinden arındırmaya kararlı bir MK olmasaydı, bu asla gerçekleşemezdi. Demek oluyor ki, bugün MK'ya bakışta Olağanüstü Konferans öncesinin yarattığı ruh halini ve davranış kalıplarını sürdürmeye eğilim duyan bir kısım yoldaş, böylece gerçekte, hareketimizin gelişme süreçlerinin gerisinde kaldıklarını kanıtlamaktadırlar. Örgütte ortaya çıkan yeni durumu hala anlayamadıklarını ve gelişmede kritik bir rol oynayan sürükleyici kuvvetleri de yerli yerine oturtamadıklarını göstermiş olmaktadır.

Geçmişte MK çoğunluğunun kendi görev ve sorumlulukları alanındaki zaafı, elbette aynı dönemde alt örgüt birimlerinin

ve tek tek kadroların zaaflarını mazur gösteremezdi. Aslında o dönemdeki değerlendirmelerimizde bu zaaf lar hiç de mazur görülüp meşrulaştırılmamış değildir. Ne var ki, asıl sorumluluk alanına, dolayısıyla çözücü halkaya işaret edilirken, çubuk biraz aşırı bükülmüş, bunun “sorunsuzluğa” yatkın örgüt birim ve kadrolarında yol açacağı “yan etkiler” yeterince gözetilememiştir. (Bkz. *Beşinci Yıl ve Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!* yazıları)

Olağanüstü Konferansta, hareketimizin gelişme süreçlerinin toplamı içinde önderlik sorunu ve özel olarak da I. Genel Konferans sonrasının Merkez Komitesi, elbetteki enine boyuna tartışılmalı, eleştirilmeli ve bu deneyimden dersler çıkarılmalıydı. Bu fazlasıyla yapıldı ve dahası, *Beşinci Yıl* başyazısı ile başlayan “çubuk bükme” tutumu, burada en uç noktaya vardıırıldı. Bu bir ölçüde anlaşılır idi; zira ortada harekete iki değerli yıl kaybetürmüş bir MK gerçekliği vardı. Ne var ki bu yapılırken, herşeye rağmen, çubuğu bu ölçüde bükmenin geleceğe muhtemel etkileri de gözetilmeliydi.

Bu konuda konferansı o günden önemle uyaran çabalar olmadı değil. Nadir yoldaşın açmaya çalıştığı, fakat o gün için yeterince anlaşılmayan, bugün ise önemi çok iyi görülebilen tartışma bunun bir örneğidir. Yoldaş doğru anlaşılmadığı ölçüde belli tepkilere de konu olan tartışmasını, şöyle bağlamıştı:

“Toptan olmasa bile en azından politik ve örgütsel görevleri çerçevesinde aksayan bir önderlik sorunu bugün bizim için veri olduktan sonra, burada kadroların kusurları üzerinde çok özel sonuçlara varılamayacağını biliyorum. Ama ben dünün verileriyle ve bugünün bilinciyle konferansın kendisine, delegelere konuşuyorum, dedim. Artık dün bu örgüt içerisinde yaşanan sürecin yarın yeniden yaşanmaması gerekiyor. Belli bazı kaygılarım var. Bunları Konferans önünde açıktan ifade etmekte hiçbir sakınca görmüyorum. Dün I. Genel Konferansımızda geçmiş MK’nın bazı üyelerinin keyfi, bürokratça, üyelerinin gelişimini de engelleyen zaaf larına yöneltelen eleştiriler ve bu çerçevede vurgulanan üye hakları, benim görebildiğim kadarıyla, o konferansın bir kısım delegesine sonraki süreçte görev ve sorumluluklarını unutturabildi.

Ama tam da bu kaygıdan ve yaşadığımız pratikten hareketle söylüyorum. Yani yalnızca potansiyel bir kaygıdan da değil. Yaşadığımız pratiği de hesaba katıyorum. Bugün önderliğin görevlerine yapılan vurgu, geçmiş süreçteki sorumsuzluğa yöneltilen eleştiri, yarın bizde yeniden bazı üyelerin kendi görevlerini ve sorumluluklarını unutmalarına yolaçarsa, bu defa yine tersten bir olumsuzluk ortaya çıkabilir. Ben bunun peşinen yaşanmaması gerektiğini düşünüyorum.” ...

“EKİM üyesi, haklarını kullanmasını bilen, ama görevlerine de çok sıkıca sarılan bir üye olmak zorundadır. Son bir yıllık sürece bakıyorum, özellikle *Beşinci Yıl* başyazısından sonrasını kastediyorum; evet, önderlik sorununa yapılan vurgu, sürecin burada tıkanmasına yapılan vurgu, belli üyelere, hatta bazen önemli bir kesimde, kendi görevlerini aksatmanın meşru bir zemini haline getirilebilmiştir. Bir savunma aracına dönüştürülebilmiştir. Ben buradan hareketle kadroların görevleri ve sorumluluklarına bir vurgu yaptım. Sorunun bütünüyle bu çerçevede anlaşılması gerekiyor.” (*Devrimci Politika ve Örgütlenme Sorunları*, s.250-251)

Örgütte demokrasi kuvvetli bir merkezîyetçilik içindir

Tartışmakta olduğumuz çarpık anlayışa kaynaklık eden öteki nedene gelince, bu çok daha genel ve temelli bir özelliğe sahiptir. Örgüt yaşamımızda, genel planda örgütsel demokrasi ile merkezîyetçilik ilişkisinin, daha özel planda ise, üyelik hakları ile üyelik yükümlülükleri arasındaki ilişkinin, devrimci bir bütünlük içinde yeterince kavranıp sindirilmemesiyle ilgilidir.

EKİM, geleneksel hareketten köklü bir kopuş olarak ortaya çıktı. Elbette bu kopuşun öncelikli alanı ideolojik cepheydi. Fakat biz böylesine köklü bir ideolojik kopuş olanağına, tam da geleneksel küçük-burjuva örgütlerin örgütsel anlayış ve pratiklerinin sorgulanmasından hareketle ulaşmıştık. Başlangıçtaki eleştiri ve sorgulamalarımızın yoğunlaştığı alan, tam da leninist parti anlayışı ve örgüt ilkelerinin küçük-burjuva bir zihniyetle çarpı-

tilması ve yozlaştırılması idi. Böyle olunca, geleneksel hareketin örgüt anlayışından ve pratiğinden, onun yarattığı çarpık gelenek ve alışkanlıklardan kopmak, bizim için apayrı bir önem taşı-maktaydı.

Bu konuda elbette hayalci değildik. Bunun 20 yıllık bir za-man içinde ve büyük bir sosyal-siyasal hareketlilik zemininde oluşmuş, kendine özgü köklü (ve aynı ölçüde dirençli) bir kültür-den kopmak demek olduğunu iyi biliyorduk. Öte yandan, bu tür bir kopuşu sürükleyecek yeterli ilk güçlerden, özellikle de önderlik kadrolarından yoksun olmanın açmazlarıyla da yüzyüzeydik. Yeni bir örgüt kültürünü yaratmakla yüzyüze olan insanların bü-yük bir bölümünün tam da kendileri, gerçekte, güçlü bir biçimde eski örgüt kültürünün canlı taşıyıcılarıydı.

Bu sorunun genel çerçevesinin tam anlaşılabilmesi için, hareketimizin ortaya çıkışının daha birinci yılında kaleme alınan bir değerlendirmeden aşağıdaki satırları aktarmak istiyoruz:

“Geçmişe bakmak ve onu vurgulamak, yalnızca devrimci mirasa sahip çıkmak ve onu bugüne dayanak yapmak ve böylece geleceğe taşımak için değil, fakat geçmişin kusurlarından arınmak için de önem taşıyor. Boşluktan değil de geçmişten, varolan ve yerleşik olanın bünyesinden kopmuş olan bir hareket, kaçınıl-maz olarak onun olumsuz izlerini uzun süre taşır. Kusurlardan, kötü alışkanlıklardan, tutucu zihniyetten ve daha nice dizginleyici engellerden oluşan bu izler ancak zamanla aşılabilir. Yaşanan ideolojik atılım yalnızca bir ilk adımdır. Bu çizgi pratiğe geçirilebildiği, devrimci sınıfın bağrında ve onun ileri unsurlarının ki-şiliğinde maddi bir güce, bir kuvvete dönüştürülebildiği ölçüde, sonraki adımlar atılabilmiş olur. Eskinin izleri, kusur ve alışkanlıkları, bu adımların atılışını sınırlayıcı, güçleştirici bir rol oynar. Fakat öte yandan, bu adımlar atılabildiği ölçüde, eskinin izlerini tümünden yok edecek maddi ortam ve zemin de kazanılmış olur. Bu kritik ve karmaşık bir sorundur. Yaşadığımız ideolojik atılım karşısında heyecana ve coşkuya kapılan, ama siyasal ve örgütsel pratiğimizde eskinin belirgin izlerini görüp tedirgin olan yoldaş-larımız, bu gerçeği özellikle gözden kaçırmamalıdır. EKİM ye-

ni bir ideolojik konumu ifade ediyor olsa da, bu hareketi oluşturan kadroların, insan malzemesinin, geçmiş siyasal ve örgütsel pratikten geldiğini, uzun yıllar geçmiş çizgiyle eğitildiğini, eski örgütlerin alışkanlıklarıyla yoğrulduğunu unutmamak gerekir.

“Kuşkusuz geçmişin siyasal ve örgütsel pratiğinden bize miras kalan kusur ve alışkanlıkların zamanla aşılacağı gerçeği, zamana dönük kaderci bir bekleyişi değil, fakat geçmişin kalıntılarına karşı bilinçli ve sürekli bir mücadeleyi gerektirir. Bu örgütümüzün temel bir sorunudur ve uzun süre gündemde kalacaktır.” (Ekim, sayı:15, Aralık 1988, *Örgütsel Sorunlar-I*, s.17-18)

Ne var ki biz, hareketimizin örgütsel çizgisinin temel bir boyutu olan geleneksel örgüt anlayışından kopmak çabası ile bu kopuşu yaşayacak insanların büyük ölçüde eski kültürle şekillenmiş ögeler olması katı gerçeği arasındaki çelişkiyi zaman içinde başarıyla çözemedik. Bu ise karşımıza yeni türden problemler çıkardı.

İçinden geldiğimiz eski örgütlerin yaşamında örgütsel demokrasi, bürokratik çarpıklık nedeniyle temel bir aksama alanıydı ve bunun, örgüt üyelerinin devrimci gelişmesinde bozucu, tahrip edici özel bir rolü vardı. EKİM bu küçük-burjuva geleneği kırmak amacıyla, daha çıkışının ilk adımından itibaren, örgütsel demokrasi ve bu çerçevede üyelik hakları sorununa ayrı bir önem verdi. Nitekim yukarıda andığımız ve aktarma yaptığımız yazının asıl konusu da budur. Orada, “Ekim bir kürsüdür” ara başlığı altında, şunlar söylenmektedir:

“Türkiye devrimci hareketinde bugün de acısı duyulan düşünce kısırlığı, yalnızca birikimsizliğin, teoriyi küçümsemenin, dogmatizmin ya da kopyacı ve taklitçi eğilimlerin değil, örgütlerin yaşamında ‘önderlik’ kavram ve kurumunun bürokratik bir yorumla yozlaştırılmış olmasının da sonucudur. Düşünen önderler/uygulayan militanlar, zımmen benimsenmiş, fiilen yerleşmiş bir anlayışın küçük-burjuva bürokratik örgütlerin pratiğinde. Yüzlerce, binlerce militan şu veya bu örgütün saflarında, her türlü fedakarlığı göze alarak çalışıyor, savaşıyordu. Ama, bu aynı örgütlerin düşünce yaşamına pek az, çoğu kere de hiç katılmıyor, bunun ortam ve

olanaklarından yoksun kalıyordu. ... Abartmadan denebilir ki, geçmişte örgütlerin iç yaşamına, tabandan gelen düşünce ve eleştirilerin bastırılması ve boğulması çizgisi egemendi. Ortada gerçekten bir "sürü" vardysa, bunun sorumlusu "değnekli çoban"lardan başkası değildi.

"Önderliği olmayan bir devrimci siyasal hareket tasavvur bile edilemez. Güçlü, bilgili ve birikimli, yetenekli, deneyimli, saygın, güç ve otoritesini bir takım biçimsel yetkilerden çok bütün bu ideolojik-siyasi ve manevi özelliklerinden alan bir önderlik, devrimci her örgütün yaşamında özel ve hayati bir önem taşır. Bu yeterince açık olmalı. Her önderlik belirli sayılarda bireylerden oluşan kollektif bir topluluktur ve bu topluluğu oluşturan bireyler çok sayıda ve pek kolay yetişmez. Bu da yeterince açık.

"Fakat öte yandan adına layık her devrimci siyasal örgüt, bilinçli ve düşünen insanlar topluluğudur. Her gerçek devrimci, bilinçli ve düşünen bir savaşçıdır, öyle olmalıdır. Bilimsel bir dünya görüşüne ve muazzam bir evrensel düşünce mirasına sahip marksist-leninist örgüt ya da partiler için, onların savaşçı militanları için, bu söylenenler özellikle geçerlidir. Parti önderliği kavramı ve kurumu, partinin kendisinin bir sınıfın öncü kuvveti, bir mücadelenin sürükleyici motoru olduğu gerçeğini karartmamalıdır. Öncü bir partinin militanları partinin genel niteliğini kendi kişiliğinde somutlayan ve yansıtan bireyler olabilmelidirler. Kendi partisnin düşünce yaşamına katılmayan, görüş, düşünce, öneri ve eleştirilerini sürekli ve sistemli olarak parti yaşamında, özellikle onun yayın organlarında ortaya koymayan bir militan, kelimenin dar, teknik anlamında bir savaşçıdır ancak. Parti üyelerini, savaşçı militanları partinin düşünce yaşamına katmak için sürekli çaba harcamayan, bunun için gerekli araç ve olanakları yaratmayan yöneticiler ise, bilinçli savaşçılar topluluğunun önderler değil, güdücü örgüt bürokratları olabilirler yalnızca." (*Örgütsel Sorunlar-I*, s.18-19)

Saflarımızdan geçmiş bazı "yönetici" bürokratların çıkardığı güçlükler ne olursa olsun, bu perspektif EKİM'de egemen çizgi olmuş ve özellikle MYO'nun da özel çabasıyla, örgütsel demokrasi

örgütümüzde yerleşip kurumlaşmıştır. Bununla birlikte, tartışıp durduğumuz önderlik zaafiyeti koşullarında ve geçmişten devralınan kadroların dönüştürülememesi durumunda, bu önemli kazanımın da bazı “yan etkiler”e yolaçtığı, bu kez tersinden bir çarpıklığa zemin olduğu da bir gerçektir. Geleneksel kültür içinde şekillenip de yalnızca genel ideolojik etkiyle saflarımıza akan kadrolar, ideolojik ve örgütsel çizgimiz temelinde yeterince eğitilemedikleri ölçüde, niyette değil fakat gerçek pratikte proleter komünist dönüşümü yaşayamadıkları ölçüde, tartıştığımız ilişkiler alanında, bu kez tersinden zaafllara eğilimli oldular. Üyelik hakları konusunda hassas, fakat yükümlülükler konusunda “rahat”; örgütsel demokrasi konusunda hassas, fakat merkeziyetçilik konusunda yarı-liberal yarı-anarşizan özel bir kadro tipi, belli bir etki alanı bulabildi saflarımızda. Oysa liberal ya da anaşizan bir içerikle değil de gerçek devrimci içeriği ile anlaşılacaksa eğer, örgütsel demokrasinin yol açacağı gerçek sonuç, kuvvetli bir merkeziyetçilikten başka bir şey değildir, olamaz.

Kuşku yok ki saflarımızda, sözü edilen zaafllara kaba biçimde prim verilmedi. Bunu bir kişilik haline getirmiş olanların uyumsuzluğu açığa çıktığı ölçüde, ya kendilerini örgüt saflarımızın dışında buldular, ya da örneğin tasfiyeciliğin tasfiyesi esnasında özel bir tarzda kovuldular. Yine de, son iki yılda önemli mesafeler katedilmiş olsa da, bu zaaf bir eğilim olarak kadrolarımızda bugüne dek farklı ölçülerde yaşayageldi.

Çok verilenden çok istenir!

Yeni dönemde, üyelik hak ve yükümlülüklerini birarada, kopmaz bir devrimci bütünlük içinde kavrayan; örgütsel demokrasiyi tam da kuvvetli bir devrimci merkeziyetçiliğin temeli olarak ele alan; bu çerçevede, en azami ademi merkeziyetçi sorumluluk bilinciyle hareket eden; örgüt disiplini konusunda sarsılmaz olan gerçek komünist kadro tipini yaratmaya, özel bir önem vermek zorundayız.

III- Yeni çözücü halka: Kadro sorunları

Örgütümüzde “önderlik sorunları”nın önplanda bulunduğu, hareketin sağlıklı bir genel gelişim çizgisine oturmasının bu sorunların çözümünden geçtiği bir dönem yaşadık. Bu dönem artık eski karakteriyle geride kalmıştır. 2. Genel (Olağanüstü) Konferansımızdan itibaren önderlik sorunlarının mahiyeti artık değişmiştir. Bugün sorun, önderlik kademesini nitelik yönünden geliştirmek ve nicelik yönünden güçlendirmektir. Fakat en önemlisi, Merkez Komitesi'nin çalışma tarzını en verimli biçimde düzenlemek, genel amaca ve dönemsel hedeflere uygun hale getirmektir.

Tüm bunların taşıdığı özel önem ne olursa olsun, sorunun çerçevesi bugün tümüyle değişmiştir. “Yönetici” olup da örgütün önderlik ihtiyacına yanıt verecek bir kişilik, kapasite ve sorumluluk anlayışından yoksun olan öğelerin, hareketin gelişimini sürüklemek bir yana, bizzat önünü tıkadığı dönem ve durum artık son bulmuş, geride kalmıştır. Bugün artık örgütsel alana ilişkin tar-

tışmalarımızın ana eksenini ve çözümde yoğunlaşmanın esas alanını, kadrolar sorunudur. Örgütsel gelişmemizin genel seyri içinde bugün ön plana çıkan ve özel bir tarzda yüklenmeyi gerektiren sorun budur. Militan bir komünist siyasal örgüt haline gelebilmemizin, belirlenmiş görevler ve hedefleri başarıyla gerçekleştirebilmemizin, bu çalışma ve gelişmeyi öncü sınıf partisi düzeyine artık nihayet vardiabilmemizin örgütsel planda çözüm halkası bu sorunda odaklaşmaktadır.

Kadrolar sorununun bize özgü bugünkü anlamı

Elbette kadrolar sorunu hiçbir zaman kendi başına konulamaz. Bu, temelde doğru bir ideolojik-siyasal çizgi, yetkin ve başarılı bir önderlik, doğru bir çalışma tarzı ve nihayet devrimci bir iç örgütsel yaşam sorunudur. Kadro sorunu, ancak tüm bunların organik bütünlüğü içinde gerçek anlamını, dolayısıyla başarılı ve kalıcı çözümünü bulabilir. Bu böyle olmakla birlikte, yine de, tüm bu temel faktörlerin sağlıklı gelişiminin ve başarılı bir uyumunun, gelip kadrolar sorununun özel bir tarzda ele alınmasında düğümlendiği gelişme aşamaları da vardır ki, hareketimizin bugünkü durumu tanrı da budur. Kadrolar sorunundaki muhtemel bir çözümsüzlük, bir ideolojik-politik çizginin tüm gücünü boşa çıkarabilir; bir önderliği güçsüz duruma düşürebilir; belirlenmiş görev ve hedefleri kağıt üstünde bırakabilir; ve nihayet, örgüt yaşamında ve pratik çalışmada bir tarzı tutturabilmeyi zora sokabilir, hatta tümüyle olanaksız kılabilir. Siyasal-örgütsel yaşamın diyalektik ele alınışı içinde, bu tür bir durumun kavranması, herhangi bir güçlük taşımaz.

Stalin'in, doğru bir ideolojik çizgi belirlendikten sonra, sorunun ve görevlerin doğru bir çözümü verildikten sonra, örgüt çalışmasının, bu çerçevede kadroların belirleyici önemi üzerine, çok bilinen ve sık aktarılan sözleri şöyledir: "Doğru bir siyasal çizgiye sahip olmak elbette ilk, ve en önemli şeydir. Ama bu henüz yetmez. Doğru bir siyasal çizgi, sadece ilan edilmek için değil, ama uygulanmak için çizilmiştir. Ne var ki, doğru bir siyasal çizgiyi

pratik olarak uygulamak için, kadrolar gerekir, partinin siyasal çizgisini anlayan, onu kendi öz çizgileri olarak kavrayıp uygulamaya hazır bulunan, onu pratiğe geçirmesini bilen ve onu yanıtlamaya, savunmaya, onun için savaşmaya yetenekli olan insanlar gerekir. Yoksa doğru siyasal çizgi, kağıt üzerinde kalma tehlikesini taşır.” (Leninizmin Sorunları, Sol Yayınları, s.719)

Doğru bir ideolojik-siyasal çizginin akibeti bakımından kadro faktörünün belirleyici önemi üzerine bu sözler yeterince açık ve anlamlıdır. Fakat yine eklemeliyiz ki, Stalin burada, kimliğini ve kişiliğini bulmuş, güçlerini ve geleneklerini yaratmış bir partinin, her gelişme safhasında önüne hep çıkacak yeni görev ve hedeflerin gerçekleştirilmesinde kadroların belirleyici önemi üzerine konuşuyor. Sorunun bu yönü kendi başına çok önemli olmakla birlikte, bizim kendi somutumuzda sorun daha kapsamlıdır. Daha özel bir anlam ve önem taşımaktadır. Bizde sözkonusu olan, hiç de yalnızca bir evrenin doğru belirlenmiş görev ve hedeflerini başarıyla gerçekleştirebilme sorunu değildir. Fakat daha da önemlisi, oluşum ve gelişme süreci içinde olan yeni bir hareketin, bu yeniliği, kendi örgüt yapısı ve çalışması ile politik mücadele pratiğinde somutlamasıdır. Genel ideolojik kimliği ile uyumlu bir maddi-örgütsel kuvvete dönüşebilmesidir. Demek oluyor ki, kendini komünist bir siyasal sınıf örgütü düzeyine çıkarabilmek, öncü sınıf partisi kimliğini artık nihayet tam anlamıyla ve her cephede kazanabilmektir. Sorun bu çerçevede ele alındığında ve parti olma sürecimizin toplamı açısından düşünüldüğünde, gelinen aşamada, gelişmemizin bugünkü düzeyinde, kadro sorunlarının çözümü belirleyici önemdedir, tayin edici çözüm halkasıdır.

Kadro sorunu başından itibaren hareketimiz için temel bir zaaf alanı olagelmıştır. Bu zaafın temelinde hareketin objektif durumu yatmaktadır. Geleneksel küçük-burjuva devrimci hareketten bir ideolojik kopma olarak siyasal sahneye çok sınırlı güçlerle çıkan bir hareket, doğaldır ki, kendi ideolojik çizgisinin kadrolarını ancak zamanla yaratabilirdi. Bunun gerçek zemini ise, bu ideolojik çizginin doğasına ve gereklerine uygun bir siyasal çalışma ve mücadele olabilirdi.

Daha başından itibaren biz, çok sınırlı da olsalar, elimizdeki güçlere örgütsel bir biçim vermeye ve onları bir siyasal sınıf çalışmasına yöneltmeye çalıştık. Ne var ki, henüz tam anlaşılmamış ve doğru dürüst sindirilmemiş bir ideolojik etkilenme ile kazanılmış bu güçleri böyle bir çalışmaya yöneltmede hep zorlandık. Görevlerin pratik alanına geçiş, çoğu durumda, ideolojik etki ile kendimize çektiğimiz bu insanların gerçekte bize yabancı oldukları gerçeğinin açığa çıkmasına vesile oldu. Bu sözde kadrolar, geleneksel devrimcilik anlayışından sınıf devrimciliğine geçişe hazır olmak bir yana, buna direnç gösteren unsurlar olduklarını ortaya koydular. Hep tartışageldiğimiz önderlik problemi de düşünüldüğünde, bu başarısızlık daha kesin bir biçim alıyordu.

Buna rağmen, belli güçleri kazanmayı, elde tutmayı, onlarla örgütsel şekillenmemizin ilk adımlarını atmayı, dar, sınırlı ve henüz gerçek manada sınıf çalışması sayılmayacak olsa da, bir ilk politik çalışma deneyimi yaşamayı başardık. I. Genel Konferansımız bu nispi başarının üzerinde yükseliyordu. Yine de burada önemle belirtilmelidir ki, bu konferansı önceleyen aşamada kazandığımız hemen tüm kadro potansiyeli, siyasal çalışmanın değil, fakat ideolojik güç ve etkinin ürünü olarak kazanılmıştır. Bu olgu, onların hemen tümünden geleneksel hareketin saflarından kazanılan unsurlar olduğu gerçeğine de kendiliğinden işaret ediyor. Böyle olunca, ideolojik etkiyle bizim saflarımıza aksalar da, gerçek ideolojik-politik ve örgütsel şekillenmişlikleriyle aslında henüz geleneksel hareketin kadroları sayılması gereken bu insanların, çok ciddi bir eğitim ve çok köklü bir kişilik dönüşümü problemiyle yüzyüze buldukları gerçeği de, aynı şekilde kendiliğinden anlaşılır. Sınanmış ve oturmuş bir kollektif merkezi önderliğin henüz oluşmadığı, hazırda bu insan malzemesini emecek ve kendi çizgisindeki bir politik faaliyet içinde dönüştürecek bir örgütsel yapının da henüz bulunmadığı koşullarda, yüzyüze olduğumuz problem çok daha da karmaşık bir hal alıyordu.

I. Genel Konferans aşamasında bile, problem hala bu çerçevesini koruyordu. Kazanılmış güçler henüz çok yeniydi ve yaratılmış bulunan örgütsel yapı, henüz gerçek manada bir siyasal

pratiğe yönelmiş olmadığı gibi, bu durumda, doğal olarak oturmuş- luktan da uzaktı. Tüm bu gerçekler, elde bulunan ve daha kazanı- lacak olan insanların, hareketimizin ideolojik çizgisinde sıkı ve sürekli bir eğitimini ve bu doğrultuda yürütülecek bir politik faa- liyet içinde dönüştürülmesini gerekli kılmaktaydı. Bu başarı- lamadığı takdirde ise, mevcut durumlarıyla hala geçmiş döneme ait bu tür bir insan malzemesiyle yaratılacak bir örgütsel yapı, hareketin ideolojik çizgisiyle uyumlu bir politik faaliyet ve müca- delenin taşıyıcısı olmak bir yana, problemin uzaması halinde ka- çınılmaz olarak engeli haline dönüşürdü. Bugün I. Genel Konfe- ransımızın belgelerini yeniden incelediğimizde, bu konuda daha o zamandan berrak bir bilinç ve bu çerçevede saptanmış canalcı görevler olduğunu görmekteyiz.

Ne var ki, bu konferanstan çıkan yönetim organının bizzat kendisinin bu tür bir gelişmenin önüne bir engel olarak çıktığını, dolayısıyla problemi çözmek bir yana ağırlaştırdığını biliyoruz. Yeni ideolojik çizgiye uygun bir politik-örgütsel kimliğin pratikte maddi bir kuvvet olarak yaratılmadığı bir durumda, sürdürülme- kte olan eski kimliğin eski ideolojik önyargılarla yeniden buluşması da kaçınılmazdı. İşte saflarımızda boyveren liberal tasfiyecilik, bu buluşmanın, iki yenilgi sonrası dönemde ve kitle hareketindeki bir gerileme ortamında, aldığı somut biçim oldu.

Merkez Komitesi'ndeki iç dağılmaya rağmen, hareketimizin ideolojik çizgisinin takipçisi önderlik kadroları, MYO üzerinden, sorunu "kan uyuşmazlığı" tanımlaması ile gündeme getirdiler. *Beşinci Yıl* değerlendirmesi, bu açıdan yolaçıcıydı. Konuyu, sonraki gelişmelerin ışığında ve daha genel bir çerçevede toparlayan *Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!* başlıklı değerlendirme ise, hareketimizdeki kadro sorununu, sorunun çözümü çerçevesi ile birlikte şöyle özetler:

"EKİM'de kazandığı güçleri yeniden biçimlendirme sorunu, bu güçlerin ortaya konulmuş bulunan partileşme çizgisi doğrul- tusunda bir pratik seferberliği ile örtüşür. Bu pratik görev, sınıfı eksen alan, ısrara dayalı sürekli ve sistemli bir politik faaliyetten başka bir şey değildir. Çok daha somut ifade edersek, sözkonusu

olan, işçi sınıfı içinde belirlenmiş alanları ve fabrika birimlerini ısrarlı ve sürekli bir biçimde “döven” (bu ifade “alan dövme” şeklinde ve Konferans tartışmalarında kullanılmıştı) bir politik faaliyet çizgisini oturmaktır. Örgütsel biçimlenmemiz ancak bu faaliyet içinde asıl şekline kavuşacaktır. İdeolojik planda proleter sosyalizmi perspektifine ulaşmış kadroların, pratikte sınıf devrimciliğine uygun bir yeniden biçimlenmesi, ancak bu faaliyet içinde gerçekleşecektir. Sınıfın en ileri, sınıf bilincine ulaşmış devrimci ögeleri, bize ancak bu tür bir çabanın bir ürünü olarak akacak, saflarımızı devrimci sınıfsal özellikleriyle güçlendirebileceklerdir. Bu süreç, bu tür bir çalışma, bir yanı sıra sınıf öncülerini bize iterken, öteki yönüyle de sınıf kitlesi üzerindeki politik etkimizi günbegün artıracak, yayacaktır. Politik ve örgütsel kültürümüz, mücadele değerlerimiz, ihtilalci geleneklerimiz de, sınıfı devrimci-leştime çabasında ifadesini bulan bu pratik mücadele süreci içinde oluşacak, gelişecek, yerleşecektir. **Fabrika hücreleri temeline kavuştuğu ölçüde gerçek bir komünist sınıf örgütü olarak adlandırılmaya hak kazanacak bir devrimci sınıf partisi de, ancak bu çizgide bir çabanın ürünü olabilecektir.** (İç Yazışmalar/İç Çatışmalar, s.185-186)

Bu özlü çerçeveyi, hemen devamında, “örgütsel gelişmemizin ve dolayısıyla sorunlarımızın gerçek ve geniş alanı aslında budur” vurgusu izler ki, Olağanüstü Konferansla başlayan yeni dönemde katettiğimiz tüm mesafeye rağmen, bu vurgu bugün için de geçerlidir ve günceldir.

Nedenleri üzerinde söyleyeceklerimizi, bugün elimizde birikmiş bulunan kadrosal güçlerin bazı temel özellikleri ve sorunun ortak kaynaklarından giderek sıralayabiliriz.

Kadro sorununun ortak temelleri

İlk olarak, şu önemle vurgulanmalıdır ki, bugün artık somut pratik çalışmamız da bize insan kazandırıyor olmakla birlikte, kadrosal güçlerimizin esas kaynağı hala da genel ideolojik-politik etkilenme olmayı sürdürmektedir. Bu da kazanılan güçlerin kay-

nağının geleneksel hareketin safları olduğunu anlatır. Dolayısıyla da, bu kadrolar şahsında, geleneksel devrimcilik anlayışından sınıf devrimciliği anlayışı ve pratiğine geçiş gibi bir temel problemin, örgüt çapında tüm önemini hala koruduğunu gösterir.

İkincisi, örgütsel faaliyet ve şekillenmemiz, gerçek bir siyasal sınıf pratiği eksenine hala da oturabilmiş değil. Tüm güç ve olanaklarımızı sınıfla bağlarımızı geliştirmek ve sınıf hareketini devrimcileştirmek asli görevi doğrultusunda kullanmada giderek daha çok mesafe alıyoruz. Bu alanda gelişmekte olan bazı ilk ilişkilere ve sınırlı bazı başarılarla sahibiz. Fakat yine de, mevcut durumda, henüz esas olarak sınıfın dışında olan ve ona dışardan (ve dolaylı) seslenen bir örgüt olduğumuz da bir gerçektir. Bu ise, hedeflenen dönüşümün gerçek pratik-siyasal ortamını henüz gereğince bulamadığımızı gösterir.

Üçüncüsü, sorun mevcut kadrosal güçlerimizin ilk şekillenmelerini, devrimcilik anlayış ve pratiklerini geleneksel küçük-burjuva devrimci hareket içinde yaşamış olmalarından da ibaret değildir. Bununla bağlantılı olan bir öteki temel olgu, bu kesimden kazanılmış yoldaşların, sosyal köken ve kültürel şekillenme olarak da küçük-burjuva sosyal kategorilere ait bulunmalarıdır. Bu kökenden gelen bir kişiliğin, ideolojik kavrayış, sosyal-kültürel eğilimler, yaşam tarzı ve alışkanlıkları yönünden köklü bir ideolojik ve sınıfsal dönüşüme olan kesin ihtiyacı yeterince açıktır. Bu, sorunun bir başka temel yönüdür.

Dördüncüsü, hareketimizde bugün ideolojik çizgimiz etrafında güçlü ve güvenli bir kenetlenme olsa bile, bunu, bu ideolojik çizgisinin sindirilmesi ve içselleştirilmesi sorunu ve canalcı ihtiyacı ile karıştırmamak gerekir. İdeolojik çizgimiz temeli üzerinde sıkı ve sürekli bir eğitimin bugün hala ciddi bir ihtiyaç olmasını bir yana bırakalım. Fakat daha da önemlisi, hem bu çizginin canlı ve yaratıcı içeriği ile kavranması ve hem de kavrandığının pratikte gerçekten anlaşılabilmesi için, bir kez daha ciddi bir siyasal sınıf pratiği gerekir ki, bu alanda henüz işin başında olduğumuzu zaten vurgulamış bulunuyoruz.

Beşinci ve son olarak, bütün bunlara, geldikleri sosyal köken

ve siyasal geçmişten bağımsız olarak, bugünün devrimcilerinin; 12 Eylül yenilgisi ile '89 çöküşünün etkisini taşıyan, genel tasfiyeci cereyana maruz kalan, kitle hareketindeki ağır ve sancılı gelişmenin yıpratıcı sıkıntılarını yaşayan bir kuşak olduğu temel önemdeki gerçeği de eklenmelidir.

Her biri ayrı bir önem taşıyan bu olguların tümü birarada, kadro politikamızın temel bir unsurunun dün olduğu kadar bugün de özel önemini koruduğunu göstermektedir. Bu, eldeki kadro güçlerinin ideolojik çizgimiz temelinde ciddi bir teorik ve pratik eğitimi ve dönüşümü, başka bir ifadeyle kendi ideolojik ve örgütsel potamızda yeniden biçimlendirilmesi sorunudur. Demek oluyor ki, sorunun I. Genel Konferansımızda, *Beşinci Yıl* değerlendirmesi ile *Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!* başlıklı değerlendirmede tekrar tekrar ortaya konulmuş o kendine özgü yönüdür.

Kadro politikamızın bugünkü gerekleri örgütsel inşa görevlerimizle kesişmektedir

Kadro politikamızın bu önemli boyutu, bugün içinde bulunduğumuz evrede, partileşme sürecinin temel pratik-örgütsel görevleriyle de tamamen örtüşmektedir. Bunu, kadroları siyasal sınıf pratiği içinde eğitip dönüştürmek ile sınıfın bağrında öncü partiyi örgütlemek görevlerinin içiçeliği olarak da tanımlayabiliriz. Bindiği gibi, önümüzde fabrika çalışmasında bir sıçrama yapmak, politik çalışmamızı sınıf hareketinin politik ve örgütsel gelişmesini hızlandırma görevi üzerinde özel tarzda yoğunlaştırmak, işçi sınıfı mücadelelerine etkin biçimde katılmak sorumlulukları durmaktadır. Mevcut örgütsel güçlerimizin bu pratik görevlerin ideolojik-politik sorunları çerçevesinde sürekli bir teorik eğitimi ve pratik seferberliği, aynı zamanda, sözünü ettiğimiz dönüşüm sürecinin yaşanmasından başka bir şey olmayacaktır.

Bu tür bir çalışma, kadro politikamızın bir başka temel, girmekte olduğumuz evrede ise belirleyici önemde boyutunu da kendiliğinden açığa çıkarmaktadır. Etkin bir siyasal sınıf çalışması demek, kadrolaşmayı bundan böyle, bizzat bu çalışmanın içinden

kazanılacak güçlerle sürdürmek demektir. Bunun anlamı, sınıfın ileri ve devrimci öğelerine, “öncü sınıf kuşağı” dediğimiz kesime dayalı bir kadrosal güçlenme demektir. Burada, örgütün proleter sınıf tabanına oturtulması ile örgüt saflarının bilinçli proleterlerle beslenmesi, örgütün proleter sınıf bileşiminin bu süreç içinde sürekli güçlendirilmesi görevleri içiçedir. Kadro politikasının bu temel boyutu, aynı zamanda, örgütsel yapıyı fabrika hücreleri zeminine oturtmak, fabrika hücreleri temeli üzerinde yükselen bir öncü parti örgütlemek şeklindeki temel örgütsel politika ile de örtüşmektedir. “Sınıf çalışması ile örgütsel gelişmemiz organik bir süreç olarak kaynaşmalıdır. Örgütsel gelişmeyi, bu gelişme içinde kadrolaşmayı, sınıf içinde siyasal çalışmadan ayrı ele alamayız.” (’94 Dönemeci)

* * *

Kadro sorunu ve politikasının, partileşme perspektifi içindeki bu ana çerçevesini gözden kaçırmamak, dahası bizzat onun içinde kavramak kaydıyla, üzerinde durulması gereken bir dizi başka yönü var. Bunlar güncel bir önem taşıdıkları gibi, tanımladığımız ana çerçevede bir gelişmenin önünü açmak, onu kolaylaştırmak bakımından da son derece önemlidir. Tümünü ortak bir payda olarak kesen sınıf kimliğini bir yana bırakacak olursak, kadro sorununu üç ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar, ideolojik kimlik, devrimci kimlik ve örgüt kimliğidir. Komünist örgüt kadrosu, bu temel niteliklerin organik olarak cisimleştiği bir devrimci tipini anlatır. Bunlar üzerinde sırasıyla ve kısaca duralım.

Komünist kadroda ideolojik kimlik

Bir örgüt, herşeyden önce, belirli bir ideolojik çizgi temeli üzerinde birleşmiş insanlar topluluğudur. Kadroların ideolojik-teorik eğitimi, örgüt yaşamının temel sorunlarından ve başarılı bir politik çalışmanın temel önkoşullarından biridir. Bir ideolojik çizgi ve bu çizgi doğrultusunda saptanmış politik görevler, ancak bu çizgiyi özümlemiş ve ortaya konulan görevleri bu kavrayış

içinde ele alan kadrolar tarafından başarıyla uygulanıp gerçekleştirilebilir.

İdeolojik çizgi ve çalışmanın tayin edici önemi üzerine yeterli açıklığa sahip bir hareket olduğumuz halde, bugün kadrolarımızın ideolojik donanım bakımından oldukça yetersiz olmaları olgusu ile yüzyüzeyiz. Yoldaşlarımızın büyük bir bölümü temel marksist eğitimin yoksundurlar. Bununla bağlantılı olarak da, ideolojik çizgimizi doğru ve yaratıcı bir biçimde kavramaktan uzaktırlar. Bu gerçeği yüreklilikle kabul etmeliyiz ve politik-örgütsel cephedeki sorunlarımızla açık bağlantısını görmeliyiz.

Komünist kadroların eğitimi sorununu elbette ki akademik bir darlık ve kısırlık içinde ele alamayız. Komünistler, devrimci sınıf mücadelesi sürecinde ve bizzat bu mücadelenin temel ve taktik sorunlarına getirilen ideolojik çözümler temeli üzerinde eğitileceklerdir.

Bu bakış açısı içinde, marksist klasiklerin ve hareketimizin teorik-ideolojik ürünlerinin sürekli ve sistematik bir incelenmesi, çok özel bir önem taşımaktadır. Bu, örgütün ideolojik birliğini sürekli güçlendirmenin ve eylem birliğini güvencelemenin temel bir önkoşuludur. Oysa bu bizde bugün hala ciddi bir zaaf alanıdır. Görevleri gerçekleştirmede ve böylece hedeflere yürümedeki zorlanmaların temel nedenlerinden biridir bu. Bilindiği gibi, zor dönemin basıncı karşısında, hareketimizin ideolojik ve ilkesel konularında durmayı başaramayarak tasfiyecilik batağına savrulanların temel zayıflıklarından biri de, yine bu olmuştur.

Örgütümüz, tasfiyecilik olayının da uyarıcı etkisiyle, son iki yıl içinde örgüt saflarında ideolojik kavrayışı derinleştirmek sorununa daha çok önem verdi. Fakat yazık ki, pratik gereklerini yerine getirmede çok fazla başarılı olduğumuzu söyleyecek durumda değiliz bugün. Sorun hala *MK Değerlendirmeleri*'nde konulduğu şekliyle durmaktadır önümüzde:

“Saflarımızda bir çok yoldaş teorik-ideolojik gelişme süreçlerimizi şaşırtıcı bir edilgenlikle izlemektedir. Yazı ve incelemelerimiz şöylece bir okunmakta, bununla yetinilmektedir. Onları dikkatle, yeniden yeniden ve anlaşılmasını kolaylaştıracak ek

kaynaklarla birlikte inceleme tutumuna nadiren rastlanmaktadır. Marksist-leninist teorinin esaslarını, bunları içeren klasik metinleri inceleme ve kavrama çabası da aynı şekilde son derece sınırlıdır. Marksist-leninist olmak iddiasındaki insanların kendi dünya görüşlerinin temel kaynaklarına bu ilgisizliğini anlamak mümkün değildir.” (s.17)

DOMETALISMIZI izleyecek dönemde bu zaafın üzerine daha etkin bir biçimde gitmek zorundayız. İdeolojik eğitim ve kavrayış yönünden zayıf ve yetersiz kalan kadrolarla parti yılını kazanmamız, ideolojik çizgimizi başarıyla uygulamamız, dolayısıyla görevlerimizi gerçekleştirmemiz, mümkün değildir. Hareketimizin ideolojik üstünlüğü, partimizin öncü kimliği, bizzat kadrolarımızın kişiliğinde ve kavrayışında somutlaşmak durumundadır.

Bu nedenle, meselenin önemini vurgulayıp durmanın ötesine geçmek, eğitim sorununu somut olarak planlamak ve sürekli bir denetim konusu yapmak zorundayız. Tüm temel metinlerimizi dikkatle inceledikleri konusunda güven vermeyen unsurları kesinlikle örgüt saflarına almamalıyız. Halihazırda örgüt üyesi ya da aday üyesi olup da, örgütün ideolojik çizgisi temelinde sürekli bir eğitime gerekli ilgiyi gösterememekte direnen ya da bunda zayıf kalan yoldaşların durumunu, özel tarzda tartışma gündemine getirmeli, eleştirmeli, sonucu somut olarak denetlemeliyiz.

MYO'nun, politik gazetenin ve öteki yayınlarımızın düzenli incelenip tartışılmasını organ yaşamının sürekli bir ögesi haline getirmeliyiz. Tüm yoldaşlarımızı, marksist dünya görüşünün köşe taşlarını oluşturan teorik eserleri kişisel bir inisiyatifle incelemeye, böylece temel eğitimlerindeki yetersizliği gidermeye sürekli teşvik etmeliyiz. *MK Değerlendirmeleri*'nin bu konudaki uyarısı ve kesinlemesi üzerinde önemle düşünülmelidir: “Hiçbir abartmaya düşmeksizin denebilir ki, markist-leninist dünya görüşünün genel esaslarını bilmeyen, Marks ve Lenin'in teorinin genel sorunlarına ilişkin eserlerini inceleyip kavramayan bir kimsenin, hareketimizin ideolojik çizgisini doğru anlaması ve bunu uygulama yeteneği göstermesi olanaksızdır. Böyle bir kimsenin EKİM yandaşlığı

biçimseldir ve her türlü aykırılığın (bu arada “kan uyuşmazlığı”nın) da temel nedenlerinden biridir.” (s.17-18)

Komünist kadroda devrimci kimlik

Kadroların devrimci kimliği elbette ideolojik kimlikten ayrı düşünülemez. Zira devrimcilik ideolojik bir içeriktir herşeyden önce. Bir örgütün tutarlı devrimci kadrolara sahip olabilmesinin temel bir önkoşulu, bunu olanaklı kılacak bir ideolojik-politik çizgiye sahip olabilmesidir. Devrimci bir kadronun burjuva ideolojik etkiyi göğüsleyebilmesinin, önüne çıkan çeşitli güçlüklerle ve engellere rağmen soluklu davranabilmesinin, her koşul altında davaya bağlı kalarak mücadeleyi sürdürebilmesinin temel bir güvencesidir bu.

Bu temel üzerinde kavramak kaydıyla, kadroların militan devrimci kişiliğini sürekli geliştirmek örgüt için temel bir sorundur. Bir örgüt üyesi gerçek bir dava adamı bilincine sahip olmalı, hergün ve her anki faaliyetiyle bunu somut olarak gösterip kanıtlayabilmelidir. Örgüt yaşamı ve proletarya devrimciliği, kendini tümüyle davaya adamayı gerektirir. Düzenle en ufak bir maddi bağ, komünist örgüt üyesi olma sıfatıyla hiçbir biçimde bağdaşmadığı gibi, düzenin ideolojik-kültürel etkilerine karşı sistematik bir mücadele de bir komünistin sürekli bir görevidir.

Komünist militan, devrimci mücadelede tereddütsüz, mücadelenin gerektirdiği her türlü fedakarlığa hazır olmak zorundadır. Devrim savaşçısı olmanın gerekleri neyse kendini buna göre planlamak ve buna göre seferber olmak zorundadır. Bu konuda açık bir bilince, tutuma ve pratikte bu doğrultuda güven veren bir davranış çizgisine sahip olmayan hiç kimse, bugün örgütümüzün, yarın partimizin saflarına üye olarak kabul edilemez. Mesele elbette bu niteliklerle tam donanmış bir kişilikle örgüte hazır gelmek değildir. Böyle bir kişilik örgüt saflarında oluşacak, bizzat siyasal faaliyet ve sınıf mücadelesine katılım sürecinde gelişip pekişecektir. Fakat ilkin, devrimciliğin ve örgütlü devrimci mücadelenin gerekleri konusunda açık bir bilinç; ve ikinci olarak,

bu doğrultuda güven veren bir çaba, kişileri örgüte kabul etmenin temel önkoşulu sayılmalıdır. Sınıf devrimciliğinin normlarını titizlikle gözetmediğimiz sürece, gerçek bir devrimci sınıf partisi inşa edemeyiz.

Kadroların devrimci kişiliğini yetkinleştirmek sorununda en canalıcı nokta, bunun ancak militan bir devrimci siyasal çalışma içinde, kitle mücadelelerine dolaysız olarak katılmak, onlara önderlik etmek çabası ve pratiği içinde olanaklı olabileceği gerçeğidir.

Komünist kadroda örgüt kimliği

Kadroların örgüt kimliği sorununa gelince, bu, kadronun örgüt bilinci ve örgütlü yaşamın gereklerine pratik uyumu sorunudur. Üyelik bilinci ile örgüt disiplini kavrayışı ve pratiği, burada en temel sorunlardır. Devrimci örgüt yaşamında, haklar ve görevler bir bütünlük oluşturur. Örgüt üyeliği bilinci, herşeyden önce bu bütünlüğün bilincinde olmak demektir.

Küçük-burjuva devrimciliğinin olumsuz geleneklerine karşı mücadele özel kaygısı içinde, örgütümüz, başından itibaren örgüt üyesinin demokratik haklarına çok özel bir itina gösterdi. Bu hassasiyet, giderek bir kavrayış ve uygulama olarak yerleşti de. Kuşkusuz uygulamada hala da yetersizlikler vardır. Fakat bu yetersizlikler, temelde hareketin örgüt anlayışını uygulamada başarısız kalabilen kadrolar gerçeğinin bir parçasıdır. Demek oluyor ki, bunun genel örgüt politikası ile bir ilgisi yoktur.

Fakat bütünlüğün öteki yönüne, örgüt üyeliği bilincinin görev ve sorumlulukları alanına gelince, bugün bu alanda, bir çok kadro şahsında önemli bazı zaafarla yüzyüzeyiz. Böyle olunca, örgüt üyelerinin hakları konusunda gösterilen hassasiyet, kaçınılmaz olarak örgüt yaşamında liberal ve anarşizan eğilimlere kapı aralamaktadır. Bütünlüğün zaafa uğradığı bir durumda başka türlü de olamaz.

Bugün saflarımızdaki bazı örgüt üyelerinin en kolay gösterdikleri, gösterme olanağı bulabildikleri davranışlardan biri, örneğin MK'yı, gerektiğinde örgütteki genel gidişi kolayca, bazen

keyfilik ölçüsünde eleştirebilmektir. Fakat dikkate değer olan ve kuşkusuz hiç de şaşırtıcı olmayan bir başka tamamlayıcı olgu var. Örgütümüzde en zor gösterilebilen, gösterildiğinde zaman zaman bir “bunalım” etkenine bile dönüşebilen davranış ise, tam da örgüte karşı fazlasıyla “rahat” davranabilen bu aynı yoldaşları, kendi davranışları ve icraatları üzerinden eleştirmeye kalkmaktır.

Sorumsuz kadro tipine bu örnek elbette uç bir durumun ifadesidir. Fakat hala varlığını sürdürebilen bir çarpıklığın veciz bir anlatımıdır ve üyelik bilinci alanındaki sorunlarımızın iyi bir göstergesidir. Bu çarpıklığı süratle giderebilmeliyiz. Biz sınıfın devrimci partisi olmak iddiası ve çabası içinde olan bir örgütüz. Örgüt demokrasisini bu çarpıklık içinde ele alan liberal ya da anarşizan eğilim ve davranışlara kesin bir tutumla son vermeliyiz. Çubuğu artık üyelik görev ve sorumluluklarının gerekleri doğrultusunda bükmeli, yine de üyelik hakları alanında tersinden bir zaafiyete meydan vermeyecek tarzda davranmalıyız.

Kolayca anlaşılacağı gibi, bu alandaki sorunlar tümüyle örgüt disiplini sorunuyla bağlantılıdır. Örgüt disiplini kavramı doğrultusunda sağlam bir eğitim ve uygulamada çok özel bir hassasiyet, girmekte olduğumuz dönemde örgüt yaşamımızın temel bir sorunudur. Kadro sorunlarının çözümünde tayin edici halkanlardan biri budur. Örgütsel ilke ve kurallara uyumda, görev ve sorumlulukların gereklerinde, kadrolarımız berrak bir bilince ve devrimci bir tutuma sahip olmalıdırlar, olmak zorundadırlar.

Fakat bu vesileyle de bir kez daha hatırlatalım ki, örgütü etkin bir siyasi çalışmaya yöneltmeden ve sıcak bir mücadele pratiği içine sokmadan, örgütün bütününde proleter kitlelerin gündelik yaşamı ve mücadelesiyle içiçe bir çalışma tarzına ulaşmadan, bu doğrultuda kesin ve kalıcı başarılar elde etmek de olanaksızdır. Her cephede devrimcileşmenin temel olanağı ve güvencesi, kitleleri devrimcileştirme mücadelesi ve mücadele içinde kitlelere önderlik etme çabası ve pratiğidir.

IV- Mahalli örgütlenme ve faaliyetin sorunları

İdeolojik bakımdan sağlam ve devrimci açıdan güvenilir İK'lar

Mahalli örgütlerimizin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi, bizim için örgütsel alandaki öncelikli görevlerden biridir. Burada ilk hareket noktası doğal olarak il komiteleridir. Bugüne kadarki deneyimimiz de somut olarak göstermiştir ki, il komitelerinin durumu ildeki bütün bir çalışmanın kaderini belirleyebilmektedir. Dolayısıyla başarılı bir il çalışmasının temel önkoşulu, önderlik kapasitesine sahip, ideolojik ve devrimci açılardan sağlam ve nihayet yeterli sayıda üyeden oluşan bir il komitesidir.

İl komiteleri örgütün toplamında omurga demektir. Bu açıdan üyelerinin seçiminde özel bir dikkat gösterilmelidir. İdeolojik açıdan sağlamlık ve devrimci açıdan güvenilirlik, İK üyeliği için özellikle dikkat edilmesi gereken temel önkoşullardır. Komitenin

toplama açısından ise, mahalli bir çalışmanın tüm politik-pratik yükünü omuzlayacak bir politik kapasite ve örgütsel deneyime sahip olacak bir bileşime zen gösterilmelidir. Kollektif i uyumda zorlanmayacak bir bileşimin apayrı bir önem taşıdığını, özellikle bazı illerin son dönemlerdeki tartışmalı pratiği somut olarak göstermiştir. Mahalli komite sayısal açıdan gizli çalışmanın elverdiği oranda geniş tutulmalıdır. Çalışmanın toplam yükünü omuzlayabilmek, rahat bir işbölümünü gerçekleştirebilmek ve nihayet sağlıklı bir organ içi yaşam kurabilmek bakımından gereklidir bu. ‘‘Rahat’’ buluşabilmek ve toplanabilmek kaygısından hareketle dar bileşime eğilim duymaktan kaçınılmalıdır.

Öte yandan, yeni dönemde İK’ların ve alt bölge komitelerinin bileşimi oluşturulurken, deneyim ve dinamizm dengesi başarıyla kurulabilmelidir. Gerek girmekte olduğumuz yeni dönemde pratik çalışmanın gerekleri, gerekse daha genel planda ktle hareketliliğinin güçlenmekte olduğu bugünkü koşullarda, deneyimi dinamizmle, siyasal atılganlık ve pratik enerjiyle birleştirebilen kadrolara öncelik tanınmalıdır. Bu ikisini kişiliğinde bütünleştiren kadroların eksik olduğu koşullarda ise, enerjik unsurlara tercihte belirgin bir öncelik tanınmalıdır. Bugün için bizde eksik olan, deneyimden çok pratik inisiyatif ve enerjidir. Bu çerçevede ‘‘genç’’ fakat enerjik kadrolara güvenmekte tereddüt etmemeliyiz. Deneyim hızla kazanılır. Oysa enerji yokluğu ya da sınırlılığı, edilgenlik içinde fırsatların kaçırılmasına yolaçar, g ve olanakları heba eder.

İli her açıdan tanımak başarılı bir faaliyetin zorunlu önkoşuludur

Her il komitesi, genel olarak faaliyet gösterdiği mahalli alana, özel olarak da mahalli devrimci harekete ve işçi hareketine ilişkin olarak açık bir değerlendirmeye sahip olmalıdır. Olayların akışına paralel olarak geliştirilen ve zenginleştirilen böyle bir değerlendirme olmaksızın, ne yakın ve uzak hedefleri isabetle saptamak ve ne de gündelik somut çalışmayı sağlıklı bir çerçeveye oturtmak mümkündür. Çalışılan ile ya da mahalli alana ilişkin

değerlendirme demek, öncelikle sözkonusu ili sosyo-politik ve kültürel açıdan doğru değerlendirmek, geçmişiyile ve bugünüyle iyi tanıyabilmek demektir. Doğal olarak bu, devrimci ya da karşı-devrimci, politik aktivite içindeki tüm güçleri çeşitli yönleriyle tanımayı gerektirir. İşçilerin ve öteki emekçi katmanların durumunu, yaşamını, sosyal-kültürel durumlarını, politik eğilimlerini tanımayı gerektirir. Ve nihayet, karşı-devrimin vurucu örgütlü güçlerini, özellikle siyasal polisin durumunu, çalışma tarzını, taktiklerini tanımayı gerektirir. Dolayısıyla, yalnızca bugünü değil fakat geçmişiyile de kapsayan tüm bu temel tanımlar temeli üzerinde, çok yönlü bir tahlille, somut değerlendirmelere ve nihayet bundan çıkarılmış somut pratik sonuçlara sahip olmak anlamına gelir. Örgütün il düzeyindeki bir çalışma bölgesine ilişkin çalışma stratejisi ve özgün politikaları da ancak bu çerçeve içinde başarıyla belirlenebilir.

Doğru belirlenmiş alan ve birimler üzerinde yoğunlaştırılmış bir sürekli faaliyette ısrar

Doğru bir değerlendirme temelinde belirlenmiş fabrika birimleri ve işçi semtleri üzerinde yoğunlaştırılacak bir politik çalışmada ısrar, mahalli çalışmanın bir başka temel sorunudur. Bu çok bilinen, fakat pratik çalışmada gerekleri bugüne kadar çok da fazla gözetilmeyen temel bir çalışma tarzı sorunudur. Eldeki güç ve imkanlar ile seçilecek birim ve alanlar arasındaki denge, akıllıca kurulabilmelidir. Güçlerin sınırlı alanlarda boğulması ile sınırsızca dağıtılması, burada düşünülebilecek iki muhtemel uç zaaftır.

Belirlenmiş alanlarda yoğunlaşan bir çalışmada sonuç alabilmek için çok özel bir ısrar gösterilmeli, az çok elle tutulur mesafeler katedilmedikçe, yeni birim ve alanlara eğilim duyulmamalıdır. Sonuç almada yaratıcı ısrar özel bir önem taşımaktadır. Çok geçmeden umutsuzluğa yolaçacak olan kısa dönemli başarı beklentilerinden uzak durulmalı, sabırlı bir çalışmayla ancak zaman içinde sonuç alınabileceği konusunda gerçekçi bir tutum içinde olunmalıdır. Özetle, faaliyette süreklilik ve ısrar olmadığı

sürece, sonuç almak da olanaksızdır. Fakat öte yandan, çalışma birim ya da alanının sürekli ve dikkatli izlenmesine bağlı olarak, gerektiğinde çalışmanın sonuç alınacak gibi görünmeyen birimlerden yenilerine kaydırılması doğrultusunda bir esneklik de gösterilebilmelidir.

Bugüne kadarki çalışma tarzı içinde bir çok durumda seçilmiş birimlere uzun süre “dışardan” bir dolaylı seslenmeyle yetinildi. Bunun, sözkonusu birimlerde belli politik izler bıraksa bile, kendi başına örgütsel bir gelişme imkanı yaratamayacağı açıktır. Belirlenmiş birimler sözkonusu olduğunda “dışardan” sürekli politik propaganda-ajitasyon saldırısı sürdürmenin yansıra, ne edip edip içerden de bazı ilk ilişkiler yaratmak ve giderek çalışmayı aşıl olarak bu cepheden geliştirmek zorundayız. Bunun için de, seçilmiş birimlerle bağlantılı olan, işçi semtleri, işçi kahveleri, sendika platformları, çeşitli türden işçi toplantıları vb. her türlü olanak kullanılabilirdir.

Dağıtım faaliyeti özel bir organizasyona kavuşturulmalıdır

Mahalli politik-örgütsel faaliyetin profesyonelleştirilmesinde dağıtım gruplarının ayrı bir yeni ve önemi vardır. Bugüne kadar mahalli örgütlerimiz esas olarak genel bir propaganda-ajitasyon faaliyeti içinde oldular. Bu çerçevede komiteler de adeta dağıtım grupları gibi çalıştılar. Dağıtım grupları özel bir iş ve örgütlenme faaliyeti olarak bir çözüme bağlanmadığı ölçüde bu bir bakıma kaçınılmaz da oldu. Burada başlangıçta dağıtım işlerinde değerlendirilecek özel güçlerin olmamasının getirdiği bir açmaz olsa bile, bunun zaman içinde giderek bir alışkanlık, bir temel çalışma tarzı biçimine büründüğü de bir gerçektir. Yeni dönemde il komitelerinin önünde, görevi fabrika ve işçi semtlerine düzenli dağıtım yapmak olan özel bir dağıtım ağı örgütlenmesi yaratmak acil görevi durmaktadır. Bu tür bir özel organizasyon, doğal olarak örgüt komite ve hücrelerine, kendi asli görevleri olan politik kitle çalışması yapmak olanağı verecektir.

Mahalli komiteler pratik kitle çalışması içinde dolaysız biçimde yer almalıdırlar

Belirlenmiş birimler ve işçi semtleri üzerinden kitleler içinde gündelik politik çalışma yapmak ve onların mücadelelerine önderlik etmek, mahalli örgütlerin en asli görevidir. Başta mahalli komite üyeleri olmak üzere, özel teknik görevlerle yükümlü yoldaşlar dışındaki tüm kadrolar, böylesi bir gündelik çalışma içinde dolaysızca yer almalıdırlar. Başta mahalli komite üyeleri diyoruz, buna özellikle dikkat edilmelidir. Biz henüz fabrika ve işletmelerde taban örgütleri olmayan bir örgütüz. Böyle olunca komite üyelerinin gündelik kitle çalışmasına dolaysız ve pratik olarak katılması bizim koşullarımızda bir zorunluluktur. Özellikle İstanbul üzerinden düşünüldüğünde ve alt bölge komiteleriyle birlikte ele alındığında, bizim en iyi, en deneyimli ve yetenekli kadrolarımız komite üyeleri durumundadırlar. Eğer bunlar seçilmiş birimler üzerinde yoğunlaşacak bir çalışmanın içine dolaysız olarak girmezlerse, bu politik çalışma hedeflerinin boşlukta kalmasından başka bir sonuç yaratmayacak, öte yandan il düzeyinde ordusuz generallerden oluşan kaba bir bürokrasi oluşacaktır.

Öte yandan, bu çok temel önemde bir çalışma tarzı sorundur. İl komitelerinin asli görevi, elindeki bazı sınırlı güçleri ve imkanları belli yetkilerle “yönetmek” değil, fakat mahalli planda mücadeleyi bizzat örgütlemek ve yönetmektir. Bunun için de olayların, gelişmelerin, grev ve direnişlerin, kitle toplanmalarının sürekli olarak içinde olunabilmelidir. Özellikle alt komitelerin üyeleri, seçilmiş çalışma alanlarında işçilerin ve emekçilerin yaşamıyla içiçe olan bir gündelik çalışma ve yaşam tarzı tutturabilmelidirler. Oysa bugünkü durumda biz bunu henüz kazanılmış ilişkiler çerçevesinde bile yapamıyoruz. Alt organ üyeleriyle randevu trafiğini ve belli aralıklarla yapılan organ toplantılarını “önderlik” sanan çarpık bürokratik zihniyete karşı özel bir mücadele yürütmek, bunu kesin bir biçimde altetmek zorundayız.

Bu sorun daha genel planda şöyle konulabilir. Bizim için, gelecekteki partimizin mahalli önderliklerini yaratma sorunu,

mahalli sınıf ve kitle hareketine önderlik etmek iddia ve hedefiyle ortaya çıkan; perspektif, önderlik kapasitesi ve il çapında örgütsel organizasyon yönünden buna göre kendini hazırlayan; il çapında olaylara yetişmek, kitleleri etkilemek ve mücadeleye çekmek, gelişen mücadelelere pratikte önderlik etmek için etkin biçimde çalışan örgütler yaratmak sorunudur. Dolayısıyla, il önderliği, örgütsel güç ve olanaklarımızı kendi içinde yöneten değil, fakat mahalli hareketi yönetmek perspektifiyle hareket eden, eldeki güç ve olanakları da bu doğrultuda mevzilendirip seferber eden bir kurumlaşma demektir. Bu perspektife uygun çalışıp konumlanmayan bir İK, gerçekte bulunduğu ildeki çalışmanın önünde aşılması gereken bir engeldir.

Genele hitap eden çalışma ile seçilmiş alanlarda yoğunlaşacak çalışmanın bütünlüğü kurulmalıdır

Bugüne kadarki mahalli çalışmada doğru ele alınamayan, özellikle pratikte dengesi doğru kurulamayan sorunlardan biri de, genele hitap eden politik propaganda-ajitasyon faaliyeti ile, seçilmiş birimler üzerinde yoğunlaşması gereken politik çalışma arasındaki ilişki ve bütünlüktür. Biz devrimci siyasal bir örgütüz. Bizim genele seslenen bir politik çalışmamız her zaman olacaktır, olmak zorundadır. Başka türlü toplum genelinde hissedilen politik bir hareket kimliği sergileyemeyiz. Fakat kuşkusuz bu, özellikle henüz parti öncesi küçük bir örgüt olduğumuz şu evrede, ancak belli vesilelerle önplana çıkacak olan bir çalışmadır. (Toplum düzeyindeki önemli olaylar nedeniyle, ya da örneğin Newroz ve 1 Mayıs türünden önemli günler nedeniyle, ya da seçimler türünden özel vesilelerle). Bu nedenle de, ilkin; seçilmiş alanlar üzerinde hergün ve her an sürmesi, sürdürülmesi gereken bir faaliyetin alternatifi değildir. Ve ikinci olarak; biz bu tür bir faaliyeti bile, somutta özellikle çalışmakta olduğumuz birimler ve işçi semtlerinde yoğunlaştırarak sürdürme yoluna gitmeliyiz. Dolayısıyla bu iki faaliyet tarzı birbirleriyle çelişmek bir yana, birbirlerini zorunlu olarak tamamlamak durumundadır. Genel planda sesini du-

yurmak, tutumunu göstermek gücünde olmayan bir hareketin, somut birim çalışması da kitlelere yeterli güveni veremeyecek, beklenen güç ve etkiyi gösteremeyecektir. Öte yandan ise, genel politik faaliyeti gündelik etkin bir fabrika çalışması ile birleştirmeyi başaramayan bir hareket, genel planda adını ve şiarlarını duyurmayı, çalışma gücünü hissettirmeyi başarsa bile, kitleleri kucaklama, mücadeleye yöneltme, eyleme geçmiş kitlelere önderlik etme yeteneği yine de gösteremez. Herşey bir yana, bunun pratik maddi ortamını bile bulamaz. Zira kitlelerle, ancak onların çalışma ve yaşama alanlarıyla içiçe geçen bir çalışma sayesinde buluşup kaynaşabiliriz. Propaganda-ajitasyon pratik çalışmasıyla içiçe sürmesi gereken kitleleri örgütleme ve mücadeleye yöneltme çalışması da, ancak bu sayede kopmaz bir bütünlüğe kavuşur. Ve kuşkusuz, bizim bugüne kadarki politik çalışmamızda hep zayıf ve eksik kalan, bu ikinci tür çalışma olmuştur. Genele yönelik politik çalışmayı ihmal etmeden, bu ikinci tür çalışmaya, belirlenmiş fabrikalar ya da işletmeler üzerinde özel tarzda yoğunlaşan bir çalışmaya, yeni dönemde özel bir ağırlık vermek zorundayız. Sınıfla bağları geliştirmek, sınıfın iler unsurlarını kazanmak, örgüt tabanını bu unsurlarla oluşturulacak fabrika hücreleri tabanına oturmak -tümü de partileşme sürecinin temel pratik-örgütsel boyutlarını oluşturan bu hedeflere de, ancak bu ikinci tür çalışmaya özel bir önem ve ağırlık vererek ulaşabiliriz. Aynı şekilde, “sınıfın bir parçası” olacak bir öncü partiyi de, ancak bu tür bir çalışma içinde yaratabiliriz.

Teknik altyapı ve mali açıdan kendine yeterlilik

Mahalli örgütlenmeyi, dolayısıyla da politik çalışmayı profesyonelleştirmenin bir başka temel önkoşulu, etkin bir politik çalışmayı olanaklı kılabilecek teknik bir altyapıya il düzeyinde ve tek tek çalışma birimleri düzeyinde sahip olmaktır. *MK Değerlendirmeleri*'nin III. ve IV. bölümlerinde “Siyasal faaliyetin sorunları” ve “Siyasal faaliyetin zaafı” çerçevesinde yeterli açıklıkta

ele alınmış bu sorunu, burada yalnızca hatırlatmakla yetiniyoruz. Bu doğrultuda bugün belli adımlar atılmış olmakla birlikte, bugünkü haliyle bu henüz çok yetersizdir. Bu yetersizliğin, dolaysız olarak, siyasal faaliyette yetersizlik ve amatörlük demek olduğunu hatırlatmak bile gereksizdir. MK, yeni dönemde örgütün tümünde bu tür bir teknik donanımı denetlemeli, gerçekleşmesi için gerekli mali olanakları sunmalıdır. Bundan ötesi için de il komitelerini doğrudan sorumlu tutmalıdır.

Mali konularda mahalli örgütler bugüne kadar hemen tümüyle merkezi olanaklara dayandılar. Başlangıçta belli temel ihtiyaçlar çerçevesinde bunun anlaşılır nedenleri vardı. Ne var ki bu öylesine bir alışkanlık ve rehavet yarattı ki, kendi mali olanaklarıyla faaliyetini örgütleyecek bir yeterliliğe ulaşmak, dahası, örgütün genel ihtiyaçlarına da katkıda bulunmak gibi temel bir sorumlulukla yüzyüze olduklarını neredeyse tümünden unuttular. Bu alışkanlığa, bu yerleşmiş ve kökleşmiş zaafa mutlaka bir son verilmelidir. İl komiteleri, il düzeyinde gelir kaynakları yaratmak, bunları yaratıcı bir çabayla sürekli çoğaltmak, bu arada aidat ve bağışları tam bir düzene sokmak sorumluluğu ile yüzyüzedirler. Hareketin genel planda ve merkezi faaliyetlerinde hızla artan giderleri bunu ayrıca gerektirmektedir. Tüm İK'lar, bir an önce, mali açıdan MK'ya yük olmak bir yana, gelirlerinin bir kısmını merkeze aktararak ona yardımcı da olmalıdırlar.

Mali ve teknik açıdan kendine yeterlilik! Bu, yerel örgütlerde yeni dönemin parolası olmalıdır.

VII. BÖLÜM

İllegal örgüt ve legal çalışma

İllegal örgüt ve legal çalışma ilişkisi sorunu, bugüne kadar üzerinde döne döne durduğumuz temel sorunlardan biridir. Hareketimiz ortaya çıktığı andan itibaren, illegal temellere sahip gerçek bir ihtilalci örgüt inşa etme görevini temel bir ilkesel ve pratik sorun olarak ele aldı. Bunu tasfiyeci legalizme karşı kesintisiz bir ideolojik-politik mücadeleyle birleştirdi. Geleneksel devrimci hareketin bu alandaki geçmiş deneyimini bu mücadele içinde irdeledi, bundan sonuçlar çıkardı.

Ne var ki, biz yeni şekillenmekte olan ve bunu önemli güçlükler ve büyük olanaksızlıklar içinde yapmaya çalışan bir örgüt-tük. Bu nedenle de, illegal örgütlenme ve çalışmayı, doğru bir biçimde ele alınan legal bir çalışmayla birleştirmenin pratik alanında, kendi örnek tutumuzu ortaya koymakta, bunu pratik çalışma içinde göstermekte geciktik.

İllegal çalışma ile legal çalışma, her koşulda, başarıyla

birleştirilebilmek durumundadır. İlegal örgütsel temeli geliştirmenin, güvenceye almanın, ona yeni ve daha geniş etkinlik alanları yaratmanın, bunun dışında bir yolu yoktur, olamaz. İlegal örgütlenmeyi ve faaliyeti, legal araç, biçim ve yöntemlerin doğru, etkin ve zengin kullanımıyla birleştirmeyen, tam da bu sayede yeni alanlara ve geniş kitlelere uzanabilme olanağını yeterince değerlendiremeyen bir örgüt, kaçınılmaz bir biçimde darlığa mahkum olur. Uzun vadede, böyle bir örgütün, politik hedeflerinde ilerlemesi ve kendi illegal temelini geliştirmesi bir yana, mevcut durumunu koruyup ayakta tutması da olanaksızlaşır.

Bununla birlikte, bu temel sorunda ideolojik ve ilkesel bir açıklığa sahip olmak ile, yeni bir örgüt için bunu pratikte doğru bir biçimde gerçekleştirmek arasında her zaman kaçınılması güç bir mesafe vardır. Biz başlangıçta, illegal bir temel üzerinde, yeni örgütsel oluşumumuzun ilk taşlarını döşemek zorundaydık. İlegal biçim ve yöntemleri kullanmada belli bir mesafe almak ve deneyim biriktirmek durumundaydık. Bunu henüz başarmadan ve özellikle (genel eğilime uyararak) yayın faaliyeti üzerinden gündeme gelecek bir legal çalışma, bizim örgütsel şekillenmemizi daha işin başında kaçınılmaz olarak zaafa uğratar, tehlikeye sokardı.

Örgüt olarak hep bu kritik gerçeği gözönünde tuttuk, bunun bilinciyle hareket ettik. Yeni bir hareket olmanın dezavantajları ne olursa olsun, illegalite çizgisini temel almakta ısrar ettik. Karşıdevrim sonrasının yaygın bir moda eğilimi olan tasfiyeci legalizme karşı her adımda mücadele ettik. Bunu aynı eğilimin saflarımızdaki en zayıf unsurlar üzerindeki yankısına karşı mücadeleyle birleştirdik. Bu ısrarlı mücadelenin ideolojik ve örgütsel açıdan hareketimize sağladığı kazanımları biliyoruz. Bunları değişik vesilelerle ortaya koyduk. Ne var ki, benzer her durumda olduğu gibi, bu başarının bazı “yan sonuçları” da oldu. Dönemin güçlü bir eğilimi olan tasfiyeci legalizme karşı illegalite vurgusu temelinde bir tür “çubuk bükme” olan bu mücadele, hem legalitenin etkin kullanımında belli gecikmelere yol açtı ve hem de, sorunun ele alınışında saflarımızda bazı tek yanlı eğilimlerin yeşermesine neden oldu.

Gelinen aşamada, politik-örgütsel faaliyetimizin toplamı üzerinden, illegal örgüt ile legal çalışma arasında doğru devrimci bütünlüğü kuracak koşullara sahibiz. Başka bir ifadeyle, bugün artık, illegal bir temel üzerinde legaliteyi en etkin biçimde "istismar" edebileceğimiz bir gelişme aşaması içindeyiz. 2. Genel Konferansımızı izleyen ilk bir yıldaki hızlı örgütsel toparlanma ve pratik faaliyetlerimizdeki gelişme, bize bu olanağı daha o zamandan sağlamış bulunmaktaydı. Bu alanda halihazırda atmış bulunduğumuz adımlar, daha şimdiden harekete yeni bir soluk kazandırmış, örgütsel çalışmamız için önemli kolaylıklar sağlamıştır. Fakat yine de, bu alanda henüz işin başındayız. Deneyimimiz henüz çok sınırlı ve hala geçmişteki "çubuk bükme"lerin getirdiği çarpık kavrayışların sınırlayıcı etkileriyle yüzyüzeyiz.

Politik yayın faaliyeti üzerinden yürütülmekte olan çalışmaların, bu alanda önümüze yeni alanlar ve olanaklar çıkaracağı, somutta çıkarmakta olduğu bir gerçektir. Bu deneyimden en iyi biçimde yararlanmak ve legal çalışmayı geliştirmek durumundayız. Hareketimizin bugün ulaştığı bulunduğu gelişme aşamasında, bu gelişimi hızlandırmada, yeni alanlara yaymada ve en önemlisi, yaratılan illegal örgütsel temeli güvenceye almada, bu bir tercih değil, fakat hem olanaklı hem zorunlu bir yönelimdir.

Fakat bunun beraberinde belli sorunlar getireceği, somutta getirmekte olduğu da bir gerçektir. Bugün bu, daha çok illegal temele geçmişten beri yapılan vurgu nedeniyle oluşmuş bulunan ve legal çalışmaya karşı soğuk, temkinli ve tekyanlı tutumlarda kendini gösteren bir zayıflık olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat eğer doğru ve bütünsel bir ideolojik kavrayış içinde düzeltilemezse, bugünkü bu tekyanlılığın, uygun ortamı oluştuğunda, kolayca tersinden bir eğilime dönüşebileceğinden de kuşku duymamak gerekir. Bu tür bir tekyanlılığın taşıyıcıları, bu kez tersinden legalizme eğilim duyabilirler. Ya da, kendilerinin bugünkü zaaflarına yöneltilecek eleştiriler, bizzat tersinden bir eğilimin, başka bazı zayıf unsurlar şahsında yeşermesine zemin olabilir. Belli bir yöndeki zayıflığa ya da sapmaya karşı yöneltilmiş doğru ve haklı eleştirilerin, aynı özden kaynaklanan ters yönde zayıflıklara ya

da sapmalara “meşru” bir dayanak olarak istismar edilmesinin, devrimci siyasal yaşamda hiç de az rastlanır olaylardan olmadığını biliyoruz.

Dolayısıyla, sorunun sağlıklı çözümü, tüm taktik yönelimlerde olduğu gibi, bu alanda da sorunu bütünsel bir ideolojik ve ilkesel çerçeve içinde ortaya koymak ve kavratmaktan geçmektedir. Legal biçim ve araçların etkin kullanımının bugünkü önemi ne olursa olsun, önümüzde hala işçi sınıfının öncü partisini illegal temeller üzerinde sağlam bir biçimde inşa etmek temel görevi durduğunu, her adımda ve döne döne işlemek durumundayız. Kaldı ki legal çalışma da ancak bu temel amaç çerçevesinde doğru bir biçimde kavranabilir; ancak ona bağlı olarak ele alındığında, devrimci bir anlam taşır; ve nihayet, illegal çalışmayı kolaylaştıracak ve illegal örgütlenmeyi güçlendirecek bir tarzda yürütüldüğünde doğru ve devrimci bir işlev görebilir. Hareketimizin bu temel konudaki bütünsel perspektifinin ilkesel çerçevesi, I. Genel Konferansımızda yeterli kuvvet ve açıklıkta yeniden formüle edilmişti. Legal çalışmayı geliştirdiğimiz, etkin bir legal alan çalışması yürütmeye hazırlandığımız şu sırada, bu perspektif özellikle günceldir:

“İhtilalci örgütlenmeye karşı güçlü bir legalist tasfiyeci akımın var olduğu günümüz koşullarında, parti örgütlenmesini illegal temeller üzerinde hazırlama pratik çabası sağlam ve sarsılmaz bir inatla sürdürülmeli ve bu çaba tasfiyeciliğe karşı sürekli bir mücadeleyle birleştirilebilmelidir. Fakat öte yandan, partinin bu zorunlu varoluş biçiminin tamamlayıcı ögesi, onun legal biçim, araç ve yöntemleri en iyi şekilde ve sonuna kadar kullanabilmesidir. Düzen karşısında partinin ihtilalci varoluş biçimini ilkesel önemde gören komünistler için, sorun, legal araç ve olanakları küçümsemek ya da bunları illegal örgütlenmenin karşısına koymak değil, illegal bir parti örgütlenmesi ve faaliyeti **temeli üzerinde**, bu temel koşulla uyum içinde, tüm legal biçim, yöntem ve araçlardan sonuna kadar ve ustalıkla yararlanabilmektir. Legal olanakları illegal örgütlenme ve faaliyete **tabi** bir biçimde, onun **hizmetinde** kullanabilmektir. Zira bu yapılmaksızın, partinin illegal örgütlenmesini koruyup geliştirmek kadar, onun kitleler içindeki

etkinliğini ve gücünü geliştirip güçlendirmek de, son derece güç, hatta olanaksız olacaktır.” (*Değerlendirme ve Kararlar*, s.131)

Gelişmemizin bugünkü aşamasında ve kitle mücadelelerinin gelişme eğilimi gösterdiği bugünkü koşullarda, legal araç, biçim ve yöntemleri daha etkin kullanmanın bizim için zorunlu olduğu, sorunun yalnızca bir yönüdür. Önemi bundan aşağı kalmayan bir öteki yönü ise, tasfiyeci legalizme karşı başarılı ve sonuç alıcı bir ideolojik-politik mücadelenin gerekleriyle ilgilidir. Kendini legalizm alanında en kaba ve berbat biçimiyle ortaya koyan tasfiyeci oportünizme karşı ideolojik mücadele, onu altetmek için kendi başına yeterli olamayacaktır. Bu mücadelenin tam başarısı, yalnızca illegalitenin temel alınmasındaki kararlılığa değil, fakat aynı zamanda ve belki de daha önemli olarak, bu temel üzerinde legalitenin devrimci ve etkin bir tarzda kullanımında sergilenecek örnek pratiğe sıkı sıkıya bağlı olacaktır. Devrimci bir açık alan çalışmasının farkını hareketin toplam çalışması üzerinden göstermek, şimdilerde legalizme boylu boyunca gömülen tasfiyeci oportünizmin içyüzünü sergilemeyi kolaylaştıracaktır.

Bu konuda, temel önemde bir başka sorun ise, legalitenin devrimci kullanımının, daha çok legal yayın eksenli bir çalışma olarak ele alınması şeklindeki dar ve çarpık kavrayışla ilgilidir. Oysa, illegal çalışma ile legal çalışma, tümüyle gizli olmak zorunda olan çok özel görevler dışında, gerçek yaşamda ve her çalışma biriminde, hergünkü faaliyetin birbirinden koparılamaz iki yönüdür, öyle olmak zorundadır. Her çalışma alanı ya da biriminde, gündelik faaliyeti legal biçimlerden yararlanarak geliştirmek, illegal çekirdekler ve çalışmayı tam da bununla, hem gizlemek ve hem de kolaylaştırmak için, sayısız fırsat ve olanaklar vardır. Bu, doğru bakış açısı yanında, bir pratik ustalık sorunudur da. Ve bunu başaramadığımız, bu iki yönlü faaliyeti gündelik çalışmada canlı ve yaratıcı bir biçimde bütünleştiremediğimiz sürece, legalitenin etkin bir biçimde kullanılmasından söz edemeyiz.

Oysa bu zorunlu ve temel faaliyetin gerekliliğinden sözedildiği çoğu durumlarda, bunu daha çok yayın faaliyeti ekseninde düşünen ve açık çalışmada yeralan örgüt birimlerinin sorunu ola-

rak ele alan sıg ve mekanik kavrayışın saflarımızdaki etkileri, hiç de küçümsenir düzeyde değildir. Legal çalışmayı, sendikalardan kitle örgütlerine, işçi platformlarından kültür derneklerine kadar, açık siyasal yaşamın tüm alanlarında düşünmek ve gündelik çalışmanın organik bir uzantısı olarak ele almak zorundayız. İllegal temelimizi geliştirmenin, güçlendirmenin, onu saldırılara karşı koruyabilmenin, bunun en güvenli ortamı olarak kitle bağlarımızı geliştirmenin, bir siyasal hareket olarak kitlelere, özellikle de proleter kitlelere malolmanın, onlar arasında politik etki ve şiarlarımızı yaymanın zorunlu kıldığı bir çalışmadır bu.

VIII. BÖLÜM

Örgüt basını: Sorunlar ve görevler

Örgüt basını, ideolojik-politik ve örgütsel yaşamımızın tümünü bir arada kesen ve kucaklayan çok önemli bir etkinlik alanıdır. MYO'nun ideolojik ve örgütsel gelişmemizde oynadığı çok özel rol, bu konuda ayrıntılı açıklamaları gereksiz kılacak bir öz deneyim alanıdır bizim için. Buna rağmen, şimdi farklı işlevlere ya da konumlara sahip yayın araçlarıyla çeşitlenmiş ve zenginleşmiş olan bu alanı bugün yeterli bir bilinçle değerlendirdiğimiz, öneminin gerektirdiği bir sorumluluk ve heyecanla desteklediğimiz söylenemez.

Bu alandaki sorunları özetle şöyle sıralayabiliriz.

1) Hareketin yayın cephesinde MK'nın önderliği ve denetimi tam olmalıdır. Merkezi yayın araçları, bir hareketin temel teorik perspektiflerinin işleneceği, politik ve örgütsel taktiklerinin geliştirileceği, somut politika ve görevlerin ortaya konulacağı temel araçlar durumundadır. Tüm bunlar önderlik faaliyeti kapsa-

rındadır ve Merkez Komitesi'nin temel görev ve sorumluluk alanlarıdır. Bu nedenle de MK, örgüte tüm cephelerdeki önderliğinde yayın organlarımızı etkin bir silah olarak kullanmalıdır.

Öte yandan, yayın faaliyetlerimizin sürdürülmesinde örgüt katkısı en ileri düzeyde seferber edilebilmeli, örgütün ileri kadrolarının katkısı bu çerçevede özel bir tarzda örgütlenmelidir. Dahası, MK, bu yayın organlarının faaliyetinde profesyonelleşmeyi sağlama çerçevesinde, herbiri için MK'nın yakın denetimi ve önderliği altında özel yayın kurulları da oluşturmalı, varolanları güçlendirmelidir. Ne var ki, tüm bunlar, hiçbir biçimde bir görev, yetki ve sorumluluk devri olarak anlaşılmamalıdır. MK, yayın organlarının yayın çizgisini belirleme ve yönlendirmede tam yetkili ve sorumlu bir organ olarak hareket etmelidir.

2) Birinci soruna bağlı olarak, örgütün yayın organlarına önderlik ve somut yönlendiricilik sorumluluğunu, MK kendi çalışma tarzı içinde, doğru ve amaca uygun bir biçimde gerçekleştirmelidir. Burada sorunun doğru çözümünün temel çerçevesi kollektif önderlik ilkesi ve MK'nın buna göre örgütlenmiş iç çalışma düzenidir. Bugüne kadarki somut deneyimimiz, MK'nın bunda yeterli başarıyı gösteremediğini ortaya koymuştur. Nesnel bazı güçlüklerin yanısıra, MK'nın toplam önderlik görevleri bakımından sayısal yetersizliklerinin de bunda elbette bir rolü olmuştur. Ne var ki, deneyimin kendisi somut olarak irdelendiğinde, bunun aynı zamanda bir çalışma tarzı sorunu olduğu da açıklıkla görülmektedir. Bunun kaynağında kollektif önderlik ilkesine uygun bir çalışma tarzının örgütlenememesi, bunun için yeterli bilinç ve sorumlulukla hareket edilememesi yatmaktadır.

MK'nın geçmiş çalışma döneminde iç eleştirilere de konu olan bu zaaf yeni dönemde mutlaka giderilmelidir. Bunun taşıdığı önem, yalnızca kollektif önderlik ilkesi ve bu çerçevede MK'nın çalışma tarzı içinde doğru ele alınan bir işbölümü sorunundan ibaret değildir. Dahası, bu alandaki somut zaaf, sonuçlarını tam da yayın faaliyetlerinin toplamında bir zayıflık ve dağınıklık olarak göstermektedir.

Bu zaaf sürdürülürse eğer, bu gelecekte etkisini, yayın or-

ganlarının konum ve işlevlerini ele alıŖta olduğu kadar, bizzat izledikleri somut ideolojik-pratik çizgide de gösterecektir.

MK'nın önderlik faaliyetinin doğru bir çalışma tarzı içinde ele alınması, i düzenleme ve ilişkilerin buna göre örgütlenmesi, tüm bu potansiyel sakıncaları önleyeceği gibi, yayın organlarının herbirine de bugünkünden farklı bir güç ve canlılık kazandıracaktır.

3) Birinci maddedeki sorunun uzantısı da sayılabilecek olan bir öteki sorun, yayın faaliyetleri çerçevesinde görevlendirilmiş olan kurulların görev ve sorumluluklarının sınırları ile ilgilidir. Birinci madde bunun bir yönüne ışık tutmaktadır. Yalnızca MYO değil, fakat politik gazete de bir MK organıdır. Yayın çizgisinin belirlenmesi ve yakın bir önderlikle sürekli yönlendirilmesi, tümüyle MK'nın görev ve sorumluluğundadır.

Fakat bu, hiçbir biçimde, bu özel yardımcı kurulların görev ve sorumluluklarının belirsizleşmesi, ya da biçim ve içerik yönünden başarılı bir yayın faaliyeti için gösterebilecekleri ve göstermeleri gereken inisiyatifin sınırlanması olarak anlaşılmamalıdır. Tersine, bugüne kadarki deneyimimiz, MK'nın bu konuda bugüne kadar doğru bir tutumla hareket ettiğini, kendi yetkilerini bu alanda görevli örgüt birimlerimizin inisiyatifini sınırlamak doğrultusunda kullanmadığını, yayın kurullarına geniş bir görev ve etkinlik alanı tanıdığını göstermiştir. MK bu kurulların faaliyetini doğru bir çalışma tarzı içinde kendi faaliyetinin organik bir parçası haline getirmeyi başardığı ölçüde, bu alanda hiçbir ciddi sorun çıkmayacaktır.

4) Politik gazetenin yayınına hazırlandığımız dönemde, örgütün uyarısı Ŗöyleydi: Komünistler bugün artık illegal bir siyasal yayın organını hiçbir biçimde zayıflatmaksızın ya da ikinci plana düşürmeksizin legal bir yayının nasıl çıkarılabileceğini göstermek sorumluluğu ile yüzyüzedirler. "Bir Merkez Yayın Organı olarak *Ekim*, zayıflamak bir yana, gerek içerik gerekse de biçim olarak daha kaliteli bir yayın çizgisine oturmak, yeri doldurulamaz olan işlevini güçlenerek sürdürmek sorumluluğu ile yüzyüzedir. İdeolojik-politik perspektiflerine tutarlılıkla bağlı kaldıkları sürece, önlerine çıkacak güçlükler ne olursa olsun, komünistler bu sınavdan

da başarıyla çıkacaklardır.” (*Ekim*, sayı:82, başyazı)

Bugüne kadarki uygulama, bu çerçevede asgari bir başarının ifadesidir. Politik gazete yayınında belli bir düzey tutturmayı başarmıştır. Ve bu, MYO’da, geçmişle kıyaslandığında herhangi bir zayıflamaya da yolaçmamıştır. Fakat mesele yalnızca zayıflamama değil, fakat dahası, “gerek içerik, gerekse de biçim olarak daha kaliteli bir yayın çizgisine oturmak” biçiminde konulduğuna göre, bu hedefe uygun davranılmadığı da bir gerçektir.

Politik gazetenin geliştirilmeye ve güçlendirilmeye ihtiyacı vardır. MK buna uygun tedbirler almak zorundadır. Fakat aynı şekilde, *Ekim*’in de güçlendirilmeye, yalnızca okunabilen değil, fakat örgütün tüm yaşam ve faaliyetine hakim olmayı ve yön vermeyi de başarabilen, dahası örgüt dışındaki devrimci okur tarafından aranabilen bir yayın gücüne ulaşmaya ihtiyacı vardır. MK bunun tedbirlerini de almak zorundadır. İki temel yayın organını karşı karşıya getirmek, biri aleyhine ötekine öncelik tanımak gerekmiyor. Sorun yalnızca güçlerin doğru ve akıllıca örgütlenmesi, başarılı bir çalışma tarzının gerçekleştirilmesi sorunudur. Bu yapıldığında iki yayın organı güçlenerek ve birbirlerini güçlendirerek faaliyetlerini sürdüreceklerdir.

Bu böyle olmakla birlikte, *Ekim*’ın, gerek MYO olduğu için ve gerekse illegal konumundan dolayı, temel bir öneme sahip olduğu asla unutulmamalıdır. *Ekim*’in bu ikili özelliği ona stratejik bir konum ve önem kazandırmaktadır.

İlk özelliğinin stratejik önemi, bizzat MYO olmak konumu üzerinden önderlik sorumluluğu ile ilgilidir. Merkez Yayın Organı, adı üzerinde, hareketin temel ideolojik-politik organı, sürdürülen bütün politik ve örgütsel faaliyetin yolgöstericisi, yönlendiricisidir. Bu çerçevede biçimlenen bir merkezi önderliğin yayın kürsüsüdür. Aynı şekilde, Merkez Yayın Organı olarak *Ekim*, örgütümüzün temel ve taktik konulardaki ilkesel görüşlerinin ve somut politikalarının, örgütün yakın ve uzak hedef ve görevlerinin dolaysız ve bağlayıcı taşıyıcısı ve yansıtıcısıdır. Yığınlar ve kamuoyu karşısında, örgütümüzün sesi ve kürsüsüdür. Bu açılardan ele alındığında, onun yeri başka herhangi bir yayın organı ile dolduru-

lamaz.

Ekim'in illegal bir yayın organı olmak konumundan kaynaklanan stratejik önemi ise gerçekte çok özel açıklamalar gerektirmiyor. Bu önem, illegalite ve legalite ilişkisi içinde yeterli açıklamasını bulduğu için üzerinde ayrıca durmak gereksizdir. Yine de şunu önemle eklemeliyiz ki; siyasal koşulların seyri, sermaye iktidarının legal devrimci basına çok özel bir tarzda yönelttiği güncel saldırı, legal alandaki mevzileri savunmanın taşıdığı özel önem ne olursa olsun, yayın faaliyetinde bile bu alanın ne denli iğreti ve güvenilmez olduğunu bir kez daha göstermektedir. Bu, illegal yayın faaliyetine gerekli özeni göstermenin ve onu güçlendirmenin günümüzdeki taktik önemini göstermektedir.

Sorunun bu yönü, en son olarak MYO'nun *Devrimci Basına Devlet Saldırısı* başlıklı başyazısında ele alınmıştır. Orada öteki şeyler yanında şunlar söylenmektedir:

“Bugün legal planda elde tutulan mevziler ve kullanılan olanaklar, mücadelenin ürünleri olarak kazanılmış, bedeli ödenerek bugüne dek korunmuştur. Şimdi de bunlar daha büyük bir kararlılıkla savunulmalı, geri adım atmak bir yana, bu saldırıyı püs-kürtmek mücadelesi içinde daha da güçlendirilmelidirler. Kitle hareketinin gelişmekte olduğu ve daha da gelişeceği bir evrede, bu mevzi ve olanakların önemi her zamankinden daha büyüktür.

“Fakat öte yandan, kitlelerin aydınlatılması çabasında ve genel olarak devrimci propaganda-ajitasyon faaliyetinin yürütülmesinde tümüyle ya da esas olarak legal araçlara bel bağlanamayacağını, bu son saldırı uygulaması bir kez daha göstermiştir. Bu araçlar elbetteki özel bir dirençle savunulacaktır. Bu böyle olmakla birlikte, politik güçsüzlüğünü baskı ve terör aygıtlarının gücüyle dengelemeye çalışan bir rejim, çaresizlikten de olsa işi kaba bir zorbalığa dökmeye kalktığı zaman, bu mevzileri şu veya bu ölçüde boş çıkarma olanağına da sahiptir. Bu gerçeğe gözlerini kapatmak, siyasal gerçeklerden kopmak ve kendini aldatmaktır.”

“Devrimci politik tutumda tavizsiz olunacaksa eğer, hiçbir bakımdan legaliteye mahkum bir konuma mahal vermemek, yeraltı basını alanındaki boşluk ve zaafiyetleri bir an önce telafi etmek

gerekir. Kontr-gerilla cumhuriyeti sözü boş bir söz kalıbı değilse eğer, devletin baskı ve şiddet aygıtlarını güçlendirerek terör politikasına daha özel bir ağırlık kazandıracağı genel değerlendirmesinin bir ciddiyeti varsa eğer, örgütsel hazırlık ve tercihlerde de bunlar gözetilmek durumundadır.”

5) Yayın faaliyeti ile genel politik-örgütsel faaliyet arasında organik bütünlük, bir başka temel sorundur. MYO'nun bu konuda 7 yılı aşan bir deneyimi var. Bu deneyim, MYO'nun örgütle bütünleşmede belli bir asgari başarıyı gösterdiğini ve tam da bu sayede, örgütte MYO'ya sahiplenme tutumunun yerleştiğini gösteriyor.

Ne var ki bu sahiplenme, daha etkin ve zengin bir içerik kazanmak durumundadır. Bu, MYO'ya sürekli ve her yolla katkıda bulunmaktan, onu sistematik bir tarzda beslemekten, onun titizlikle incelenmesi ve yaygın bir biçimde dağıtılmasına kadar, geniş bir sorumluluk alanını kapsamaktadır. Öte yandan, bu aynı sorumluluğun, konumunun elverdiği sınırlar içinde, politik gazeteye karşı da gösterilmesi gerekmektedir.

Örgüt kadrolarını, sempatizan militanları ve genel olarak okurları kendisine sürekli katkıya teşvik etmek ve bu sonucu pratik olarak sağlamak, kuşkusuz öncelikle yayın organlarının kendi sorumluluğundadır ve başarılı bir yayın faaliyetiyle dolaysız olarak bağlantılıdır. Fakat bu, hiçbir biçimde, genel olarak örgütün, tek tek üye ve aday üyelerinin, ve nihayet her bilinçli sempatizanın, bu çerçevede kendi cephesinden göstermesi gereken sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Dahası, örgüt üye ve aday üyeleri için, bizzat bu konumlarından kaynaklanan bir yükümlülüktür de. Kadrolar üzerine her değerlendirme, mutlaka sözkonusu kadronun MYO'ya, politik gazeteye ya da gençlik gazetesine karşı sorumluluklarını ne ölçüde yerine getirdiği, onu haber, yorum, belge, bilgi vb. yollardan ne ölçüde desteklediği ögesini de içermek durumundadır. Zira bu, örgütlülük bilincinin ve politik ilginin en iyi göstergelerinden biridir. Bir kadronun hareketin düşünce ve politik yaşamına, dahası, MYO sözkonusu olduğunda iç örgüt yaşamına, hangi düzeyde bir bilinçli etkinlikle katıldığını aynı zamanda

buradan, bu kadronun örgütün yayın organlarıyla ilişkisinden giderek değerlendirmeliyiz.

Kadroları ve organları bu konuda bilinçlendirmek ve onları kişisel inisiyatifle buna yönlendirmek her ildeki yönetici organların görevidir. Aynı şekilde, yayın organlarına il düzeyindeki katkıları örgütlemenin de bir İK sorumluluğu olduğu önemle vurgulanmalıdır. Halihazırda İK'lar bu alanda çok yetersizdirler. Özel uyarılara ve sürekli eleştirilere rağmen, mevcut olumsuz durumda henüz belirgin bir değişiklik yoktur. İstanbul'da durum bu açıdan özellikle rahatsız edicidir. Alt organların ve tek tek yoldaşların bu konuda İK'lardan çok daha bilinçli bir pratik sorumlulukla hareket ettiklerini de ayrıca belirtmeliyiz. Bu gerçekte, İK'ların politik-örgütsel sorumluluklarını ne ölçüde gerçekleştirdiklerinin, kendi önderlik sorumluluklarına dar pratikçi değil de politik bir çerçevede yaklaşmayı ne ölçüde başarabildiklerinin iyi bir göstergesidir. Zira görev ve sorumlulukların politik bir çerçevede kavranması durumunda, ildeki çalışmaya yayın organları üzerinden bir müdahale ve önderliğin nasıl da etkin bir yol olduğunu görmek hiçbir güçlük taşımaz. İç yazı ve genelgelerin nadiren kullanıldığı da düşünülürse, yayın organlarının burada apayrı bir önem taşıdıkları ortadadır. Bir kez daha vurgulayalım: İldeki her bir organ ve çalışma alanının katkılarını en iyi biçimde örgütlemek ve sürekli denetlemek, İK'ların yayın organlarına karşı sorumluluklarının ayrılmaz bir parçasıdır.

Son olarak önemle belirtelim ki, İK'ların ve toplam olarak örgütün bu alandaki zaaflarını gidermenin yolu, merkezîyetçilik ve ademi merkezîyetçiliğin ayrılmaz bütünlüğü konusunda doğru bir kavrayışı yerleştirmekten geçer. Başarılı bir devrimci önderliğin "zorunlu bir önkoşulu ve zorunlu bir düzenleyicisi" olarak ademi merkezîyetçilik sorunu üzerine "önderlik sorunları" bahsindeki tartışmalar, doğal olarak, merkezi önderliğin temel aracı ve taşıyıcısı olan Merkez Yayın Organı'na karşı sorumluluklar çerçevesinde ayrı bir öneme sahiptir.

6) Bir öteki sorun yayın organlarının etkin dağıtım sorunu-
dur. Bu hala ciddi bir zaaf alanıdır. Bir yayın organının rolünü

oyunabilmesinin en temel önkoşullarından biri de, onun mümkün mertebe geniş dağıtılablmesidir. Örgüt içinde şu sıralar çokça tartışılan bu sorunla bağlantılı iki temel noktaya değinmek gerekiyor.

İlki, *Ekim*'in dağıtımına ilişkindir. Geçmişte *Ekim* hemen tamamen doğrudan ve elden dağıtılyordu. Kitle ilişkilerindeki zayıflık ise bu dağıtımı çok sınırlıyordu. 2. Genel Konferansın ardından bu duruma müdahale edildi. Doğrudan etkin dağıtım yanında, özel tarzda saptanmış ilişkilere, seçilmiş çalışma alanı ve birimlerindeki işçi evlerine dolaylı dağıtım da gündeme getirildi.

Fakat bu alanda elde edilen ilk başarılar, çok geçmeden ikili bir zaafı birarada yarattı.

Bunlardan ilki, doğrudan elden dağıtımı artırmak sorununun gitgide ihmal edilmesi, taşıdığı özel önemin gözden kaçırılmaya başlanmasıdır. Bu zaaf dolaylı dağıtım kolaycılığının dolaysız bir ürünü oldu. Oysa MYO'nun doğrudan dağıtımı, bu dağıtımın artış hızı, siyasal çalışmamızın somutta ne ölçüde mesafe katettiğinin, işçi ve kitle ilişkilerinin somut olarak ne ölçüde geliştiğinin en dolaysız ve güvenilir göstergesidir. MYO'nun doğrudan elden dağıtımında sürekli bir artışta kendini göstermeyen bir çalışmanın sözde başarısına dair hiçbir iddia ve açıklamayı ciddiye almamak gerekir. Yeni dönemde başarının bu en güvenilir ölçütünü titizlikle gözetmeli, somut olarak izlemeli ve denetlemeliyiz.

MYO'nun dağıtımındaki ikili zaafın öteki yönü ise, dolaylı dağıtımın amacından uzaklaşması olarak kendini gösterdi. Dolaylı dağıtım, hedeflenen alanda politik etki yaratmanın yanısıra, dolaysız ilişkileri çoğaltma somut amacına da yönelik olmak zorundadır. Dolaylı faaliyetin sonuçlarını yakından izlemek, etkisini değerlendirmek, başka çabalarla birleştirmek ve gide gide etkinin sonuçlarını somut ilişki olarak açığa çıkarmak gerekir. Bu olmadığı sürece, dolaylı dağıtım çabası ancak genel bir etki yaratır. Bu etki genel ve yüzeysel kaldığı ölçüde ise, ya zaman içinde kaybolur, ya da somut ve dolaysız çalışmada daha başarılı olan başka hareketlerin örgütsel potasına akar.

Bu zaaf lar gözetilerek, şimdi MYO'nun dağıtımında bir tutum

değişikliğine gitmek zorundayız. Buna vurgu değişikliği demek kuşkusuz daha doğrudur. 2. Genel Konferansımızın ardından vurgu, ihmal edilen alana, yani dolaylı dağıtım görevine yapılmış, dikkatler burada yoğunlaştırılmıştı. Şimdi vurgu doğrudan dağıtıma kaydırılmalı, dikkatler ve somut çabalar bu alanda yoğunlaştırılmalıdır. Ve toplam dağıtım içinde doğrudan dağıtım mutlaka anlamlı bir orana çıkartılmalı, bu başarılmadan dolaylı dağıtımı artırmak yoluna gidilmemelidir. Bunun yerine, dolaylı dağıtımın sürdürülmekte olduğu alanlarda, bu çabanın sonuçlarını açığa çıkaracak bir yoğunlaşma faaliyeti içine girilmelidir. Elbette bu genel tutumun istisnaları olabilir. Örneğin, hedef olarak seçilen yeni çalışma birimleri için dolaylı dağıtım faaliyeti gündeme alınmak zorundadır. Öte yandan, tanımladığımız genel durum, her bir ildeki mevcut uygulama farklılıklarından dolayı, illerdeki somut durumla birlikte ele alınmak zorundadır.

Yayınların dağıtımında üzerinde durmamızı gereken bir öteki temel sorun ise politik gazeteye ilişkindir. Politik gazetenin dağıtım alanları bugün çok sınırlıdır. Bunun sermayenin dağıtım tekeline gelen nedenleri bilinmektedir. Öte yandan politik baskılar ve siyasal polisin fiili engellemeleri bir başka temel sınırlayıcı etkidir. Gazete halihazırda çok az kente ulaşabilmekte, ulaştığı kentlerde pek az bayi tarafından kabul edilmekte ve politik baskılardan dolayı da kabul eden bayilerin tezgahında ancak bir kaç gün kalabilmektedir. Tüm bunlar bilinmektedir.

Bu engelleri mümkün mertebe aşmak, daha geniş bir dağıtımı gerçekleştirmek, bu alandaki yoldaşların temel bir görevidir. Gazeteyi yalnızca yayına hazırlamak değil, fakat en etkin bir biçimde dağıtmak da onların görevidir. Öte yandan, onlar bunu, fabrika önlerinde, işçi semtlerinde ve merkezi alanlarda militan satışlar yoluyla da güçlendirmek durumundadırlar. Bunun herşeyden önce yeterli insan gücü sorunu olduğu açıktır. Örgüt bu açıdan bu alanı yalnızca merkezde değil fakat illerde de takviye etmek zorundadır. Durumu zaten müsait bazı güçler bilinçli bir tercihle bu alana kaydırılmalıdır. Fakat bu, çok özel durumlar dışında, asla bilinmeyen ilişkilerin açığa çıkartılması biçiminde olmamalıdır. MK

konferans sonrasında bu alanları geciktirmeksizin güçlendirmek yoluna gitmelidir ve gidecektir. Fakat öte yandan, bu alanda mevzilenmiş bulunan birimlerimizin gerekli insan gücünü bizzat kendi öz çalışmaları ile yaratmak gibi bir temel sorumlulukları da var. Eğer kendi görev ve sorumluluklarını teknik bir iş değil de siyasal bir faaliyet olarak kavrarlarsa, bürolara kapanmaz da kitlelerin ve kitle mücadelelerinin içine girerlerse, bunu başarmaları için hiçbir neden kalmaz. Bu alandaki yoldaşlar tüm birimlerde çalışmalarını yığınlara yönelik bir politik ve örgütsel çalışma olarak ele almak durumundadırlar. Bu çerçevede, sürekli ilişki yaratmak, dolayısıyla “öte taraf”tan sürekli insan talep etme kolaylığına düşmemek zorundadırlar.

Bununla birlikte, politik gazetenin bugünkü yetersiz dağıtımında mahalli örgütlerin gazeteyi bilinçli bir tutumla sahiplenmemelerinin de çok özel bir rolü var. Bu gereğince sahiplenme tutumunun gerisinde, illegal çalışmanın son derece çarpık ve tekyanlı bir kavranışı var. Dahası her birim ve düzeydeki siyasal çalışmamızın, illegal bir temelde, fakat mutlaka mümkün olan her türlü legal araç, biçim ve yöntemle akıllıca birleştirilmesi durumunda sağlıklı ve başarılı bir çalışma olabileceğinin yeterince kavranamaması gerçeğinin payı var.

Sözde illegalite gereği ve illegal yayına dayanma adına, politik gazeteyi çalışma alanında kendi ilişkilerine düzenli ulaştırma görevi yaygın olarak ihmal edilmektedir. Bu legal yayıncılık üzerinden geleneksel olarak yaşanan ve bugün de sürdürülen tasfiyecilikçi çalışma tarzına yöneltilen eleştirinin çarpık bir kavranışını gösterir. Biz örgüt güçlerimizi, insan ilişkilerimizi açığa çıkaracak bir “militan satış” uygulamasına elbette girmeyeceğiz. Örgütsel ilişkilerin darlığı, kitle ilişkilerinin ve politik kitle mücadelelerinin koruyucu zırhının zayıflığı koşullarında bu deşifreyon ve legalleşme anlamında en kestirme bir tasfiye yoludur. Fakat kendi özel çalışma alanlarımızda ve bizzat kendi dolaysız ilişkilerimize (ki bunlar zaten bizi Ekimci komünistler, örgüt insanları olarak bilmektedirler) gazeteyi sürekli ulaştırmak, okumalarını teşvik etmek, alınıp okunduğunu somut olarak denetlemek, tüm örgüt

birimlerimizin, tek tek her yoldaşın ihmal edilemez bir görevidir. MYO'nun doğrudan dağıtımı için söylenen her şey, bu açıdan politik gazete için de geçerlidir. Örgüt birimleri politik gazetenin dağıtımına somut katkılarına örgüt raporlarında sürekli yer vermek zorundadırlar.

7) Yayın faaliyetleri kapsamına giren bildiriler, propaganda broşürleri, afiş, pul ve el ilanları, vb. çok önemli başka bazı sorunlar da olmakla birlikte, bunlar siyasal faaliyetin, daha somut olarak, kitlelere yönelik gündelik propaganda-ajitasyon ve teşhir faaliyetinin sorunları kapsamında tartışılacağı için burada ayrıca ele alınmasına gerek yoktur.

IX. BÖLÜM

Konferansı önceleyen bazı değerlendirmeler

'94 Dönemeci

'93 yılını hareketimiz için bir yeni dönemin başlangıcı ilan etmiştik. Aradan geçen bir yıl, tasfiyeci tahribatla gelişme süreçlerimizin zaafa uğratıldığı bir dönemin gerçekten geride bıraktığını, EKİM'in yeni bir dinamik gelişme dönemine girdiğini dost-düşman herkese yeterli açıklıkta göstermiş bulunmaktadır.

Şimdi yeni bir yılın başındayız. Önümüzde '94 yılı uzanıyor ve biz onu buradan hareketimiz için bir dönemeç yılı ilan ediyoruz. Ne anlamda? Yanıtı bir yıl önceki "*Ekim'in Yeni Dönemi*"nden aktarıyoruz:

"EKİM'in çıkışı gerçek bir iddia ve özgüvene dayalı idi. O kendisini I. Genel Konferansa ulaştıran ilk büyük gelişme atılımını buna borçluydu. Cüret etmiş ve başarmıştı. Buna gücü yetmeyenleri geride bırakarak ve dönüp bir an bile geriye bakmayarak... Şimdi EKİM yeniden, bu kez bizi partiye ulaştıracak bir perspektif ve ruhla, cüret edecek ve başaracaktır."

'93 yılının somut adımları ve gelişme birikimi gösteriyor ki '94 yılı partiye ulaşmada bizim için gerçek bir dönemeç olacaktır. Gelişme süreçlerimizin bugünkü düzeyi gözetildiğinde, olanaklarımız ve güçlüklerimiz birarada değerlendirildiğinde, '94 yılını bir parti yılı haline getirmek kuşkusuz kolay değil, bunu beklemiyoruz. Ne var ki bu bir yıla sığdıracağımız çalışma, bu çalışmanın ürünü olacak gelişme düzeyi, bizi partiye bir hayli yakınlaştıracak, '94 yılını geride bıraktığımızda parti ile aramızda işin esasının halledilmiş olması anlamında, çok fazla bir mesafe kalmış olmayacaktır.

Girmekte olduğumuz yılın dönemeç yılı ilan edilmesinin anlamı budur. Bu bir iddia kuşkusuz. Fakat komünistler, '93 yılını "Ekim'in Yeni Dönemi" ilan ederlerken de, iddialı olmanın soyut değil fakat tümüyle somut bir nitelik olduğunu, iddianın kendini soyut sözlerde değil fakat "sağlam perspektiflerde ve onlara dayalı somut gelişme süreçlerinde ortaya koymak zorunda" olduğunu akılda tuttuklarını, önemle hatırlatmışlardı. Bu bağlamda, '94 yılını bizi partiye ulaştıracak bir dönemeç haline getirebilmek, partiye aramızdaki mesafeyi doğru değerlendirmek ve hareketin tüm güçlerini ve olanaklarını bu mesafeyi tüketecek bir biçimde planlamak ve harekete geçirmekle olanaklıdır. Bu bir doğru değerlendirme, öncelikleri isabetle saptama ve eldeki güçleri planlı bir biçimde yoğunlaştırma sorunudur.

Parti, proletaryanın gerçek öncüsü rolünü oynayacak, eylemiyle bu sığata hak kazanacak devrimci sınıf partisi, komünistlerin öznel bir zorlaması değil, fakat sınıf hareketinin gerçek ve bugün için son derece acil bir ihtiyacıdır. Sınıf hareketi mücadele isteğini ve potansiyelini yıllardır göstermekte, fakat içine sıkışıp kaldığı dar zemini parçalama, devrimci politik kanallara akma gücünü bir türlü gösterememektedir. Onun her çıkışı, her özel direnişi ya da her genel eylem dalgası, devrimci önderlik boşluğunun açmazlarıyla yüzyüze kalmaktadır. Ya sonuçsuz, ya da daha da kötüsü, mevzi direnişlerde olduğu gibi, yıkıcı moral sonuçlar yaratacak biçimde yenilgilerle yüzyüze kalmaktadır.

Her zaman böyle olmayabilir, fakat bugünün Türkiye'sinde

sınıf hareketinin ileriye sıçrayamaması ile yaşadığı devrimci önderlik boşluğu arasında kopmaz bir ilişki vardır. Sınıfın kendiliğinden hareketi yıllardır ortaya önemli olanaklar çıkarmış, fakat bu olanakları değerlendirebilecek, işçilerin hoşnutsuzluğuna ve öfkesine yeni kanallar açacak bir devrimci siyasal çaba, bir önderlik yeteneği ve kapasitesi ortaya konamamıştır. Sınıf hareketinin temel sorunu tam da budur.

Fakat komünistlerin bir çok kere tekrarladıkları gibi, bugünün Türkiye'sinin "sorun"u da yine burada odaklanmaktadır. Türkiye işçi sınıfı nesnel toplumsal varlığı ile toplumda özel bir ağırlığa sahiptir. Fakat bu bir politik ağırlığa dönüşemediği ölçüde, sonuç siyasal süreçlerde bir tıkanma ve yozlaşma olmaktadır. Açmazlarına ve sonu gelmez çok yönlü bunalımına rağmen düzenin bugünkü gücü, işçi sınıfının güçsüzlüğünden, onun bağımsız politik bir kuvvet olamamasından kaynaklanmaktadır. Kürdistan'daki devrimci süreci zorlayan, gelişimini zora sokan ve onu belli risklerle yüzyüze bırakan da yine bu aynı zaaftır.

Devrimci siyasal mücadelenin temel sorunu sınıf hareketinin politik kuvvetini ortaya koyamamasıdır. Sınıf hareketinin temel sorunu ise, devrimci bir önderlikten, politik ve örgütsel gelişimini kolaylaştıracak ve hızlandıracak gerçek bir öncü müdahaleden yoksunluğudur. Bugünkü koşullarda parti sorununun hayati önemi bu ihtiyaçta odaklanmaktadır. Bu devrimci siyasal mücadelede gerçek bir mesafe katetmenin çözücü, dolayısıyla kavranacak hal-kasıdır.

Komünistler olarak, geleneksel devrimci harekete egemen halkçı demokratik kimlikle hesaplaşarak ve sınıfın sosyalist önderlik ihtiyacını karşılamak iddiasıyla siyasal mücadele sahnesine çıktık. Doğal olarak başından itibaren en acil sorun parti kimliği kazanmaktı. Bugün 6 yılı geride bırakmış bulunuyoruz. Yazık ki henüz bu ilk temel adımı atabilmiş değiliz. Bunun ortaya çıkış koşullarımızla ve kuşkusuz bizi çevreleyen iç ve uluslararası koşullarla yakın bir ilişkisi var. Fakat aynı ölçüde kendi öz zaaf ve yetersizliklerimizle de yakın bir ilişkisi var.

Hareketimizin gelişme süreçlerini bir çok kere değerlendirdik

ve bunların neler olduğunu her seferinde irdeledik. Kuşku yok ki bunlar içinde en büyük önemi taşıyanlardan biri, hareketimizin yaşadığı önderlik zaafiyeti olmuştur. Dünyada ve Türkiye’de geride kalan tarihsel dönem ile içinden geçmekte olduğumuz tarihsel evrenin özelliklerini ve sorunlarını doğru değerlendiren, görev ve sorumluluklarımızı bunun içinde kavrayan, ve bunu, bir eylem, bir yaratma ve varetme iradesi olarak ortaya koyabilen, bu çerçevede dönemin tüm güçlüklerini göğüsleyebilen bir önderlik ekibine sahip olamamak olmuştur. Geride kalan yıllar içinde hareketimiz bir dizi “yönetici” çıkarmış, fakat yazık ki hareketin gelişme ihtiyaçlarına yanıt verebilen birleşmiş ve kenetlenmiş gerçek bir önderlik ekibi çıkaramamıştır. Yönetici olma hakkı (“hukuk”u) kazanıp da hareketin önderlik ihtiyacına yanıt verebilen bir kişilik ve kapasite ortaya koyamayanlar, her zaman gelişme süreçlerini tıkayan bürokratik engellere, giderek bunalım ögelerine dönüşürler. Son derece elverişsiz koşullarda ortaya çıkan ve ilerlemeyi kolaylaştıracak olumlu bir geçmiş birikim devralamayan EKİM, bu önderlik zaafiyetinin olumsuz etkilerini ve tasfiyeci sonuçlarını yaşamak durumunda kaldı. Olağanüstü Konferansımızın gündemini çok büyük ölçüde “EKİM’de Önderlik Sorunları” tartışmasının oluşturması bu açıdan şaşırtıcı değildir.

Fakat eğer bugün EKİM’in bir dönemi gerçekten geride bırakabildiğini söylüyorsak, bu ifadesini herşeyden önce, hareketimizin nihayet anlaşmış ve kenetlenmiş bir önderlik ekibine sahip olma olanağını yakalamış olmasında bulmaktadır.

Tam da bu sayede, EKİM, I. Genel Konferansını izleyen dönemde sarsıntı geçirmiş olan iç ideolojik birliğini daha ileri bir düzeyde yeniden kurmuştur. Moral gücünü, iddialı kimliğini, misyon bilincini yenilemekle kalmamış, onu geçmişle kıyaslanmayacak ölçüde güçlendirmiştir de. Bugün saflarımıza son derece iyimser, güçlü, başarıma azmi dolu bir ruh hali egemendir. Bu sorunlarımızın bittiği değil (sorunlar kolay kolay bitmez), fakat onların üstesinden gelme iradesinin varlığı anlamına gelmektedir.

Tasfiyeci tahribat dönemini izleyen son bir yıllık pratik gelişme bilançosu bu olguyu somut olarak da kanıtlamaktadır.

Şu son bir yılda EKİM adeta yeniden yapılanmıştır. Örgütsel oluşum ve gelişme, alt yapı, iç yaşam, çalışma tarzı, siyasal faaliyet kapasitesi vb., tüm alanlarda bu böyledir. Bir il hariç (Zonguldak) tasfiye edilmiş çalışma bölgeleri yeniden örgütlenmiş, dahası bugüne dek ulaşamadıkları bir faaliyet kapasitesine kavuşturulmuşlardır. Hareketimizin gelişme sürecinde hep özel bir yer tutmuş olan MYO ile örgüt arasındaki bütünleşmede önemli mesafeler katedilmiştir. Yayın periyodu 15 güne indirilmiş ve bir yıllık süre içinde bu tam bir düzenlilikle sürdürülmüştür. Daha da önemlisi dağıtımı beş yıl boyunca hiçbir zaman bini aşmamış olan *Ekim*, bugün yurtdışı satışı hariç 4 bini bulan bir tiraja ulaşmıştır. Bu bir yıl içinde altıya katlanan bir gelişme demektir ve gerçek bir ilerleme ifadesidir. *Ekim* artık devrimcilere ve ileri işçilere yaygın olarak ulaştırılmaktadır. (Orta vadede bunun olumlu sonuçları görülecektir.) Dikkatler sınıf çalışmasında yoğunlaşmış, fabrika çalışmasında mesafe almak il örgütlerimiz için özel bir kaygı ve ısrarlı bir çaba halini almıştır. Örgütsel gelişmedeki mesafe ve illegal temelin güçlendirilmesi, legalitenin de etkin kullanılmasını kolaylaştırmış, hareketimiz özellikle İstanbul'da legal araçlarla seçilmiş birimler üzerinden işçi kitlelerine seslenme olanağı elde etmiştir. Buna saflarımıza artan sayıda yeni insanın katılması, gençlik çalışmasına sonuç alıcı bir müdahalenin ilk adımları ve başka bazı somut gelişme adımları eklenebilir.

Bununla birlikte tüm bunlar yeni gelişme sürecinin sadece bir ilk basamağı sayılmalıdır. Bu adımların kendi içindeki öneminden çok, bunların hazırladığı, koşulladığı ve kolaylaştırdığı yeni gelişme sürecidir asıl önemli olan. Bu ise henüz önümüzde uzanan dönemin sorunudur. '94 yılını iyi değerlendirmenin, onu gerçekten kazanmanın, hareketimizin gelişmesinde ve öncü parti niteliğine ulaşmasında gerçek bir dönüm noktası haline getirmenin önemi de, burada bulmaktadır.

Önderlik sorununun belirleyici rolünü ve önemini saklı tutarsak, başarımızın temel koşulu, ideolojik kavrayışı derinleştirmek, örgütte bir bütün olarak ideolojik düzeyi yükseltmek, ideolojik birliği pekiştirmektir. İdeolojik zayıflığın ve bunun kaçınılmaz

ürünü olan ideolojik dağılmanın hareketimizin gelişme süreçlerini hangi sorunlarla karşı karşıya bıraktığını, tasfiyecilik olayı yeterli açıklıkta göstermiştir. Bu olumsuz deneyimi hep gözönünde bulundurmalıyız.

Tüm olumlu grafiğe ve somut gelişme göstergelerine rağmen, bugün halen bir toparlanma süreci içindeyiz. Bu hala uğraşmamız ve altetmemiz gereken çok sayıda sorunun varlığı demektir. Kısmi başarılar her zaman bir kendinden memnuniyet ruh hali ve bunun ürünü bir rehavet yaratır. Bu en büyük tehlikedir. Hiçbir biçimde gevşememeli, tersine işi her zamankinden daha sıkı tutmalıyız. Örgütsel gelişme ve yetkinleşmeye her türlü özeni göstermeyi sürdürmeliyiz. Sınıf çalışması ile örgütsel gelişmemiz organik bir süreç olarak kaynaşmalıdır. Örgütsel gelişmeyi, bu gelişme içinde kadrolaşmayı, sınıf içinde siyasal çalışmadan ayrı ele alamayız. Sınıfın hiç değilse en ileri kesimleriyle kaynaşmada mesafe alamadığımız sürece, gerçek manada bir devrimci sınıf öncüsü olmaya hak kazanamayız. Bize gerekli olan, sosyalizm ile sınıf hareketinin cisimleşmiş birliğinin bir ifadesi, bu tarihsel sürecin bir ilk adımı olacak olan bir partidir. Geleneksel devrimci harekete egemen küçük-burjuva parti anlayışını ve pratiğini gerçek manada aşmak da ancak böyle bir parti yaratmakla sonuçlanmış ve kesinleşmiş olacaktır.

Yeni dönemde özel önem taşıyan bir öteki sorun, illegal çalışmayı artık yeni bir düzeyde, daha etkili araçlar ve daha zengin biçimlerle sürdürülebilen bir legal çalışma ile birleştirebilmektir. Bunda çok geç kaldığımızı biliyoruz. Fakat bu gecikmişliğin gerisinde tam da illegal bir örgütsel temel yaratmadaki gecikmişlik vardır. Zira bu ikincisinde, illegalitede az çok bir mesafe almak, ilkinin (legal çalışmayı) doğru ve etkin bir biçimde sürdürülebilenin zorunlu önkoşuludur. Bu gözden kaçırıldı mı sonuç (sol harekette hep görüldüğü gibi) legalizm ve tasfiyecilik olmaktadır.

Son bir yılda örgütü oturtmak, MYO'yu güçlendirmek ve örgütle bütünleştirmek doğrultusunda atılan adımlar, legal çalışmayı daha etkin bir biçimde gündeme almayı da olanaklı kılmıştır. Bugün bu alanda etkin bir faaliyet ortaya koymak, artık

hareketimizin gelişmesinin olmazsa olmaz koşullarından biri haline gelmiştir.

Devrimci hareket tasfiye sürecini yaşamaya devam ediyor. Tasfiyeciliğe karşı mücadele önümüzdeki dönemde yeni bir içerik kazanacaktır. Zira küçük-burjuva demokratizmi sınıf hareketinin gelişimini bozup sınırlayan rolü ile sahnededir. Tasfiyeciliğe karşı mücadele bugün artık bu kanaldan sınıf hareketine yaratılan engelleri de parçalama mücadelesidir bizim için. Tasfiyeci eğilime karşı mücadele, öte yandan, dünün ve bugünün birikimi olan ve bugün çeşitli devrimci grupların saflarında bulunmakla birlikte ileriye çıkma potansiyeli taşıyan devrimci öğeleri kazanma mücadelesidir bizim için.

1 Ocak '94

MK
Değerlendirmeleri
Nisan 1994

I- Son gelişmeler ve görevler

Son ayların en önemli olgusu, ekonomik krizdeki ani ağırlaşmadır. Türkiye kapitalizminin bir kez daha soluğu kesilmiş bulunmaktadır. Ekonomi bir çöküntünün eşiğindedir. Tüm ekonomik göstergeler bunu olanca açıklığı ile ortaya koymaktadır. Krizin bugünkü boyutları uzun yıllardır ilk kez olarak Kürt sorununu bile toplum gündeminin ikinci planına itecek bir noktaya ulaşmıştır. Sermaye sözcülerinin bizzat kendileri bunu "Cumhuriyet tarihinin en ağır krizi" olarak tanımlamaktadırlar.

Türkiye kapitalizminin krizi konjonktürel değil, yapısaldır. Konjonktürel gelişmeler ve çeşitli politikalar nedeniyle zaman zaman hafiflemekte ya da ağırlaşmakta, fakat hep süregelmektedir. Bu yapısal kriz Türkiye'nin yakın geçmişine damgasını vurmuştur. Son 30-35 yıldır toplumun yaşadığı sosyal-siyasal çalkantıların maddi zeminini oluşturmaktadır. Sınıf mücadeleleri bu zemin üzerinde kızıymış, belli dönemlerde sert biçimler almıştır.

İşçi sınıfının ve emekçi katmanların kriz sonuçlarına tepkisi büyük kitlesel hareketlilikler biçiminde gelişmiştir. Tekelci burjuvazi ise bu tepkiyi reformizmle kontrol edemediği ve olağan baskı yöntemleriyle durduramadığı noktadan itibaren askeri darbelerle, demek oluyor ki kanlı karşı-devrim operasyonları ile karşılaşmıştır.

Tekelci burjuvazi, emperyalizmin de tam desteği ile, 1965-1971 devrimci yükselişini 12 Mart askeri darbesiyle, 1974-1980 yükselişini ise 12 Eylül askeri darbesiyle durdurabildi. Kitlelerin bilinç ve örgütlenme düzeylerinin zayıflığı, reformizmin yaygın etkisi ve tutarlı devrimci bir önderliğin yokluğu koşullarında, sermayenin karşı-devrim operasyonları toplumsal muhalefeti durdurmada ve devrimci hareketi ezmede kolay başarılar elde etti. Ne var ki bu başarılar sermaye düzenine bir süre için nefes aldırsa da, kapitalist ekonominin yapısal nitelikteki krizine hiç bir çözüm üretememiştir. Tersine, yılları kapsayan bu operasyonlar Türkiye kapitalizminin çözümsüz iktisadi, sosyal ve siyasal sorunlarla yüzyüze olduğunu ve yaşamakta olduğu krizin yapısal niteliğini açık-seçik hale getirmiştir.

12 Eylül bu açıdan yeterince aydınlatıcıdır. Tekelci burjuvazi toplumsal muhalefete ve devrimci harekete karşı bu en kapsamlı ve acımasız operasyonu sayesinde, “24 Ocak Kararları” diye bilinen geniş çaplı iktisadi politikaları da engelsiz olarak uygulamaya koydu. Ekonomide yapısal değişim ve dünya ekonomisi ile bütünleşme adı altında, çalışan kitlelere neredeyse tüm ‘80’li yılları kapsayacak biçimde ağır bir ekonomik ve sosyal fatura ödetildi.

Fakat bugün sonuç ortadadır. Türkiye kapitalizmi iflas noktasındadır. Hiç bir sorun çözülemediği gibi, tüm sorunlar Cumhuriyet tarihinde görülmemiş ölçüde ağırlaşmış durumdadır. 70 yıllık sermaye cumhuriyetinin iktisadi temelleri çatırıyor. Bir devrim ihtiyacı ve zorunluluğu kendini her zamankinden çok duyuruyor.

* * *

Sermayenin 5 Nisan tarihli yeni “iktisadi tedbirler paketi” bu koşullarda gündeme getirilmiş bulunmaktadır. Tekelci burjuvazi

zi emperyalist finans merkezlerinin reçeteleri doğrultusunda bir kez daha başta işçi sınıfı olmak üzere tüm çalışan kesimlere ağır bir ekonomik ve sosyal fatura çıkararak krizin sonuçlarını hafifletmeye ve nefes almaya alışıyor. 5 Nisan Kararları bunun yalnızca bir ilk adımıdır. Tekelci burjuvazi önümüzdeki yılları kapsayacak genel bir saldırının yalnızca açılışını yapmıştır.

5 Nisan Kararları'nda ifade bulan bu saldırıyla birlikte Türkiye yeni bir sürece girmiştir. Bu bunalımın yeni bir safhasıdır ve yolaçacağı siyasal sonuçlar bakımından özel bir önem taşımaktadır. Önümüzdeki dönem, odağında işçi sınıfının bulunduğu kitle hareketleri ile karşı-devrimin paralel yükselişine sahne olacaktır. Tekelci burjuvazi krizin yüklerini işçi sınıfına ve emekçilere bindirmek kararlılığındadır. İlk tepkilerinden de anlaşılacağı gibi işçi sınıfı ve çalışan katmanlar ise buna hiç de uysalca katlanmak niyetinde değiller. Daha şimdiden ülkenin çeşitli kentlerinde binlerce, onbinlerce emekçinin katıldığı yürüyüşler, mitingler, gösteriler, protesto grevleri yaşanmaktadır. İşçilerin gösterdiği direniş sermayenin karşı kararlılığıyla birlikte ele alındığında, çatışmanın gitgide sertleşeceğini kestirmek güç değildir.

Tekelci burjuvazi bunu biliyor ve gözetiyor. Siyasal hazırlıklarını buna göre yapıyor. Olağanüstü hal, sıkıyönetim ve nihayet darbe tartışmaları yalnızca tehditle sindirmeyi amaçlamıyor. Bunlar aynı zamanda kitle hareketinin seyrine bağlı olarak peşpeşe gündeme getirilecek somut tedbirler olarak da düşünülüyor ve hazırlıkları bugünden yapılıyor. En büyük tekelci gruplar daha şimdiden iktisadi durum nedeniyle "olağanüstü hal" ilanını talep edebilmektedirler.

Sistematik baskı ve terör burjuvazinin kitle hareketine karşı kullanacağı ve sayesinde ekonomik programını uygulayacağı temel araçtır. 5 Nisan Kararları'na işçi sınıfından gelen ve henüz olduğca yetersiz olan ilk tepkilere bile devletin diş göstermeye başlaması da bunun işaretidir.

Fakat bu temel aracın yanısıra burjuvazinin şu an için en iyi şekilde yararlandığı başka araçlar da var. Bunların başında sendika bürokrasisi gelmektedir. Sendika bürokratları yıllardır

sermayeye paha biçilmez hizmetler sundular. İşçilerin kısmi taleplerine ve bu doğrultudaki eylemlerine sahip çıkıyor görünerek onların mücadele isteğini ve enerjisini büyük ölçüde dizginlediler. Hareketi sınırladılar, oyaladılar ve neticede yorarak ya da yenilgiye uğratarak pasifleştirmeyi başardılar. Şimdi hain sendika bürokrasisi tam da bu aynı misyonla yine sahnededir. Lafta keskin çıkışlarla işçilere güven vermeye, bu sayede onları denetim altında tutmaya ve oyalamaya çalışmaktadır. Sendika bürokrasisi şimdiki başarısını sürdürürse, sınıf kitlelerinin sermayenin genel saldırısına karşı gösterdiği direniş kesin bir biçimde başarısızlığa uğrayacaktır.

Sosyal-demokrasiden sosyal-reformizme kadar genel olarak reformist akım, sermayenin sınıf kitlelerini dizginlemede ve denetim altında tutmada bir öteki temel araçtır. Reformizmin bir ideolojik-politik düşünüş ve davranış tarzı olarak bugün hala sınıf kitleleri üzerinde çok özel bir ağırlığı vardır. Sosyal-demokrasinin büyük bir güç ve itibar kaybına uğramış bulunması, dahası, SHP şahsında sermayenin bugünkü saldırısının bizzat uygulayıcısı olması gerçeği, reformizmin işçi hareketi için taşıdığı büyük tehlikeyi küçümsemeye yolaçmamalıdır. Türkiye'nin yakın tarihinde sosyal-demokrasiden revizyonizme kadar reformist odaklar sınıf hareketini düzen sınırları içine hapsetmede özel bir rol oynadılar. Reformizmin sınıf kitleleri üzerindeki etkisi sürdüğü sürece bu aynı rolü oynayacak yeni politik odaklar devreye girecektir. SHP'nin yıpranmasından yararlanmaya çalışan öteki sosyal-demokrat partilerin yanısıra, "Türk-İş partisi", kemalist solcu İP, bugün reformizme olan evriminde büyük mesafe katetmiş küçük-burjuva demokratizminin bazı kesimleri, bunların tümü de kendi cephelerinden bu rolün adaylarıdır.

Bugünkü koşullarda sermayenin sınıf hareketini saptırıp denetim altında tutmasında dinsel gericilik bir başka temel araçtır. Bir ideolojik-politik akım olarak dinsel gericiliğin RP şahsında sınıfın geri katmanları üzerinde her zaman belli bir etkinliği vardı. Fakat bu bugüne kadar daha çok pasif bir etkinlik olarak kalmakta ve RP işçi eylemliliklerinde herhangi bir rol oynayamamaktaydı. Özellikle son yerel seçim başarısının ardından dinsel gericilik

bu alanda yeni bir role soyunacak gibi görünüyor. Bu rol ikilidir. Kitlelerin düzene karşı birikmiş tepkisini gerici kitle hareketleri biçiminde saptırıp yozlaştırmak bunun bir yönüdür. 10 Nisan Bosna gösterileri bunun çarpıcı bir örneği olmuştur. İşçilerin sermayenin saldırılarına karşı gösterdiği kitlesel tepkileri denetim altına alarak aynı gerici siyasal kanala akıtmaya çalışmak ise bunun bir öteki yönüdür. Nitekim son işçi eylemlerinde bunun ilk belirtileri de ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Dinsel gericiliğin bu ikili rolünün yanısıra sermaye düzeni için bir başka temel işlevi daha var. Burjuvazi bir yandan RP şahsında dinsel gericilikten, büyük kentlerin yoksul katmanlarını denetim altında tutmada, onların düzene olan tepkilerini yozlaştırmak yine düzeniçi kanallara akıtmada, Kürdistan'da ise ulusal özgürlük mücadelesini bölüp zayıflatmada temel bir dayanak olarak yararlanıyor. Fakat öte yandan ise, irticaya karşı laiklik demagogisiyle toplumdaki ilerici potansiyeli kendi denetimi altına almaya çalışıyor. Bu konudaki propaganda medya aracılığıyla öylesine ustalıkla yürütülüyor ki, daha şimdiden gelecekteki bir askeri darbenin “irtica tehlikesi”ni bertaraf etmeye yöneleceği düşüncesi yerleştirilmeye, bu çerçevede ona bir meşruiyet kazandırılmaya çalışılıyor. Askeri darbe bir tehlikedir ve kontrol edilemediği koşullarda işçi-emekçi hareketini durdurmak ve böylece sermayenin ekonomik istikrar paketini serbestçe uygulamak amacıyla gündeme gelecektir. Ve kuşkusuz, “irtica tehlikesi” burada, “kardeş kavgasını durdurma” demagogisinin 12 Eylül için oynadığı role benzer bir rol oynayacaktır.

* * *

Sermayenin seçimi izleyen dönemde gündeme getireceği yeni saldırıya işçi sınıfının sessiz kalmayacağı, tersine bunun sınıf kitlelerinde yeni bir eylem dalgasına yolaçacağı belliydi. Komünistler bunu değerlendirmelerinde döne döne ve tüm açıklığı ile ifade ettiler. Bugün bu gerçekleşmiş bulunuyor. 5 Nisan Kararları işçi sınıfı saflarında ve geniş emekçi katmanlar içinde büyük tepkilere yolaçtı. Bu tepkiler halihazırda bir eylem dalgası

olarak kendini ortaya da koyuyor.

Bugünkü kitle hareketi, şu veya bu işverene ya da işveren grubuna değil, dosdoğru sermayenin mevcut hükümet aracılığıyla gündeme getirilen politikalarına ve onun arkasındaki emperyalist finans merkezlerine karşıdır. Bu yönüyle hareket politik niteliktedir. Bu nitelik işçilerin eylemlerde kullandıkları sloganlardan ve ileri sürdükleri taleplerden de somut olarak yansımaktadır.

Bununla birlikte hareketin bu niteliği henüz yeni ve son derece zayıftır. Proleter ve emekçi kitleler açık siyasal amaçlarla harekete geçmiş değiller. Yalnızca kendi iş ve yaşam koşullarına doğrudan ve acımasızca yönelen bir saldırıya karşı adeta bir refleks halinde tepki gösteriyorlar. Bu anlamda hareket halen kendiliğinden niteliktedir ve sendikal çerçevenin o son derece dar sınırları içindedir. Öte yandan, mücadele biçimleri açısından da hareket henüz fazlaca bir yenilik sergilememektedir. İşçiler son yılların olağanlaşmış eylem biçim ve yöntemlerini kullanmaktadırlar. Yasaları bir çok bakımdan aşan, fakat barışçıl niteliğini özenle koruyan bir eylem çizgisi izlenmektedir. Nispi bir yenilik, sermayenin genel saldırısına karşı çeşitli bölge ve sektörler arasında daha yakın bir ilişki ve dayanışma, dolayısıyla genel bir karşı direniş eğilimidir. Elbette bu çok önemlidir ve hareketin politik karakterini geliştirecek önemli bir olanaktır.

Hareketin önderliği ise halihazırda tümüyle sendika bürokrasisinin elindedir ve bu onun en temel ve sonuçları bakımından en tehlikeli zaafıdır. Sendika bürokrasisinin denetimi parçalanmazsa eğer, daha önce de belirttiğimiz gibi, ortaya koyacağı tüm enerjiye rağmen sınıf hareketini kesin bir başarısızlık beklemektedir.

* * *

Komünistler de içinde tüm devrimci hareket kitlelerin yeni eylem dalgasına bir kez daha hazırlıksız yakalanmış bulunmaktadır. Komünistler açısından hazırlıksızlık hiç de bu gelişmeyi öngörememekten kaynaklanmamaktadır. Tersine, sermayenin saldırısını kitlelerin geniş çaplı eylemleri izleyecektir belirlemesi tam bir kesinlikle son aylarda döne döne dile getirildi. Fakat onu

hiç değilse bir ölçüde kucaklayacak bir örgütsel-pratik hazırlık yaşanabilmiş değil. Bu devrimci hareketin tümü için geçerli. Hain sendika bürokrasisinin eylemler üzerindeki tam denetimi aynı zamanda bu zaafın açık bir ifadesidir. (Örgütsel sorunlar bahsinde bu alandaki kusurlarımız üzerinde ayrıca durulacaktır.)

Mevcut hazırlıksızlık ne olursa olsun, bugün giderek yayılma eğilimi gösteren bir proleter kitle hareketi sözkonusudur. Bu harekete ulaşma, onunla buluşma, onun devrimci siyasal mücadele için ortaya çıkardığı çok yönlü olanaklardan en iyi şekilde yararlanma görevi var önümüzde. Ortaya çıkan yeni koşulları derinlemesine kavramalı, mevcut ataleti bir an önce kırmalı, kendimizi soluklu ve etkin bir siyasal faaliyete ve mücadeleye hazır hale getirmeliyiz. Bugünkü eylemliliğe geçici bir olay gözüyle bakılmamalıdır. Sermaye genel bir saldırı başlatmıştır ve buna peyder pey yeni halkalar eklenecektir. Etkin bir devrimci siyasal çalışma yürütülür ve militan bir eylem çizgisi izlenebilirse, sermayenin bu saldırısı işçi hareketinde devrimcileşmenin önemli bir basamağı haline getirilebilir.

İşçiler bugün için saldırının kendileri için dolaysız olan sonuçlarını görebiliyorlar ancak ve onu bu dar çerçeve içinde değerlendiriyorlar. Biz onlara Türkiye kapitalizminin yaşamakta olduğu krizin yapısal niteliğini tarihsel arkaplanıyla birlikte ve yakın tarihimizin olaylarından hareketle somut olarak gösterebilmeli, bunu kapitalizmin teşhiri ve etkin bir devrim ve sosyalizm propagandasıyla birleştirmeliyiz. Bir kaç on yıldır sürmekte olan, iki kanlı karşı-devrim operasyonuna yolaçan, bugünkü Türkiye'yi bir polis-asker rejimine mahkum eden kriz, sermaye düzeninin iflasını belgelemektedir. Sorunların çözümü tekelci burjuvazinin devrilmesinden, sermaye düzeninin tasfiyesinden geçmektedir. Bu gerçekler eylem içindeki yığınlara yorulmaksızın anlatılmalıdır. Bu çerçevede "Kahrolsun Sermaye İktidarı!", "Kahrolsun Ücretli Kölelik Düzeni!", "Yaşasın Devrim ve Sosyalizm!", "Yaşasın Sosyalist İşçi-Emekçi İktidarı!" temel şiarlarını sınıf kitleleri içinde yaygınlaştırmalıyız. Yığınlar için yaşam koşullarının kendiliğinden eyleme geçecek kadar dayanılmaz bir hal aldığı koşullarda, bu

propaganda için son derece uygun bir ortam var demektir.

Son gelişmeler genel grev-genel direniş ajitasyonu için de daha uygun bir zemin yaratmış bulunmaktadır. Sermaye tüm emekçi katmanları dolaysız olarak etkileyen genel bir saldırı içindedir. Bunun karşısına emekçi katmanlarının işçi sınıfı önderliğindeki genel grev-genel direnişi çağrısıyla çıkmak, kitlelerde her zamankinden daha çok yankı bulacaktır. "İşçi -Memur Elele, Genel Greve!" sloganı bugünkü tüm eylemlerde atılan en yaygın sloganlardan biridir. Çeşitli yerel eylemlerin (örneğin Zonguldak ve Kırşehir mitinglerinin) farklı bölgelerden önemli katılımlarla desteklenmesi kitlelerdeki ortak eylem isteğinin ve bilincinin bir yansımasıdır. Bu bilinci ve pratiği geliştiren bir devrimci ajitasyon çalışması yürütülmelidir.

Bugünkü siyasal teşhir ve ajitasyon faaliyetinin temel işlevlerinden biri, sermayenin iktisadi saldırısı ile siyasal baskı ve terör politikaları (bu arada Kürdistan'daki kirli savaş) arasındaki bağı açığa çıkarmak, bunu kitleler için açık hale getirmek olmalıdır. Bu, daha genel planda, iktisadi sorunlar ile siyasal sorunlar ve gelişmeler arasındaki dolaysız bağı göstermek olarak da ifade edilebilir. Bunda başarı gösterilebildiği ölçüde, yığınları genel demokratik siyasal istemler uğruna mücadeleye çekmek kolaylaşır. Siyasal özgürlükler için mücadele etmediği, siyasal mevziler kazanamadığı sürece, sermayenin ardı arkası kesilmeyen iktisadi saldırılarının da göğüslenemeyeceği her vesile ile işçilere anlatılmalı, siyasal propaganda-ajitasyon faaliyeti bunu sürekli bir biçimde işlemelidir.

Siyasal teşhir faaliyetinin bir başka temel yönü ise, sendika bürokrasisi ile reformist ve dinci gerici odakların içyüzünü, sermaye düzeni ile dolaysız çıkar bağıını her vesileden yararlanarak sergilemek olmalıdır. Kitle hareketinin gelişimini sürdürebilmesi ve devrimleşmesi olanakları, bu hain odakların etkinliğindeki kırılmaya sıkı sıkıya bağlıdır.

İşçilerin bugüne kadarki her eylem dalgası beraberinde yaygın olarak eylem amacına dönük taban örgütlenmeleri de ortaya çıkardı. Değişik adlar altında ortaya çıkan bu örgütlenmeler (ko-

miteler) taban inisiyatifinin gelişmesinde ve sendika bürokrasisinin denetlenmesinde önemli roller oynadılar. Yeni eylemler bu örgütlenmeleri yeniden yaygınlaştıracaktır. Genel grev-genel direniş ajitasyonu da birleştirerek bu inisiyatifi özel bir çaba ile teşvik etmeliyiz. Sendika bürokrasisinin tekeli parçalamada, tabanda bağımsız eylem inisiyatifinin geliştirilmesinde bu örgütlenmeler halihazırda en önemli olanak durumundadırlar. Bu gerçeği gözönünde bulundurmalıyız.

* * *

Komünistlerin eylem içindeki proleter kitlelere güven verebilmesi, siyasal propaganda ve ajitasyonu onları etkileyebilmesi, eylemlere doğru bir yön vermede bir parça başarı gösterebilmesi, ancak proleter kitlelerle dolaysız temas içinde olmaları, onların mücadelelerine doğrudan katılmaları ölçüsünde olanaklıdır. Bu başarılamadığı sürece, dolaylı yürütülen faaliyetler ya da yalnızca “dışarıdan” seslenmeler fazlaca bir sonuç yaratmayacaktır. Bu tüm örgütlerimizin, tüm yoldaşlarımızın önünde ciddi bir sorun ve acil bir görev olarak durmaktadır. Kitlelerin dışında ve kitle eylemlerinin kenarında olmaya artık bir son verilmelidir. Bunu bu genel hareketlilik içinde bile başaramayanlar, olağan zamanlarda hiç başaramayacaklar demektir.

Etkin bir siyasal faaliyet ancak örgütsel yetkinleşme ile olanaklıdır. Bu yetkinleşmenin en temel halkalarından biri olaylara her mahalli alanda ve birimde anında müdahale edebilme yeteneğidir. Bu ise, buna uygun bir siyasal kavrayış, buna uygun bir siyasal duyarlılık ve inisiyatif, nihayet buna bir uygulama gücü kazandırabilecek teknik bir donanım demektir. Örgütsel yetkinleşmenin bu yönü üzerinde bugüne dek defalarca durduk. Fakat buna uygun bir hazırlığı hala da gerçekleştirebilmiş değiliz. Bu düzeye mümkün olan en kısa zamanda, haftalarla ölçülebilecek bir kısa zaman içinde ulaşmak zorundayız. Mahalli örgütlerimiz bu alandaki duyarsızlıklarını derhal kırmalı ve gerekli adımları biran önce atmalıdırlar.

Sermaye baskı ve terörü daha sistemli ve etkili hale getir-

medikçe, ekonomik istikrar paketini kolayca uygulayamayacağını biliyor. Bu baskı ve terör, işin doğası gereği, öncelikle ve özellikle devrimci örgütleri hedef alacaktır. Devrimci örgütler zaten sürekli ve sistematik bir saldırının hedefidirler. Fakat bu yeni gelişmeler çok daha etkili, sonuç alıcı bir yönelişi diktatörlük için bir ihtiyaç haline getirmiştir. Diktatörlük legal ve illegal alanlara birlikte yönelerek her türlü devrimci siyasal çabayı engellemeye ya da mümkün mertebe sınırlamaya çalışacaktır.

Bundan çıkan kısa sonuç şudur: Etkin bir siyasal faaliyet için örgütsel yetkinleşmeyi, düşmanın bizi ezmek ve yoketmek amacına yönelik daha kapsamlı saldırılarını göğüsleme, örgütsel varlığımızı ve siyasal faaliyetimizi düşman saldırısına rağmen kesintisiz olarak sürdürme yeteneği ile birleştirmeliyiz.

II- Partileşme sürecinin sorunları

İşçi sınıfı günden güne ağırlaşan çok yönlü bir kriz dönemine öncü partisinden yoksun olarak giriyor. Çelişkilerin keskinleştiği ve çatışmaların daha da sertleşeceği bir yeni döneme işçi sınıfının bir kez daha partileşme düzeyi kazanmış bir devrimci önderlikten yoksun olarak giriyor olması, şüphe yok ki, bugün devrimci siyasal mücadelenin en temel zaafı durumundadır. Bu zaafın sorumluluğu ise işçi sınıfı devrimcileri olarak biz komünistlerin omuzlarındadır. Saflarımızda haklı olarak yoğun bir ilgi ve heyecanla karşılanan '94 Dönemeci başlıklı değerlendirme bu sorumluluğa açık bir biçimde işaret etmektedir. Fakat bununla kalmamakta, komünistlerin, sınıfın devrimci önderlik ihtiyacını süratle karşılama istek ve kararlılıklarını da ortaya koymaktadır.

Bilindiği gibi, bu temel belgede, '94 yılı, parti sorununda çözücü adımların atıldığı bir dönemeç yılı ilan edilmiştir. Bu belirleme, hareketimizin katettiği bugünkü gelişme düzeyi ve

biriktirdiği potansiyel olanaklar ile bugünün Türkiye'sinde sınıfın devrimci önderlik ihtiyacını karşılama acil sorununun içiçe değerlendirilmesine dayanmaktadır. Türkiye'nin bugünkü özgül siyasal ortamı içinde parti sorununun taşıdığı acil, demek oluyor ki çözücü önemi tam olarak değerlendirebilmek için, sözkonusu temel belgenin bu konuya ilişkin şu son derece önemli gözlemini burada yinelemek yararlı olacaktır:

“Her zaman böyle olmayabilir, fakat bugünün Türkiye'sinde sınıf hareketinin ileriye sıçrayamaması ile yaşadığı devrimci önderlik boşluğu arasında kopmaz bir ilişki vardır. Sınıfın kendiliğinden hareketi yıllardır ortaya önemli olanaklar çıkarmış, fakat bu olanakları değerlendirebilecek, işçilerin hoşnutsuzluğuna ve öfkesine yeni kanallar açacak bir devrimci siyasal çaba, bir önderlik yeteneği ve kapasitesi ortaya konamamıştır. Sınıf hareketinin temel sorunu tam da budur.

“Fakat komünistlerin bir çok kere tekrarladıkları gibi, bugünün Türkiye'sinin “sorun”u da yine burada odaklanmaktadır. Türkiye işçi sınıfı nesnel toplumsal varlığı ile toplumda özel bir ağırlığa sahiptir. Fakat bu bir politik ağırlığa dönüşemediği ölçüde, sonuç siyasal süreçlerde bir tıkanma ve yozlaşma olmaktadır. Açmazlarına ve sonu gelmez çok yönlü bunalımlarına rağmen düzenin bugünkü gücü işçi sınıfının güçsüzlüğünden, onun bağımsız politik bir kuvvet olamamasından kaynaklanmaktadır. Kürdistan'daki devrimci süreci zorlayan, gelişimini zora sokan ve onu belli risklerle yüzyüze bırakan da yine bu aynı zaafıdır.

“Devrimci siyasal mücadelenin temel sorunu sınıf hareketinin politik kuvvetini ortaya koyamamasıdır. Sınıf hareketinin temel sorunu ise, devrimci bir önderlikten, politik ve örgütsel gelişimini kolaylaştıracak ve hızlandıracak gerçek bir öncü müdahaleden yoksunluğudur. Bugünkü koşullarda parti sorununun hayati önemi bu ihtiyaçta odaklanmaktadır. Bu devrimci siyasal mücadelede gerçek bir mesafe katetmenin çözücü, dolayısıyla kavranacak halkasıdır.”

Demek ki sorun asla bir örgütün kendi iç gelişme ihtiyaçlarını karşılamaya, onu adına “parti” denecek yeni bir gelişme düzeyine

kendi içinde ulaştırmaya indirgenemez. Sorun asıl olarak, toplumun verili sınıfsal ilişkileri içinde ve bugünün Türkiye'sinin çatışmalı ortamında işçi sınıfına layık bir devrimci önderliği yaratmaktır. Sınıfın mücadelesini kucaklama ve devrimci hedeflere yönlendirme yeteneğinde olan bir öncü sınıf örgütü kimliğine ve kapasitesine ulaşmaktır. Sorunu bu açıklıkla tanımlamak, sınıfın öncü partisini yaratma sürecinin teorik ve pratik yönlerini doğru kavramak olanağı verecektir bize. Küçük-burjuva devrimciliğinin sınıf partisi sorununu alabildiğince yozlaştırdığı bir ülkede bu noktaya özel bir dikkat göstermek kesinlikle gereklidir.

Türkiye işçi sınıfı tarihinin hiçbir döneminde kendisiyle buluşma yeteneği gösteren devrimci bir politik önderliğe kavuşamadı. Bugüne kadar işçi sınıfını temsil etmek, onun öncüsü olmak iddiasıyla ortaya çıkan parti ve örgütler, ya TKP örneğinde olduğu gibi gerçekte kurulu düzeni aşamayan sosyal-reformist akımlar oldular, ya da '70'li yılların devrimci demokrasisi türünden, küçük-burjuva bir toprakta yeşerip gelişen sınıf dışı halkçı-devrimci parti ve örgütler olarak kaldılar. Küçük-burjuva dalganın kırılması ve sınıf hareketinin sahnenin önplarına belirgin bir biçimde çıkmasına bağlı olarak bu sonuncular (devrimci-demokratlar) nihayet işçi sınıfına yöneldiklerinde ise, kendi geçmiş ideolojik-sınıfsal kimliklerini aşamadıkları için sınıfın devrimci önderlik ihtiyacını karşılayabilecek yeteneği de doğal olarak gösteremediler.

Bugün işçi sınıfı hareketinin politik ve örgütsel gelişme düzeyindeki şaşırtıcı yetersizliği bu tarihsel zaaftan ayrı düşünemeyiz. Ya da daha açık bir ifadeyle, sınıf hareketinin bir türlü sendikal cendereyi kıramamasını, nispeten ileri kesimlerinin bile reformist-legalist bir düşünüş ve davranış tarzını fazlaca aşamamasını, bugüne kadarki mücadelelerinde işçi sınıfının devrimci bir parti önderliği ile buluşamaması temel tarihsel gerçeği ile birlikte kavrayabiliriz ancak.

Halbuki, 15-16 Haziran türünden istisna örnekler dışında fazlaca bir militan eylem geleneği sergilememiş olsa bile, son 30 yıl içerisinde işçi sınıfımız büyük bir hareketlilik yaşamıştır. Yüzbinlerce işçi grevlerden, direnişlerden, yürüyüşlerden,

protesto gösterilerinden geçmiştir. Sonradan politizasyon düzeyi yüksek küçük-burjuva hareketlilik tarafından gölgelenmiş olması yanltıcı olmamalıdır; gerek '60'lı gerekse '70'li yıllardaki büyük kitlesel çalkantılar döneminde, her seferinde ilk hareketlenen işçiler oldular. Dahası bu hareketliliği en son ana kadar koruyan da yine onlardı. (12 Mart'ı 15-16 Haziran Direnişi, 12 Eylül'ü ise geniş çaplı işçi grevleri incelemiştir.) İçinde yaşadığımız yeni dönemde (12 Eylül sonrasında) ilk hareketlenen ve halen bunu sürdüren de bir kez daha işçiler oldular.

Bununla birlikte sınıf kitlelerinin bu mücadeleler içinde kendiliğinden kazandığı belli deneyimler dışında, sınıf hareketinin biriktirdiği ve bugüne aktardığı elle tutulur siyasal ve örgütsel kazanımlar yoktur. Devrimci bir önderlikten her zaman yoksun kalan, örgütsel planda sendika bürokratlarının, siyasal planda reformist ve sosyal-reformist partilerin denetiminden çıkamayan ya da pek az durumda çıkan mücadelelerden bundan fazlası da beklenemezdi doğal olarak.

* * *

Hoşnutsuzluğu ve huzursuzluğu günden güne çoğalan proleter kitleler şu günlerde yeni bir hareketlenme içindedirler. Sermayenin ardı arkası kesilmeyen saldırıları sınıf hareketine yeni bir ivme kazandırmaktadır. Bu koşullar içinde hareketimiz sınıf hareketinin devrimci önderlik ihtiyacını karşılayacak bir gelişme düzeyine, ki bu parti demektir, bir an önce ulaşmak zorundadır.

EKİM'in ortaya çıkışında küçük-burjuva örgüt ve parti anlayışının eleştirisi özel bir yer tutmuştur. Bu eleştiriden süzül-müş en temel sonuçlar I. Genel Konferansımızın parti sorununa ilişkin metninde en özlü biçimde formüle edilmiştir. Parti sorununda temel adımları gerçekleştirmek acil sorunu ve sorumluluğu ile yüzyüze olduğumuz bir sırada, bu metindeki perspektifi yeniden yeniden incelemek, tartışmak, sindirmek ve önümüzdeki somut gelişme süreçlerini buradaki genel esaslar ışığında düşünmek ve planlamak büyük önem taşımaktadır. Bu metinde sınıfın devrimci öncüsü olarak partinin ideolojik, sınıfsal ve örgütsel kim-

liği birbirleriyle organik bağlantıları içinde ve bir bütün halinde sunulmuştur. Aynı metin, sol hareketin geçmişini ve bugünkü somut durumunu da genel çizgiler içinde irdeleyerek, sınıfın devrimci öncüsünü yaratmak sorumluluğunun neden Ekimci komünistlerin omuzlarında bulunduğunu da ortaya koymuştur.

MK, tüm örgütü, tüm örgüt birimlerini, saflarımızda mücadele eden tüm komünist militanları hareketimizin bu temel belgesini yeniden ve özel bir dikkatle incelemeye çağırmaktadır. Buradaki esasların derinlemesine kavranması, partileşme sürecimizin başarıyla ilerletilmesine ilişkin görevlerimizin kavranmasını ve gerçekleştirilmesini kolaylaştıracaktır.

Parti öncesi bir komünist örgütün partileşme süreci, esas itibarıyla bir nitelik geliştirme sürecidir. Parti düzeyine ulaşmak, bir niceliği çoğaltmaktan çok bir niteliği yaratmak ve geliştirmek sorundur (ki bu süreç kendi niceliğini de kaçınılmaz olarak kendisiyle birlikte üretecektir). Nitelik kendini ideolojik-politik açıklık ve sağlamlıkta, örgütsel oluşumda, kadrolaşmada, politik faaliyet kapasitesinde, ve kuşkusuz, proleter kitleleri etkileme, harekete geçirme ve onlara başarıyla önderlik etme yeteneğinde gösterir.

Parti düzeyine ulaşabilmek için öncelikle temel ve taktik sorunlara ilişkin olarak teorik-ideolojik perspektiflerimizi oluşturmak ve geliştirmek durumundayız. Küçük-burjuva devrimciliğini karakterize eden kendiliğindenci ve dar pratikçi gelenek bu temel sorunun anlamını ve önemini gereğince değerlendirmede ciddi karışıklıklara yolaçmıştır.

Bugünün Türkiye'sinde iki temel olgu yan yanadır. Bir yanda devrimci bir önderlikten yoksun yığınların kendiliğinden eylemi, öte yanda yığınlara önderlik etmek iddiasındaki çok sayıda "öncü" grubun kendiliğindenci faaliyeti. İkinciler birinciye önderlik etmek iddiasındadırlar. Oysa önünden ötesini doğru dürüst göremeyenler olarak kendileri önderliğe muhtaçtırlar.

Türkiye devrimci hareketinde kendiliğindenciliğin temel bir zaaf, geleneksel bir kimlik olduğunu hep vurgulayageldik. Ne var ki devrimci hareketin şu içinde bulunduğumuz evresi

perspektifsiz çalışma, demek oluyor ki kendiliğindencilik bakımından, geçmiş hiçbir dönemle kıyaslanamayacak boyuttadır. İşin dikkate değer olan yanı, kitlelerin pratik eylemindeki her gelişmenin, sol hareketin saflarında dar pratikçiliğin güç ve meşruluk kazanması biçiminde yankılanmasıdır. Oysa öncü kimlik bunun tam tersi bir kavrayış ve tutumda ifadesini bulur. “Yığınların kendiliğinden kabarıışı ne kadar büyük ve hareket de ne kadar yaygın olursa, sosyal-demokrasinin teorik, siyasal ve örgütsel çalışması için daha yüksek bir bilinç göstermesi gereği de o ölçüde artar.” (Lenin, *Ne Yapmalı?*)

Komünist partisi, sınıfın bilinçli öncüsüdür. Öncü müfreze kavramı, öncelikle bu nitelikte ifade bulur. Bilinçli öncü, devrimci teori ile silahlanmış, proletarya hareketinin temel ve taktik sorunlarında açıklığa kavuşmuş, harekete kavuzluk etme, yol gösterme yeteneğine sahip öncü demektir. Bu düzeye ulaşamayan, bu vasfı kendi için bir kimlik haline getirmeyi başaramamış olan bir örgüt, doğal olarak ortaya bir önderlik kapasitesi koyamaz. Hareketin ardından sürüklenmek akibetinden de kurtulamaz. Lenin’in sözleriyle, öncü savaşçı rolünü ancak en ileri teorinin klavuzluk ettiği bir parti yerine getirebilir.

Komünistler parti inşa sürecinin bu yönüne başından itibaren haklı bir özel ilgi gösterdiler. Bunun nedeni yalnızca onsuz bir öncü kimlik düşünülemediği basit gerçeği değildir elbet. Bu sorunun taşıdığı büyük önem içinden geçmekte olduğumuz özel tarihsel dönemle de sıkı sıkıya bağlantılıdır.

Türkiye devrimci hareketinin 12 Eylül’ü izleyen yıllarda içine düştüğü ve halen de yaşamakta olduğu derin ideolojik karmaşa yeterince açık bir olgudur. Fakat bunu tamamlayan ve ona yeni boyutlar katan bir öteki temel olgu, dünya ölçüsündeki büyük ideolojik kargaşadır. Dünya ölçüsünde bir bütün olarak devrimci harekete bir ideolojik karışıklık egemendir. Bunun anlamı, tarihsel nedenleri ve ortaya çıkardığı görevlerin kapsamı üzerinde de komünistler bir çok vesileyle (bu arada parti sorunu üzerine yukarıda anılan temel belgede) durmuşlardır. Doğal olarak kendi önlerinde duran teorik gelişme görevlerine de bu çerçevede

yaklaşmışlardır.

Denebilir ki teorik gelişme sorununun özel önemi ve genel kapsamı üzerinde saflarımızda bugün genel bir açıklık egemendir. Bu elbette bir üstünlüktür. Ne var ki, bu üstünlüğü tersten tamamlayan ve aşılamadığı ölçüde parti kimliği kazanma sürecimizi zaafa uğratan bir ciddi tutarsızlığımız da var. Saflarımızda bir çok yoldaş teorik-ideolojik gelişme süreçlerimizi şaşkırtıcı bir edillelikle izlemektedir. Yazı ve incelemelerimiz şöylece bir okunmakta, bununla yetinilmektedir. Onları dikkatle, yeniden yeniden ve anlaşılmasını kolaylaştıracak ek kaynaklarla birlikte inceleme tutumuna nadiren rastlanmaktadır. Marksist-leninist teorinin esaslarını, bunları içeren klasik metinleri inceleme ve kavrama çabası da aynı şekilde son derece sınırlıdır. Marksist-leninist olmak iddiasındaki insanların kendi dünya görüşlerinin temel kaynaklarına bu ilgisizliğini anlamak mümkün değildir. Dahası var. Buradaki her zayıflık ya da yetersizlik, hareketin ideolojik çizgisini doğru kavrama, özümleme ve yaratıcı bir biçimde pratiğe uygulama çabasını da zora sokar. Hatta denebilir ki olanaksız kılar. Somutta da böyle olmaktadır. Tasfiyeciliğe kolay kapılan bir takım unsurların yalnızca devrimci kişiliklerindeki zayıflıkların değil, fakat aynı zamanda Marksizm-Leninizm devrimci teorisi alanındaki bilgisizliklerinin de kurbanı olduklarını unutmamak gerekir. '94 Dönemeci yazısının ideolojik kavrayışı derinleştirmeye, örgütte bir bütün olarak ideolojik düzeyi yükseltmeye çağrısı bu açıdan nedensiz değildir. Bu sorun başarılı bir gelişme sürecinin temel koşuludur ve zaten ilgili metinde de sorun böyle konulmaktadır.

Hiç bir abartmaya düşmeksizin denebilir ki, marksist-leninist dünya görüşünün genel esaslarını bilmeyen, Marx ve Lenin'in teorinin temel sorunlarına ilişkin eserlerini inceleyip kavramayan bir kimsenin, hareketimizin ideolojik çizgisini doğru anlaması ve bunu uygulama yeteneği göstermesi olanaksızdır. Böyle bir kimsenin EKİM yandaşlığı biçimseldir ve her türlü aykırılığın (bu arada "kan uyuşmazlığı"nın) da temel nedenlerinden biridir.

Bu sorun, parti düzeyi kazanma süreci içinde ve bizzat bu

düzeyi kazanabilmek için hızla aşmamız gereken temel bir zaafı oluşturmaktadır. Partinin bilinç ve önderlik düzeyi elbette tek tek kadrolarının düzeyine indirgenemez. Ama kuşku yok ki bundan ayrı da düşünülemez.

* * *

Partileşme sürecimizin örgüt cephesi bugün güçlü ve zayıf yönleri birarada içeriyor. EKİM, Türkiye devrimci hareketinin geçmiş deneyiminden çıkardığı sonuçları da gözeterik ihtilalci bir örgüt yaratma sorununda tavizsiz davrandı. Bu alanda her türlü kolaycılığı reddetti. Her şart altında varlığını koruma yeteneğinde, siyasal faaliyetini kesintisiz olarak sürdürebilen, bu sürekliliği profesyonel bir omurgayla güvence altına almakla kalmayan, onu fabrika hücreleri tabanına, bu biricik sağlam zemine oturtabilen bir örgütsel niteliğe ve gelişme düzeyine ulaşmayı, kendisi için şaşmaz bir hedef olarak benimsedi. Böyle bir örgütsel yapıyı inşa edebilmek için her türlü güçlüğü üstesinden gelmek kararlılığı gösterdi. Legalist-tasfiyeci cereyanlara karşı kesintisiz bir mücadele yürüttü ve bu cereyanın içimizdeki yankılarını kararlılıkla tasfiye etti. Polisin yoketme çabasını boşa çıkardı ve aldığı kısmi darbeleri hızla onarma iradesi ve yeteneği gösterdi.

Eski örgütlerin dağıldığı ve tasfiye olduğu bir dönemde, ihtilalci bir illegal örgüt inşa etme bilinç ve kararlılığı ile ortaya çıkan ve kısa zamanda böyle bir örgütlenmenin ilk temellerini atarak ona süreklilik kazandıran, bu nispeten kısa zamana bu arada iki örgüt konferansı da sığdıran EKİM'in, örgütsel gelişme alanındaki görece başarısı yeterince açık olmalı. Herşey bir yana, legalizmin moda olduğu bir dönemde, bugün 96. sayısı çıkmış bulunan ve bir yılı aşkın bir süredir 15 günlük periyodlarla yayınlanan bir Merkez Yayın Organının kesintisiz yayın faaliyeti (ki bunun Türkiye'de başka bir örneği de yoktur), örgütsel düzeyimiz ve deneyimimiz konusunda bir fikir verebilmektedir. Örgütümüz polisin tüm saldırılarına rağmen siyasal faaliyetini illegal araç ve yöntemlerle (bildiri, afiş, pul, broşür vb.) sürdürmede de önemli bir deneyim elde etmiştir. Kadrolarını bu tür bir pratik

etkinlik içinde yetiştirmektedir. Partinin illegal örgütsel temeli ve faaliyeti için küçümsenmemesi gereken bir ön birikimdir bu.

Ne var ki, örgüt alanı, daha sonra belli yönlerini daha somut irdelemeyi düşündüğümüz yoğun bir yetersizlikler ve zaaf alanıdır da bizim için.

Bir kere örgütsel mekanizmamız henüz çok dar ve daha da kötüsü oturmuş olmaktan uzaktır. Darlığı çalışma bölgelerinin sınırlılığı anlamında kullanmıyoruz. Bu elbette var. Örgütümüz yıllardır Türkiye'nin belli başlı sanayi kentlerinde çalışma yürütmektedir. Polisin darbelerine ve tasfiyeciliğin tahribatlarına rağmen bu çalışma bölgelerinde varlığımızı korumak, ya da yeniden var etmek ısrarı ve başarısı gösterilmiştir. Ne var ki gelinen yerde artık örgütsel varlığımızı ikinci dereceden önemli bazı başka sanayi kentlerine doğru geliştirmek görevi ile de yüzyüzeyiz.

Fakat darlığı asıl olarak mahalli örgütlerimizin örgütsel mekanizmalarını alta doğru geliştirmek ve siyasal faaliyeti kolaylaştıracak yan ya da çeper örgütlenmeler yaratmak alanındaki yetersizlikleri anlamında kullanıyoruz. Bu yetersizlik bir güç yetersizliği değildir işin özünde. Hareketimizin elinden bugüne dek hayli kabarık sayıda insan geçti. Fakat bunlardan yeterli ölçüde kadrolaşmayı başaramadığımız ölçüde, örgütsel organizasyonumuzu geliştirmede çok yetersiz kaldık. Bugün daha alt birimlerle ya da yan ve çeper örgütlenmelerle yürütebileceğimiz bir çok pratik işi yönetici komiteler eliyle yürütüyoruz. Doğal olarak bu komitelerin kendi asli politik-örgütsel alanları ve faaliyetleri üzerinde yoğunlaşmalarını engelliyor. Buna ek olarak, örgütsel omurgamızı gündelik olarak polis saldırısı riski ile yüzyüze bırakıyor. Belirtmeye gerek yok ki, bu tür bir organizasyon ve dolayısıyla çalışma tarzı gerçekte bir amatörlük göstergesidir.

Bu zaafın kendisi -kuşkusuz tek etken olarak değil- beraberinde bir oturmamışlığı da getiriyor. Sürekliliğini uzun süre koruyabilen komitelerimizin sayısı hayli sınırlıdır. Sık sık yapılan ve elbette bir sağlıksızlık göstergesi olan değişiklikler, deşifrasyon ve polis saldırıları, bu arada tasfiyeciliğin yol açtığı kayıplar, bunun başlıca nedenleri arasındadır. Ne var ki bunlar daha çok biçime

ilişkin nedenlerdir. Oturmamışlığın gerisinde asıl olarak, organ çalışmasının ele alınışı, iç işleyiş ve denetim, disiplin, işbölümü ve kolektivizm, tüm bunları bir arada kesen ideolojik kavrayış düzeyi gibi daha temelli ve öze ilişkin nedenler vardır.

Bir bütün olarak ele alındığında, örgütte devrimci iç yaşamın geliştirilmesinde ve pekiştirilmesinde de önemi küçümsenemez zayıflıklar vardır. Örgüt iç yaşamının gündelik yaşamın her anını ve alanını kapsayacak şekilde sürekli devrimcileştirilmesi temel bir sorundur. Saflarımızdaki her kadro yaşamının tümünde, her anında ve her sorununda, bir komünist devrimci gibi düşünebilmesi, davranabilmeli ve yaşayabilmelidir. Proleter devrimci dünya görüşü onun kişiliğine sinmeli, tüm yaşamını şekillendirmelidir.

Elbette bunun başarılması kişilerle ilgili bir sorun olmaktan ötedir. Bu alanda başarı örgüt yaşamının ele alınışı ve düzenlenişi ile olanaklıdır. Değerlerin oluşturulması ve yerleştirilmesi, ilke ve kurallarda titizlik, disiplinin gereklerinde tavizsizlik, sürekli ve karşılıklı (üstten alta ve alttan üste) denetim, eleştiri-özeleştiri silahının etkili kullanımı, bütün bunlar örgüt yaşamını devrimcileştirmenin yöntemleri ve mekanizmalarıdır.

Bugün örgüt yaşamımızda ciddi bozukluklar var. Küçük burjuvazi, düşünüş ve davranış biçimleriyle, değerleriyle, ruh haliyle, saflarımızda küçümsenmemesi gereken önemli mevzilere sahip. Bazı kişilerin şahsında umulmadık zayıflıkların şu veya bu vesileyle açığa çıkması bu çerçevede kavranmalıdır. Bunu ilgili kişilerle ilgili ve onlarla sınırlı bir olgu saymak kendini aldatmaktır. Onlar sadece bu zaafılar sayesinde kişiliğini yaralamış ya da tüketmiş uç örnekler sayılmalıdır. İç yaşamımızdaki bozukluklara karşı sert ve uzlaşmaz bir savaş proleter öncü kimliği kazanma sürecimizin ayrılmaz bir parçasıdır.

Gündelik politik faaliyetlerimiz ise bu haliyle son derece yetersiz olduğu gibi tek yanlıdır da. Bu yetersizliği daha sonra çeşitli yanlarıyla irdeleyeceğiz. Şimdilik bunun, gerek kapsamı ve içeriği, gerek hızı ve yoğunluğu, gerekse de ulaştığı alanlar bakımından oldukça yetersiz bir faaliyet olduğunu hatırlatmakla yetinelim. Perspektif zayıflığı ve atalet bunun bir nedeniyse, iller

ve birimler düzeyinde hızlı, yoğun ve sürekli bir faaliyeti olanaklı kılacak bir teknik donanımı halen de sağlayamamış olmak bunun öteki bir temel nedenidir. Merkezi olarak hazırlanan ve sunulan propaganda-ajitasyon araçlarına bağımlılık, bununla yetinme tutumu, aklın alacağı bir şey değildir. Büyük ölçüde bununla sınırlı kalan bir faaliyet il komitelerinin temel bir alanda işlevsiz kalması anlamına gelir.

Siyasal faaliyetimiz aynı zamanda tek boyutludur da. Şu anlamda ki, büyük ölçüde genele hitap eden “dışardan” bir faaliyet durumundadır. Oysa genele hitap eden bir faaliyeti belirlenmiş somut birimler (fabrikalar) üzerinden yürüyen “içerden” bir faaliyetle tamamlamak durumundayız. Bu ikincisinde elle tutulur adımlar atılmadıkça, kitlelerle bağlarımızı geliştirme, onları eyleme yöneltme, ya da eylem içindekilere müdahale etme olanağını bir türlü bulamayız. Herşey bir yana bunun maddi ortamından bile yoksun kalırız.

Bu bizi partileşmenin bir başka temel boyutu olan sınıfla birleşme ve öncüyü sosyalizme kazanma sorununa getiriyor ki, bunu örgüt ve siyasal çalışmanın bir dizi öteki sorunuyla birlikte ayrıca ele alacağız.

III- Siyasal faaliyetin sorunları

Türkiye işçi sınıfı yüzyılı aşan tarihsel geçmişine rağmen, esas gövdesi itibariyle nispeten yeni ve genç bir toplumsal oluşumdur. Saflarının hızla kalabalıklaşması '50'li yıllardan itibaren dir. '60'lı ve '70'li yıllarda bunun büyük boyutlara ulaştığını, işçi sınıfının nesnel varlığı ile toplumda özel bir ağırlığa kavuştuğunu biliyoruz. Tarihsel ölçülerle alındığında henüz hayli genç olan bu sınıf, buna rağmen geride bıraktığımız son 30 yıla geniş çaplı bir hareketliliği sığdırmayı başarabilmiştir. Türkiye tarihinde yeni bir dönemi, alt sınıfların hareketlenmesi ve bu temel üzerinde Türkiye sol hareketinin kitleselleşmesi dönemini başlatan '60 sonrası, oluşumundaki nispi yeniliğe rağmen işçi sınıfının taşıdığı mücadele ve eylem dinamizmini fazlasıyla kanıtlamıştır.

Türkiye işçi sınıfı saflarındaki genişlemeye de bağlı olarak, kendi tarihi içinde ilk olarak '60'lı yıllarda hissedilir bir güç olarak mücadele sahnesine çıktı. Ve bu tarihten itibaren, topluma genel

bir sessizliği ve hareketsizliği egemen kılmayı başaran askeri rejimler dışında, hep yaygın bir hareketlilik içinde oldu. Tartışma gerektirmeyecek kadar açık olan bu olgu hakkında özellikle belirtilmesi gereken iki husus var.

Bunlardan ilki, işçi sınıfının yalnızca ekonomik hak taleplerine dayalı grev hareketi içinde olmadığı, fakat aynı zamanda, politik talepler de ileri surerek ya da politik nedenlere de bağlı olarak eyleme geçtiğidir. Kavel direnişi ve Saraçhane mitingiyle başlayan '60'lı yılların eylemliliği, sonunda tümüyle politik bir eylem olan 15-16 Haziran direnişi ile doruğuna ulaşıp noktalanmıştır. '70'li yıllarda ise, DGM direnişi, görkemli 1 Mayıs gösterileri, 20 Mart faşizmi protesto direnişi, Tariş ve Tekel direnişleri, Maden-İş Genel Başkanı'nın katledilmesini protesto siyasal direnişi, sayısız miting ve siyasal gösteriye kitlesel katılımlar, işçi sınıfındaki politik mücadele potansiyelinin somut örnekleri oldular. İkinici önemli husus ise, sınıfın esas karakteri itibariyle kendiliğinden olan bu hareketliliğinin hem ürünü ve hem de itici gücü olarak ortaya çıkan ileri işçi kuşağının, genel bir eğilim olarak, sola ve sosyalizme yönelmeleri gerçeğidir.

nemli bir politik mücadele potansiyeli taşıyan ve bunu fiili olarak da gösteren yaygın bir işçi hareketi ile sola ve sosyalizme eğilim duyan bir ileri işçiler kuşağı -'60'lı ve '70'lı yılların birbirleriyle bağlantılı bu toplumsal-siyasal olgularını, sosyalizm ile sınıf hareketinin birliği için, bu kritik tarihsel gelişmenin gerçekleşmesi için, son derece uygun bir tarihsel ortamın varlığı demektir. Oysa bu birleşmenin yaşanmadığını biliyoruz. Sosyalizm ile sınıf hareketinin birliği bir yana, genel olarak devrimci hareket ile sınıf hareketi arasında herhangi bir birleşme yaşanabilmiş değil. Sınıf hareketinin bugünkü genel politik zayıflığı ile devrimci hareketin bugünkü gcszlğnn ve bunalımının temelinde aynı zamanda bu tarihsel gerçeklik vardır.

Burada bunun ayrıntılarına girmek gereksizdir. Zira bu sorun komünistler tarafından birçok vesileyle ele alınmış ve irdelenmiştir. şu kadarını söylemekle yetinelim: '60'lı yıllar, TİP ve MDD Hareketi şahsında, düzen sınırlarını ve kurumlarını aşamayan bir

burjuva sosyalizminin sol adına egemen olduğu bir dönemdi. Bu akımlardan birinin popülist-parlamentarist, ötekinin darbeci kimlikleri nedeniyle sınıf hareketine özel bir ilgiden kaçınmaları bir yana, onunla şu veya bu vesileyle temasa geldikleri ölçüde ise, sosyalizm adına taşıdıkları bilinç kaba bir reformizmden öteye geçememiştir. Güçlü bir kitle desteğine ulaşan '70'li yılların devrimci demokrasisi ise, bunu esas itibariyle kentin ve kırsal politizasyon düzeyi yüksek küçük-burjuva katmanları ya da sınıf dışı yoksul kesimleri içinde başarmış, genel bir eğilim olarak sınıf çalışmasına özel bir ilgiden uzak kalmıştır. Proleter sosyalizmi bakışaısından yoksun olan bu akımın sınıf hareketine ilgisi herhangi bir "halk" katmanına gösterilen ilginin sınırlarını aşamamıştır, ya da ancak olayların zorlamasıyla önemsiz ölçülerde aşabilmiştir. Devrimci bir müdahalenin yokluğu koşullarında sınıf hareketi sendika bürokrasisi içinde yuvalanmış revizyonistler ile sosyal demokrasinin ideolojik ve örgütsel denetiminde kalmıştır.

Devrimci hareketin tümü de kendisini marksist-leninist olarak niteleyen ve sınıfın öncü partisini yaratmak iddiasında olduğunu söyleyen sayısız grubu, sınıf hareketinin bu canlı döneminde neden ona bu ölçüde uzak kaldıklarını bugüne dek izah edebilmiş değildirler. Bir ara piyasaya biraz utangaçça sürülen izahlardan biri, o dönem ileri bir devrimci politizasyonun küçük-burjuva katmanlar tarafından gösterildiği, dolayısıyla devrimci kitle hareketinden kopulmak istenmediği sürece, bu kesimler üzerinde yoğunlaşmanın günün devrimci görevleri açısından kaçınılmaz olduğu şeklindedir. Burada kısmi bir gerçek payı elbette yok değil. '70'li yıllarda küçük-burjuva katmanların daha ileri bir politikleşme düzeyi içinde oldukları bir gerçektir. Fakat bu olgu bizzat küçük-burjuva devrimci akımın varlığı ve gösterdiği siyasal çabadan ayrı kavranamaz.

Bu grupların tümü de tam da bu küçük-burjuva hareketliliğin dolaysız ürünleriydiler. Ondan doğdular, onunla beslendiler, onun içinde kadrolaşular ve onun bağrında bir örgütsel yapı oluşturdular. Onlar küçük-burjuva kitle hareketiyle etle tırnak gibiydiler. Onun ürünü olmakla kalmadılar, kendi varlıkları ve pratik çabaları ile onu yaydılar, militanlaştırdılar, politik kimliğini geliştirdiler ve

tam da bu sayede yarattıkları ağırlık ile işçi hareketini gölgelemiş oldular. Oysa aynı dönemde işçiler de yaygın bir eylemlilik içindeydiler. 12 Mart'ı izleyen dönemde öğrencilerle birlikte ilk hareketlenen, küçük-burjuva katmanlardan önce işçiler olmuşlardı. Daha 1976'da görkemli 1 Mayıs gösterisi ve DGM direnişiyile, bu arada 12 Mart'ı hemen izleyen anti-faşist gösterilere yaygın katılımlarıyla taşıdıkları politik potansiyeli açıkça ortaya koymuşlardı. Ne var ki işçi hareketi revizyonistlere ve reformistlere kalmıştı, bırakılmıştı. Onlar ise, tersine, sınıf hareketini sınırlamak, canlılığını dizginlemek, bilincini reformizmle kötürümleştirmek için ellerinden geleni hiçbir ciddi devrimci engelle karşılaşmadan kolayca yaptılar.

Aynı dönemde Marksizm-Leninizmin devrimci özünü ve proleter sınıf karakterini kavramış, parti inşa sürecini sosyalizm ile sınıf hareketinin tarihsel birliğini gerçekleştirme perspektifiyle ele alan bir siyasal akım varolabilseydi, kuşkusuz ki, siyasal çabasını öncelikle hareketlilik içindeki işçi sınıfına yöneltir, onun bilincini ve eylemini devrimcileştirmek için her yolla çaba gösterir, bunu, dönemin halk hareketinin sağlıklı ve istikrarlı bir önderlik altında gelişmesinin de temel güvencesi sayardı.

Fakat süreçler kendi seyrini izlemiştir. '70'li yılların güçlü demokratik küçük-burjuva kitle hareketi, küçük-burjuva sosyalizmine mensup sayısız grup şahsında kendi temsilcilerini ve önderliğini bulmuş, bu sayede politik ve örgütsel olarak gelişip serpilmiştir. İşçi hareketi ise bundan yoksun kalmış, burjuva ya da küçük-burjuva reformist düzen akımlarının denetiminden kurtulamamıştır.

Yakın geçmişe ilişkin bu kısa özetleme, komünistlerin, komünist partisini devrimci sosyalizm ile sınıf hareketinin örgütlü birliği olarak ele alan temel marksist-leninist düşünce üzerinde neden özel bir önemle durduklarına, popülizmin bu yönüne neden ısrarla işaret ettiklerine de ışık tutmaktadır. Kolayca anlaşılacağı gibi, bu doğrultudaki mücadele, basitçe ve yalnızca, bu alandaki küçük-burjuva kafa karışıklığının, düşünsel önyargıların bir eleştirisi değildi. Gerçekte ve asıl olarak, bir döneme damgasını vuran

bir siyasal pratiğin eleştirisiydi.

Fakat bu mücadele, teorik planda hedeflenen amaca bugün artık fazlasıyla ulaşmış bulunmaktadır. Küçük-burjuva sosyalizminin bir döneme egemen olan anlayışı teorik planda yenilmiş, aldedilmiştir. Küçük-burjuva devrimciliğinin kolay yenilgisi ve bunu izleyen dağılma, küçük-burjuva katmanların geçmişteki devrimci coşkusunu artık yitirmiş olması, ve en önemlisi, yeni dönemin kitle hareketliliğini uzun yıllardır belirgin biçimde işçi sınıfının temsil etmesi, bütün bu dış etkenler, kuşkusuz ki bu alandaki ideolojik mücadelenin başarısı için büyük kolaylıklar sağlamışlardır.

Bununla birlikte bu henüz eksik ya da yarım bir başarıdır. Zira marksist-leninist kavrayış henüz kendine uygun bir pratiğin açık başarısı ile taçlanmamıştır. Zira devrimci proleter sosyalizmi ile sınıf hareketinin örgütlü birliğinin ifadesi bir komünist partisi henüz yaratılamamıştır.

Sınıf hareketinin pratik seyrine etkili ve sistemli bir siyasal müdahale, sürekli ve ısrarlı bir siyasal propaganda-ajitasyon faaliyeti ile sınıf kitlelerinin bilincini ve eylemini geliştirme, onun halen içinde kıvranıp durduğu dar sendikal zemini parçalama, sınıf hareketinin öne çıkardığı ileri işçi kuşağını komünist hareketin saflarına kazanma, komünist örgütlenmeyi bu unsurlarla geliştirme ve fabrikalar zeminine artık nihayet oturtma, tüm bunlar partileşme sürecinin pratik yönüdür. Komünistler yıllardır bu perspektife dayalı bir pratik yönelim içindedirler ve bunda ısrarlı olmuşlardır. Fakat ortada henüz az-çok tatmin edici sayılabilecek bir pratik mesafe yoktur.

Siyasal görevlerimize, pratik siyasal faaliyetimizin sorunlarına, bu gerçeğin ışığında yaklaşmalıyız. Sınıf hareketiyle birleşme ve örgütsel gelişmeyi fabrika zeminine oturtma sorunu, gelişmemizin bugünkü düzeyinde, gelip sınıf hareketine yönelik pratik faaliyetimizin gücü ve başarısına bağlanmış bulunmaktadır.

Bu faaliyetteki her somut başarı, parti inşa sürecinin pratik alanında yeni bir adım, parti düzeyine yükselmeye somut bir mesafe demektir. Dolayısıyla politik çalışmanın sorunları, bugünkü gelişme koşullarımız içinde, parti inşa sürecinin pratik alanında

başarının sorunlarıyla, somut olarak, sınıf hareketiyle bağ sorunu ile örtüşmektedir.

Sınıfın geniş kitleleri, yıllardır, bir türlü kırlamayan son derece dar bir zemin üzerinde fakat bitmeyen bir hareketliliği yaşıyorlar. Güçlü ve zayıf yönler burada içiçedir. Belli durulma dönemlerini içeren fakat süregelen bir kitlesel eylemlilik onun güçlü yanını, sınırlı talepler ve sendikal çerçeveyi aşmamak ise zayıf yanını oluşturmaktadır. Sözkonusu olan tipik kendiliğinden bir harekettir.

Bu son ifade, sınıf hareketinin kendiliğinden niteliğine bu vurgu, komünistler için onu küçümsemeyi değil, tam tersine, onun bu gerçekliğinden hareketle önderlik fonksiyonunu, somut olarak, sınıf hareketine siyasal bir müdahaleyi olağanüstü önemsemeyi anlatır. Devrimci bir önderlikten yoksun olmakla kalmayan, sürekli ve sistemli bir biçimde, sendika bürokrasisi eliyle uygulanan çok bilinçli bir saptırıcı ve dizginleyici müdahale ile yüzyüze olan işçi hareketi, buna rağmen gelişimini sürdürüyor. İstemlerinde ısrar ediyor, sermayenin her yeni saldırı adımını belli bir duyarlılık ve eylemsel çıkışlarla karşılıyor. Direncini ve dinamizmini kaybetmiyor. Bu devrimci siyasal çalışma için, işçilerin bilincini, eylemini ve örgütlenmesini geliştirip devrimcileştirme için, son derece elverişli bir ortam demektir. Eksik olan, tam da böyle bir müdahalenin kendisidir. Zayıf, kusurlu, yetersiz, dinamizmden yoksun olan, tam da devrimci siyasal çabadır.

Öte yandan, sınıf hareketine devrimci bir siyasal müdahale için, bugün genel siyasal ortam da son derece elverişlidir. Kapitalist düzenin yapısal krizi gidgide ağırlaşmaktadır. Krizde olan yalnızca ekonomi değil, fakat toplumsal sistemin tümüdür. Baskı, terör, siyasal cinayetler, kurumlaşmış işkence, kontr-gerilla, siyasal ve ahlaki kokuşmuşluk, yolsuzluk, rüşvet ve skandallar, emperyalist merkezlere köleliğin en utanç verici biçimleri, kardeş bir ulusa karşı yürütülen kirli bir yoketme savaşı, düzen partilerinin tek programda birleşmeleri ve işlevsizleşmeleri, parlamentonun çürümüşlüğü ve devre dışı kalmışlığı, generallerin ve polis şeflerinin rejimde tuttuğu yer, sermaye ile içiçe olan medyanın kokuşmuşluğu, kadının metalaştırılmasının aldığı boyut, gençli-

ğın içine düşürüldüğü umutsuzluk, tüm bunlar ve daha niceleri, sürekli ağırlaşan sömürüyü, işsizliği, açlığı, yoksulluğu, konutsuzluğu, insan sağlığının hiçe sayılmasını, doğal zenginliklerin yağmalanmasını, çevrenin tahribini vb. tamamlamaktadır. Sayısız sorunla yüzyüze olan, akla hayale gelmedik kötülükleri üreten ve gündelik olağan uygulamalar haline getiren bu düzenin yığınlar önünde teşhiri için, sayısız vesileler ve görülmemiş bir malzeme var bugünün Türkiye'sinde. Her şey bu fırsatlardan ve malzemeden sürekli yararlanarak, bunların ifade ettiği temel siyasal gerçekleri her yolla yığınlara açıklamaktır. Bu, sürekli ve sistemli bir politik çalışma, güçlü bir propaganda-ajitasyon faaliyeti, etkin bir siyasal teşhir çabası demektir.

Ve siyasal faaliyetin sorunları, herşeyden önce bu görevlerin bilincinde olmak demektir. Bunları hayata geçirmeyi olanaklı kılacak sağlam ve dinamik bir örgütlenmeye ve teknik donanımına sahip olmak demektir. Ve son olarak, bu tür bir faaliyetin başarısı için, illegal ve legal yöntem ve araçları bir arada, yanyana, birbirlerini tamamlayacak biçimde kullanabilmek demektir.

Sağlam bir ideolojik-politik perspektif, başarılı bir siyasal faaliyetin temel önkoşullarından ilkidir. Bu kuşkusuz öncelikle devrimin temel ve taktik sorunlarına ilişkin ideolojik bir açıklık ve bunun tüm örgütte, tüm kadrolar tarafından özümlemiş olması anlamına gelir. Genel perspektiflerde, devrimin stratejik hedefleri ve sorunlarında yeterli açıklığa sahip olmayan bir çalışmanın, yön-süz-hedefsiz bir dar pratikçilik olarak kısırlaşması kaçınılmazdır. Fakat kendi başına genel hedeflerin doğru belirlenmiş olması da kendini üreten ve zenginleştiren bir çalışma için yeterli değildir. Önemli ve kritik olan nokta, bunu dönemin koşulları içinde somutlayabilmektir. Dönemi, somut koşulları, sınıf hareketinin o anki mevcut durumunu isabetle değerlendirebilmektir. Somut görevleri bu çerçevede saptamaktır. Pratik müdahalenin yol, yöntem ve araçlarında bir açıklığa sahip olabilmektir vb. Bu mücadelenin taktik sorunları ve görevleri üzerine bir açıklık demektir.

Buradan örgüt yaşamı için çıkarılması gereken somut bir pratik sonuç şudur: Örgüt, başarılı bir siyasal çalışmanın temel bir

önkoşulu olarak kendi ideolojik çizgisini kadrolarına kavratmalı, bu amaçla sistematik bir eğitim çabası içinde olmalıdır. Aynı şekilde, örgüt birimleri hareketin perspektiflerinin taşıyıcısı olan yayın organlarını, başta Merkez Yayın Organı olmak üzere, yürütecekleri somut siyasal çalışmanın ihtiyaçları çerçevesinde düzenli olarak incelemeli ve tartışmalıdırlar.

Örgütsel organizasyondaki yetkinleşme, başarılı bir politik faaliyetin bir öteki temel önkoşuludur. Sorun biçim olarak bir örgütsel yapıya sahip olmak değildir elbette. Asıl sorun, oturmuş, işbölümünü gerçekleştirmiş, kendini düşman karşısında koruma ustalığını olaylara seri ve etkin bir müdahale yeteneği ile birleştirmeyi başarabilen bir örgütsel gelişme düzeyini yakalamaktır. Bu, örgütün genel bir niteliği olmakla kalmamalıdır. Aynı zamanda ve kuşkusuz asıl olarak, her örgütsel birimin, her komite ve hücrenin somut bir niteliği de olmak durumundadır. Örgütlerimiz bugün büyük ölçüde bundan yoksundurlar. Bu nedenle de, olaylara müdahalede edilgen kaldıkları gibi, yazılı propaganda-ajitasyon faaliyetinde de, büyük ölçüde merkezi araçlara bağlı (daha doğrusu bağımlı) kalmaktadırlar.

Belli siyasal olaylara ilişkin (örneğin yerel seçimler ya da 1 Mayıs) merkezi propaganda-ajitasyon materyallerinin kendilerine zamanında ve yeterli miktarda ulaştırılmamasını haklı olarak eleştiri konusu eden örgüt birimlerinin, fakat öte yandan, bu politik yoğunlaşma dönemlerinde neden yalnızca kendilerini bu araçlarla sınırladıkları ve neden bu sınırlılıktan yakınmayı akıllarına getirmedikleri üzerinde düşünmek zorundayız. Kaldı ki örgüt birimleri yalnızca politik yoğunlaşma dönemlerinde de değil, fakat hergün, her an kitleleri hedefleyen bir politik çalışma içinde olmak zorundadırlar. Dolayısıyla da bunu olanaklı kılacak bir teknik-örgütsel donanımına sahip olmak durumundadırlar. Bu başarılmadıkça, hızla akıp giden olaylara, patlak verip geçen eylemlere seri bir müdahalede bulunmak, gündelik olarak belirip kaybolan fırsatlardan yararlanmak hemen tümüyle olanaksız olur. Ancak belli politik yoğunlaşma dönemlerinde ya da önemli bazı özel gelişmeler vesilesiyle, zaman zaman gelen, gelecek olan merkezi faaliyet

araçlarına bağımlı ve bununla sınırlı bir politik çalışma -bu, bugün aşılmaması gereken temel bir zaftır örgüt birimlerimiz için.

İllegal çalışmayı legal çalışmayla doğru bir biçimde birleştirmeyi başarabilmek, başarılı bir politik çalışmanın bir üçüncü temel önkoşuludur. Bu sorunun teorik çerçevesi, ilkesel anlamı ve politik önemi, komünistler tarafından bugüne kadar yeterli açıklıkta ortaya konmuştur. Ne var ki pratik uygulama alanında, ciddi yetersizliklerimizin yaşandığı bir başka temel sorun durumundadır. İllegal araç ve yöntemleri legal araç ve yöntemlerle birleştirmeyi başarmak, her temel çalışma alanının gündelik faaliyetinin temel bir özelliği olmak durumundadır. Sorunun böyle kavranamaması pratikteki yetersizliklerimizin temel nedenlerinden biridir.

Legal alan ve araçları kullanmak denilince akla öncelikle yayın faaliyeti gelmektedir. Legal yayın araçlarının legal alanı etkin bir biçimde kullanmak bakımından taşıdığı özel önem elbette reddedilemez. Böyle araçlar yalnızca kendi dolaysız etkileri sayesinde değil, fakat kendileriyle birlikte yaratacakları ek imkanlar sayesinde de, kitleleri devrimcileştirmeyi amaçlayan siyasal çalışmamız için yeni ufuklar açacaklardır. Bu yeterince açıktır. Fakat en az bunun kadar önemli olan, legal imkanları ve yöntemleri her çalışma alanında ve biriminde değerlendirebilmeyi başara-bilmek, bu konuda ustalaşabilmektir. İllegal çalışma ile legal çalışma gerçek yaşamda hergünkü faaliyetin birbirinden koparılamaz iki yönüdür. Nitekim gündelik faaliyette birimler bunu farkında olmadan bir ölçüde yaşamaktadırlar da. Fakat önemli olan bunu bilinçle ele almak, geliştirmek, zenginleştirmek, illegal temeli zedeledikten tersine koruyup geliştirecek tarzda kullanabilmektir.

Başarılı bir siyasal faaliyetin bu temel önkoşullarının yanısı-ra, onun somut yürütülüş tarzına ilişkin olarak ele alınması gereken bir dizi başka sorun var. Bunlar örgüt yaşamımızın belli sorunlarıyla birlikte ayrıca ele alınacaklardır.

IV- Siyasal faaliyetin zaafları

Örgütümüzün Olağanüstü Konferans'ı izleyen dönemde yaşadığı örgütsel toparlanma ve gelişme, Merkez Yayın Organı'nda bugüne dek değişik vesilelerle ele alındı. '94 *Dönemeci* başlıklı başyazıda bunun geride bırakılan bir yıllık süre için kısa fakat özlü bir bilançosu da sunuldu.

Örgütün bu süre zarfında önemli bir gelişme yaşadığı yeterince açıktır. Fakat artık bunun üzerinde daha fazla durulmamalıdır. Dikkatler, değerlendirme ve tartışmalar, örgütsel alanda önümüzde duran yeni görevlere ve daha da önemlisi, sürmekte olan sorunlara yöneltilmelidir. Komünistleri başarılarından çok yetersizlikleri, gerçekleştirdiklerinden çok önlerinde duran görevler ilgilendirmelidir. '94 *Dönemeci* yazısının perspektifi de zaten budur. '93 yılı içine sığdırılan gelişmeyi özetleyen bu yazı, tüm bunlar yeni gelişme sürecinin sadece bir ilk basamağı sayılmalıdır diyerek, şöyle devam etmektedir:

“Bu adımların kendi içindeki öneminden çok, bunların hazırladığı, koşulladığı ve kolaylaştırdığı yeni gelişme sürecidir asıl önemli olan. Bu ise henüz önümüzde uzanan dönemin sorunudur. ‘94 yılını iyi değerlendirmenin, onu gerçekten kazanmanın, hareketimizin gelişmesinde ve öncü parti niteliğine ulaşmasında gerçek bir dönüm noktası haline getirmenin önemi de, burada ifade bulmaktadır.”

Bu değerlendirmeyi izleyen dönemde örgütsel durumumuza ve siyasal faaliyetimizin sorunlarına ilişkin olarak MYO’da yayınlanan tüm temel yazılar da bu perspektife dayalıdır. Aynı şekilde, bir süredir yayınlanan *MK Değerlendirmeleri* ile MK’nın somut yönlendiriciliği altında mahalli örgütlerde sürdürülen tartışmalar, bu çerçevede gündeme getirilen bir dizi yeni düzenleme ve somut planlama, tüm bunlar da bu perspektife dayalıdır ve bu somut amaca yöneliktir.

Peki halihazırda durum nedir? Yanıt için önce aşağıdaki parçayı dikkatle okuyalım:

“Diktatörlüğün sindirme ve yoketme saldırısı yığınların direnişi geliştirilerek göğüslenebilir ancak. Yığınların siyasal direnişini geliştirebilmek etkili ve ısrarlı bir siyasal çalışma demektir. Etkili bir siyasal çalışma ise gelişmelerin hızına ayak uydurabilmek ölçüsünde bir anlam kazanabilecek, beklenen sonucu yaratabilecektir.

“Olaylara yetişmek devrimci siyasal faaliyetin ve mücadelenin bugünkü en temel sorunlarından biridir. Olaylar hızlı bir biçimde seyrediyor. Gerek düzenin ve devletin teşhiri gerekse emekçi kitlelerin mücadeleye çekilmesi için geniş olanaklar ve önemli fırsatlar yaratıyor. Bu olanakları ve fırsatları zamanında ve en iyi şekilde değerlendirebilmek, yığınların politik eylemini, sermaye diktatörlüğüne karşı direnişini geliştirebilmek için zorunludur. Ne var ki bugünkü durumda bu bir yana, kendiliğinden patlak veren direnişlere, kitle eylemlerine müdahalede bile müthiş bir zayıflık var. Halihazırda devrimci hareketin genelinde durum, arkadan bakılmaktadır. Örgütsel zayıflık, kitlelerden kopukluk, politik perspektif ve pratik inisiyatifteki temelli zaafılar,

bu sonucu doğurmaktadır. Eylemle, direnişle, fabrika işgaliyle anında örtüşmeyen bir müdahale, bir etkileme ve yönlendirme çabasından anlamlı ve kalıcı bir sonuç ummak olanaksızdır.”

(...)

“Siyasal çalışma sözkonusu olduğunda, hızlandırılmış, yoğunlaştırılmış ve süreklilik kazandırılmış bir çalışma düzeyi tutturabilmek bugünkü temel sorunumuzdur.

“Hızlandırma, olayların hızına yetişmekle bağlantılıdır ve bugünkü durumumuza bu açıdan bakıldığında görünüm iç kararıcıdır. Bunu geride bırakmak için çaba ve hazırlıklar olmakla birlikte halihazırdaki durum budur.

“Yoğunlaşma, iki anlamda; ilkin, faaliyetin siyasal kapsamı, araçlarının çeşitliliği ve temposu bakımından, ikinci olarak ise, seçilmiş alanlar ve birimlerde odaklaşma olarak. Seyrek bir tempoda ve belli bazı sorunlardan hareketle yürütülen faaliyet varlığımızı duyuracak, fakat onunla kalacaktır. Amaç varlığımızı duyurmak değil, yığınların bilincini ve örgütlenmesini geliştirmek, onları eyleme sürüklemek, patlak verecek eylemlerine önderlik etmek gücü, konumu ve yeteneği kazanmaktır. Seçilmiş alanlarda ve birimlerde yoğunlaşmak ise tam da bu aynı nedenle gereklidir. Seçilmiş alan ve birimler üzerinde yoğunlaşmayan bir faaliyet bir kez daha bizi “duyurmak”la kalacaktır.

“Ve son olarak, siyasal faaliyette süreklilik, siyasal yaşam ve mücadelenin varolma koşuludur. Bir örgüt siyasal faaliyetini belli dönemlerde, özel bazı vesilelerden de yararlanarak kampanyalar halinde yoğunlaştırabilir. Fakat faaliyetin kendisi her zaman vardır, kesintisizdir, öyle olmalıdır. Belli fırsatlardan yararlanarak bir çıkış yapmak, ardından atalete girmek, uykuya yatmak, siyasal yaşam ve mücadelede çok temelli bir zaafın göstergesi olabilir ancak. Bu zaafın özü, gerçek bir siyasal hareket, bir siyasal örgüt olamamaktır.

“Olayların hızına yetişmek, müdahalede gecikmemek, örgütün her düzeyde, her çalışma alanı ve biriminde ideolojik bakımdan donatılmış, politik-pratik inisiyatif yönünden geliştirilmiş ve teknik altyapı bakımından kendine yeterli hale getirilmiş olmasına

sıkı sıkıya bağlıdır. Olaylara anında müdahale, her çalışma alanındaki örgüt biriminin üstünü beklemeden ve üstüne bağımlı kalmadan (örneğin teknik yönden) anında davranabilme yeteneği ile olanaklıdır. İdeolojik donanım olayın politik anlamını ve sonuçlarını anında değerlendirebilmek, dolayısıyla doğru ve isabetli bir tutum alabilmek, inisiyatif ve teknik altyapı ise, buna bir uygulama gücü ve yeteneği kazandırabilmek için zorunlu koşullardır.

“Siyasal olayların ivme kazandığı bir dönemde etkili, sonuç alıcı bir siyasal faaliyet ile kitlelerin devrimci siyasal eylemini geliştirme görevi duruyor önümüzde.”

Şimdi de bir soru: Bu satırlar ne zaman kaleme alınmış olabilir? İşaret edilen zaafılara ve ihtiyaçlara bakılırsa, bu zaafıların ve ihtiyaçların bugünkü gerçekliğimizle çarpıcı bağlantısı gözönünde tutularsa, pek yakın bir zamanda olmalı, değil mi? Ya da belki de bu *MK Değerlendirmeleri*'nin ilk bölümlerinde?

Ama değil. Yakın zamanda bir dizi başyazıda ve yazıda, elbette bu arada *MK Değerlendirmeleri*'nde bu aynı sorunlar ele alındı. Fakat yukarıdaki satırları bir yılı aşkın bir süre önce kaleme alınmış olan “*Olayların Hız Kazandığı Bir Evrede Siyasal Faaliyette Yetkinlik*” başlıklı bir başyazıdan aktarıyoruz (sayı: 69, Mart '93). Buna rağmen siyasal çalışmada bugün de karşı karşıya bulunduğumuz temel zaafılarla, çözmemiz gereken temel sorunlarla, örgütsel faaliyet alanında bir an önce atılması gereken en temel adımlarla bu kadar çarpıcı bir biçimde örtüşmesi gerçekten dikkate değer.

Bunun üzerine biraz düşünmek gerekmez mi? Kuşkusuz! Biraz değil, enine boyuna, derinlemesine ve biran önce! Başta il organları olmak üzere tüm örgüt birimleri yapacakları ilk toplantılarda bu sorunu her açıdan tartışmalı, somut pratik sonuçlara ulaşmalıdırlar. Bir yılı aşkın bir süre önce en açık ve pratik biçimiyle ortaya konulan, fakat akıp giden altın değerindeki bir zaman dilimine rağmen hala da çözülemeyen bu köklü zaaf neye işaret olabilir? Bu soruyu yüreklilikle sormak ve bu alanda bir an önce açıklığa kavuşmak şarttır.

Bizde bu tür zaafıların “perspektif zayıflığı”na yormak kolaycı

bir moda eğilimdir. Bunun perspektif zayıflığı ile dolaysız bağı elbette bir gerçektir. Fakat bu tür bir izah pratik ataleti, politik duyarsızlığı ve elbette bu arada örgütsel beceriksizliği perdelemenin, ya da onu geri plana itmenin bir olanağı haline getirildi mi, tam da bu sayede sözkonusu zaafı süreklileştirmenin en kestirme yofuna da girilmiş olunur. Maalesef açık ya da örtülü olarak yapılan çoğunlukla budur. Saflarımızdaki bu sözde “ideolojik bakma” kolaycılığına, bu kolaycılığın arkasına saklanan konformizme bugüne kadar fazlasıyla prim verilmiş, bu ise sorunun pratik çözümünü hep sürüncemede bırakmıştır. Şunun artık net bir biçimde kavranması gerekiyor; hiç değilse gelinen aşamada, sorun artık ideolojik değil fakat tümüyle pratiktir. Sorun perspektifte değil fakat tümüyle davranıştır. Elbette burada da “ideolojik” kapsama giren ciddi sorunlar vardır, fakat bu o kastedilen “perspektif zayıflığı” sorunundan tümüyle farklı bir sorunlar alanıdır. Ve artık örgütün daha ciddi ve etkili bir biçimde bu zaafı vurmasının zamanıdır.

Olağanüsü Konferansı izleyen dönemde örgütün Merkez Yayın Organı'nda sürekli olarak siyasal gelişmelerle içiçe siyasal çalışmanın perspektifleri ve sorunları işlenmiştir. Yukarıda aktarılan parçalar hiç de bunun tek örneği değil, sayısız örnekten yalnızca biridir. Fakat bunlar çoğu kere yalnızca okunmuş, genellikle “beğenilmiş”, fakat anında çıkarılması gereken pratik sonuçlar ve görevler, bu çerçevede bir pratik planlama ve yönelim, bu planlamaya bir uygulama gücü kazandıracak bir teknik donanım (mahalli düzeyde ve tek tek birimlerde), tüm bunlar genellikle ortada kalmıştır. Bunun yerine alışılmış kısır ve sığ çalışma tarzı sürdürülmüştür. Büyük ölçüde onbeş günde bir gazete dağıtmakla ve belli önemli gelişmelere ya da örneğin 1 Mayıs türü olaylara denk gelen ve ancak çok genel bir içerik taşıyan merkezi bildiri, broşür, afiş, pul vb. materyalleri kullanmakla yetinilmiştir.

Ne var ki sözkonusu olan yığınların bilincini ve eylemini geliştirmek, onları mücadele içinde devrimcileştirmek temel göreviyle yüzyüze bir öncü devrimci örgütse eğer, bunlarla sınırlı ya da önemli ölçüde bunlardan ibaret bir çalışmayı siyasal

çalışma saymak mümkün değildir. Bunlar bir genel dağıtım organizasyonu ile de pekala düzenli olarak yapılabilir. Ve unutmamak gerekir ki, dağıtım örgütü devrimci bir siyasal örgütte yalnızca yan ve yardımcı bir organizasyon demektir. Siyasal bir örgüt kendi çalışmasını, gündelik siyasal faaliyetini, normalde yardımcı bir siyasal organizasyonla sürdürülebilir işlere indirirse eğer, burada temelli bir işlev sapması, bir kısır ve kuşkusuz dar pratik var demektir.

Gelişme süreçlerimiz üzerinde, bu çerçevede ilk ortaya çıkış döneminin büyük yoksunlukları ve dolayısıyla dayattığı kaçınılmaz pratik yükler üzerinde, bugüne kadar bir çok kez haklı olarak duruldu. Fakat bu dönem artık çoktan geride kalmıştır. Her zaman sahip olduğumuz gerçek siyasal pratik perspektifine pratikte artık nihayet gerçek anlamını ve kuvvetini kazandıracak bir çalışma tarzı koşullarına örgüt olarak çoktan beridir sahibiz. Tasfiyecilik tam da bunu görememenin, bu tür bir politik pratik yönelimde zorlanmanın ve sonuçta bundan kaçmanın bir ifadesi olmuştur. Tasfiyeciliğin eleştirisi, temel bir yönüyle de, bu tür bir pratikten yoksunluğun eleştirisiydi. Demek ki hiç değilse tasfiyeciliğin eleştirisi ve tasfiyesinden beri, demek oluyor ki en azından Olağanüstü Konferanstan bu yana, gerçek bir siyasal pratiğin yürütücüsü bir örgüt olma koşullarına sahibiz. Oysa bugün hala bu tür bir pratikten büyük ölçüde uzağız. Dolayısıyla bu, siyasal faaliyetin sorunları denildi mi, bugün kavranması gereken en temel ve acil halka durumundadır.

Biz bir siyasal örgütüz. Kitlelere önderlik etmek, onların mücadelelerini geliştirmek ve yönlendirmek bizim asli görevimiz, temel misyonumuzdur. Dağıtım ya da propaganda-ajitasyon, bunlar bizim faaliyetimizin yalnızca birer özel alanıdır ve asli görevimizin araç ve yöntemleridir. Faaliyetimiz bunlara indirildiği zaman biz gerçek bir eylem ve kavga örgütü olma vasfını yitirmiş oluruz. Kitlelere hitap etmeyi belki yine sürdürebiliriz, fakat onların mücadelesinden uzak kalır ya da kopmuş oluruz.

Olayların hızına yetişmek sorunu üzerinde sık sık duruyoruz. Bu ne demektir? Hızdan, tempodan bugünün koşulları içinde

ne anlaşılmalıdır? Belli bir basitleştirmeyi de göze alarak buna şöyle bir yanıt verebiliriz. Neredeyse birbuçuk yıldır onbeş günlük periyodlarla çıkan bir Merkez Yayın Organı'na ve bugün artık bunun yanısıra, yine onbeş günlük periyodlarla çıkan bir politik yayın organına sahibiz. Onbeş günde bir iki politik yayın, A veya B ilinde, C veya D biriminde birkaç günde bir, hiç değilse haftada bir bir bildiri demektir. Ani gelişen bir olaya aynı gün, hiç değilse en geç ertesi gün müdahale edebilmek yeteneği demektir.

Onbeş günde bir iki temel politik yayını çıkartma temposuna ulaşmış bir siyasal harekette, bu son derece olağan bir gündelik siyasal faaliyet temposudur. Burada yalnızca birincinin hızı üzerinden ikinciye bakmakla kalmıyoruz. Merkezi organlar yalnızca hızlarıyla değil, fakat çok daha önemli olarak, politik içerikleri ve işlevleriyle de gündelik çalışmada bu tür bir tempoyu olanaklı kılmaktadırlar. Bu yayınlar gerçekten isabetli bir politik çizgiye ve düzeye sahiplerse, işlevlerini başarıyla yerine getirebiliyorlarsa, bu örgüt birimlerinin ve militanlarının hızlı bir müdahale için ideolojik-politik bakımdan düzenli olarak silahlandırılması demektir. Sorunlarda açıklık, görevlerde açıklık, hedeflerde açıklık demektir. Tüm bunlar ise hızlı davranabilme ve etkili müdahale için temel politik önkoşullar demektir. Zira bir çok kez vurguladığımız gibi, olayları anında, hızlı ve doğru müdahale etme yeteneği ile açık ve sağlam ideolojik-politik donanım arasında yakın ve dolaysız bir bağ vardır.

V- Yeni politik yayın üzerine

Olağanüstü Konferanstan bu yana yaklaşık birbuçuk yıllık bir süre geçti. Olağanüstü Konferans ile bir sonraki Genel Konferans arası dönem için hareketimiz önüne bir dizi görev koymuştu. Bu görevlerin tümü de en temel ve acil olan göreve, parti inşa görevine bağlı olarak ele alınmış ve saptanmıştı. Dolayısıyla hareketimiz, Olağanüstü Konferans sonrasını yalnızca tasfiyeciliğin yaratmış bulunduğu tahribatı giderme süreci olarak ele almamış, bununla beraber, hareketi partiye götürecektir bir ön hazırlık süreci olarak da tanımlamıştı.

Genelde hareketin legal imkanları daha etkin bir biçimde kullanmaya başlaması ve özelde legal bir politik yayın organının çıkarılması da bu hedef ve görevler arasındaydı. Bu görevi pratikleştirmek, somut takvime bağlanmış bir göreve dönüştürmek, hiç kuşkusuz hareketin illegal örgütsel planda atacağı adımlara sıkı sıkıya bağlıydı. Bugün genelde illegal örgütsel temeli oturtma

görevinin asgari planda başarılımış olduğunu söyleyebiliriz. Gelişen yerde hem legal alanda adımlar atılabilecek bir konuma ulaşılmış bulunuyoruz ve hem de illegal örgütsel temeli güçlendirebilmek için legal çalışmanın desteklerine daha fazla ihtiyacımız var. '94 Dönemeci yazısı buna da açık biçimde işaret etmiştir.

Legal çalışmanın daha etkin kullanımı (özelde politik yayın) sorunu, bizim açımızdan bir süredir tümüyle pratik bir soruna dönüşmüştü. Dolayısıyla buna dönük hazırlığı her düzeyde yoğunlaştırıp hızlandırmak gibi ertelenemez bir görev vardı önümüzde. Kuşkusuz bu hazırlığın önemli bir boyutunu da böyle bir yayın ve çalışmanın mahiyeti ve sorunları konusunda kendimizi ve örgütü netleştirmek oluşturmaktaydı. Bir süredir belli vesilelerle işlenen bu sorunu, politik yayın adımının atıldığı bir sırada, burada yeniden ele almak yararlı olacaktır.

* * *

Az önce de ifade ettiğimiz gibi, hareketimizin önündeki tüm diğer görevler gibi politik yayın organı sorunu da partileşme göreviyle sıkı sıkıya bağlantılıdır.

Politik yayın organının partileşme temel görevi ile ilişkisi iki düzeyde ele alınabilir:

Birincisi, politik yayın basit bir yayın faaliyeti değildir. Komple bir çalışma olan açık alan çalışmasını besleyen ve kolaylaştıran en temel unsurdur. Böyle bir yayın organı aracılığıyla hareketimiz açık alanı devrimci bir tarzda kullanabilme alışkanlığını geliştirmeyi de hedefliyor. Açık çalışma ile illegal/gizli çalışmayı birlikte ve ilkinin ikincisine tabi ve uyumlu bir tarzda yürütebilmek bir perspektif sorunu olduğu kadar bir alışkanlık, deneyim ve buna uygun kadro sorunudur da. Şu ana kadar, sınırlı deneyimler bir yana, gerçek ve etkin bir devrimci legal çalışma yürütmüş sayılmayız. Bu sınırlı deneyimimizle istenilen düzeyde etkin bir devrimci açık çalışma imkanı ve alışkanlığı sağlanmadığı da açıktır.

İkincisi, politik yayının partileşme görevi ile bir diğer önemli bağlantısıyla ilgilidir. Politik derginin içerik olarak da partileş-

me görevinin sorunları ve önceliklerine bağlı olmasıdır. Komünistlerin partileşmeye ilişkin görevlerini, belli temel unsurlarıyla, teorik / programatik gelişme, öncü işçilerle birleşme ve bunlara bağlı olarak, sol hareketteki parti potansiyellerini ayırıştırıp kazanma olarak tanımlayabiliriz. Politik yayının içeriği de kuşkusuz bu görevlere bağlı olarak şekillenecektir.

Ne var ki, bu politik yayının tüm bu fonksiyonları birden ve dolaysız olarak yerine getireceği, getirmesi gerektiği anlamına gelmez. Zira buradaki fonksiyonları temelde başka araçların/ mekanizmaların tutabileceği ve tutması gerektiği açıktır. Örneğin, teorik gelişme ve sol harekete teorik müdahale görevi, işin esasında bugün artık teorik dergiye ait bir alandır. Politik yayını bu alandaki görevi ise tali ve dolaylıdır. Teorik çalışma alanı yetkin bir biçimde tutulabildiği ölçüde, bu alanın süzülmüş ve daha popüler hale getirilmiş ürünlerinin politik yayını da beslemesi mümkün olacaktır. Ya da örneğin, siyasal yaşama ve sınıf hareketine devrimci politik ve taktik müdahalenin ana aracı MYO'dur. MYO ne kadar yetkinleştirilebilir, güçlendirilebilir ve etkin bir silaha dönüştürülebilirse, bunun bir yansıması olarak politik yayın da yetkin ve güçlü olabilecektir.

Politik yayının partileşme süreci ile içerik alanındaki bağlantısı hakkında belirtilmesi gerekli olan bir unsur daha var. Politik yayın, öncü işçilerle bağ ve sol hareketi ayırıştırma alanındaki görevini, temelde sınıf ve emekçi hareketine dönük politik-taktik etkisi ekseninde gerçekleştirecektir. Zira o işlev olarak teorik dergiden ziyade MYO'ya yakın bir araçtır. Öncü işçiyi ve sol hareketteki potansiyeli ayırıştırıp kazanma görevinin teorik müdahale ile ilgili boyutu, temelde başka bir araçla, teorik dergi ile gerçekleştirilebilen bir görevdir. Politik yayın ise bu görevi MYO'ya paralel olarak, temelde sınıf ve emekçi kitlesine politik olarak etkileme çabası üzerinden gerçekleştirebilir. Teorik müdahale görevini ise, temelde bu çerçeve ve bu sınırlar içerisinde yerine getirebilir.

Denilebilir ki politik yayının bu kapsamda partileşme süreci açısından en temel ve belirleyici fonksiyonu (MYO'ya paralel

bir biçimde yerine getireceği) sınıf hareketine taktik /politik müdahale ve dolayısıyla öncü işçi ile birleşme görevine bu zemin üzerinden yapacağı katkıdır. Bu kuşkusuz, politik yayın aracılığıyla devrimci harekete daha özgün platformlardan yapılacak müdahale ihtiyacını ortadan kaldırmıyor. Yalnızca bunun daha tali bir ağırlığa sahip olması gerektiği yönünde bir vurgulama oluyor.

Bugün devrimci sol hareketi ayrıştırma görevini ele alırken ve bununla politik yayın arasında ilişki kurarken, sol hareketi oluşturan yapıların yığınsal tabana sahip olmayan dar kadro hareketleri olması gerçeğini gözetmek zorundayız. Dolayısıyla, politik yayının bu alanda anlamlı bir işlevsellik taşıyamayacağı bir dönemde bulunuyoruz. Nitekim halihazırda, pek çok yapı tarafından çıkarılan politik yayınların yaşadığı tiraj kısırlığı da bu gerçeğe doğrudan bağlantılıdır.

Bugün sol hareketi ayrıştırma görevi daha ziyade kadroları ayrıştırma görevidir. Bunun ise iki yolu vardır: Kapsamlı bir teorik müdahale ve sınıf hareketini az çok etkileyebilecek bir politik/taktik ve örgütsel performans... Politik yayının müdahalesi ağırlıklı olarak bu ikinci alandan olacaktır.

* * . *

Bu genel çerçeveye bize, hem politik yayın organının partileşme sürecindeki yeri ve fonksiyonu, hem de onun diğer araçlarla ilişkisi sorunu hakkında genel bir açıklık sağlamaktadır.

Kısaca yinelersek, politik yayın organının en temel işlevi, sınıf ve emekçi hareketine yönelik politika ve taktiklerimizi bu alanın imkanlarından da yararlanarak sınıf içinde yaygınlaştırmaya çalışmak; sınıf ve emekçi hareketine, onun öncü unsurlarına yol, yöntem, araç, eylem ve örgütlenme çizgisi konusunda açıklıklar sağlamak olacaktır. Politik yayın sol hareketteki parti potansiyellerini ayrıştırma görevine temelde bu sorunlar (ve bu sorunlarda sol hareketin taşıdığı zaaf ve yanlışlarının eleştirilmesi) üzerinden katkıda bulunacaktır. Bir kez daha belirtirsek; bu perspektif müdahalenin sınırını değil fakat temelini ortaya koymaktadır.

Ayrıca politik yayın organı, açık alanın devrimci/militan kul lanımına hareketimizin birikim ve alışkanlığını geliştirme temelinde de katkıda bulunacaktır.

Politik yayının militan dağıtımını yapabilmek, onu fabrika önlerinde, işçi semtlerinde satılan ve okunan bir gazete haline getirebilmek son derece önemlidir. Bizim politik yayın çalışmamız büroların içine sıkışıp kalan türden bir çalışma olamaz. Yayınımız bayilerde, kitapçılarda okurunu bekleyen bir yayın olarak da kalamaz, kalmamalıdır. O, hedeflediğimiz fabrika ve alanlar başta olmak üzere, işçi ve emekçi kitlelere politik etkimizi taşımanın doğrudan aracı olabilmelidir. Onun satışı aynı zamanda yığınlara dönük sözlü ajitasyon-propaganda imkanlarını kullanabilmenin vesilesine dönüştürülebilmelidir. Ve o, henüz politik etkimizi taşıyamadığımız ya da örgütsel olarak ulaşamadığımız alanlara, politik etkimizi taşıyabilmenin ilk ve etkili aracı olarak kullanılabilmelidir vb.

* * *

Politik yayın, bu kapsamda, partileşme sürecine hizmet eden etkin güçlü bir araca dönüştürülebilmelidir. Bu herşeyden önce, bu yayının, başta ve temelde öncü işçiler olmak üzere tüm parti potansiyelleri açısından aranır, işlevsel bir yayına dönüştürülmesiyle mümkündür. Bu ise hareketimizin sınıf ve emekçi hareketinin taktik, yol, yöntem vb. alanlardaki ihtiyaçlarına devrimci bir yanıt verebilme kapasitesine doğrudan bağlı olacaktır. Buradan hareketimize güven duymaya başlayan, onun önderlik kapasitesi hakkında olumlu bir izlenime sahip olan ileri işçileri ve devrimcileri hareketimizle daha üst düzeyde birleşme arayışına gireceklerdir. Teorik görüşlerimizi ve örgüt gerçekliğimizi daha yakından tanımak isteyeceklerdir. Ya da tersinden, diyelim teorik dergi üzerinden hareketimize yakınlaşmaya başlayan parti potansiyelleri, politik yayın ve MYO üzerinden hareketin taktik/politik ve örgütsel çizgisi tarafından da kuşatılacaklardır. Bu ise bu güçleri ayrıştırmayı ve kazanmayı kolaylaştıracaktır.

Ne var ki burada soruna bütünlüklü bakmak gerektiği açıktır.

Partileşme süreci bir dizi görevin toplamının organik bir ifadesidir. Ancak tali görevlerin asli görevleri sekteye uğratmasına izin vermeden, tüm bu görevleri uyumlu bir tarzda yürütebildiğimiz ölçüde, partileşme sürecini başarıyla ilerletmek mümkün olabilecektir. Dolayısıyla politik yayın, ancak MYO, teorik dergi ve örgütsel inşaanın pratik görevleri alanında bir boşluk doğmadığı zaman işlevsel olabilecek, partiye hizmet edebilecektir. Komünistler, bu asli görevlerin zayıflamamasına, tersine daha da güçlendirilerek sürdürülmesine özel bir dikkat göstermelidirler. Güçlü bir politik yayının ancak bu eksene bağlı olarak anlamlı olabileceğini hep hatırlamalıdır.

Ne var ki bu, yalnızca genelde doğru perspektiflere sahip olma sorunu değildir. Bu eğer bunu garantiye alacak adımlarla ve kurumlaşmalarla tamamlanmıyorsa, pratikte pek bir değer taşımayacaktır.

Burada dikkat edilmesi gereken üç önemli unsur olduğu söylenebilir.

Birincisi, teorik derginin öncüyü ve sol hareketteki parti potansiyellerini ayrıştırma konusundaki görevi ile, bu görevi politik yayının yerine getiriş tarzı arasındaki ayrımı belirgin bir biçimde ortaya koyabilmektir. Politik yayma, bu alanda son derece belirleyici ve dolaysız bir rol oynayacak teorik derginin işlevini karartacak, ya da teorik alanı zayıflatmaya yolaçacak bir misyon yüklenmemelidir.

İkincisi; MYO ile politik yayın arasındaki ilişki ve işbölümü sorunu doğru bir yaklaşımla ele alınabilmeli, bu alanda özellikle MYO'nun zayıflatılması ve işlevsizleştirilmesi sonucunu doğuracak yanlış perspektif ve önerilerle araya kesin sınır çizgileri çekilebilmelidir.

Sol hareketin bu alandaki zaafı hareketimiz tarafından yeterli açıklıkta bilinmektedir. Bunun perspektif alanındaki en bariz yansıması, legal yayını politik, illegal yayını ise örgütsel bir organ olarak değerlendirmektedir. Oysa bizim için MYO'nun ideolojik-politik ve örgütsel işlevleri bir bütünlük taşımaktadır. Demek oluyor ki, MYO hareketin yalnızca temel örgütsel yayını değil fakat

aynı zamanda temel politik-taktik yayın organıdır da. Politik yayın ile MYO arasında hareketin politik/taktik hattını ortaya koymak anlamında politik yayın lehine bir işbölümü sözkonusu olamaz. Politik yayın bu aynı işlevi MYO'ya paralel biçimde ama bir başka zeminde yerine getirecektir. Fark yalnızca buradadır.

Her iki yayın organı arasında olması gereken tek zorunlu işbölümü ise, MYO'nun politik yayından farklı olarak, temel örgütleyici bir fonksiyona sahip olmasıdır.

Üçüncüsü; teorik cepheyi, örgüt cephesini ve MYO'yu zayıflatmadan, tersine gittikçe daha da güçlendirerek, tüm bunları politik yayın organı ile pekiştirmek, kuşkusuz her şeyden önce doğru bir perspektifi gerektirir. Hareketimiz bu perspektife sahiptir. Dahası hareketimizin bu alandaki refleksleri de güçlüdür. Şu ana kadar tüm merkezkaç eğilimlere ve zorluklara karşın, stratejik öncelikleri yitirmemeyi başarmış olmamız bunun en önemli göstergesidir. Ne var ki, açık alanı daha etkin kullanma sorununun güncelleştiği bugün, şu gerçeği bir kez daha hatırlamakta yine de yarar var. Bu çizgiyi koruyabilmek, teorik cepheyi, örgüt cephesini ve MYO'yu zayıflatmadan bir politik yayın çıkarabilmek, mevzilenmeyi/kurumlaşmayı da bu öncelikleri gözeterek tarzda yapabilmekle mümkündür. Örneğin, tüm bu fonksiyonları, bir ya da iki organın üzerinden gerçekleştirmeye çalışmak hiçbir fonksiyonun layıkıyla yerine getirilmemesi sonucunu doğuracaktır.

Nisan '94

Sorunlar ve sorumluluklar

Bir devrimci, özellikle bir komünist devrimci, görev ve sorumluluklarına, çalışmasının yoğunluğu ve temposuna, hedeflerini gerçekleştirmek üzere önüne koyduğu zaman sürelerine, içinden geçmekte olduğu dönemin özelliklerinden kopuk olarak yaklaşabilir mi? Sükunet, sabır, geniş ve uzun vadeli düşünmenin verdiği iyimserlik, bunlar kuşkusuz bir devrimci için önemli ve vazgeçilmez meziyetlerdir. Ya içinden geçilmekte olan evrede olaylar çok hızlıysa, gelişmeler seri davranmayı, sorunlar bir parça mesafe katedilecekse en etkin biçimde yüklenmeyi gerektiriyorsa, en önemlisi düşman kuvvetleri tam da kendi cephelerinden buna uygun hareket ediyorlarsa ne olacak? Böyle bir evrede sabır, sükunet ve soyut bir iyimserlik ile gevşeklik, rehavet ve hantallık arasındaki ayrım çizgilerini doğru çizmenin hayati bir önemi yok mudur?

Sorunu daha somut ortaya koyabilmek için bugünün siyas-

al tablosuna bakalım. Bugünün Türkiye'sinde çok ciddi gelişmeler yaşanıyor. Sermaye düzeni 70 yıllık tarihi içinde hiç bu kadar zalim, hayvani, keyfi ve kan dökücü olmadı. Devlet bir baskı, terör, katliam ve işkence şebekesi olarak çalışıyor. Ona gitgide daha geniş çevrelerce kontr-gerilla cumhuriyeti denmesi boşuna değil. Fakat elbette 70 yıllık tarihinin bu aşamasında devletin bu en gerici ve kan dökücü kimliğe bürünmesi de boşuna değil. Bugünkü devlet '60'lı ve '70'li yılların devrimci politik-örgütsel birikimini 12 Eylül gibi kanlı bir askeri operasyonla yoketme ve ardından Kürt halkının 10 yıllık başkaldırısını bastırma süreci içinde şekillendi. O bugün artık tam bir özel savaş aygıtıdır. Sermayenin sivil politik ve kültürel kurumları da bu aygıtın organik bir parçası olarak iş görmektedirler. Bugün bu aygıt her yanından tahkim ediliyor, zira düzenin çözümsüz sorunları gitgide büyüyor. Dolayısıyla devlet aygıtının günden güne güçlendirilmesi gerçekte düzenin günden güne çözülüp zayıflamasının bir itirafıdır. Bir başka ifadeyle güçlü devlet ihtiyacı, zayıf düzen gerçekliğinin öteki yüzüdür.

Öte yandan, düzenin yapısal krizi bu yılın başında ani bir ağırlaşma sürecine girdi ve bizzat sermaye sözcüleri onu kendi tarihlerini, en derin krizi ilan ettiler. Fakat devrimci görev ve sorumluluklar açısından bakıldığında bugün önemli olan bu krizin kendisi değil, fakat yarattığı ağır yükleri işçi sınıfına ve emekçilere ödettirmede sermaye iktidarının gösterdiği başarıdır. Faturayı işçilere ve emekçilere ödettirmede üç aylık saldırı dilimleriyle yol alan sermaye, bunda ilk üç ayda büyük bir başarı sağladı. Şimdi ikinci üç ayın içindeyiz ve faturayı çalışan sınıflara ödettirme operasyonu hala aynı başarıyla sürdürülüyor. 5 Nisan saldırı paketinden şu an zamanlamaya bırakılan tek kalem özelleştirmelerdir. Fakat sermaye, şimdiki rahatlığı devam ettirmeyi başarırına, çok geçmeden bu saldırıyı da sistematik bir planla gündeme getirecektir.

İşçi sınıfı bu saldırı karşısında sahipsizdir. Önderlikten ve örgütlenmeden yoksundur. Sendika bürokratları işçi hareketi saflarında kelimenin en tam anlamında sermaye uşakları gibi

hareket etmektedirler. İşçi sınıfının örgütsüz, dirençsiz, çaresiz bir duruma düşmesi, sermayenin saldırılarını bu çaresizlik içinde sineye çekmesi için ne gerekiyorsa onu yapıyorlar.

Sınıfın mücadele isteğinin yarattığı basınç karşısında 20 Temmuz genel uyarı eylemi kararı aldılar. Bu eyleme işçi sınıfını en hazırlıksız biçimde sokmakla kalmadılar, eylem günü aktif eylem kısıcılığı yaptılar. Bir genel eylemi böylece güçten düşürüp etkisiz kıldıktan ve işçileri genel bir belirsizlik havası içine soktukten sonra, şimdi yeniden hükümetle ve sermaye örgütleriyle elbirliği halinde kriz programının uygulamasında görev üstleniyorlar. İşçilerin toplu sözleşmelerle kazanılmış haklarının bile hangi sınırlar içinde gaspedilebileceği üzerine aşağılık pazarlıklar yürütüyorlar. Bu hainlerin büyük maharetleriyle, büyük zamlar, yüzbinlerce işçiyi bir anda işsiz bırakan tensikatlar, toplu iş sözleşmeleriyle kazanılan hakların gaspı vb. karşısında bu derece edilgen bırakılan işçiler, hazırlanmakta olan yeni saldırılara da kendi cephelerinden hazırlıksız yakalanacaklardır.

Oysa bu çapta bir ağır kriz ortamı, işçileri ve emekçileri etkin bir mücadele içine sokmak, saldırıların onlarda yarattığı öfkeyi sokağa ve düzene yöneltmek için düşünülebilecek en uygun nesnel zemindir. Peki buna yönelik devrimci çabanın yoğunluğu, çapı ve temposu nedir? Devrimci mücadelede yolalabilmek için bunca uygun fırsatlar ne ölçüde kullanılabilir? Bir devrimci görev ve sorumluluklarını, bu sorularda ifade bulan gerçekliğin dışında ele alamaz. Karınca kararınca sürüp giden rutin bir çalışmayı devrimci sorumlulukların gerçekleştirilmesi sayamaz.

Duruma bir de Kürt özgürlük mücadelesi cephesinden bakalım. Kürt hareketinin bugün bir denge durumuna ulaştığı ve tarafların tüm yüklenmelere rağmen kendi cephelerinden duruma esaslı bir değişiklik yapacak bir başarı sağlayamadıkları, bunun aynı zamanda bir kilitlenme olduğu olgusu bugün neredeyse genel bir kabul görüyor. Kürt hareketi çok yeni görünen bu gelişme düzeyine aslında daha erken bir tarihte ulaştı. Komünistler bunu iki yılı aşkın bir süre önce (Nisan'92) değerlendirdiler. (*Kürt Ulusal Sorunu*, s.135-140) Bir çok vesileyle bu kilitlenmenin

yarattığı potansiyel tehlikelere ve bu çerçevede devrimci görevlere işaret ettiler. Sorunun özü-özeti şuydu: Kürt hareketi bu yol ayrımında ya “siyasal çözüm” adı altında düzen içi bir çözüme kayacak, ya da kendi içinde bir ayrışmayla da yüzyüze kalarak toplumsal devrime doğru derinleşecekti. Asıl kritik nokta ise, bu ihtimallerinden hangisinin baskın çıkacağıının, Kürt hareketinin kendi gücü ve sınıf dinamiklerinin ötesindeki gelişmelerle belirlenecek olmasıydı. Bugünkü yalnızlığının sürmesi, Türkiye işçi sınıfı cephesinde bir devrimci gelişmenin yaşanmaması durumunda, Kürt hareketine kendisi için mümkün olan en uygun kazanımlarla düzen içi bir “siyasal çözüm”e yüklenmekten başkaca bir yol kalmayacaktı. Fakat öte yandan, Türkiye işçi sınıfı hareketinin yaşayabileceği bir devrimci sıçrama, güç ilişkilerini ve olayların seyrini temelden etkileyecek; Kürt ulusal hareketi, mülk sahibi sınıfların hareketten kopması anlamında, bir iç ayrışma ve devrimci yolda derinleşme olanaklarına kavuşacaktı.

Bu durumun ortaya koyduğu basit bir gerçek var. Kürt sorununa bunca ilgi duyan, onun bugüne kadarki olumlu devrimci kazanımları karşısında heyecan duyan bir işçi sınıfı devrimcisi, tam da bu gelişmenin kendi önüne çıkardığı büyük tarihsel görev ve sorumluluklara uygun davranmıyorsa eğer, tutarlı olamaz. İşçi sınıfı devrimcisi olarak adlandırılmaya hak kazanamaz.

Gerçekte tablo nettir. Kürt sorununun beslediği büyük tarihsel devrimci birikimin kaderi sınıf hareketi cephesindeki gelişmelere sıkı sıkıya bağlıdır. Sınıf hareketi cephesindeki gelişmeler ise, özellikle bugünkü kriz ortamında, sınıf devrimcilerinin kendi rollerini ne ölçüde oynayabileceklerine sıkı sıkıya bağlıdır. Dönemin sorunlarına, görev ve sorumluluklarına bu çerçevede yaklaşabildiğimiz ölçüde kendimize attığımız misyona uygun hareket eden tutarlı devrimciler olarak adlandırılmaya hak kazanabiliriz.

* * *

Örgüt bir süredir bu sorunları vurgulu bir biçimde işliyor. *MK Değerlendirmeleri*'nin en temel mesajları da buna yöneliktir. Mahalli planda gösterilmesi gereken etkin ve yaratıcı inisiyatif,

çalışmada plan, ısrar ve yoğunluk, olayların hızını yakalayacak bir çalışma temposu vurgularının tümü de şüphe yok ki dönemin genel sorunlarına ve devrimci sorumluluklarına sıkı sıkıya bağlıdır. Bunlar yeterince tartışılmış mıdır, temel fikirler gereğince anlaşıl-
mış mıdır? Çalışmanın şu andaki seyri (başta altyapı) buna uygun koşullara ve tarza kavuşturulmuş mudur? Tüm bu sorunların yanıtları olumluysa, bugün aradan en az 4 ay geçmiştir atılan yeni adımlar, katedilen mesafe nedir?

Örgüt de şu veya bu örgüt biriminin dönemin görevlerini ele alıştaki başarısını bu soruların yanıtından ölçmelidir.

Eylül '94

1995: Atılımlar ve parti yılı

Her bakımdan önemli bir yeni yıla girmiş bulunuyoruz. '94 yılının gelişme ve birikimleri buna işaret ediyor.

Sermaye düzeni 1994 yılına ani bir ağırlaşma gösteren ekonomik bunalımla girmişti. 5 Nisan saldırısından itibaren bu bunalımın faturası bir dizi tedbir ve mekanizma ile emekçi sınıfların omuzlarına bindirildi. Buna rağmen yılın sonunda ekonomik göstergeler bilançosu krizde herhangi bir hafifleme göstermiyor. Bir dizi gösterge (enflasyon, büyüme hızı, bütçe açığı, işsizlik, dış borç vb.), tüm cumhuriyet dönemi için negatif anlamda rekor düzeylerde seyrediyor. Dozu artırılan kirli savaş giderleri bu arada bunalımı ağırlaştırarak ek bir faktör olmaya devam ediyor.

İktisadi bunalımı hafifletmede kapitalist düzen için her zaman tek çıkar yol faturayı işçilere ve emekçilere ödettirmek olmuştur. 1995 bütçesi ve özelleştirme yasası, sermayenin bu değişmez politikayı yeni yılda daha da ağırlaştırarak sürdüreceğini

göstermektedir.

Buna karşılık, son bir yıl içinde büyük ücret ve hak kayıplarına uğrayan işçi ve emekçilerin buna öyle kolay razı olmayacaklarını gösteren işaretler de çoğalıyor. Eylül ayından itibaren başgösteren yeni kitle hareketliliği, aydan aya güçlenerek, kamu çalışanlarının 20 Aralık genel iş durdurma eylemiyle '94 yılı içindeki en ileri düzeyine ulaştı. Tüm zayıflıklarına rağmen, 20 Aralık ve onu önceleyen bir dizi kitle eylemliliği, toplumun ko-kuşmuş düzen tarafından kirletilen havasına karşı taze bir rüzgar olarak esti. Kaldı ki bu henüz bir başlangıçtır; kitle hareketi henüz yeni yeni hız kazanıyor ve bir çok işaret, dipten gelen dalganın kendini asıl olarak '95 yılı içinde yüzeye vuracağını gösteriyor. '95 yılının özelleştirme yılı ilan edilmesi ve yeni yıl bütçesinin kapsamlı bir saldırı programı olarak bağlanması, bu gelişmeye özel bir ivme kazandıracaktır.

Elbetteki sermaye sınıfı bu çaptaki bir iktisadi saldırının ancak çok yönlü siyasal tedbirler ve tuzaklar eşliğinde uygulanabileceğinin bilincindedir. Kendi cephesinden devlet terörü ve baskı yasaları, sınıf hareketi "içinden" ise sendika bürokrasisi, onun klasik silahlarıdır ve bunları yıllardır etkin bir biçimde kullanıyor. Dört yıllık hükümet icraatıyla paçavraya çevrilen sosyal-demok-rasiye yeni bir çehre kazandırma girişimleri aralıksız sürüyor. Dinsel gericiliğin ve onun esas çatısı olan Refah Partisi'nin ise, sosyal hoşnutsuzlukları dizginlemede ve saptırmada ne denli etkili bir araç ve olanak olduğunu gitgide daha iyi anlayan sermaye, göstermeye çalıştığı aldatıcı rahatsızlığa rağmen bu kesime yeni etkinlik alanları açıyor.

Bu arada devreye sokulan iki yeni silahı daha var düzenin. Bunlardan ilki, Kürdistan'da özel timler kılığında yıllardır kirli savaşta etkin biçimde kullanılan MHP'dir. Kitle hareketliliğinin başgösterdiği bir sırada, MHP'li terör çetelerinin bir çok kentte öğrencilere ve direnişçi işçilere karşı sistematik bir saldırıya girişmeleri, nihayet metropollerde de devreye sokulduklarını gösteriyor. Öteki yeni silah "Yeni Demokrasi Hareketi"dir. MHP ile sivil terörü devreye sokan sermaye, eski TÜSİAD başkanı

ile de “sivil toplum”u devreye sokuyor.

Düzenin tüm bu araç ve olanakları, bu sistematik hazırlıkları karşısında, işçi sınıfı ve emekçiler cephesi, duruma tahammülsüzlük ve mücadele isteğinin güçlenmesi dışında, yazık ki büyük bir donanımsızlık içindedir halihazırda. Kitlelerin politik bilinci zayıf, politik nitelikte bir örgütlenmeleri ise halihazırda yoktur. Örgütlü devrimci hareket henüz son derece cılız ve gelişmekte olan kitle hareketine müdahalede etkisizdir. Dahası, 12 Eylül karşı-devriminin tahribatı ortamında dünün devrimci hareketinden dönüşen ve sınıf hareketinin bugünkü geri düzeyine sağladığı uyumla palazlanmaya çalışan yeni reformist akım, bu tür bir devrimci müdahalenin önüne ek güçlükler çıkarmaktadır. Başta Türk-İş yönetimi olmaz üzere sendika merkez yönetimleri, bir-iki istisnasıyla gerçek birer ihanet karargahı olarak iş görmektedirler. Sermayenin işçi sınıfı hareketi içindeki sadık uşakları olarak hareket etmektedirler. Sınıf hareketinin baskısını hisseden ve birşeyler yapmak gereği duyan alt kademe sendika bürokratları ise, yeni türden sosyal-reformist akımlardan aldıkları politik desteğin de verdiği rahatlıkla, ayak sürümeyi sürdürmektedirler.

Gelişmekte olan sınıf hareketinin bugün sermaye devletini büyük sıkıntılara sokan Kürt özgürlük hareketi gibi önemli bir müttefiği elbette vardır. Fakat yazık ki politik yönden bugün için hala son derece zayıf olan ve sistematik bir tarzda estirilen güçlü şovenist rüzgarın etkisinden tam kurtulamayan geniş işçi-emekçi kitleleri, bunun açık bir bilincinden henüz yoksundurlar. Ancak en ileri kesimler Kürt özgürlük mücadelesinin taşıdığı özel önemi hissetmekte, fakat onlar da büyük bir bölümüyle bu bilinci etkin bir politika olarak kitlelere yansıtmakta zayıf davranmaktadırlar. Yeni reformizm bu sorunda da olumsuz bir rol oynamakta, oportünist ve korkak bir tutumla hareket etmektedir.

Kürt hareketinin kendisine ve Kürt sorununun yeni yıldaki muhtemel seyrine gelince, bu artık büyük ölçüde Türkiye'nin metropollerindeki mücadelenin seyrine bağlıdır. İşçi ve emekçi hareketindeki muhtemel bir politik sıçrama, özgürlüğü için savaştan Kürt halkının önüne yeni ufuklar ve olanaklar açacaktır. Tersine

durumda ise, bugünkü kilitlenme devam edecektir. PKK'nın, Türkiye'deki devrimci gelişmelerin gecikmesi durumunda, bu kilitlenmeye uluslararası platformlarda bir çıkış arayacağı, dolayısıyla sistem içi bir "siyasal çözüm"ü zorlayacağı, bugün her zamankinden daha açık görülür hale gelmiştir.

Kitle hareketinin son aylarda ivmelenen gelişmesi düzenin sıkıntılarını ağırlaştıracağı gibi, kendi cephesindeki bir dizi zaaf ve zayıflığın üstesinden gelinmesi için de elverişli bir zemin oluşturacaktır. Herşeyden önce, işçi sınıfının ve emekçilerin gelişen eylemliliğine karşı tutum, her parti ve kurumun gerçek konumunun bizzat mücadele içindeki kitlelerce anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Devlet aygıtından sendika bürokrasisine, adil düzen demagoglarından terör şebekesi MHP'ye kadar...

Bununla birlikte, önemli gelişmelere gebe bu yeni döneme öncü partiden yoksun olarak giriyor olmak, bugün işçi sınıfı hareketinin en büyük eksikliği olmayı sürdürüyor. Komünistler, bu ihtiyaca henüz yanıt vermeyi başaramamış olmanın, sınıf hareketinde yankı bulacak bir önderlik müdahalesi düzeyi ve kapasitesi yakalayamamanın ağır sorumluluğunu taşımaktadırlar omuzlarında.

* * *

"Parti, proletaryanın gerçek öncüsü rolünü oynayacak, eylemiyle bu sığa hak kazanacak devrimci sınıf partisi, komünistlerin öznel bir zorlaması değil, fakat sınıf hareketinin gerçek ve bugün için son derece acil bir ihtiyacıdır." Bu tespit, '94 yılına girilirken kaleme alınan '94 Dönemeci başlıklı başyazıda tartışılan sorunların ana eksenini durumundaydı. Hareketimizin sorunları, sorumlulukları ve görevleri bu temel ihtiyaç üzerinden tanımlanıyor ve '94 yılının bir "dönemeç" yılı haline getirilmesi için bilinçli ve planlı bir azami çaba bu çerçevede talep ediliyordu.

O güne kadarki gelişme süreçlerimiz ve o günkü gerçeklerimizden hareketle, '94 yılını bir parti yılı haline getirmenin güç, fakat "'94 yılını geride bıraktığımızda parti ile aramızda işin esasının hall edilmiş olması anlamında" çok fazla bir mesafenin bırakılmış olmasının ise olanaklı olduğu vurgulanıyordu:

“‘94 yılını bizi partiye ulaştıracak bir dönemeç haline getirebilmek, parti ile aramızdaki mesafeyi doğru değerlendirmek ve hareketin tüm güçlerini ve olanaklarını bu mesafeyi tüketecek bir biçimde planlamak ve harekete geçirmekle olanaklıdır. Bu bir doğru değerlendirme, öncelikleri isabetle saptama ve eldeki güçleri planlı bir biçimde yoğunlaştırma sorunudur.”

Nisan tarihli *MK Değerlendirmeleri* de bu amaçla kaleme alınmıştı. Bu değerlendirmelerde hareketimizin zaaf noktaları, temel eksiklikleri, öncelikli görevleri, sorunlara ve görevlere ilişkin yoğunlaşma alanları yeterli açıklıkta ortaya konulmaktaydı. Burada bütün sorunlar partileşme süreci ekseninde tartışılmış, bu süreç bir nitelik geliştirme süreci olarak tanımlanmış, niteliği geliştirmenin ise kendini “ideolojik-politik açıklık ve sağlamlıkta, örgütsel oluşumda, kadrolaşmada, politik faaliyet kapasitesinde, ve kuşkusuz proleter kitleleri etkileme, harekete geçirme ve onlara başarıyla önderlik etme yeteneğinde” göstereceği gerçeği üzerinde durulmuştu.

Geride bıraktığımız kritik yılın bilançosu tartışmalı bir mahiyet taşımaktadır. Komünistler bu yıla elbetteki bazı önemli adımları sığdırmayı başardılar. Herşey bir yana yıllardır eksikliği gelişmemizi sınırlayan önemli bir etken olan legalitenin kullanımında ciddi bazı yeni adımlar atıldılar. Ki bu, ‘94 Dönemeci değerlendirmesinde üzerinde önemle durulan sorunlardan biriydi: “Yeni dönemde özel önem taşıyan bir öteki sorun, illegal çalışmayı artık yeni bir düzeyde, daha etkili araçlar ve daha zengin biçimlerle sürdürülebilir bir legal çalışma ile birleştirebilmektir. ... Son bir yılda örgütü oturtmak, MYO’yu güçlendirmek ve örgütle bütünleştirmek doğrultusunda atılan adımlar legal çalışmayı daha etkin bir biçimde gündeme almayı da olanaklı kılmıştır. Bugün bu alanda etkin bir faaliyet ortaya koymak artık hareketimizin gelişmesinin olmazsa olmaz koşullarından biri haline gelmiştir.”

Sınıf hareketinin sorunlarına bağlı olarak mücadelenin ideolojik cephesinde gösterilen çabalar, öngörülen görevler doğrultusunda atılan bir başka önemli adım idi: “Devrimci hareket

tasfiye sürecini yaşamaya devam ediyor. Tasfiyeciliğe karşı mücadele önümüzdeki dönemde yeni bir içerik kazanacaktır. Zira küçük-burjuva demokratizmi sınıf hareketinin gelişimini bozup sınırlayan rolü ile sahnededir. Tasfiyeciliğe karşı mücadele bugün artık bu kanaldan sınıf hareketine yaratılan engelleri de parçalama mücadelesidir bizim için.” Komünistler geride kalan yıl içinde bu bilinçle hareket etmişler ve sınıf hareketinin karşısına yeni engeller ve sorunlar çıkaran tasfiyeci oportünizmin gerçek platformunu başarıyla ortaya koymuşlardır.

Ne var ki, tam da önden özel bir uyarıyla dikkat çekilen sorunlar alanında sıkıntılar yaşamayı hala da sürdürüyoruz. ‘94 *Dönemeci*’nde sorun şöyle konulmuştu: “Tüm olumlu grafiğe ve somut gelişme göstergelerine rağmen, bugün halen bir toparlanma süreci içindeyiz. Bu hala uğraşmamız ve altetmemiz gereken çok sayıda sorunun varlığı demektir. Kısmi başarılar her zaman bir kendinden memnuniyet ruh hali ve bunun ürünü bir rehavet yaratır. Bu en büyük tehlikedir. Hiçbir biçimde gevşememeli, tersine işi her zamankinden daha sıkı tutmalıyız. Örgütsel gelişme ve yetkinleşmeye her türlü özeni göstermeyi sürdürmeliyiz. Sınıf çalışmasıyla örgütsel gelişmemiz organik bir süreç olarak kaynaşmalıdır. Örgütsel gelişmeyi, bu gelişme içinde kadrolaşmayı, sınıf içinde siyasal çalışmadan ayrı ele alamayız. Sınıfın hiç değilse en ileri kesimleriyle kaynaşmada mesafe alamadığımız sürece, gerçek manada bir devrimci sınıf öncüsü olmaya da hak kazanamayız.”

Burada özetlenen sorunlar *MK Değerlendirmeleri*’nin de esas içeriğini oluşturmaktadır. Yukarıdaki değerlendirme ve onun açılanması olan *MK Değerlendirmeleri*, bugün de tüm güncelliğini ve özel önemini korumaktadır. Sorunlarımızın çerçevesi, kritik noktaları ve buna bağlı olarak öncelikli görevler, esas itibarıyla değişmemiştir. Sorun; bu sorunların çözümünde ve bu görevlerin gerçekleştirilmesinde etkin ve dayatıcı bir önderlik iradesi ortaya koymak, tüm örgütü bu doğrultuda sarsmak, seferber etmek ve dönüştürmektir. Bu sürecin başarısı bizi partiye ulaştıracaktır. Kuşkusuz bu ideolojik cephedeki sorunların ve

görevlerin öneminin azaldığı değil, fakat bu alandaki görevlerin başarılı çözümünün de, hareketimizin geldiği bugünkü aşamada, artık önemli ölçüde örgüt ve pratik-siyasal çalışma cephesinde yaşanacak gelişme sürecine bağlandığı anlamına gelmektedir.

'94 yılı partiye ulaşmada gerçek bir dönemeç yılı olmadı. Fakat bunun nedenleri konusunda paha biçilmez açıklıklar kazandırdı. Örgütümüzün üst platformu bunun daha kapsamlı ve derinlemesine bir değerlendirmesini muhakkak ki ortaya koyacaktır. Siyasal gelişmeler ve sınıf hareketinin seyri, komünistler olarak acilen parti düzeyini yakalamamızı bize tarihi bir sorumluluk olarak dayatmaktadır. '95 yılı içerisinde bunun bilinciyle hareket edeceğiz, tüm zaaf noktalarımızın, bütün yetersizlik alanlarımızın üzerine özel bir ısrar ve kararlılıkla gideceğiz. Kuşkusuz ki bu, örgütümüzün gerçek kimliğini ve kadrolarını bulması anlamına gelecektir.

Bu inanç ve kararlılıkla, '95 yılını buradan hareketimiz için yeni atılımlar ve bunların ürünü olacak öncü parti yılı ilan ediyoruz.

Ocak '95

Parti yılı ve partileşme süreci

“İşçi sınıfı devrimcileri olarak komünistler için devrimci sürecin bugünkü evresinde en acil görev, Türkiye işçi sınıfının marksist-leninist temellere dayalı devrimci sınıf partisini yaratmaktır. Komünistler bu sorunu çözüme kavuşturmadan devrimci siyasal mücadelelerinde kalıcı nitelikte hiçbir temel adım atmamamızdır. Parti, sonraki adımların da güvencesi zorunlu bir ilk adımdır. Devrim ve iktidar mücadelesinin bugün kavranması gereken en önemli halkasıdır.” (*Değerlendirme ve Kararlar*, s.121)

EKİM I. Genel Konferansı'nın parti sorunu üzerine değerlendirmesi bu sözlerle başlıyor. Bugün aradan dört yıl geçmiş bulunmaktadır. Komünistler henüz bu en acil görevin üstesinden gelmeyi başarabilmiş değiller. Bununla birlikte, bu arada katettikleri mesafe ile bugün bu görevin üstesinden gelmeye her zamankinden daha yakın oldukları da bir gerçektir. Tasfiyeci tahribat hareketimize iki çok önemli yılı kaybettirmemiş olsaydı eğer, belki

de bu sorunu daha erken bir zamanda çözmeyi başarmış olacaktık. Yine de, yaşadığımız gecikme temelde kendi zaaf ve yetersizliklerimizin bir sonucu olmuştur ve zaten tasfiyecilik de, bu zemin üzerinde tahrip edici etkisini gösterebilmiştir.

Hareketimizin doğuş, oluşum ve gelişme süreçleri ele alınırken, onu çevreleyen dış ortam ile başlangıç noktasındaki güç ve imkanlar mutlaka hesaba katılabilmesi, değerlendirme bu temelde yapılmalıdır. Bu elbette kendi hata, zaaf ve yetersizliklerimizin gözden kaçırılmasına dayanak yapılamaz. EKİM bunu hiçbir zaman yapmamıştır. Tersine, kendinde aksayanı önplana çıkarmaya her zaman özel bir özen göstermiştir. Fakat sorunları yalnızca kendi zaaflarımız üzerinden kavramaya yönelik bir eğilim, kaba metafizik-idealizt bir bakışaçısının ifadesi olmaktan öteye gidemez. Böyle bir bakışaçısı, zayıflıklarımızı yerli yerine oturtmada başarısız kalacağı gibi, üstünlüklerimizi de gereğince değerlendiremez. Dolayısıyla, tüm güçlüklerle ve yetersizliklerimize rağmen, bizi bugün öncü bir sınıf partisi olmanın eşiğine ulaştıran güç ve dinamizmin kaynağını da kavrayamaz.

Sancılı ve ağır bir gelişme süreci yaşadık, buna kuşku yok. Fakat en elverişsiz koşullarda sınırlı güç ve imkanlarla yola çıkan bir hareket olarak bugün ulaştığımız gelişme düzeyinin heyecan verici olduğuna kuşku yoktur. Yükseliş döneminin verimli ortamında biriktirdikleri güç ve olanaklardan arta kalanla yol yürüme-ye çalışan, bu yürüyüş esnasında sürekli bocalayan, çözülen, dağılan, kan kaybeden, ideolojik zayıflık ve belirsizlikler içinde bunalan geleneksel örgütler gerçeği karşısında, güç ve imkanlarını politik mücadelenin güçlüklerle dolu bir evresinde kendi öz dinamizmiyle yaratan bir komünist örgüt, bir EKİM gerçekliği durmaktadır bugün orta yerde.

Bu gücün kaynağı, elbette ideolojik-politik çizgimizdir. Bu çizgi, geleneksel hareketin düşünce ve pratiğinin eleştirisi ve aşılması mücadelesinin ürünü olmuştur. EKİM'deki sürekliliğin, sancılı gelişme sürecine rağmen sonuçta hep daha ileriye çıkabilmenin ve bugün işçi sınıfının devrimci öncü partisi düzeyine yakınlaşabilmenin kaynağı ve güvencesi bu ideolojik çizgi olmuştur.

Komünistler tasfiyeci çabaların hareketimiz ile ilgili en zayıf bir görüntüye yolaçtığı bir sırada bile bu konuda açık bir bilinçle hareket ettiler: “Hareketimiz en büyük olanaksızlıklar ile en zor engelleri altederek bugüne ulaşmıştır. EKİM bu mücadeleler içinde oluşturulmuş bir ideolojik ve örgütsel kimliktir. EKİM, bir siyasal ve örgütsel değerler sistemidir; bunlarda ifadesini bulan bir ileri düzeydir. Komünistler bu kimliği ve kişiliği, bu değerler sistemini ve düzeyini kararlılıkla savunacak, özenle koruyup geliştireceklerdir.

“Komünistler işçi sınıfının devrimci öncüsü partiyi yaratacak, devrime ve sosyalizme yürüyeceklerdir.” (*Devrimci Politika ve Örgütlenme Sorunları*, s.32)

Kendi üstünlüklerinin bilincinde olmak, fakat kendi zayıflıklarına karşı açık yürekli ve acımasızca davranmak, kendi üstünlüklerini kendi zayıflıklarını gidermenin bir dayanağı olarak kullanmasını bilmek -bu, bugüne kadar hareketimize egemen olmuş bir davranış çizgisidir. Gelişme dinamizmini sürdürmemizin, hedeflere yaklaşmamızın, zayıflıklarımızı yenmemizin ve önümüze çıkarılan engelleri parçalayıp yıkmamızın bir temel açıklaması da buradadır. “Atılımlar ve Parti Yılı” ilan edilen bir sürecin başında, saflarımızdaki tüm komünistler, bu davranış çizgisini her zamankinden daha açık ve daha derinlemesine kavramak ve bunun bilinciyle hareket etmek zorundadırlar. Nereden nereye ve ne sayede gelebildiğimizi tüm kapsamı ve yönleriyle görebilmeli; fakat bunu tam da, neyi ne ölçüde henüz başaramadığımızı ve nasıl başarabileceğimizi anlamanın bir dayanağı olarak kullanmalıdırlar.

* * *

“Teorik gelişme, partileşme sürecinin esas ve tayin edici halkasıdır. Zira parti, herşeyden önce sağlam bir marksist-leninist teorik temel ve bu temel üzerinde beliren net bir ideolojik kimlik demektir. Parti programı, bu çabanın özlü, süzülmüş ve yetkin bir ifadesinden başka bir şey olamayacak, aynı şekilde, partinin taktik ilkeleri de bu çabanın bir ürünü olarak netleşecektir. ... Teorik gelişme, eşlik ettiği ve yolunu açtığı politik ve örgütsel

gelişme süreçlerinin sağlıklı ve başarılı olabilmesinin güvencesidir.” (Değerlendirme ve Kararlar, s.123-124)

Geleneksel devrimci hareketin en ileri ve en iyi niyetli kesimleri bile, çıkışından itibaren EKİM’in ısrarla vurguladığı bu bakış açısını anlamakta güçlük çektiler. Onu tek yanlılığın bir göstergesi, gelişmenin pratik-örgütsel yönünü küçümsemenin bir ifadesi sayabildiler. Oysa sorunun genelde her zaman belirleyici olan önemi bir yana. İçinden geçmekte olduğumuz tarihsel evreyle (biri ulusal öteki genel planda yaşanan iki büyük yenilginin yarattığı büyük ideolojik kargaşayla) bağlantısı da bir yana. Bizim kendine özgü koşullarımızda, popülist deformasyonu yarattığı 20 yıllık karışıklığı gidermek, siyasal mücadelede marksist-leninist bir yenilenmenin ürünü olabilecek açık ve güçlü ideolojik perspektiflere ulaşmak, örgütsel-pratik gelişmeyi bu perspektifler temeli üzerinde yaşamak, tüm bunlar ancak ideolojik gelişmenin kritik ve belirleyici önemini kavramakla olanaklıydı.

Bu doğru kavrayış, EKİM’e bugün geleneksel hareketten temel noktalarda tümüyle farklı bir ideolojik kimlik kazandırmakla kalmamış, tam da öngörüldüğü gibi, doğru perspektifler ışığında yürüyen bir politik-örgütsel gelişmenin de önkoşulu ve sağlam zemini olmuştur.

Genel planda olduğu kadar Türkiye devriminin temel sorunlarıyla da ilgili olarak, popülist ideolojik şartlanmaların ürünü olan demokratizmi aşmak ve net bir sosyalizm perspektifine ulaşmak; demokrasi mücadelesini bu perspektif içinde yerli yerine oturtmak; pratik sınıf yönelimini olayların baskısıyla ve kendiliğinden değil, fakat marksist dünya görüşünün özüne dayalı bir ideolojik açıklık temelinde yaşamak; karşı-devrimin baskısına, tasfiyeci basınca ve dönemin güçlüklerine birarada göğüs gererek, illegal temellere dayalı ihtilalci bir sınıf örgütlenmesi yaratma çizgisinde kesin bir kararlılık göstermek; bu çerçevede, illegalite-legalite ilişkisinde isabetli bir ilkesel ve pratik davranış çizgisi göstermek; Kürt özgürlük mücadelesinin özel politik önemini daha başından itibaren ve doğru kapsamıyla görmek, fakat bunu ulusal özgürlük mücadelesinin toplumsal-siyasal karakteri ve tarihsel

sınırlarıyla ilgili açık bir kavrayışla birleştirmek; tasfiyeci savrulmaları zamanında teşhis etmek, ideolojik içeriğiyle olduğu kadar dış koşullarla da bağlantısı içerisinde tahlil etmek ve buna karşı sistematik bir mücadele yürütmek, vb., vb...

Bir hareketin konumu ve kimliği konusunda kritik öneme sahip tüm bu sorunlardaki ayırdedici marksist-leninist devrimci tutumunu, EKİM, tam da ideolojik gelişmesinin özüne ve temel esaslarına borçludur. Bunlara daha genel planda, Türkiye devrimci hareketinin ve dünya komünist hareketinin tarihsel geçmişine, ideolojik ve pratik mirasına yaklaşımındaki kendine özgü tutum da eklenebilir. Geçmişin devrimci mirasını ve birikimini her alanda sahiplenmek, fakat onu tüm zayıf ve hatalı alanlarda marksist-leninist bir eleştiriye tabi tutarak aşma perspektifiyle hareket etmek, bu konuda liberal inkarcılığa olduğu kadar dar kafalı tutuculuğu da prim vermemek, hareketimizin bir başka ayırdedici özelliğidir ve ancak marksist-leninist bir ideolojik bakış açısına sahip olmak sayesinde olanaklıdır.

* * *

Devrimci siyasal mücadelede ideolojik çalışma ve gelişmenin sonu gelmez bir süreç olduğu gerçeği bir yana, parti kimliğini kazanmanın asgari sınırları çerçevesinde düşünüldüğünde bile, bu alanda hareketimizin önünde hala çok önemli görevler durmaktadır. Fakat yine de, bu asgari çerçeve üzerinden bakıldığında, hareketimizin bu cephedeki görevlerinin amaca uygun bir yoğunlaşmayla üstesinden gelinecek denli kolaylaştığı da bir gerçektir. Sürecin bugünkü aşamasında asıl güç, sancılı ve bizi hala da zorlayan alan ise, gelişmenin pratik cephesidir. Demek oluyor ki, öncü kimliği, öncü örgüt düzeyi ve kapasitesi ile de yaratabilmek sorunudur.

Partileşme süreci bakış açısı çerçevesinde, *MK Değerlendirmeleri*'nin asıl kapsamı da zaten bu sorun etrafında odaklaşmaktadır. Geleneksel küçük-burjuva sosyalizminin ideolojik cephede açık bir yenilgiye uğratıldığını tespit eden *MK Değerlendirmeleri*, şöyle devam etmektedir: "Bununla birlikte bu

henüz eksik ya da yarım bir başarıdır. Zira marksist-leninist kavrayış henüz kendine uygun bir pratiğin açık başarısı ile taçlanmamıştır. Devrimci proleter sosyalizmi ile sınıf hareketinin örgütlü birliğinin ifadesi bir komünist partisi henüz yaratılamamıştır.

“Sınıf hareketinin pratik seyrine etkili ve sistemli bir siyasal müdahale, sürekli ve ısrarlı bir siyasal propaganda-ajitasyon faaliyeti ile sınıf kitlelerinin bilincini ve eylemini geliştirme, onun halen içinde kıvranıp durduğu dar sendikal zemini parçalama, sınıf hareketinin öne çıkardığı ileri işçi kuşağını komünist hareketin saflarına kazanma, komünist örgütlenmeyi bu unsurlarla geliştirme ve fabrikalar zeminine artık nihayet oturtma, tüm bunlar partileşme sürecinin pratik yönüdür. Komünistler yıllardır bu perspektife dayalı bir pratik yönelim içindedirler ve bunda ısrarlı olmuşlardır. Fakat ortada henüz az-çok tatmin edici sayılabilecek bir pratik mesafe yoktur.” (s.25)

Alınan “mesafe”nin bu sınırlılığı, öncü parti düzeyi ile bugünkü örgüt gerçeğimiz arasındaki mesafeye de kendiliğinden işaret etmektedir. Ve parti ile aramızdaki mesafenin esas alanı bu olduğuna göre, bundan, içinde bulunduğumuz parti yılında yoğunlaşma ve yüklenmenin esas alanının ne olması gerektiği de aynı şekilde kendiliğinden çıkmaktadır.

Öncü parti düzeyini yakalama mücadelesinde, gelişmenin salt pratik-örgütsel yönü açısından bakıldığında bile, önümüzde sınırsız ölçüde bir sorunlar alanı var. Gelişmemizin sorunlarını ve bundan çıkan görevleri, bu çeşitliliği ve karmaşıklığı içinde kavramak ve gerçekleştirmek durumundayız. Yine de, gözönünde bulundurmamız gereken kritik bir nokta var. Sınıf hareketinin politik ve örgütsel gelişimini hızlandırmak ve bu çaba içinde sınıfın ileri unsurlarını sosyalizme ve komünist örgüt saflarına kazanmak süreci, bugünkü koşullarda tüm öteki örgütsel-pratik sorunların ortak zemini. Örgütümüzü geliştirip yaymayı, sağlam temellere oturtmayı, mevcut kadrolarımızı devrimcileştirmeyi, yeni kadrolar kazanmayı, illegalitemizi kuvvetlendirmeyi, disiplinimizi pekiştirmeyi, kitle bağlarımızı geliştirmeyi, kitlelere önderlik etme yeteneği kazanmayı vb., vb., tüm bu sorunları, sınıfı devrim-

cileştirme ve sınıfın ileri kesimlerini sosyalizme kazanma mücadelesi ekseninde çözmek perspektifiyle hareket etmek durumundayız.

EKİM'in ideolojik çizgisi ile, bundan kaynaklanan sınıf yönelimi ve ihtilalci örgüt çizgisi arasında, kelimenin en tam anlamıyla bir teorik-organik bütünlük vardır. Ve gelişmesinin bugünkü aşamasında, bu bütünlüğü korumanın, geliştirmenin ve sağlamlaştırmanın kritik halkası, "sınıf yönelimi"dir. Sınıf hareketine fiilen önderlik etmek yeteneği kazanmak ve örgütsel gelişmeyi bu zemine oturtmaktır.

Bu alandaki ilk anlamlı adımlar, sınıfın öncü örgütü niteliğini yakalamış olduğumuzun somut göstergeleri olacak ve bize, güvenle kendimizi öncü parti olarak ilan etme olanağını ve hakkını verecektir.

Şubat '95

EKLER

Komünist Bir Siyasal Sınıf Örgütü İçin!

I

İdeolojik gelişmemizde örgüt sorunu başından itibaren özel bir yer tutmakla birlikte, sorunun pratik gündemimize asıl kapasıyla girişi yaklaşık olarak 1990 yılı başına tekabül eder. 1989 Kasım'ında gerçekleşen Merkez Komitesi toplantısı bu doğrultuda bir dönüm noktası kabul edilebilir. *Ekim*'in yayınlanmasından yaklaşık iki yıl sonrasındır bu. Harcanan tüm çabalara rağmen kalıcı bir örgütsel şekillenmenin ilk dayanakları olabilecek sınırlı bir kadrolaşma ancak bu süre içinde gerçekleşebilmişti. Gündemdeki sorun, eldeki güçleri örgütsel bakımdan en iyi şekilde düzenleyerek, örgütsel gelişmeyle içiçe yürüyecek bir politik faaliyeti organize etmek ve onu sürekli bir biçimde geliştirmekti.

Bu, doğal olarak, örgüt sorununa ilişkin o güne kadar daha çok konunun genel ideolojik anlamı ve önemi çerçevesinde kalmış tartışmaların, gitgide daha çok kendi özgül durumumuzla

bağlantılı olarak pratikleşmesini de gündeme getirdi. S. Engin yoldaşın kısa ama sorunun sunulduğu yönünden özlü ve anlamlı yazısı (*Örgürlenme ve Politik Çalışma, Ekim*, sayı: 28, Ocak 1990) bu doğrultuda bir ilk ciddi girişimdi. *Ekim*'de bunu izleyen bir başka yazı, "*Örgütsel ve Politik Çalışma: Sorunlarımız, Görevlerimiz...*" başlığı ile yer aldı (sayı: 30, Mart 1990). Bu yazıda yer alan bir paragrafı, bugün gündemimizin en önemli ve acil konusu olan örgüt sorununun taşıdığı kritik önemin ilkesel ve siyasal anlamını yeniden vurgulamak için, buraya aktarmak yararlı olacaktır.

"Teorik görüş ve ilkelerimiz ne denli doğru ve isabetli olursa olsun, sağlam temellere dayalı bir ihtilalci örgüte ve ancak böyle bir örgüt sayesinde her koşul altında kesintisiz olarak sürdürülebilecek olan sistemli bir politik-pratik çabaya sahip olmaksızın ve olamadığımız sürece, bunlar güzel ama ölü sözler olmaktan öte bir anlam ifade etmezler. Böyle bir durumla yüzyüze kalırsak eğer, devrimci bir sınıfın temsilcisi komünist bir siyasal hareket olarak değil, olsa olsa sınıf dışı devrimci bir aydın çevre olarak adlandırılmaya hak kazanırız. Zamanla kaçınılmaz olarak ilke ve amaçlarımızdan uzaklaşır, açmazlar ve çaresizlikler içinde yozlaşır, kaybolur gideriz."

Bu açık ve anlamlı uyarıdan bu yana iki yılı aşkın bir zaman geçti. Bu iki yıl içinde örgütsel ve politik çalışmada öncesiyle kıyaslanamaz düzeyde ciddi adımlar atıldı. EKİM, bir örgütsel omurgaya oturdu. Yeni güçler edindi, kadrolaşmada belli masafeler katetti. Demokratik temsil esasına dayanan bir konferans topladı. En acil görev olan partileşme sorununa ilişkin görev ve hedeflerini saptadı. Yeni Merkez Komitesi'ni seçti. Daha etkin bir siyasal faaliyet yürütecek olanaklara kavuştu. Legal olanakları gitgide daha geniş ve değişik biçimleriyle kullanmaya başladı.

Kısaca EKİM, örgütsel oluşum ve politik faaliyet yeteneği bakımından bugün hiçbir biçimde iki yıl öncesiye kıyaslanamaz bir gelişme düzeyine ulaşmıştır. Pratik göstergeler yönünden her bakımdan daha ileridedir. Bu, EKİM'in bir siyasal hareket kimliği kazanmaya başladığı bir dönemdir.

Fakat tüm bunlara rağmen, yukarıya aktarılan sözlerde orta-

ya konan uyarının hareketimiz için taşıdığı kritik önem, aradan geçen süre içinde azalmamış, tersine artmıştır. Örgütsel durumu muza ilişkin olarak hemen tüm örgüt çapında genel bir rahatsızlık ve acil bir müdahale beklentisi bulunduğuna göre, bu demektir ki bütün bir örgüt ortadaki bu çelişkiyi şu veya bu biçimde görmekte, hissetmektedir.

İçinde bulunulan durumdan genel rahatsızlık ve acil müdahale beklentisi, sorunları aşmak bakımından önemli bir avantaj olmakla birlikte, sorunlarımızın özü, niteliği ve kapsamı doğru kavranmadığı sürece, örgüt içinde bu konuda bir görüş ve kavrayış birliği oluşmadığı sürece, tek başına fazla bir anlam ifade etmeyecektir. Bunun için öncelikle sorunu etraflıca tartışmak, bu tartışmalarla içiçe yürüyen bir müdahaleyi planlamak ve gerçekleştirmek gerekmektedir. Bu, artık daha fazla ertelenemez bir görev olarak durmaktadır önümüzde.

II

Bundan altı ay önce yayınlanan *Ekim Beşinci Yılında* başlıklı başyazıda, örgütsel sorunlarımızın niteliği ve genel çerçevesine ilişkin şu değerlendirmeye yer verilmekteydi:

“Öncelikle örgütsel sorunlarımızın özünü ve genel çerçevesini iyi tespit etmek gerekiyor. Bizim sorunlarımız, hiç de belli bir ideolojik çizginin doğasına ve ihtiyaçlarına göre şekillenmiş bir örgütsel yapıda pratik faaliyet süreci içinde sık sık ortaya çıkması kaçınılmaz olan gelip geçici türden aksaklıklardan oluşmamaktadır. Böyle olsaydı eğer, sorunun kendisi sınırlı, çözümü ise nispeten kolay olurdu. Bizde sorun çok daha temelli ve kapsamlı nedenlere dayanmaktadır. Konferansımız EKİM’i ‘yeni bir çizgi, yeni bir gelenek, yeni bir kültür’ olarak tanımladı. Bu yeniliğin örgüt anlayışımıza ve politika pratiğimize henüz yeterince nüfuz edememiş olması gerçeği, örgütsel sorunlarımızın asıl kaynağını vermektedir. EKİM, ideolojik konumuna ve sınıf yönelimine uygun bir örgütsel yapı ile çalışma tarzı ortaya koymakta henüz zorlanmaktadır. Hareket geliştikçe, faaliyetin kapsamı genişledikçe bu uyumsuzluk ve

zorlanma daha açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Sorunlarımızın özü ve esası bu çelişkide düğümlenmektedir. Bugün, EKİM'in ideolojik gelişmesi ile örgütsel gelişmesi arasında yalnızca birincisi lehine bir mesafe değil, aynı zamanda bu iki gelişme alanı arasında deyim uygunsu belli bir kan uyuşmazlığı da var. Yeni ideolojik konumun siyasal-sınıfsal doğasına uygun bir örgüt anlayışı ve uygulaması yeterince geliştirilemediği ölçüde, doğan boşlukta, geçmişten miras küçük-burjuva anlayış ve alışkanlıklar yeni örgüt yaşamımızın üstüne bir ağırlık olarak çöke-bilmektedir. Önderlik anlayışında, ilişkilerde, işleyişte, çalışma biçimi ve yöntemlerinde, iç demokrasi ve disiplin anlayışlarında, bu eski zihniyetin sayısız örneğini görmek ve göstermek hiç de zor değil.”

“Bu son derece ciddi bir durumdur. Yalnızca örgüt yaşamımızı bozmakla, örgütsel-pratik faaliyetimizi zaafa uğratmakla kalmamakta, EKİM'in yeni kimliğinin pratikte somutlaşmasını güçleştirdiği ölçüde, bilinç karışıklıklarına da neden olmaktadır. İdeolojik çizgimize, politik görüşlerimize yakınlık duyan, ama farkımızı politik-örgütsel pratiğimiz içinde de görmek isteyen dışımızdaki bazı devrimcileri tereddüte düşürdüğü gibi, pratik bir farklılığı sergileyememek ölçüsünde, bizzat içimizde, proleter sosyalizmi ile küçük-burjuva sosyalizmi arasındaki ayrım çizgilerini silikleştirmede ifadesini bulabilecek bir liberal eğilime de zemin olmak tehlikesini taşımaktadır.” (Vurgular şimdi yapıldı.)

Bu yazı yazık ki yeterince tartışılmadı. Tartışıldığı kadarıyla da yüzeysel ve kısır değerlendirmelere konu edildi. Hatta bundan hareketimizin katettiği önemli mesafenin gözden kaçırıldığı, kazanımlarımız konusunda inkarcı davranıldığı şeklinde tuhaf sonuçlar çıkaran yoldaşlarımız bile oldu.

Oysa bu yazıdaki değerlendirme ve tanımlamalar son derece önemliydi ve ideolojik çizgimizin esaslarını kavramış her Ekimcinin anlayabileceği açıklık ve netlikteydi. Bu yazının özellikle de yukarıya aktarılan değerlendirmeleri, saflarımızda yaygın ve hareketi gerçek bir silkinişe götürecektir verimli bir tartışmanın başlangıcı olabilmeliydi.

Beşinci Yıl başyazısının bir çözüm reçetesi sunmadığı tartışmasıdır. Fakat sorunu doğru koyuyor ve tanımlıyordu. Bu bir sorunun doğru çözümünün önkoşuludur. Gerekli olan çözüm reçetesi değil, ideolojik çizgimizle uyumlu, doğru ve sağlam bir örgüt perspektifidir. Buna ise öncelikle sorunun doğru konuluşu ile ulaşılabilir. *Beşinci Yıl* başyazısının anlamı, önemi ve değeri asıl olarak buradadır. Henüz yeni ve son derece dar olan örgüt yaşamımızın hergün kendini yeniden üreten sayısız sorunları var. Bunları kendi içinde tartışarak ve her birine kendi başına bir çözüm bularak örgütsel sıkıntılarımızın geride kalacağını sanmak vahim bir yanılgı olur. Bu tür bir tartışma ve çözüm arayışı, bir kısır döngü yaratmanın ötesinde, gerçek bir tuzaktır da. Bu, ideolojik çizgimizin sınıf perspektiflerimizin gereklerine uygun bir politik ve örgütsel gelişmenin sorunlarını tartışmak yerine, bugünkü verili örgütsel varlığımızın darlığına kendimizi hapsetmek, gide gide ideolojik çizgimizden kopmak olur.

Teknik yönleri dışında tutulursa, örgüt sorunu hiçbir zaman kendi başına konulamaz. Özü ve esas içeriği yönünden o her zaman ideolojik çizginin bir ögesi, bir türevi olarak ele alınmak zorundadır. Bir örgüt her zaman, yapısıyla, yönelimiyle, kadrolarıyla, faaliyetinin muhtevasıyla, kendisine rehberlik eden ideolojik çizgiye göre şekillenmek zorundadır. Bu çizginin doğasına uygun olmalı, onun ihtiyaçlarına göre biçimlenmeli ve konumlanmalıdır. Ancak bu takdirde kendisini şekillendiren ideolojik çizginin gerçek taşıyıcısı ve onu pratikte gerçekleştirmenin bir aracı olabilir.

Cesaretle sormamız gereken soru şudur: EKİM'in mevcut örgütsel gelişmesi ideolojik çizgisinin içeriği ile ne ölçüde uyumludur? Soruyu yanıtlamadan önce, yukarıda sözü edilen Mart 1990 tarihli yazıda, yani bundan iki yıl önce, örgütsel biçimlenme ve gelişmenin önümüze ciddi bir pratik sorun olarak ilk kez çıktığı bir sırada, sorunun ortaya nasıl konulduğuna bir bakalım.

“Bizde yeni olan, geçmişin küçük-burjuva teorik-siyasal kavrayışını geride bırakmış olmamızdır. O halde örgüt ve politik çalışma pratiğinde de buna uygun bir değişim içinde olabilmeli,

her bakımdan daha ilerde, devrimci sınıfın konumuna yakışır nitelikte bir pratik koymalıyız ortaya. Şöyle de diyebiliriz: Teorik kavrayışında geçmişi aştığını söyleyen bir hareket, bunu pratik davranışında da göstermek ve kanıtlamak zorundadır.

“... Halihazırdaki örgütsel sorunlarımız, öz olarak, teorik perspektiflerimize uygun yeni bir örgüt ve politika pratiği yaratmadaki uyumsuzlukların ya da zorlanmaların yansımalarıdır. Bu aynı şeyi, geçmişin teorik-politik perspektiflerinden kopmuş, ama bu aynı geçmişin küçük-burjuva zihniyetinden, örgüt ve politik çalışma alışkanlıklarından henüz yeterince kopamamış, kendini bu açıdan henüz gereğince yenileyememiş olmanın ifade ettiği çelişkinin sonuçları olarak da tanımlayabiliriz. Bugün gönlüyle, ideolojik tercihiyle, teorik ve programatik görüşleriyle bizden olan, saflarımızda bulunan, fakat alışkanlıklarıyla, örgüt anlayışı ve çalışma tarzıyla hala 10 yıl öncesinde yaşayan çok sayıda yoldaşımızın varlığı bir gerçektir...”

“... Yeni bir çalışma tarzına intibakta zorlanan, bir bütün olarak hareketimizin kendisidir. Çözümü de, doğal olarak bir önderlik sorunudur. Geçmişten devralınan mevcut kadrolarda her yönüyle bir dönüşümü gerçekleştirebilmek, leninist çizgimizin ruhuna ve ihtiyaçlarına uygun leninist bir örgüt yapısı ve yaşamı kurmak, bu örgütü devrimci sınıfa yaraşır bir politik pratik içine sokabilmek, tüm yoldaşların aktif katılımını ve katkısını gerektirse de, temelde bir önderlik sorunudur. Dolayısıyla mevcut durumun sorumluluğu da herkesten çok hareketimizin önderliğinin omuzlarındadır.”

“Öncelikle kavramamız gereken, tüm bu sıralananları gerçekleştireceğimiz maddi-toplumsal zeminin işçi sınıfı olduğudur. Küçük-burjuva teori ve politiklardan kopmayı küçük-burjuva ortam ve pratiklerden kurtulma adımıyla tamamlamak, temel bir sorunumuzdur. Örgütsel şekillenmenin, mevcut kadroları yenilemenin, yeni kadrolar edinmenin, etkin bir politik çalışmanın temel alanı işçi hareketidir. Teorik yönelimimizle tutarlı olabilmek için, örgütsel şekillenmemizi ve politik faaliyetimizi, gecikmeksizin işçi sınıfına yöneltmeliyiz. Bunun anlamını, öne-

mini ve gereklerini kavrayamamış bir yoldaş, bizim popülist harekete yönelttiğimiz eleştiriden bir şey anlayamamış demektir.” (Vurgular şimdi yapıldı.)

EKİM, Türkiye devrimci hareketinin geçmiş dönemine damgasını vurmuş popülist ideolojik kimlik ile onu tamamlayan küçük-burjuva toplumsal tabana dayalı örgüt pratiğinin eleştirisi temelinde gelişti. Bugüne dek bir çok vesileyle vurgulandığı gibi, geçmiş hareketin ideolojik kimliğini kavramada, onun örgüt ve politika pratiğinin küçük-burjuva toplumsal-siyasal niteliği bizim için önemli bir uyarıcı olmuş, bir bakıma eleştirinin bir ilk hareket noktasını oluşturmuştur. Geçmiş hareketin bu politika ve örgüt pratiği ile ideolojik-politik kimliği arasındaki ilişkiyi ve bütünlüğü açığa çıkarmak ve sergilemek, EKİM'in geleneksel devrimci hareketten kopuşunun esas halkasıdır.

Bu nedenledir ki, ortaya çıktığı dönemde EKİM, parti sorununun sosyalizm ile işçi hareketinin örgütsel birliğinde ifadesini bulan asıl içeriğine, dolayısıyla da **bu nitelikte bir partiyi ortaya çıkaracak bir politik ve örgütsel gelişme sürecine özel bir önem vermiştir.** Doğal olarak, ortaya çıkış döneminde, bu yalnızca bir perspektif olarak kalabilirdi. Bu perspektifi gerçekleştirecek güç ve olanaklar ancak zamanla biriktirilebilirdi. Ne var ki bu ilk birikime ulaştığı andan itibaren hareketimiz, **ideolojik yönelimini pratikte ciddi bir sınıf yönelimi ile birleştirebilmeli, örgütsel şekillenmesini bu çaba içinde gerçekleştirmeli, geliştirmeli, güçlendirmeliydi.** EKİM, ideolojik kimliği ile tutarlı olabilmek için, örgütsel gelişmesini ve kadrolaşmasını, **sınıf hareketine bir politik müdahale süreci olarak yaşayabilmeliydi.** EKİM'in hala da gereğince yapamadığı, başaramadığı tam da budur. İdeolojik gelişme ile örgütsel gelişme arasındaki “belli bir kan uyumsuzluğu” buradan gelmekte, anlamını bu başarısızlıkta bulmaktadır.

Dolayısıyla yukarıda sorulan sorunun yanıtı da kendiliğinden belirmektedir. Pratik olarak yaşadığı tüm gelişmeye rağmen, mevcut durum ideolojik çizginin ışığında değerlendirildiğinde, sorun esas itibarıyla hala iki yıl önce konulduğu gibi durmaktadır önümüzde: EKİM ideolojik çizgisinin ifade ettiği yeniliği politik

ve örgütsel kimliğinde de gerçekleştirmek zorundadır. Bu ise eldeki tüm güçleri sınıfa yönelik bir çalışma doğrultusunda yeniden konumlandırmak ve bu çalışma içinde yeniden şekillendirmek demektir. Geçmişin küçük-burjuva teori ve politikaların-dan kopmayı aynı geçmişin küçük-burjuva zihniyetinden, örgüt ve politik çalışma anlayışlarından kopmak adımı ile birleştirmek; sınıf çalışmasını, sınıfın öncü kesimini kazanma faaliyetini, aynı zamanda bu yenilenme sürecinin kendisi olarak kavramak, bugün de önümüzde duran asıl görevdir. EKİM'in temel "örgütsel sorun"u, tam da budur.

III

Eldeki imkanlarla siyasal faaliyetimizi geliştirmek için harcadığımız çabalara rağmen, Konferansı önceleyen dönemde kazandığımız kadrolar, hemen tümüyle, yaşadığımız ideolojik gelişmenin etkisiyle şu ya da bu gruptan kazandığımız eski ya da yeni devrimcilerdi. İdeolojik platformumuza yaklaştıkları ölçüde saflarımıza akan bu yoldaşlar, beraberlerinde kendi eski şekillenmişliklerinden kaynaklanan fakat bize yabancı olan anlayış ve alışkanlıkları da taşımaktaydılar. Hazırda bu insan malzemesini yeniden biçimlendirecek oturmuş bir örgütsel yapımız ve politik faaliyetimiz yoktu. Atılmış bulunan ilk adımlara rağmen, herşey henüz çok yeni, zayıf ve oturmuşluktan uzaktı. Bu yapıyı tam da sürekli kazandığımız bu yeni güçlerle örmek, sistemli ve oturmuş bir pratik siyasal faaliyeti bizzat onlarla gerçekleştirmek ihtiyacındaydık.

Bu durum, sürekli kazanılan yeni yoldaşların kendi ideolojik çizgimizde sıkı ve sürekli denetlenen iyi bir eğitimini, politik ve örgütsel perspektiflerimizle donanımını gerektirirdi. Bu yapılabildiği ölçüde, bu kadrolarla ideolojik çizgimizle uyumlu bir politik faaliyet ve örgütsel şekillenme sürecini yaşamak olanaklı hale gelir, kolaylaşırdı. Yapılamadığı ölçüde, bu tür bir insan malzemesiyle oluşturulan bir örgütsel yapı, hareketin ideolojik çizgisine uygun bir pratik yönelimin taşıyıcısı olmakta kaçınılmaz olarak zorlanırdı. Konferans, bu sorunu, bunun örgüt yaşamı için yaratı-

ği gerçek ve potansiyel sakıncaları, bunun önünü almanın yol ve yöntemlerini şöyle özetledi:

“EKİM, yeni bir çizgi, yeni bir gelenek, yeni bir kültür demektir. Ama bu, yeni dönem kadrolarının belli bir oranına rağmen, tüm bu yeniliklerin aslında geçmişten devralınan kadrolarla başarılmaya çalışıldığı gerçeğini değiştirmez. İşçi kökenli kadrolarımızın bir kesimi için de aynı şey geçerlidir. Bu, ideolojik, politik ve örgütsel her düzeyde, değişik kadrolarda değişik ölçülerde olmak üzere geçmişin izlerinin, önyargılarının, alışkanlıklarının yeni örgüt yaşamına taşınabilmesi demektir. Geçmişin bu etkilerini kazımak, örgüt yaşamımızın önemli bir sorunu ve kadro politikamızın önemli bir unsurudur. Sorun yalnızca geçmişin kalıntılarından da gelmiyor. EKİM, gelişme sağladığı ölçüde, bu, bugünün çok değişik örgüt ve çevrelerden ona en ileri ögelerin akmasını da sağlıyor. Bu yoldaşlar, hareketimizin temel teorik görüşleri ve politikalarıyla birleştikleri için saflarımıza geliyor olsalar bile, iradeleri dışında geldikleri örgütlerin bir kısım ideolojik önyargılarını ve örgütsel alışkanlıklarını da birlikte getiriyorlar. Gerek mücadelenin yeni kazanımları olsun, gerekse başka saflardan gelsin, tüm yeni yoldaşları kendi ideolojik ve örgütsel potasında yeniden biçimlendirmek, örgüt yaşamımızın bugünkü temel sorunlarından biridir.” (Konferans Bildirisi, vurgular şimdi yapıldı.)

Şüphesiz ki, konferansın kapsamlı ve ayrıntılı tartışmaları içinde, yukarıda tanımlanan sorun ve ondan çıkan görevler, daha genel bir çerçeve içinde, bu çerçevenin organik bir iç ve alt ögesi olarak ele alınmıştı. Bu genel çerçeve, hareketimizin partileşme perspektifinde ifadesini bulmaktadır. Bu perspektif konuya ilişkin konferans metninde, tüm temel öğeleriyle, bu öğelerin birbirleriyle olan organik ilişkileri içinde ortaya konulmuş bulunmaktadır. (Ne yazık ki bir çok yol gösterici temel belgemiz gibi, bu metin de örgütçe yeterince incelenmemiş, tartışılmamış, sonuçta yeterince anlaşılammıştır.) Burada, ideolojik çizgi, sınıf yönelimi ve örgütsel şekillenme teorik-organik bir bütünlük oluştururlar. Dünya görüşüyle, ideolojik-politik çizgisiyle marksist-leninist,

sınıfsal temeli, yapısı ve bileşimiyle **proleter**, düzen karşısında politik-örgütsel konumlanışıyla **ihtilalci**, bir devrimci sınıf partisi yaratma perspektifidir bu.

EKİM'de kazandığı güçleri yeniden biçimlendirme sorunu, bu güçlerin ortaya konulmuş bulunan partileşme çizgisi doğrultusunda bir pratik seferberliği görevi ile örtüşür. Bu pratik görev, sınıfı eksen alan, ısrara dayalı sürekli ve sistemli bir politik faaliyetten başka bir şey değildir. Çok daha somut ifade edersek, sözkonusu olan, işçi sınıfı içinde belirlenmiş alanları ve fabrika birimlerini ısrarlı ve sürekli bir biçimde “döven” (bu ifade “alan dövme” şeklinde ve konferans tartışmalarında kullanılmıştı) bir politik faaliyet çizgisine oturmaktır. Örgütsel biçimlenmemiz ancak bu faaliyet içinde asıl şekline kavuşacaktır. İdeolojik planda proleter sosyalizmi perspektifine ulaşmış kadroların, pratikte sınıf devrimciliğine uygun bir yeniden biçimlenmesi ancak bu faaliyet içinde gerçekleşecektir. Sınıfın en ileri, sınıf bilincine ulaşmış devrimci ögeleri bize ancak bu tür bir çabanın ürünü olarak akacak, saflarımızı devrimci sınıfsal özellikleriyle güçlendirebileceklerdir. Bu süreç, bu tür bir çalışma, bir yanıyla sınıf öncülerini bize iterken, öteki yönüyle sınıf kitlesi üzerindeki politik etkimizi günbegün artıracak, yayacaktır. Politik ve örgütsel kültürümüz, mücadele değerlerimiz, ihtilalci geleneklerimiz de, sınıfı devrimcileştirme çabasında ifadesini bulan bu pratik mücadele süreci içinde oluşacak, gelişecek, yerleşecektir. **Fabrika hücreleri temeline kavuştuğu ölçüde gerçek bir komünist sınıf örgütü** olarak adlandırılmaya hak kazanacak bir devrimci sınıf partisi de, ancak bu çizgide bir çabanın ürünü olabilecektir.

Örgütsel gelişmemizin ve dolayısıyla sorunlarımızın gerçek ve geniş alanı aslında budur. Ne var ki, bu tür bir yönelime girme-deki yetersizliğimiz ve yeteneksizliğimiz, bizi deyim uygunsu kendi içinde şekillenen ve zaman zaman dışa dönük hedefsiz ve sistemli bir faaliyet yürüten bir örgüt olmak ve öyle kalmak riskiyle yüzyüze bırakmaktadır. Bu aynı zamanda, kazanılan güçlerin “kendi ideolojik ve örgütsel potansiyelinde yeniden biçimlendirmek” görevinin de kendiliğinden zaafa uğraması demektir. Bu ikisinden birarada

çıkan sonuç ise, hareketin genel ideolojik-politik gelişmesiyle ve devrimci hareketin geçmişine yönelttiği eleştirinin yardımıyla edindiği yeni anlayış ve değerler dışında tutulursa, geçmişten kalma küçük-burjuva politik ve örgütsel kültürün yeni örgütsel yapıda da kendini göstermesi, yeniden üreme olanağı bulmasıdır. Zira fiili planda değişim sürecine girilememiştir. Küçük-burjuva teori ve politiklardan kopuş, küçük-burjuva ortam ve pratiklerden kopuş adımıyla birleştirilememiştir. Bu durumda, sınıf dışı bir kendi içinde örgütsel şekilleniş kısırlığı, beraberinde, aynı kısırlıkta tartışmalarla içiçe büyüyen bir dizi anlamsız “örgütsel sorun” da üretecektir kaçınılmaz olarak.

Mevcut örgütsel durumumuz yazık ki bugün biraz böyledir.

IV

Yeni bir soruyla yüzyüzeyiz. EKİM, kendi ideolojik gelişmesine uygun düşen, saptanmış politik-örgütsel perspektiflerinin gereği olan bir politik faaliyet ve örgütsel oluşumu gerçekleştirmede neden zorlanmıştır? Burada tarihsel dönemden, dış ortamdaki, işçi hareketindeki güçlü zaafardan sözetmenin fazla bir anlamı yok. Zira tartıştığımız sorun objektif güçlükler ve engeller değil, kendi zaaflarımız ve yetersizliklerimizdir. Gelişme dönemimizin kendine özgü koşullarında, biriktirdiğimiz güç ve imkanlarla yapabileceklerimizin, neden gereğince yapılmadığıdır. Daha da açıkçası, tartıştığımız sorun, yaşadığımız gelişmenin nicel boyutları değil (ki bu dış koşullara yakından bağlıdır), fakat bizzat niteliğidir. Bu ise, dış koşullardan çok ideolojik çizginin bir sorunudur.

Yeni sorunun kısa ve özlü yanıtı şudur: İdeolojik zayıflık! Muhtemeldir ki, ideolojik çizgide kazandığımız doğrultuyu pratikte gerçekleştirmede zayıf kalışımızın çok daha özgün ve karmaşık nedenleri olması gerektiğine inanan yoldaşlar, böyle bir yanıtı belli bir şaşkınlıkla karşılayacaklardır. Kabarık bir liste olarak sıralabilecek bir dizi başka zaaf ve yetersizliğimiz düşünüldüğünde, belli sınırlar içinde bu yoldaşlar haksız da sayılmayacaklardır. Fakat göremedikleri ya da yeterince değerlendiremedikleri nokta şu olacaktır: Tüm bu zaaf ve yetersizliklerin gerisinde bulunan,

tüm bunları bir tek ortak paydada kesip birleştiren asıl zayıflık nedir? Bunun tartışmasız yanıtı olacaktır ideolojik zayıflık.

Peki nedir ideolojik zayıflık? Onu nasıl anlamak gerekir? Bu soru yersiz değildir. Zira ideolojik güçlülük kavramı Türkiye’de özellikle elitist aydın çevrelerce dejenere edilmiş, asıl anlamından saptırılmıştır. Bunun etkileri saflarımıza da yansiyabilmektedir. Bu entellektüel üretim ile, çok yazmak ve “yeni” şeyler yazmak ile karıştırılabilmektedir. Oysa ideolojik güçlülük özü itibarıyla, sağlam bir ideolojik platformda bulunabilmek ve onda ısrar edebilmektir. Temel sorunlarda doğru bakabilmek, ilkelerde tutarlı ve sağlam olabilmektir. İdeolojik birikim ancak bu koşulla bir anlam ifade edebilir, ideolojik konumu pekiştiren bir faktöre dönüşebilir.

EKİM’in yaşadığı ideolojik gelişmenin gücü de ancak bu bakışla doğru olarak değerlendirilebilir. Bizim için ideolojik planda geçmişi aşmanın birbirine sıkı sıkıya bağlı iki temel halkası, “Halkçılıktan proleter sınıf çizgisine, demokratizmden net bir sosyalizm perspektifi ve proleter devrim programına” ulaşmak oldu. Bu “marksist dünya görüşünün proleter sınıf özü ve devrimci yöntemi konusunda ulaştığımız açıklıklar” sayesinde başarılı. Halihazırda da EKİM’in ideolojik çizgisinin asıl anlamı, gücü ve dinamizmi burada ifade bulmaktadır.

Fakat ideolojik planda doğru bakmanın, ilkelerde tutarlı ve sağlam durmanın gerçek ölçütü, temelde her zaman, bizzat izlenen pratiktir. İdeolojik planda sağlanan ilerleme kendine uygun bir pratikte ifade bulmuyorsa, bu çizgiyi uygulama ısrarı ve kararlılığı ile birleşmiyorsa, buradaki tutarsızlığın gerisinde aslında ideolojik zayıflık var demektir.

Bu, hareketin bütünü düşünüldüğünde, ideolojik çizginin kavranmadığını, özümсениp içselleştirilemediğini gösterir.

Dolayısıyla, ideolojik zayıflık, bir tutarsızlığı ifade eder. Kaçınılmaz olarak ve sürekli bir biçimde karşımıza çıkacak olan şu veya bu güçlük, terslik ya da engel karşısında kolay bir gerilemeyi anlatır. İşçi eylemlerinin dalgalar halinde geliştiği bir ortamda sınıfa yönelim çabasının ve heyecanının bir olağandışı-

lığı yoktur. Bu bir ideolojik yenilenme yaşanmadan da gösterilebilir bir davranıştır. Nitekim geleneksel devrimci grupların büyük çoğunluğu bunu kendiliğinden yaşamışlardır. Sınıf hareketi yarattığı sarsıcı etki ile onları kendine çekebilmiştir. Bizim için önemli ve ayırıcı olması gereken, sınıf hareketinin somut seyrinden bağımsız olarak, işçi sınıfının “tarihsel devrimci misyonu ve bu sınıf karşısında komünistlerin özel misyonu konusunda bilimsel bir açıklığa ve kesinliğe sahip” olarak, onun politik ve örgütsel gelişimi için her türlü çabayı tutarlı ve ısrarlı bir çizgide sürdürebilmektir. Onun “yolgösterici, eğitici ve örgütleyici ögesi” olmak için ısrarla çalışmak, bu ideolojik, politik ve örgütsel konumu fiilen gerçekleştirmede inatçı, ısrarlı ve kararlı olabilmektir. Oysa ki, bu çabanın ortaya çıkardığı ilk güçlüklerin ardından ya da sınıf hareketinde son bir yıldır yaşanan nispi durgunluk dolayısıyla, kafası karışabilen yoldaşlarımız olabilmektedir. Bu kafa karışıklığı birazcık yol alsa, öğrencilerin “daha devrimci” olduğunu yeniden keşfetmeye, hatta hareketimizde “uvriyerizm” belirtileri görmeye bile varabilecektir. Fakat ideolojik zayıflık işte tam da budur. Temel perspektiflerde, onlardan doğan taktik hedef ve görevlerde, geçici güçlükler ve konjonktürel dalgalanmalara aldırmandan ısrarlı olma gücü ve iradesini yeterince gösterebilenin gerisindeki gerçek zayıflık, bundan başka bir şey olamaz.

Yayınlanmış bulunan Konferans Belgeleri içinde, EKİM'in ilk örgütsel şekilleniş sürecini değerlendiren bir metin yer almaktadır. Bugün saflarımızda yeralan yoldaşlarımızın çok büyük bir çoğunluğunun harekete sonradan katıldığı ve bu nedenle bu ilk oluşum dönemini somut olarak yaşamadığı düşünülürse, bu belgeyi örgütte dikkatle incelemenin ve tartışmanın önemi daha iyi anlaşılır. Fakat bu önem, yalnızca hareketin ilk dönemlerini kavramak ihtiyacından gelmemektedir. Bu belgeyi inceleyip tartışmak, aynı ölçüde, hareketin bugünkü sorunlarını bu geçmiş süreçlerin ışığında doğru değerlendirebilmek bakımından da önemlidir.

Bu konuda şimdilik bizim için önemli olan nokta şudur: Başlangıçta bir elin beş parmağını zar zor geçen bir grup yoldaştık. İki yıl boyunca güçlerimiz son derece sınırlı, ilişkilerimiz zayıf,

olanaklarımız kıttı. Fakat ideolojik perspektiflerimiz, tersinden olarak son derece kuvvetliydi. Yaşadığımız ideolojik gelişmeden doğan kuvvetli bir misyon duygusuna ve bilincine, ona denk düşen bir iddiaya sahiptik. Hiç bir şeyimiz yoktu, fakat çok şeyi var edebilirdik... İdeolojik güçlülük bu inancı tok bir biçimde yaratıyordu içimizde. İlk adımdaki bir çok güçlük ve hayal kırıklığı, bazı yoldaşları yarı yolda bıraksa bile, hareketin ısrarlı ve kararlı yürüyüşünü durduramadı. Bu ısrarlılık ve kararlılık EKİM'e sürekli bir biçimde güç kazandırdı. Ağır, güç, gerilimli ve zayıfları döken bir süreç, hareketi bir dönemin ardından bir ilk konferans toplayabilecek bir siyasal-örgütsel düzeye ulaştırdı. EKİM, bir siyasal hareket düzeyine ulaştı.

Konferans, EKİM'in o aşamaya kadarki gelişmesini önemli bir başarı olarak değerlendirmekle birlikte, onun için gerçek bir komünist siyasal sınıf örgütüne dönüşme döneminin asıl şimdi başladığını da isabetle tespit etti. Zira bazı ilk ilişkilere rağmen EKİM hala sınıf dışı bir kadro örgütüydü. İşçi sınıfının en gelişmiş kesimleri içinde politik etkisini yaymak ve onların en iyi öğeleriyle saflarını sürekli bir biçimde güçlendirmek sorunuyla yüzyüzeydi. Yaratmayı başardığı "örgütsel omurga"yı, "fabrika tabanına dayalı hücre örgütlenmesi ile gerçek bir temele kavuşturmak gibi asli bir sorun ve görev" vardı önünde. Bu acil ve aynı zamanda stratejik önemde politik-örgütsel görev doğrultusunda mesafe katmedikçe, demek oluyor ki EKİM ayağını işçi sınıfı tabanına basmadıkça, adına ve iddiasına uygun gerçek bir komünist hareket olarak nitelenemez, sınıf partisi olmaya doğru büyüyemezdi.

Örgüt konferansı, bu görev ve hedefleri tespit etmekle kalmamakta, bunu, bu görev ve hedeflere yönelteceğimiz önemli güç ve olanakların da biriktiği tespiti ile birleştirmekteydi.

Çelişki ve tutarsızlık şurada ki, EKİM tam da güç kazandığı, pratikte önemli adımlar attığı bir evrede, ideolojik perspektiflerinde belli bir zayıflık göstermeye başladı. Bu zayıflık, politik ve örgütsel çizgi doğrultusunda yürümekte yeterli kararlılık gösterememek olarak ortaya koydu kendini. Kazandığı güçleri yeniden eğitmede ve tespit edilmiş hedeflere yöneltmedeki yetersizlik-

ler besledi bu zayıflığı.

Bir çok veşileyle belirtildiği gibi, buradaki esas itibarıyla bir önderlik yetersizliğidir. Merkez Komitesi, hareketin birikmiş güç ve imkanlarını, konferansın tespit ettiği görev ve hedeflere yöneltmekte başarısız kalmıştır. Bunun nedenleri üzerine çok şey söylenebilir. Fakat temeldeki neden, bir kez daha ideolojik zayıflıktır. Tespit edilmiş doğrultuda yürümede yeterli kararlılığı ve tutarlılığı öncelikle MK gösterememiştir. MK'daki bu zayıflığın örgütün toplamına ve toplam faaliyetlerine yansımaları ise kaçınılmazdı. MK edinilen yeni güçleri eğitmede ve dönüştürmede, bu dönüşümü ise bizzat saptanmış politik-örgütsel doğrultularda bir pratik seferberlik olarak gerçekleştirilmede zayıf kaldığı ölçüde, bu yeni güçler, daha önce değinilen nedenlerle objektif olarak hareketi geriye çekeceklerdi.

Az taruşılan, bu nedenle pek anlaşılamayan *Beşinci Yıl* başyazısında yeralan temel tespitlerin biri şuydu:

“Sorunun bir başka boyutu daha var. Örgüt politik müdahale ve önderlik aracıdır; bu tür bir çaba içinde kendi gerçek yapısını, işleyişini, kadrolarını bulur, geleneklerini ve değerlerini oluşturur. Ne var ki örgütün politik müdahale faaliyeti, bu faaliyetin sorunlarında ideolojik ve politik bakımdan tam bir açıklık gerektirir. Örgütün önüne sınıf hareketine müdahale ve sınıf öncüsünü kazanmayı görev ve hedef olarak koymak, kendi başına yeterli ve anlamlı değil. Bu çabaya ışık tutacak somut politika ve taktikler geliştirmek, bu tür bir çabanın ortaya çıkardığı ve çıkaracağı sorunları sürekli irdelemek, örgüt kadrolarını ve birimlerini bu alanda donatmak da gereklidir. Yürüteceği faaliyetin somut sorunları konusunda donanımsız kalan örgüt birimleri ya atalet içinde kalırlar, ya da verimsiz ve sonuçsuz bir çaba içinde çırpınıp dururlar. Bu alandaki önderlik boşluğunu kendi kavrayışlarıyla gidermeye çalıştıkları ölçüde ise, bu, bir dizi sağlıksız sonuçla birlikte örgütün pratik faaliyet hattında birliği yokeder. Her birim ya da mahalli alan kendine göre bir pratik faaliyet hattı saptar ve uygular. Sonuç kaçınılmaz olarak bir amatörlük ve kargaşa olur.”

Nispeten pratik bir alana ilişkin gibi görünen bu zaafın gerisindeki asıl neden de yine ideolojik zayıflıktır. Bir hareketin temel ideolojik çizgisi yeterince sindirilemediği sürece, onu özgül alanlara uyarlamak ve ona bir pratik uygulama gücü kazandırmak da olanaklı olmayacaktır. Bunu kolaylaştırmanın bir yolu, bir ideolojik çizgiyi sürekli geliştirmek, ayrıntılarda işlemektir. Ama bir türlü kavranamayan bir diğer yolu ise, bir çizgiyi ayrıntılarda işleyebilmenin çok büyük ölçüde, onun konulmuş bulunan genel çerçevesinden çıkan ilk sonuçlarını pratikte gerçekleştirmek çabasıdır. Teorik gelişme ile pratik gelişme arasında çoğu zaman gözden kaçırılan bu türden bir diyalektik ilişki vardır. Pratikte sorunların içine gerçek anlamda girilmedikçe, bu sorunların zorlamasıyla şu veya bu genel görüşü ayrıntılarında ve somut bir politika olarak geliştirmek de olanaklı olamamaktadır.

V

Bir hareketin kendi ideolojik-politik doğrultusunda yürümede zorlanması şüphe yok ki çok kritik bir zaafın ifadesidir. Bu tutarsızlığı uzatmak ve ona katlanmak bir hareketi kaçınılmaz bir biçimde oportünizme götürür. Fakat bu zorlanmayı anlamak gücü ve yeteneği de gösterebilmelidir. Yeni bir hareketi her alanda ve her düzeyde şekillendirmek sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Hareketimiz, dünyada ve Türkiye’de geride kalmış bulunan bir tarihsel dönemin alışkanlıklarından, zaaflarından, önyargılarından sıyrılarak, yaşanmış bir tarihsel tahribatın olumsuz ağır yükünü göğüsleyerek, kendini bu geçmişi aşan bir yeni temel üzerinde yaratmaya çalışıyor. Bunda zorlanmasını, belli bocalamalar yaşamasını, zaman zaman geçmişten gelen zaafılara takılmasını, sukunetle düşünüldüğünde anlamak olanaklıdır.

Fakat yineleyelim ki, buna katlanmak, bunu olağanlaştırmak oportünizm olacaktır. Dolayısıyla hareketimiz, tepeden tırnağa silkinmek, kendisini bugünkü düzeye ulaştıran gelişmenin mantığını yeniden ve daha derinden kavramak, bu gelişmeyi, geleneksel hareketten kopuşumuzun ideolojik mantığı doğrultusunda sürekli bir biçimde ilerletmek ve her alanda kendine uygun sonuçlara

vardırmak zorundadır.

Bir ideolojik yeniden silkinış sorunun asıl canalıcı ve çözücü halkasıdır. Tüm örgüt EKİM'in yaşadığı ideolojik gelişmenin anlamı, kapsamı, politik ve örgütsel uzantıları üzerinde yeniden eğitilmek ihtiyacı ile yüzyüzedir. Tüm temel ideolojik belgelerimizi, politik yazılarımızı tekrar tekrar incelemek, örgütte ve organlarda tartışmak, tüm örgüt üye ve aday üyelerinin önünde erteleyemeyecekleri bir sorumluluk ve görev olarak durmaktadır.

Konferansımızın temel belgeleri yayınlanmış bulunmaktadır. Bu belgelerin esasını oluşturan *Değerlendirme ve Kararlar*, kendi konuları çerçevesinde, hareketimizin yaşadığı ideolojik gelişmenin en ileri ve özlü ifadeleridir. Bu belgelerin örgütün elinde yol gösterici birer gerçek silaha dönüşebilmesi gerekir. Zamanın eskiteceği metinler değildir bunlar. Örgüt bugüne kadar yapamadığını şu andan itibaren yapmalı, bu belgelere hakettiği ilgiyi gösterebilmelidir. Örgüt sorunlarımızın özünü kavramak sabırsızlığı içindeki yoldaşlar, *Değerlendirme ve Kararlar'ı* döne döne inceleyebilmelidirler.

Bu yazıya ek ve bu tartışmanın tamamlayıcı bir parçası olarak, bugüne kadar yayınlanmış bulunan temel örgütsel yazılarımızın bir derlemesini ayrıca sunuyoruz. Buradaki değerlendirmeyi tam ve doğru anlayabilmek için bu derleme, aşağıda sıralanan Konferans Belgeleri ile bir arada ve özenle incelenmek zorundadır. Kuşkusuz kendi başına bu inceleme ve bunun üzerine oturan tartışmalar sorunlarımızı çözmeyecektir. Fakat çözüme götürecek yolu açacaktır. Bundan kuşku duymamalıdır.

- 1) MK'nın I. Genel Konferansın Toplanmasına İlişkin Kararı
- 2) Parti: Proletaryanın Devrimci Öncüsü
- 3) İşçi Hareketi ve Sosyalist Hareket
- 4) Örgütsel Sorunlar
- 5) EKİM'in İlk Örgütsel Şekillenışı Üzerine Değerlendirme

*

EKİM, "kan uyuşmazlığı" olarak özetlenen çelişkinin so-

nuçlarına artık daha fazla katlanamayacağı ve katlanmak istemediği bir noktada bulunmaktadır. EKİM, bu çelişkiyi köklü bir zihniyet değişimi ile, güç ve olanakların bu değişime uygun bir yeniden düzenlenişi ile gidermek ihtiyaç ve isteği içindedir. Örgüt bünyesinde MK'dan en alt birime kadar duyulan rahatsızlık bunun göstergesidir. Bunun tek bir önkoşulu var. Örgüt her düzeyde, gösterdiği değişim arzusuna uygun bir enerji ve kararlılıkla hareket etmeli, sorunlardan duyduğu rahatsızlığı bu sorunları anlamak ve aşmak inancı ve çabası ile birleştirmelidir.

Komünist bir siyasal sınıf örgütünü her alanda inşa etmek için ileri!

Mayıs 1992

EKİM'in yeni dönemi

EKİM bir dönemi geride bırakmış bulunmaktadır.

I. Genel Konferansımızı izleyen bu dönem, Türkiye devrimci hareketinde yeni bir tasfiyeci dalga olarak yaşandı ve bizim saflarımızda da önemli bir tahribata yolaçtı. Hareketin örgütsel cephesinde ciddi bir önderlik zayıflığı olarak kendini gösteren ve gelişme süreçlerimizde çarpıklıklara yolaçan bu dönem, Olağanüstü Konferansımızla birlikte bugün artık geride kalmıştır.

EKİM yeni döneme yalnızca ayakbağlarını çözerek, yozlaşmış ve yabancılaşmış öğelerden saflarını temizleyerek değil, çok daha önemli olarak, kusurlarını, gelişmesini bozup sınırlayan zaafiyet alanlarını sert ve uzlaşmaz bir mücadele konusu haline getirerek girmektedir. Bu önemli bir başarı ve yeni bir dönemin başında büyük bir avantajdır. Ne var ki bu bitmiş sonuçlanmış olmak bir yana, henüz başlamış bulunan ve hiç ara verilmeksizin kararlılıkla sürdürülmesi gereken bir mücadeledir. Olağan-

üstü Konferansımızın bu konuda uyarı niteliğindeki değerlendirmesi yeterince net, gerekleri bakımından ise yaşamsaldır.

“EKİM’de tasfiyecilik tasfiye edilmiştir... Konferansımız bunu için en acil fakat en kolay yanı olarak değerlendirmektedir. EKİM’de düşkünlük derecesinde bir liberal tasfiyeciliği besleyen tüm kaynakların kurutulması ile kendi asli sorumluluklarını gerçekleştirecek bir çalışma ve seferberlik, görevlerimizin asıl alanıdır. Komünistler tüm güç ve iradeleri ile bu zor alanı kucaklayacaklardır. EKİM’in ideolojik çizgisi, bu güç ve iradenin hem kaynağı hem güvencesidir.”

Şu tekrar tekrar vurgulanmalı ve her yoldaş tarafından hep akılda tutulmalıdır. Tasfiyecilik bizdeki eksiklik ve zaafların kendisi değil, fakat yalnızca yoğunlaşmış ve irinleşmiş bir biçimi oldu. Tasfiyeciliğin tasfiyesi kendi başına sorunu çözmemiş, fakat yalnızca çözüm için uygun koşullar yaratmıştır. Şimdi önümüzde kusurlarımızı gidermek, zaaflarımızın kökünü kazımak, görev ve hedeflerimizi gerçekleştirmek sorumluluğu vardır. Bu geniş ve uzun süreli bir mücadele alanıdır. Bu zorlu mücadele, en az tasfiyeciliğe karşı verilen ölçüsünde kararlı, o ölçüde kesin ve uzlaşmaz olmak zorundadır.

EKİM, Türkiye devrimci hareketinin yeni bir mezhebi değil, parti öncesi bir örgüt ve bir parti inşa hareketidir. Bu konum ve nitelik, onun görev ve sorumluluklarının kapsamını da vermektedir. I. Genel Konferansımızın belgelerinde (*Değerlendirme ve Kararlar*) bu görev ve sorumlulukların teorik, politik ve örgütsel kapsamı, organik bütünlüğü içinde ve yeterince açık bir biçimde ortaya konmuş bulunmaktadır.

Tasfiyecilik EKİM’in iddiasını ve misyonunu, onun teorik, politik ve örgütsel alanlardaki görev ve hedeflerini sınırlayıp daraltarak, bir parti inşa hareketinin değil “41. grup” konumunda bir yeni mezhebin ihtiyaçları derekesine indirgeyerek, boşa çıkarmak istedi. Tasfiyeciliği tasfiye etmiş bulunan EKİM’in önünde ise, görev ve hedeflerini hiçbir biçimde sınırlayıp daraltmadan, fakat bu görev ve hedeflerin farklı alanları arasında zaafa uğramış bulunan bütünlüğü ve uyumu yeniden kurmak ve pekiştirmek

acil görevi durmaktadır. Bunun gerekleri kararlılıkla yerine getirilecektir.

EKİM'de aksayan, perspektiflerindeki bulanıklık ya da boşluk değil, bunları gerçekleştirme güç ve iddiasındaki yetersizliktir. Özgüven ve misyon duygusundaki zayıflamadır. Dış koşulların baskısı ile görevlerin ağırlığı bu zayıflığı beslemiştir. Tasfiyeciliğe varan ideolojik dağılma buradan doğmuştur.

EKİM bu açıdan kendini yeniden bulmalıdır. Yeniden diyoruz, zira EKİM'in çıkışı gerçek bir iddia ve özgüvene dayalı idi. O kendisini I. Genel Konferansa ulaştıran ilk büyük gelişme atılımını buna borçluydu. Cüret etmiş ve başarmıştı. Buna gücü yetmeyenleri yolda bırakarak ve dönüp bir an bile geriye bakmayarak...

Sonradan tasfiyeci platforma kayan insanların hareketimiz üzerindeki en büyük tahribatı, onun bu güçlü yanını içten içe kemirmek ve zayıflatmak olmuştur. Bu tür öğeler, daha başından itibaren, biri diğerine bu uğursuz görevi bir miras olarak devrederek, güçsüz, güvensiz, iddiasız ve zavallı kişiliklerini hareketimizin bir niteliği haline dönüştürmek istemişlerdir, EKİM'in düzeyine yükseleceklerine, onu kendi düzeylerine düşürme eğilimi ve çabası içinde olmuşlardır. Olağanüstü Konferansımız hem bu tasfiyeci düşünce ve davranış çizgisinin son temsilcilerini süpürüp atarak, hem de böylelerinin şaflarımızda ortaya çıkışını ve yaşama imkanı bulmasını kolaylaştıran zaaflarımızı irdeleyerek, önemli bir başarı elde etmiştir.

Şimdi EKİM yeniden, bu kez bizi partiye ulaştıracak bir perspektif ve ruhla, cüret edecek ve başaracaktır.

İddialı olmak, soyut değil fakat tümüyle somut bir niteliktir. İddia, kendini soyut sözlerde değil, sağlam perspektiflerde ve onlara dayalı somut gelişme süreçlerinde ortaya koymak zorundadır. Komünistler bunun bilincindedirler.

* * *

Örgüt yapımız ve yaşamımızdaki zaafları gidermek, sistematik bir siyasal faaliyet yürütme yeteneğinde bir örgütsel konuma

ve çalışma tarzına ulaşmak, hareketimizin bugün en acil ihtiyacı durumundadır. Güç, dikkat, enerji ve çaba bugün buna, bu acil ihtiyaca yöneltilmiştir.

Ne var ki, zayıflığı örgütsel bunalım süreci içerisinde çıplak biçimde açığa çıkmış iç ideolojik birliğimizi kuvvetlendirip pekiştirmek, ideolojik kavrayışı sürekli bir biçimde derinleştirmek, bu acil görevlerimizi sağlıklı bir biçimde başarabilmenin zorunlu koşuludur. Bunun anlamı ve önemi kavranmadıkça, bunalım öğelerine dönüşen sorunlarımızın gerçek ve kalıcı bir çözümüne de ulaşamayacaktır.

Politik çalışmada kendiliğindenciliğin ve dar pratikçiliğin, örgütsel alanda şekilsizliğin, ilkelliğin, amatörlüğün gerisinde, her zaman ideolojik kavrayış zayıflığı, “teoriye karşı tam bir umursamazlık” vardır. Komünistler bu basit fakat yaşamsal doğruyu her zamankinden daha fazla akılda tutmalıdırlar.

* * *

I. Genel Konferansımızı izleyen dönem hareketimizin gelişmesinde önemli adımlara sahne olabilirdi, olmadı. Bu iki yıl kaybedilmiştir. Olağanüstü Konferansımız bu gerçeği yüreklilikle ifade etmiştir. Fakat bunu, önümüzdeki yılda geride kalan dönemin kayıplarını da telafi etmek çağrısıyla birleştirmiştir. EKİM, bu çağrıyı gerçek kılacak tüm potansiyel olanaklara sahiptir. Herşey bu olanakların ne ölçüde örgütlenip seferber edilebileceğine bağlıdır. Kendi deneyimiz doğru ve sağlam perspektiflerin başarısının önkoşulu olduğunu, fakat asla kendisi olmadığını bir kez daha göstermiştir.

Başarı, bu perspektiflere sıkı sıkıya sarılarak, onları tüm güçlüklerle ve engellere rağmen yaşama uygulama gücü, iradesi ve ısrarı gösterilerek, bizzat ve somut olarak örgütlenmelidir.

İç mücadele süreci ve Olağanüstü Konferans, bugün hareketimize belli bir dinamizm kazandırmıştır. Fakat bugünkü haliyle bu henüz tatmin edici olmaktan uzaktır. Hareketin gerçek bir sarsıntı ve silkinişe ihtiyacı var. Bu doğrultuda bilinçli ve sürekli bir çaba gereklidir. Rehavet, gevşeklik, laçkalık, sorumsuzluk,

tüm bunlar, tasfiyeciliği karakterize eden ilkellik ve amatörlüğün yan sonuçları idi ve örgüt yaşamımızda epeyce iz bıraktılar. Kazandığımız dinamizmi bu izlerin tümünden kazınmasına da yöneltmeliyiz. Bu bize görevlerimizin tüm cephelerindeki yükleri cesaretle üstlenmek ve başarıyla gerçekleştirmek doğrultusunda daha güçlü bir dinamizm kazandıracaktır.

1 Ocak 1993

“Özetle, hareketimiz için sınıf yönelimi; işçi sınıfını, gündemdeki partileşme çabasının şaşmaz toplumsal tabanı ve dayanağı, temel kadro kaynağı, bugünün kitle hareketinin ve geleceğin devrimci sınıf mücadelelerinin ana eksenini, devrim ve iktidar mücadelesinin öncüsü ve temel gücü, sosyalizm ve sınıfsız toplum mücadelesinin biricik toplumsal güvencesi ve taşıyıcısı olarak ele alan bir kavrayışın ürünüydü. Dolayısıyla, işçi sınıfına pratik yönelimde ifade-sinibulan bu süreç, tarihsel ve güncel devrimci amaçları ve ihtiyaçları bir arada gözetmekteydi.

Bu temel sorundaki ideolojik açıklık, komünistlere, proletarya partisi sorununu da teorik planda doğru bir biçimde ele alma ve partileşme sürecinin pratik sürecini bunun ışığında kavrama ve yaşama olanağı verdi. Partiyi, sosyalizmin ve sınıf hareketinin birliği olarak ele alan temel marksist-leninist düşünce, komünistler için kanıksanmış boş bir söz kalıbı değil, fakat canlı bir içerik ve pratik bir devrimci gelişme sürecinin ifadesiydi.

Net bir sosyalizm perspektifine ulaşan, işçi sınıfının tarihsel ve güncel hedeflerini genel bir çerçeve içinde doğru saptayan komünistler için, bu ideolojik gelişmenin pratik boyutu, ona sınıf hareketinin politik-örgütsel gelişimini sağlama çabasıyla kopmaz bağlar içinde politik-örgütsel bir gerçeklik kazandırmaktı. Komünistler, güç ve olanaklarının en sınırlı olduğu başlangıç anından itibaren bu tür bir pratik çaba içinde oldular. Sosyalizmin işçi sınıfı hareketiyle birliğinin bu kesintisiz çaba içinde gerçekleşeceği partinin bu birliğin cisimleşmiş bir politik-örgütsel ifadesi olarak inşa edileceği ve ancak böyle inşa edilmiş bir partinin sınıfın devrimci öncüsü olarak nitelenmeye hak kazanabileceği perspektifiyle hareket ettiler.”